

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1272

ΚΑΤΕΛΕΥΧΕΤΑΙ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

Αραβώσις

ΖΑΧΑΡΙΑ Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

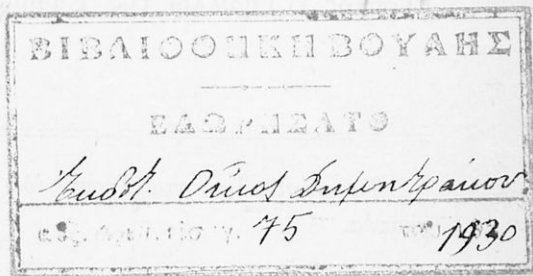
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
ΤΗΣ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Συντακτική Έπιτροπή
τοῦ Κράτους (1918)

Δ. Ἀνδρεάδης, Α. Δελμού-
ζος, Π. Νιρβάνας, Ζ. Πα-
παντωνίου, Μ. Τριανταφυλ-
λίδης.

ΕΚΔ. 4^Η

ΑΘΗΝΑ 1929

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

002
Κ1Σ
ΣΤ2Α
1272

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Ἑπιτελεῖον
Παιδείας καὶ Ἐργασιασμάτων**

Ἐν Ἀθήναις τῆ 10 Σεπτεμβρίου 1929

Ἄριθ. Πρωτ. 44451

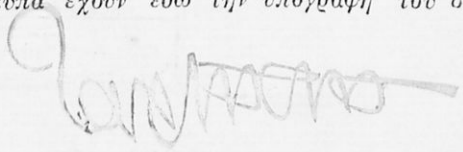
Πρὸς

τὸν κ. ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταῦταρίθμου ἀποφάσεως ἐκδοθείσης τῆ 17ῃ Σ]βρίου 1929 καὶ αὐθμερὸν καταχωρισθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 99 τεῦχει Β' φύλλῳ τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη τὸ ὑφ' ὑμῶν συγγραφὲν βιβλίον «ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ» Ἀναγνωστικὸν Γ. τάξεως δημοτικοῦ σχολείου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 3438 διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1929—1930 ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ἐκτελεσθῶσιν αἱ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποδειχθεῖσαι τροποποιήσεις αἱ διατυπωθεῖσαι ἐν τῇ σχετικῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει αὐτῆς τῆ δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 88 τῆς 31ῆς Ἰουλίου 1929 (Τεῦχος Β') φύλλῳ τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἑπιτελεστής
Κ. ΓΟΝΤΙΚΑΣ

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν ἐδῶ τὴν ὑπογραφή τοῦ συγγραφέα.

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΜΝΗΜΗ
ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΑΦΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΕΞΗΚΗΣΙΑ
ΔΑΜΠΡΟΥ ΠΑΠΑΝΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

1. Οί τρεις φωτιές.

Βραδιάζει. Τί λαμπρή φωτιά είναι αυτή που φάνηκε στο βουνό!

Πρώτος ό Φάνης τήν είδε. Πρώτος αυτός βλέπει τις όμορφίες τής γής και τ' ούρανοϋ, και τις δείχνει στ' άλλα παιδιά: τόν ήλιο που βασιλεύει, τά σύννεφα που τρέχουν στον ούρανό, τó άστρο που καθρεφτίζεται στο ρυάκι.

«Κοιτάτε, είπε, μιá φωτιά έκει άπάνω!» κι έδειξε τή φωτιά στα δυό παιδιά που ήταν μαζί του, στο Μαθιό και στον Κωστάκη.

Κάθονταν κι οί τρεις αυτή τήν ώρα στο πεζούλι τής εκκλησίας. Ήταν κουρασμένοι από τó πολú παιχνίδι. Είχαν διακοπές.

«Ναί, άλήθεια, μιá φωτιά!» είπαν οί άλλοι δυό.
«Πώς λάμπει!» είπε ό Φάνης. «Σάν τó χρυσάφι».

Τα παιδιά τήν κοίταζαν και ρωτοϋσαν τó ένα τó άλλο: ποιός τάχα τήν άναψε; Μήπως οί τσοπάνηδες του βόσκουν τά κοπάδια; Μήπως οί λοτόμοι, που κόβουν τά δέντρα με τά τσεκούρια; Ή μήπως κανένας του πήγε νά προσκυνήση στον 'Αι-Λιά; Κάπου έκει οντά είναι αυτό τó μοναστήρι.

«Μπορεῖ νὰ μὴν τὴν ἀναψαν ἄνθρωποι» εἶπε ὁ Κωστάκης.

—«Τότε ποιός;»

—«Μπορεῖ νὰ τὴν ἀναψε ὁ Ἀράπης».

—«Καὶ τί εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀράπης;» ρώτησαν οἱ ἄλλοι δύο.

—«Εἶναι ἓνας μεγάλος ἀράπης, ποὺ ἔχει τὴ σπηλιά του ἐκεῖ ἀπάνω σ' ἓνα βράχο. Στὴ μέση στοῦ βουνό λένε πὼς εἶναι αὐτὸς ὁ βράχος».

—«Σώπα, καημένε Κωστάκη» λέει ὁ Μαθιός. «Τὸ πιστεύεις ἐσύ; Ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω. Ποιὸς τὸ εἶδε;»

—«Τὸ ἔλεγε ἡ γιαγιά μου».

—«Καὶ ποῦ τὸ ξέρει αὐτὴ;»

—«Εἶναι πολὺ γριὰ ἡ γιαγιά μου».

Ὅσο νύχτωνε, τόσο ἔλαμπε αὐτὴ ἡ φωτιά· κι ὅσο ἔλαμπε, τόσο ὁ Κωστάκης πίστευε τὴ γιαγιά του.

Ὁ Μαθιὸς δὲν πίστευε τίποτα. Ἦταν βέβαιος πὼς τὴ φωτιά τὴν εἶχε ἀνάψει ὁ τσοπάνης.

Ὁ Φάνης δὲ μιλοῦσε.

«Φάνη! Φάνη! τρεῖς φωτιές, τρεῖς φωτιές!»

Ἔτσι ἀκούστηκαν νὰ φωνάζουν δύο παιδιὰ, ποὺ ἔτρεχαν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο γιὰ νὰ βροῦνε τὸ Φάνη.

Ὁ Φάνης τίς εἶχε ἰδεῖ ἐκείνη τὴ στιγμή. Στὴ μιὰ φωτιά κοντὰ εἶχαν ἀνάψει κι ἄλλες δύο. Τρεῖς χρυσῆς φωτιές ἔλαμπαν ἀραδιασμένες στοῦ βουνό, ποὺ δὲ φαίνεται πιά παρὰ σὰ θεόρατος γαλανὸς ἴσκιος ἀπάνω στὸν οὐρανό.

Ὁ Φάνης τίς κοίταζε μὲ θαυμασμό.

«Ποιὸς τίς ἀναψε;» ρωτᾷ καὶ πάλι ὁ Μαθιός.

«Τί λές ἐσύ, Φάνη;»

Ὁ Φάνης ἀπάντησε:

«Νὰ ἴμαστε ἐκεῖ ἀπάνω!»

2. Τὸ γράμμα τοῦ Ἀντρέα.

Καὶ τάχα δὲν μποροῦσαν νὰ εἶναι κι αὐτοὶ ἐκεῖ ψηλά;

Πολλές φορές ὁ δάσκαλος τοὺς εἶχε πεῖ στὸ μάθημα, πὼς τὰ παιδιά πού εἶναι στὴν τελευταία τάξη τοῦ ἑλληνικοῦ, μποροῦν νὰ πᾶνε μόνα τους στὸ βουνό. Πὼς ἅμα ἔχουν θάρρος καὶ πειθαρχία, μποροῦν νὰ κατοικήσουν μόνα τους ἐκεῖ ἓνα δυὸ μῆνες. Φτάνε νὰ ἔχουν τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα τους, τὴν κατοικία καὶ τὴν τροφή.

«Πόσα πράματα, τοὺς εἶπε, θὰ μάθετε ὅταν πᾶτε τόσο ψηλά! οὔτε τὸ βιβλίο μπορεῖ νὰ σᾶς τὰ πῆ οὔτε γώ». Κι ἔφυγε γιὰ τὴν πατρίδα του, γιὰ νὰ περάσῃ τίς διακοπές. Ἦταν βέβαιος πὼς ἅμα θέλουν τὰ παιδιά, θὰ τὸ κατορθώσουν.

Τὰ παιδιά παρακάλεσαν τοὺς γονεῖς τους, νὰ τοὺς ἀφήσουν νὰ πᾶνε. Ἐκεῖνοι ἀντιστάθηκαν στὴν ἀρχή.

«Ποῦ ξέρομε, εἶπαν, τί θὰ κάμετε τόσο μακριά; Τάχα θὰ μπορῆτε νὰ βρῖσκετε ὅ,τι σᾶς χρειάζεται; Θὰ φροντίζῃ ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο; Θὰ εἶστε ἀχώριστοι;»

Ὑποσχέθηκαν πὼς καὶ τὰ εἰκοσιπέντε παιδιά θὰ εἶναι σὰν ἓνας. Μὰ ὕστερα οἱ δικοὶ τους ρώτησαν:

«Ποῦ θὰ βρῆτε τίς καλύβες νὰ καθίσετε;»

Ἦταν ἡ πρώτη δυσκολία. Ὑστερα τοὺς εἶπαν:

«Ποῦ θὰ βρῖσκετε τὴν τροφή γιὰ νὰ ζῆτε τόσο μακριά;»

Μπροστά στις δυὸ δυσκολίες τὰ παιδιὰ σταμάτησαν ἄφησαν τὸ ταξίδι γιὰ ἄλλη φορὰ.

Καὶ κεῖνο ποὺ μένει γιὰ ἄλλη φορὰ σπάνια γίνεται.

Ἐνας ὅμως μαθητῆς, ὁ Ἀντρέας, προσπάθησε νὰ κάμῃ αὐτὸς μόνος, ἐκεῖνο ποὺ οἱ ἄλλοι δὲν μπόρεσαν νὰ κατορθώσουν.

Ἦταν τὸ παιδί ποὺ τολμοῦσε. Ὁ Ἀντρέας κυνηγοῦσε πιὸ πολὺ τὰ δύσκολα παρά τὰ εὐκόλα. Δὲν τὸν θυμοῦνται νὰ δείλιασε ποτέ. Ἀλλὰ πιὸ γενναῖος ἦταν ἐκεῖ ποὺ θὰ ὠφελοῦσε τοὺς ἄλλους.

Ὁ πατέρας του, ὁ κὺρ Στέφανος, ἦταν ἐργολάβος ξυλειαῖς στὸ δάσος ποὺ τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος νὰ πᾶνε, στὸ Χλωρό. Εἶχε πολλοὺς λοτόμους ἐκεῖ.

Τὸν παρακάλεσε λοιπὸν ὁ Ἀντρέας νὰ δώσῃ χάρισμα τὴν ξυλεία γιὰ τὶς καλύβες, ποὺ χρειάζονταν τὰ παιδιὰ. Καὶ γιὰ νὰ πετύχῃ, ἀκολούθησε μιὰ μέρα τὸν πατέρα του στὸ δάσος, ὅπου εἶχε πάει νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν ἐργασία.

Σὲ δυὸ μέρες οἱ λοτόμοι ἔστησαν ὀχτῶ καλύβες, ὀχτῶ γερῆς καὶ χαριτωμένες καλύβες ἕνα χωριουδάκι. Ἡ κατοικία ἐτοιμάστηκε.

Ἀπὸ τοὺς λοτόμους πάλι ἔμαθε ὁ Ἀντρέας πὼς οἱ βλάχοι θὰ πήγαιναν στὰ Τρίκορφα, καθὼς τὸ λένε κεῖνο τὸ βουνό, γιὰ νὰ βοσκῆσουν τὰ κοπάδια τους. γιὰτὶ φέτος βγῆκε πολὺ χορτάρι σὲ κεῖνο τὸ μέρος.

Βρέθηκε λοιπὸν τὸ σπουδαιότερο, ἡ τροφή. Ἀπὸ τὸ κοπάδι θὰ ἔχουν τὸ κρέας καὶ τὰ γαλακτερά.

Ὁ Ἀντρέας ἔμεινε στὸ δάσος ἀνυπομονώντας νὰ ἔρθουν οἱ βλάχοι. Κι ὅταν ἤρθαν, ἔστειλε στὴν πόλη, στὰ δυὸ παιδιὰ, αὐτὴ τὴν παραγγελία:

Παιδιά

Στὶς εἰκοσιενιὰ, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἐσεῖς οἱ δυό, κατὰ τὸ βράδυ νὰ κοιτάζετε στὸ βουνό, πρὸς τὸ μέρος μας, πρὸς τὸ Χλωρό. Ἄν δῆτε τρεῖς φωτιές στὴν ἀράδα, νὰ ξέρετε πὼς αὐτὸ θὰ εἶναι μήνυμα δικό μου γιὰ σᾶς· θὰ σημαίνει πὼς ὅλα ἔχουν ἐτοιμαστῆ, κι ἡ τροφή, κι οἱ καλύβες κι ὅτι ἄλλο χρειάζεται. Μόνο νὰ εἰδοποιήσετε γι' αὐτὸ τὸ Φάνη καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ. Καὶ νὰ κάμετε ὅτι μπορεῖτε γιὰ νὰ ἔρθετε. Μὴ χάνετε καιρό. Τί ὤραϊα ποὺ εἶναι δῶ ψηλά!

Εἰκοσιενιὰ, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀπόψε, νά, οἱ φωτιές!

Τὰ δυὸ παιδιὰ ἔφτασαν κι ἔφεραν τὸ μήνυμα στὸ Φάνη, στὸ Μαθιὸ καὶ στὸν Κωστάκη.

Ἀνέλπιστη χαρά! Ποτὲ δὲν εἶχαν συνεννοηθῆ ἀπὸ τόσο μακριά. Θὰ πᾶνε; Καὶ πότε; Πῶς;

Τρέχουν στὸ σπίτι κοιτάζοντας πάντα πρὸς τὶς τρεῖς φωτιές.

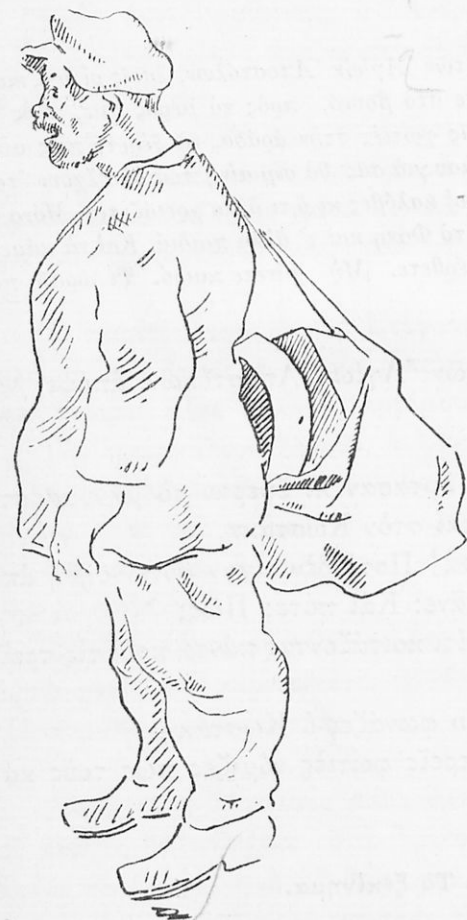
«Μᾶς γνέφουν!» φωνάζει ὁ Κωστάκης.

Κι ἀλήθεια, οἱ τρεῖς φωτιές νόμιζες πὼς τοὺς καλοῦσαν.

3. Τὸ ξεκίνημα.

Στὸν κύρ Στέφανο τὸ χρωστοῦν πὼς ξεκίνησαν. Αὐτὸς ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ὅταν γύρισε ἀπὸ τὸ δάσος, ἔδωσε τὸ λόγο του στοὺς γονεῖς τοὺς πὼς θὰ πάη μαζί

μέ τὰ παιδιά. Εἶπε πὼς θὰ τὰ προσέχη ἐκεῖ πού βρίσκονται, πὼς θὰ τοὺς κἀνη ὅσες εὐκολίες μπορεῖ καὶ θὰ τοὺς φέρη νέα τοὺς συγγά, πού θὰ κατεβαίνη στὴν πόλη.

Χαλκώματα νὰ γανώ...ω...σω.

Μόνο ἔτσι κατῶρθωσαν νὰ πάρουν τὴν ἄδεια. Πέρασαν δυὸ τρεῖς μέρες ὥσπου νὰ ἔτοιμαστοῦν, καὶ τέλος ἓνα πρωὶ τὸ μεγάλο καὶ ζωηρὸ καραβάνι ξεκίνησε.

Πᾶνε στὰ ψηλά βουνά. Εἶναι εἰκοσιπέντε παιδιά. Τὰ δεκαπέντε πῆγαιναν πεζῆ. Τὰ δέκα καβάλα στὰ φορτωμένα μουλάρια, πού τὰ ὀδηγοῦν τρεῖς ἀγωγιάτες. Ἀκολουθοῦσε ὁ κύρ Στέφανος, καβάλα στὴν κόκκινη φοράδατου.

Καὶ τὰ εἰκοσιπέντε παιδιά ἔγνων ἀγνώριστα. Κρατοῦν ἀπὸ ἓνα ραβδί.

Σακούλια καὶ παγούρια τοὺς κρέμονται στὴν πλάτη. Φοροῦν μεγάλες ψάθες καὶ χοντρά παπούτσια.

Εἶναι ντυμένα γιὰ νὰ ζήσουν σὲ βουνό. Τὸ ἴδιο ροῦχο θὰ φορεθῇ βράδυ καὶ πρωί, θὰ παλέψη μὲ ἀγκάθια καὶ μὲ πέτρες, θὰ σκίζεται καὶ θὰ μπαλώνεται. Τίποτα καινούριο δὲ φοροῦν.

Τί ἀπλά παιδιὰ πού ἔγιναν!

Μὲ τὰ βαριά σακούλια τοὺς μοιάζουν τοὺς μαστόρους καὶ τοὺς πραγματευτάδες πού ἔρχονται κάτω στὴν πόλη.

Ὁ Μπαλωματὴς τοῦ χωριοῦ.

Ὅλους τοὺς θυμοῦνται αὐτὴ τὴ στιγμή, ὅλους τοὺς παραστένουν ἕναν ἕνα ὅπως εἶναι, ὅπως περπατοῦν, ὅπως φωνάζουν.

‘Ο Δημητράκης κάνει τὸ γανωματῆ καὶ φωνάζει: «Χαλκώματα νὰ γανώωω.....»

‘Ακονιστής

‘Ο Κωστάκης τὸν μπαλωματῆ: «παπούτσια νὰ μπαλώωω...»

‘Ο Γιῶργος πάλι παραστένει τὸν τροχιστῆ: «μαχαίρια, ψαλίδια, σουγιάδες, γι’ ἀκόωω.....νι-σμα».

‘Ο Φάνης θυμήθηκε ἕναν πραρατευτῆ πού τὸν εἶχαν ξεγάσει. Πουλεῖ τὰ βοτάνια, τὴ ρίγανη καὶ τὰ χορταρικά· τὸν λένε Κορφολόγο καὶ φωνάζει: «κάπαρη, καλὴ κάπ....!».

Μέσα σ’ αὐτὰ τὰ γέλια ὁ Καλογιάννης

θυμήθηκε τὸ «Τ σ ι ρ ι τ ρ ὸ» κι ἄρχισε νὰ τραγουδῆ. Ὅλη ἡ συνοδεία πῆρε τὸ γελαστὸ τραγούδι καὶ τὸ ἔλεγε χτυπώντας τὰ ραβδιά στῆ γῆ:

Σὲ μιὰ ρόγα ἀπὸ σταφύλι
ἔπασαν ὀχτὼ σπουργίτες
καὶ τρωγόπιναν οἱ φίλοι.....

τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Ἐχτυπούσανε τὶς μύτες
καὶ κουνούσαν τὶς οὐρές,
κι εἶχαν γέλια καὶ χαρές,
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Πάπω πάπω σὲ μιὰ ρόγα
φαγοπότι καὶ φωνή!
τὴν ἀφήκαν ἀδειανή...
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Καὶ μεθύσαν, κι ὅλη μέρα
πᾶνε δῶθε, πᾶνε πέρα
τραγουδώντας στὸν ἀέρα
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό...

Μονάχα ὁ Φουντούλης δὲ μιλεῖ· ἔμεινε τελευταῖος.
Εἶναι παχὺς καὶ στρογγυλὸς ὁ καημένος ὁ μικρὸς Φουν-

τούλης! Τὸ μουλάρι του εἶναι πολὺ ὀκνό· δὲν ἀκούει ἀπὸ φωνὴ κι ἀπὸ χτύπημα. Γιατί τὸν ἐφόρτωσαν σ' αὐτὸ τὸ ζῶο; Για νὰ μὴν κυλήσῃ;

Ὁ Φουντούλης ἀγωνίζεται νὰ τὸ φέρῃ μπροστά, μὰ κεῖνο μένει τελευταῖο. Στὸ τέλος ὁ Φουντούλης ἀρχίζει νὰ φοβᾶται πὼς τὸ ζῶο του δὲν εἶναι μουλάρι. Τὸ κοιτάζει καλὰ στ' αὐτιά. «Μήπως κατὰ λάθος, συλλογίζεται, μοῦ ἔδωσαν κανένα γάιδαρο;»

Μὰ κι οἱ ἄλλοι δὲν τὸν ἀφήνουν ἤσυχο, καὶ στὸ τέλος θὰ τὸν κάμουν νὰ τὸ πιστέψῃ.

«Τὸ ἄτι σου, Φουντούλη, ἔχει μεγάλη αὐτιά!»

—«Περίμενε, Φουντούλη, καὶ θ' ἀκούσῃς καὶ τὴ φωνὴ του!»

Μὰ ὁ Φουντούλης, ποῦ δὲ θυμώνει ποτέ, βάζει τὰ γέλια μαζί μὲ τοὺς ἄλλους.

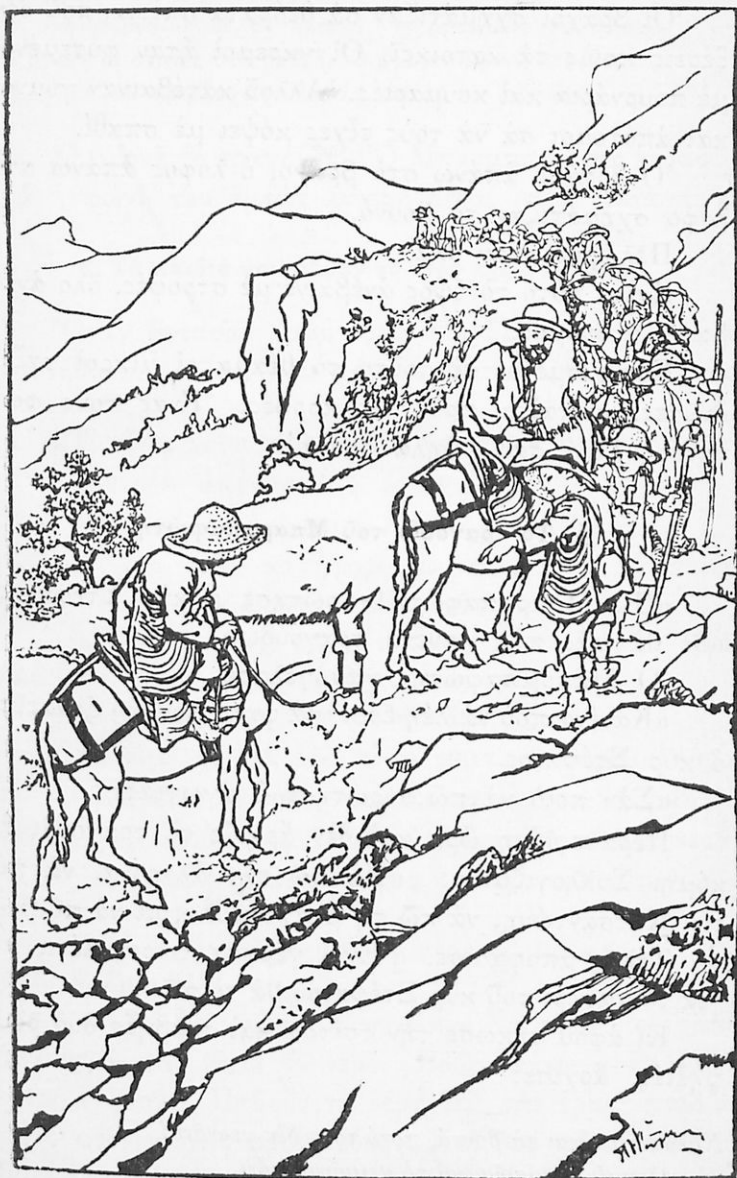
Τὸ καραβάνι ἀνέβαινε τὰ Τρίκορφα, ξυπνώντας τις λαγκαδιές μὲ τὰ γέλια του, τις φωνές του καὶ μὲ τὴν περπατησιά του στοὺς πετρωτοὺς δρόμους.

4. Οἱ μικροὶ ταξιδιώτες ἀνεβαίνουν τὸ βουνό.

Ὅταν ἔφτασαν σὲ μιὰ ράχη, τοὺς καλωσόρισε ὁ κρῦος ἀέρας. Αὐτὸς ὁ ἀέρας εἶχε περάσει ἀπὸ κάθε κορφὴ καὶ κάθε λαγκαδιά. Τὸν πῆραν μὲ βαθιὰ ἀναπνοή.

Πουλάκια μὲ ἄσπρη τραχηλιά κουνούσαν τὴν οὐρά τους στοὺς θάμνους, κι ὕστερα ἔφευγαν μὲ γοργὸ λαρυγγισμό.

Ἐνα κατσίκι κατάμαυρο ἔστεκε στὴν κόψη τοῦ βράχου.

Πάνε στὰ ψηλά βουνά.

Οἱ βράχοι σχημάτιζαν σὰ θεόρατα σπίτια, πού δὲν ξέρεις ποιὸς τὰ κατοικεῖ. Οἱ γκρεμοὶ ἦταν φυτεμένοι μὲ πουρνάρια καὶ κουμαριές. Ἄλλοῦ κατέβαιναν γυμνοὶ καὶ ἀπότομοι σὰ νὰ τοὺς εἶχες κόψει μὲ σπαθί.

Ὁ βράχος ἀπάνω στὸ βράχο, ὁ λόφος ἀπάνω στὸ λόφο σχημάτιζαν τὸ βουνό.

Πελώρια ἦταν ὅλα.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ὕψος ἀνέβαινε μὲ στροφές, ὅλο ἀνέβαινε ὁ δρόμος.

Εὐτυχισμένοι σὲ τοῦτο τὸ θέαμα οἱ μικροὶ ταξιδιώτες, κοίταξαν πρὸς τὶς κορφές. Ἐνας τους φώναξε: «Γειά σας ψηλά βουνά!»

5. Τὸ τραγούδι τοῦ Μπαρμπαφώτη.

«Ἐ, Μπαρμπαφώτη!» ρώτησε ὁ κύρ Στέφανος· «δὲ θὰ μᾶς πῆς κανένα τραγούδι;»

Ὁ Μπαρμπαφώτης χαμογέλασε.

«Κανένα πού νὰ λήη ἔτσι γιὰ ψηλά βουνά» ξαναεἶπε ὁ κύρ Στέφανος.

«Σὰν ποιὸ νὰ πῶ;» ρώτησε ὁ ἀγωγιάτης.

Πέρασε λίγη ὥρα καὶ δὲν ἄρχιζε τὸ τραγούδι ἀκόμη. Συλλογιζόταν: «Νὰ πῶ τὴν ἀλαφίνα, νὰ πῶ τὸν Κατσαντώνη, νὰ πῶ τὴ βλαχοπούλα, τί νὰ πῶ;»

Τέλος ἀποφάσισε. «Ἐγὼ γέρασα τώρα, λέει, μὰ γιὰ τὸ χατήρι τοῦ κύρ Στέφανου θὰ τὸ πῶ».

Κι ἀφοῦ σήκωσε τὴν τσίτσα καὶ τράβηξε δυὸ ρουφηξιές, ἄρχισε:

*Καλότοχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲν γερονᾶνε!
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνι...
καὶ καρτεροῦν τὴν ἄνοιξη, τ' ὄμορφο καλοκαίρι,*

νά μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα.
νά βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νά βγοῦν οἱ βλαχοπούλες,
νά βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα, λαλώντας τίς φλογέρες.

Δὲ γερνᾷ τὸ τραγούδι! Ὁ Μπαρμπαφώτης γέρασε,
μὰ ἡ φωνή του ἔμεινε λιγερὴ ὅπως στὰ νιάτα του.

6. Τὰ παιδιὰ κοιτάζουν τὸ νερὸ τῆς Ρούμελης.

Ὅταν ἔφτασαν ψηλότερα, παραξενεύτηκαν μ' ἓνα
ἀσυνήθιστο χρῶμα ποὺ φάνηκε κάτω στὸ βάθος τῆς
λαγκαδιᾶς.

«Τί εἶναι κεῖνο;» φώναξαν τὰ παιδιὰ. «Εἶναι νερό;»

— «Νερό» ἀπάντησε ὁ ἀγωγιάτης.

— «Μὰ εἶναι ἀκίνητο» εἶπε ὁ Κωστάκης.

— «Νερὸ στὸν κατήφορο ἀκίνητο, πῶς γίνεται;»

— «Εἶναι σὰν ἀκίνητο» εἶπε τότε τὸ παιδί.

— «Βέβαια, γιατί ἔμεῖς εἴμαστε ψηλά. Πάρα πέρα
ποὺ θὰ χαμηλώσωμε, θὰ δῆτε πῶς τρέχει».

— «Πῶς τὸ λένε αὐτὸ τὸ ποτάμι;»

— «Ρούμελη. Μὰ ἐδῶ εἶναι ρέμα, δὲν εἶναι ἀκόμα
ποτάμι. Πρέπει νὰ κάμη μεγάλο ταξίδι γιὰ νὰ γίνη τὸ
ποτάμι τῆς Ρούμελης. Ἔχει ν' ἀπαντήση πολλὰ νερά,
νά στρογγυλέψη πολλὲς πέτρες καὶ νὰ γυρίση πολλοὺς
μύλους ἀκόμα.»

— «Εἶναι γαλαζοπράσινο» εἶπε ὁ Φάνης. «Τί ὥ-
ραῖο χρῶμα!»

— «Αὐτὸ τὸ χρῶμα, εἶπε ὁ κύρ Στέφανος, εἶν' ἀπὸ
τὴν ὄρμη ποὺ ἔχει τὸ νερό. Ἐδῶ ἀπάνω ἡ Ρούμελη
εἶναι ἀνήσυχη. Πηδοῦν τὰ νερά της σὰν τρελὰ παιδιὰ·
μόνο στὸν κάμπο φρονιμεῦουν. Καὶ ὅσο πᾶνε κατὰ τὴ
θάλασσα, γίνονται ἤσυχα καὶ συλλογισμένα.»

“Όταν ἔφτασαν πιὸ ψηλά, δὲν εἶδαν πιά τῆ Ρούμελη. Σὲ μιὰ στροφή τοὺς κρύφτηκε.

Ὁ Κωστάκης λυπήθηκε, σὰ νὰ τοὺς εἶχε λείψει κανένas σύντροφος.

«Ἐννοια σου, Κωστάκη, εἶπε ὁ ἀγωγιάτης, καὶ θὰ μᾶς βγῆ πολλές φορές μπροστά. Φεύγει ἡ Ρούμελη ἀπὸ δῶ; Ἐχει νὰ θρέψη τόσα πλατάνια, νὰ περάση ἀπὸ τόσες λαγκαδιές!»

Πάρα πέρα πού χαμήλωσαν, ἄκουσαν τῆ βροῆ της, καὶ ἔνωσαν πὼς ἡ Ρούμελη εἶναι πάντα κοντά.

7. Καταστροφή στὰ κουλούρια τοῦ Φουντούλη.

Ὁ Φουντούλης πηγαίνει ἀπάνω στὸ μούλαρι του σὰ φορτωμένος καὶ ὄχι σὰν καβαλάρης. Εἶναι ὅμως πολὺ συλλογισμένος. Κανένas δὲ μιλεῖ γιὰ φαγητό, καὶ ἡ ὄρεξη τοῦ Φουντούλη ἔχει σημάνει μεσημέρι πολλές φορές.

Ἐχωσε τὸ χέρι μέσα στὸ σακούλι του καὶ ἀπάντησε κατιτί. Τέτοιο εὐχάριστο ἄγγιγμα τὸ εἶχε νιώσει μόνο μιὰ φορά, πού ἔπιασε τὸ μικρὸ αὐγὸ πουλιοῦ.

Ἦταν τὰ κουλούρια πού τοῦ εἶχε ἑτοιμάσει ἡ μητέρα του, μὲ τῆ συμβουλή νὰ τὰ τρώη φρόνιμα, δηλαδὴ δύο κάθε πρωί.

Ἄμα τ' ἄγγιξε ὁ Φουντούλης, κατάλαβε πὼς ἡ ζωὴ τους ἦταν λίγη.

Ἐφαγε δύο. «Ἄς φᾶμε, εἶπε, ἄλλα δύο. Τί φρέσκος ἀέρας!» Ἐγιναν τέσσερα. Σὲ λίγο ἔξι. Τώρα ἔχει χώσει πάλι τὸ χέρι στὸ σακούλι καὶ χαϊδεύει ὅσα μένουν.

«Πότε θὰ φᾶμε;» ρώτησε τὸν ἀγωγιάτη.

Ὁ κὺρ Στέφανος ἄκουσε, καὶ γυρίζοντας ρώτησε τὰ παιδιά:

«Ποιὸς εἶναι κεῖνος ποὺ πείνασε πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῆ;»

Ὅλη ἡ συντροφιά γύρισε καὶ κοίταξε τὸ Φουντούλη· ἐκεῖνος ἔκανε πὼς κοιτάζει κάτω καὶ θαυμάζει τάχα τὸ νερό. Καὶ σὰ νὰ ντράπηκε, ἔβγαλε τὸ χέρι του ἀπὸ τὰ κουλούρια. Ἔμεινε ὅμως μέσα στὸ σακούλι ὁ νοῦς του.

8. Τὰ μουλάρια ξέρουν ποῦ θὰ φᾶνε οἱ ταξιδιωτὲς.

Ὅταν σὲ λίγο φάνηκε μιὰ βρύση μὲ πλατάνια καὶ λεῦκες, τὰ μουλάρια σταμάτησαν μόνα τους. Τὰ παιδιά κατάλαβαν πὼς γιὰ νὰ σταματᾷ τὸ ζῶο μόνο του, θὰ εἶναι παλιὰ συνήθεια νὰ ξεπεζεύουν οἱ ταξιδιωτὲς ἐκεῖ γιὰ νὰ φᾶνε. Αὐτὴ τὴ σκέψη τὴν ἔκαμαν ὅλοι, κι ἄς λένε τὸ Φουντούλη φαγά.

Τί πείνα ἦταν αὐτή! Κοιτάζοντας τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο δὲν τὴν εἶχαν καταλάβει. Τέτοια ἦταν ἡ ὄρεξή τους, ποὺ δὲν κατάλαβαν καλὰ πότε στρώθηκε τὸ τραπέζι ἀπάνω στὰ χλωρὰ φύλλα, πότε κάθισαν, ἂν κάθισαν μὲ τὸ πλευρὸ ἢ σταυροπόδι. Ἐτρωγαν εὐχαριστημένοι κι ὁ πλάτανος ἀπὸ πάνω σάλευε τὰ κλαριά του.

9. Ἡ βρύση.

Ἐνας ἀγωγιότης, ἀφοῦ ἤπιαε στὴ βρύση, βάζοντας γιὰ κούπα τίς χουφτες του, μурμουρίσει:

«Νὰ δροσιστῆ ἡ ψυχούλα σου!»

Τὰ παιδιά τὸν κοίταξαν, θέλοντας νὰ μάθουν γιὰ ποιὸν μιλεῖ.

Καὶ κεῖνος ποῦ κατάλαβε τὴν ἀπορία τους, εἶπε:
«Δὲν τὸν ξέρω ποῖος εἶναι, μὰ κεῖνος ποῦ τὴν ἔ-
καμε αὐτὴ τὴ βρῦση δροσισμένος νὰ εἶναι σὰν κι ἐμᾶς».

«Ἐγὼ τὸν ἐθυμήθηκα, εἶπε ὁ κύρ Στέφανος. Ἦ-
μουν παιδί. Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔτρεχε δῶ πέρα λίγο νερό,
μὰ πολὺ λιγοστό, κόμπος. Οἱ διαβάτες ἔπεφταν μπρού-
μυτα γιὰ νὰ πιοῦν, προσπαθώντας νὰ φτιάσουν κάνουλα
μὲ κανένα χλωρόφυλλο. Πολλές φορές χανόταν τὸ νερὸ
ὀλότελα, γιὰτὶ τὸ βύθιζαν οἱ βροχές καὶ τὸ χῶμα ποῦ
ἔπεφτε. Ὅλοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ
μιὰ βρῦση ἐδῶ. Μὰ καθένας ἔλεγε: «ἄς τὴ φτιάση
ἄλλος». Κάθε χωριὸ ἔλεγε: «ἄς τὴ φτιάση ἄλλο χω-
ριό».

»Μιὰ φορὰ πέρασε κι ἓνας ράφτης, πηγαίνοντας
πανηγυριώτης στὸν Ἅι-Λιά. Ἦταν ἀπὸ μακρινὸ μέρος
κι εἶχε ἓνα μικρὸ μαγαζὶ κάτω στὴ χώρα. Καθισμένος

σταυροπόδι σ' ἓνα
ψηλὸ ράφι—ἔτσι δά,
σὰνὰ τὸν βλέπω τώ-
ρα—κεντοῦσε σεγ-
κούνια καὶ φέρμελες
μὲ μιὰν ἀργὴ βελο-
νιά. Εἶχε μεγάλη
γενειάδα κατάσπρη,
χυμένη στὸ στῆθος,
καὶ φοροῦσε τὶς μα-
κριές του φουστανέ-

Καθισμένος σταυροπόδι σὲ ψηλὸ ράφι ..
λες καθημερινὴ καὶ
γιορτῆ, κατακάθαρες.

»Όταν γύρισε από τόν 'Αι-Λιά εἶπε τῆς γριᾶς γυναίκας του:

«Γυναῖκα, ἐκεῖ πάνω πού πήγαινα, εἶδα πῶς χρειάζεται μιὰ βρύση. Ἐμεῖς ἄτεκνοι εἴμαστε, πολλὰ χρόνια δὲ θὰ ζήσωμε. Λοιπὸν τὸ κομπόδεμά μας θὰ τὸ δώσω γιὰ κείνη τῆ βρυσούλα, νὰ δροσίζωνται οἱ χριστιανοί.»

—«Ἀφέντη, ὅτι ὀρίσης καλὰ ὠρισμένο» εἶπε ἡ γριά.

»Μὲ τὰ ἔξοδά του οἱ ἐργάτες ἔσκαψαν ἑκατὸ μέτρα μάκρος, μάζεψαν τὸ σκορπισμένο νερό, τὸ ἔβαλαν σὲ χτιστὸ κανάλι κι ἔχτισαν τῆ βρύση. Ἐκεῖνος, ἀφοῦ πρόφτασε νὰ δῆ τὸ καλὸ πού ἔκαμε στοὺς ἀνθρώπους, δὲ ζήτησε τίποτα ἀπ' αὐτούς. Σὲ λίγον καιρὸ κοιμήθηκε στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ εὐχαριστημένος καὶ λησμονήθηκε.

»Ἦστερα θέριεψε ἐδῶ τὸ πλατάνι πού βλέπετε. Ἡ βρύση τρέχει ἀπὸ τριάντα χρόνια, καὶ θὰ τρέχη γιὰ καιρὸν πολὺ, ὅσο βρίσκονται κουρασμένοι διαβάτες....»

»Όταν τελείωσε ὁ κύρ Στέφανος δὲν εἶπε λέξι κανέννας. Μόνο ἡ βρύση μιλοῦσε σ' αὐτῆ τῆ σιωπῆ. Ἐπιναν κι ἄκουγαν νὰ τρέχη τὸ δροσερὸ της νερό.

«Νὰ δροσιστῆ ἡ ψυχούλα σου!»

10. Ἡ πρώτη βραδιά στὸ δάσος.

Ἐφτασαν στὸ Χλωρὸ ἀργὰ τὸ δειλινό.

Ὅχτῶ καλύβες μέσα στὰ πεῦκα τοὺς περίμεναν. Νὰ τὸ μικρὸ χωριό τους!

Πόσο μικρές, πόσο φτωχές τούς φάνηκαν! Για να μπῆ στὴν πόρτα ἕνας ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ σκύψη τὸ κεφάλι.

«Μὰ τί; ἐδῶ θὰ καθίσωμε;» ρωτοῦσαν.

—«Τί πόρτες εἶναι τοῦτες!» εἶπε ἕνας.

—«Ἔτσι, μὲ μιὰ κάμαρη μόνο θὰ περάσωμε;» ρωτοῦσαν ἄλλοι.

—«Ποῦ εἶναι τὸ κρεβάτι;»

—«Δὲν ἔχει οὔτε μιὰ καρέκλα!»

Οἱ καλύβες ἀλήθεια δὲν εἶχαν τίποτα ἀπ' αὐτά. Ἡ κάθε καλύβα ἦταν μιὰ κάμαρη ἀπὸ κλαριά, ἴσα ἴσα νὰ φυλάγη τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἀέρα κι ἀπὸ τὴ βροχή.

«Ἀντρέα, λέει ὁ Κωστάκης, πῶς καθόσουν δῶ μέσα!»

Ὁ Ἀντρέας γέλασε. «Νὰ δῆς πῶς θὰ κάθουσαι καὶ σύ!» τοῦ εἶπε. «Ἐγὼ τώρα ποὺ συνήθισα τὴν καλύβα, δὲν τὴν ἀλλάζω οὔτε μὲ σπίτι».

Ὁ Κωστάκης κοίταζε τὴ μιὰ κοίταζε τὴν ἄλλη, ἔμπαινε σὲ ὅλες, καὶ γύρευε νὰ βρῆ τὴν καλύτερη καλύβα, μὰ καμιὰ δὲν τοῦ φαινόταν ἀρκετὰ καλή. Στὴν πιὸ μεγάλη καλύβα μπῆκαν ὁ Καλογιάννης κι ὁ Μαθιὸς καὶ φώναζαν: «νά, νά ἡ δική μας!»

—«Ἐ, σηκωθῆτε ἀπὸ κεῖ, λέει ὁ Κωστάκης, μοῦ πήρατε τὸ σπίτι».

—«Τί; δική σου εἶναι ἡ καλύβα;»

—«Ἐγὼ εἶχα σκοπὸ νὰ τὴν πάρω».

—«Ἐσὺ τὸ εἶχες σκοπὸ, μὰ ἐμεῖς μπήκαμε μέσα» εἶπε ὁ Καλογιάννης.

—«Βλέπεις, Κωστάκη;» λέει ὁ κύρ Στέφανος. «Γιὰ νὰ τίς ψάχνης ὅλες θὰ μείνης στὸ τέλος χωρὶς σπίτι».

‘Ο Αντρέας τὸν ἔβαλε νὰ καθίση μὲ ἄλλους δυὸ στὴν ἴδια καλύβη, κι ἔπειτα ὠρίσε καὶ στοὺς ἄλλους ποῦ θὰ καθίση ὁ καθέννας.

Ἔλυσαν τότε τὰ φορτώματα κι ἄρχισαν νὰ κουβαλοῦν ὁ καθέννας τὰ πράματά του. Σκεπάσματα, ροῦχα, δέματα μὲ τροφές, σακούλια, τενεκέδες, τάφερναν καὶ τὰ ἔβαζαν σιγὰ σιγὰ μέσα.

«Νὰ εἶχαμε κι ἓνα ντουλάπι.....» ἔλεγαν. «Ἐνα ράφι, ἓνα σεντούκι.....»

“Ὅσο περνοῦσεν ὅμως ἡ ὥρα, καταλάβαιναν πὼς μποροῦν νὰ κάμουν καὶ χωρὶς αὐτά.

Ἀφοῦ ἐτοίμασαν τὸ νοικοκυριό τους βγῆκαν νὰ ἰδοῦν τὸ δάσος. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ ἥλιος βασίλευε καὶ οἱ κορμοὶ τῶν δέντρων ἔφεγγαν ἀπὸ κόκκινο φῶς.

Μεγάλα γέρικα δέντρα τοὺς τριγύριζαν, κι ἄλλα νέα καὶ καταπράσινα. Χαμόκλαδα πολλὰ σκέπαζαν τὴ γῆ.

Σὲ λίγο ὅλο αὐτὸ τὸ δάσος γέμισε ἀπὸ σκοτάδι.

Τότε, στὴ νύχτα καὶ στὴν ἐρημιά, οἱ μικροὶ ταξιδιῶτες ἔμωσαν πόσο χρειάζεται ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Κουρασμένοι καθὼς ἦταν ἔπεσαν νὰ κοιμηθοῦν ἀπάνω στὰ γερά κλαδιὰ ποὺ τὰ εἶχαν γιὰ στρῶμα.

Μὰ ἐνῶ ἔκλειναν σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια ἀκούστηκε ἡ φωνὴ ἑνὸς πετεινοῦ. Ὁ μικρὸς κόκορας ποὺ εἶχαν φέρει μαζὶ ἀπὸ τὴν πόλη, ἀφοῦ τὸν ἔλυσαν καὶ εἶχε πιά ξεμουδιάσει, ἔβγαλε μιὰ φωνή: «κικιρίκου!», σὰ νὰ ἦταν πρωί. Αὐτὸ τὸ λάλημα ἦρθε τόσο ξαφνικά, ποὺ τὰ παιδιὰ ἔβαλαν τὰ γέλια.

«Ἐυπνήσαμε κιόλας;» φώναζαν.

«Κικιρίκου!» φώναζε άλλη μιὰ ὁ κόκορας, βραχνιασμένος αὐτὴ τῆ φορά.

“Ὅσο ὅμως κι ἂν ἤθελε αὐτὸς νὰ φέρῃ τὸ πρωί, τὰ παιδιὰ νύσταζαν καὶ σιγὰ σιγὰ κοιμήθηκαν.

11. Ἄστρα, γρῦλοι καὶ κουδούνια.

Οἱ φίλοι μας κοιμοῦνται βαθιὰ στὶς καλύβες. Ποῦ καὶ ποῦ ἀκούγονται παραμιλητά.

Μερικοὶ φωνάζουν: «Αὔριο θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὸ βουνό!», καὶ ξανακοιμοῦνται.

Ἕνας λέει: «Δὲν εἶναι ὥρα σοῦ λέω γιὰ τὸ σχολεῖο. Δὲ χτύπησε ἀκόμη ἡ καμπάνα!»

Ἕνας ἄλλος. «Μητέρα δὲν τὴ θέλω τόσο μικρὴ φέτα!»

Ἕνας τρίτος: «Κοίταξε μὴν ἔρθῃ ἡ μάνα μου, ἔχω πάρει ἀπὸ τὸ ντουλάπι ὅλο τὸ βάζο μὲ τὸ γλυκό».

Ἦταν ὁ Φουντούλης. Ὅταν ξύπνησε κι εἶδε πὼς δὲν ἔχει τίποτα, τοῦ κακοφάνηκε. Δὲν ἤθελε νὰ ξανακοιμηθῇ, μήπως πάθῃ πάλι τὸ ἴδιο. Μὰ ἡ κούραση τὸν ἀποκοίμισε.

Ὁ Φάνης ἀνοιξε τὰ μάτια του. Ἀπὸ κάποιες τρῦπες τῆς καλύβας βλέπει οὐρανὸ, καὶ καταλαβαίνει πὼς εἶναι ἀκόμη νύχτα.

Μὰ δυσκολεύεται νὰ κοιμηθῇ ἄλλο. Ντύνεται καὶ γλιστρᾷ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα· θέλει νὰ δῇ τὴ νύχτα στὸ δάσος. Κάθισε ἐκεῖ ἀπέξω καταγῆς.

Πρῶτῃ φορὰ εἶδε τόσο βαθὺ οὐρανὸ. Πόσα ἄστρα! Ἦταν σὰν ἀμέτρητο χρυσὸ μελίσσι, ποῦ χύθηκε ψηλὰ κι ἔβροσκε.

Ἄστρα πολλὰ ἐδῶ, ἄστρα λίγα παρακάτω. Κάπου δυὸ μαζί. Κάπου ἓνα μοναχό, σάν ξεχασμένο. Πέντ' ἕξι ἄστρα μαζί, σάν κλαράκι. Νάναι ἢ πούλια;

Στὴ μέση τ' οὐρανοῦ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ Φάνη, ἓνα λευκὸ ποταμάκι χυνόταν ἤσυχα ἀπὸ τὸ βοριὰ στὸ νότο· κυλοῦσε μυριάδες μικρὰ ἄστρα, λευκὰ σάν ἀνθούς.

Μέσα στὸ δάσος ἀμέτρητοι γρῦλοι τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν ὅλοι τὸ ἴδιο τραγούδι.

Ἄπὸ πέτρες, ἀπὸ τρυπες τῆς γῆς ἔβλεπαν τὴν ἀστροφεγγιὰ οἱ μικροὶ τραγουδιστάδες καὶ τὴν κελαηδοῦσαν.

Κι ὕστερα ἀκούστηκαν μακριὰ τὰ κουδούνια τῶν κοπαδιῶν. Εἶναι οἱ βλάχοι. Δικό τους θὰ εἶναι τὸ μεγάλο κοπάδι, πὺ βόσκει.

Ἄκου πόσα κουδούνια!..... Μικρά, μεγάλα, ψηλά, βαθιά, γλυκά, βραχνά. Κουδουνίσματα πολλὰ ὅπως τ' ἄστρα, ὅπως οἱ γρῦλοι.

Κι ἔξαφνα ἓνα πράσινο ἄστρο, σὰ νὰ ἦταν πολὺ χαρούμενο, ἀναψε, χύθηκε ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ χάθηκε.....

Τί ὠραία νύχτα.

Ὁ Φάνης ἐνίωσε ψύχρα καὶ μπῆκε μέσα νὰ πλαγιάσῃ. Μὰ καὶ σκεπασμένος ἔβλεπε τὴν ἀστροφεγγιὰ.

Τοῦ φαίνονταν ὅλα ἐκεῖνα τ' ἄστρα δικὰ του. Κανένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν τὰ εἶχε δεῖ.

Ἀποκοιμήθηκε ἀκούγοντας τὰ κουδούνια.

12. Τὰ παιδιά σχηματίζουν κοινότητα.

Ὁ ἥλιος ἀνέβηκε ψηλά. Τὰ τζίτζικια λαλοῦν

δυνατά. Μὰ κανέννας δὲν ἔχει ὄρεξη ν' ἀφήσῃ τὸ στρῶμα. Γυρίζουν ἀπὸ τὸ ἓνα πλευρὸ στὸ ἄλλο.

«Σηκωθῆτε» λέει ὁ Ἀντρέας, γυρίζοντας ἀπὸ καλύβα σὲ καλύβα· «ἔχομε δουλειά».

—«Τί δουλειά;» φώναξε ὁ Δημητράκης, τρίβοντας τὸ ἓνα του μάτι.

—«Νὰ φᾶμε ἐδῶ πού ἦρθαμε».

—«Κι εἶναι αὐτὸ δουλειά;»

—«Τώρα πού θὰ σηκωθῆς, θὰ τὸ δοῦμε».

Ὁ Δημητράκης ζητοῦσε τὴ λεκάνη νὰ νιοτῆ· δὲν εἶχε καταλάβει ἀκόμη πού βρίσκεται. Ἀκολούθησε τοὺς ἄλλους πού γελοῦσαν μ' αὐτόν, καὶ βρῆκαν κάμποσα βήματα μακριὰ τὴ βρύση. Τὸ νερὸ τοὺς ἔτσουξε στ' αὐτιά.

Ἐνα παιδί, ὁ Πάνος, ἔλεγε τοῦ Δημητράκη καθὼς νιοτῆν: «Ἄι, ἄι, τί κρύο νερό!», καὶ τοῦ κρατοῦσε τὸ κεφάλι κάτω ἀπὸ τὴ βρύση. Ὁ Δημητράκης φώναζε σὰν κατσίκι. Ὁ Πάνος τὸν ἄφησε, κι ἔβαλε τὸ δικό του κεφάλι στὴ βρύση. Ἄφηνε τὸ κρύο νερὸ νὰ πηγαίνει στὸ σβέρκο του, στὸ στῆθος του.

Ὅταν πλύθηκαν, ἦρθε νὰ τοὺς δῆ ὁ κύρ Στέφανος. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος πού τοὺς ἔφερε ὡς ἐδῶ, θὰ πήγαινε στὴ χώρα γιὰ τὶς δουλειές του. Φεύγοντας τοὺς εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια:

«Εἰκοσιεξι ἄνθρωποι γιὰ νὰ ζήσουν στὸ βουνό, πρέπει ὅλα νὰ τὰ κάμουν μὲ τὰ χέρια τους. Νὰ ψήνουν τὸ ψωμί, νὰ κουβαλοῦν τὸ νερό, νὰ βράζουν τὸ φαί.

»Εἶστε εἰκοσιεξι συγγάτοικοι, πού πρέπει νὰ ζήσετε μαζὶ στὸ ἴδιο μέρος· ἔχετε τὶς ἴδιες δυσκολίες

καὶ τὶς ἴδιες ὠφέλειες. Κάνετε λοιπὸν μιὰ κοινότητα. Πῶς αὐτὴ θὰ ζήσει χωρὶς μαγαζί, χωρὶς μύλο, χωρὶς τίποτα;

»Κάποιος ἀπὸ σᾶς πρέπει νὰ γίνῃ φούρναρης, ἄλλος μπακάλης, ἄλλος μυλωνάς. "Ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ συντηρηθῆτε πρέπει νὰ τὸ βρῆτε μόνοι σας, ὅπως οἱ βοσκοί, οἱ βλάχοι καὶ οἱ λοτόμοι. Θὰ φᾶτε ἢ δὲ θὰ φᾶτε σήμερα;»

—«Θὰ φᾶμε» ἀπάντησε ὁ Φουντούλης.

—«Νὰ ἰδοῦμε ὅμως πῶς θὰ φᾶτε. "Ε, ὅσο γιὰ σήμερα ἔχετε δὰ ἓναν κουτσομάγερα, τὸν Ἄντρέα. Αὐτὸς ἔμαθε ἀπὸ τοὺς λοτόμους τὸ γιανχί. Σήμερα θὰ εἶναι μάγειρας γιὰ ὅλους σας. Τώρα βοηθήστε κι οἱ ἄλλοι νὰ γίνῃ τὸ φαί».

Ὁ Γιωργάκης, ὁ Ἄλέκος κι ὁ Δημητράκης πῆραν νὰ ξεφλουδίσουν τὶς πατάτες, ὁ Δῆμος κι ὁ Καλογιάννης νὰ κόψουν τὰ φασόλια καὶ τὶς ντομάτες. Ἄλλοι πῆραν νὰ καθαρίσουν τὰ κρεμμύδια κι ἄλλοι ἀνάψαν τὴ φωτιά.

«Καὶ κεῖνοι ποὺ περισσεύουν τί θὰ προσφέρουν στὴν κοινότητα;» ρώτησε ὁ Κωστάκης.

—«Τὴν ὄρεξή μας» εἶπαν αὐτοὶ γελώντας.

—«Ἄπ' αὐτὴ ἔχομε κι ἐμεῖς» φώναξε ὁ Ἄντρέας. «Μὰ ἔννοια σας κι ἔχετε δουλειά».

Ἡ δουλειὰ ποὺ τοὺς ἔπεσε εἶναι ἀρκετὴ. Ἐπρεπε νὰ γυρίσουν τὶς καλύβες, τὴν κοινότητά τους, νὰ κοιτάξουν τὶς θέσεις, τὰ δέντρα καὶ νὰ ὀρίσουν ποῦ θὰ εἶναι τὸ μαγειρειό, ἡ ἀποθήκη, τὰ ράφια.

"Ἄλλοι ἔπρεπε νὰ δοῦν ἂν ἔχουν ὅτι τοὺς χρειάζεται γιὰ νὰ μαγειρεύουν. Μήπως λείπει κουτάλα ἢ κατσαρόλα, καθὼς αὐτὴ τὴ στιγμὴ τοὺς λείπει τὸ

τηγάκι, και πρέπει να τὸ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς λοτόμους
"Ἄλλοι πάλι θὰ πήγαιναν νὰ δοῦν τοὺς βλάχους
γιὰ νὰ ξέρουν τί τρόφιμα μπορεῖ νὰ πάρουν ἀπ' αὐτοὺς
στὴν ἀνάγκη. Καὶ στὸ τέλος, νὰ μάθουν ἂν ἔχη κανένα
χωριὸ ἐκεῖ κοντὰ και πόσο μακριὰ εἶναι.

13. Πόλεμος μ' ἓνα μαντρόσκυλο.

Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης σηκώθηκαν και πήγαν γιὰ
τοὺς βλάχους. Δεξιά τοὺς εἶχαν πεῖ πὼς εἶναι. Μπήκαν
στὰ δέντρα και ἄφησαν τὸ μονοπάτι νὰ τοὺς βγάλῃ.
Μὰ ὕστερα ἀπὸ πέντε λεπτά τῆς ὥρας τὸ μονοπάτι
χάθηκε, ὅπως γίνεται συχνὰ στὸ δάσος. "Ἐμοιαζε μὲ
τὸν ἄλλον τόπο.

Γύρισαν ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, δὲν τὸ ξαναβρῆκαν.
Προχώρησαν τότε χωρὶς δρόμο πρὸς ἓνα σημεῖο ποὺ
φαίνεταν ἓνας τόπος χωρὶς δέντρα.

Ἐρχόταν καταπάνω τους....

Ἐκεῖ τοὺς φάνηκε πὼς ἔβλεπαν κάτι καλύβες.

«Ἐεε!» φώναξαν.

Τρέχοντας ἐρχόταν τὸν ἀνήφορο κάποιος. Μὰ δὲν ἦταν ἄνθρωπος, ἦταν σκύλος. Ἀνέβαινε μὲ θυμό, καὶ νὰ, τοὺς βρέθηκε μπροστά.

Μόλις εἶδε ὁ Δῆμος πὼς τὸ μαλλιαρὸ τοῦτο μαντρόσκυλο, ἓνα ἀληθινὸ θηρίο, ἐρχόταν καταπάνω τους, ἄρπαξε μιὰ χοντρή πέτρα, κι ἄλλη μιὰ πῆρε στὸ ἀριστερό του χέρι.

Ἄνθρωπος μαντρόσκυλος κατάλαβε πὼς μ' αὐτὸν εἶχε νὰ πολεμήσῃ.

Ἄνθρωπος ὁ Φάνης φώναζε μονάχα («ὄξω, ὄξω»), καὶ σήκωσε τὴ βέργα. Μὰ ἐνῶ ἔκανε πὼς φοβέριζε, εἶχε γλωμιάσει κι ἦταν σὰ νὰ παρακαλοῦσε τὸ σκύλο: «μὴ μὲ τρώς!»

Ἄνθρωπος Δῆμος εἶδε πὼς κινδύνευαν κι ἔπρεπε νὰ γλιτώσουν. Σφεντόνισε λοιπὸν τὸ λιθάρι μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

Τὸ λιθάρι βρῆκε τὸ σκύλο στὴ ραχοκοκαλιά. Ἄνθρωπος σκύλος φώναζε, ἔτρεξε στὴν πέτρα ποὺ ἔπεσε, τὴ δάγκασε μὲ μανία, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὴ ροκανίσῃ, γύρισε πίσω καὶ ξαναρίχτηκε.

Ἄνθρωπος εἶδε ὅμως τὸ παιδὶ μὲ μιὰ πέτρα πάλι στὸ δεξί, ἔτοιμο νὰ τοῦ καταφέρῃ καὶ δεύτερη, ἔκοψε τὴ φόρα του.

Τὴν ἀντίσταση ὅλοι τὴ φοβοῦνται. Ἄνθρωπος μαντρόσκυλος εἶχε νὰ κάμῃ μὲ παιδὶ ποὺ ὑπερασπίζει τὴ ζωὴ του. Ἄνθρωπος Φάνης εἶδε τὴ στιγμή ἐκείνη, τί ἀξίζει τὸ θάρρος. Πὼς τὸ ἤθελε, νὰ εἶχε ρίξει αὐτὸς τὴν πέτρα!

14. "Ένα βλαχόπουλο πού δέ λέει πολλά λόγια.

"Ένα βλαχόπουλο ἔτρεχε πρὸς τὰ ἐκεῖ, φωνάζοντας τὸ σκύλο. "Έφτασε, ἄρπαξε τὸ σκύλο ἀπὸ τὸ μαλλιαρό του λαιμό, καὶ σηκώνοντας τὴν ἀγκλίτσα του, ἔκανε πὼς θὰ τὸν τσακίση στὸ ξύλο.

Ὁ σκύλος κάθισε κάτω καὶ μαζεύτηκε. Τὸ βλαχόπουλο ἦταν ἓνα παιδάκι. Ὁ σκύλος δυὸ φορές σὰν αὐτό.

«Ποῦ εἶναι ἡ καλύβα τοῦ Γεροθανάση;» ρώτησαν τὰ παιδιά.

Τὸ βλαχόπουλο ἔδειξε μὲ τὸ χέρι τὶς καλύβες. Τοὺς ἀκολούθησε, κρατώντας τὸ σκύλο καὶ κατέβηκαν μαζί.

«Τί τὸν ἔχεις ἐσὺ τὸ Γεροθανάση;»

—«Παππούλη».

—«Ἐσὺ σὲ ποιά ἀπ' ὅλες τὶς καλύβες κάθεις;»

Τὸ βλαχόπουλο ἀπάντησε καὶ πάλι μὲ τὸ χέρι. Τὸ σήκωσε κι ἔδειξε μιὰ καλύβα.

Στὴν πόρτα στεκόνταν μιὰ κοπέλα.

Φοροῦσε τὰ τσαρούχια τῆς, τὴ ζώνη τῆς, τὴν κεντημένη τῆς ποδιά. Εἶχε μαῦρα μάτια, τὰ ἴδια σὰν τοῦ μικροῦ τσοπάνη.

«Αὐτὴ ποιά εἶναι;» ρώτησαν τὰ παιδιά τὸ βλαχόπουλο.

—«Ἡ Ἀφρόδω».

—«Ἀδερφή σου εἶναι;»

—«Χά».

—«Ἐχεις κι ἄλλες ἀδερφές;»

—«Ἀχά».

—«Ὁ πατέρας σου εἶναι δῶ;»

Ἐντὺς νὰ εἰπῆ ὄχι, τὸ βλαχοπούλο πάτησε τὴ γλώσσα του μέσα ἀπὸ τὰ δόντια κι ἔκαμε: «ντσο!»
Δὲν ἦταν γιὰ πολλὰ λόγια.

Ὡστόσο ἡ καλὴ Ἀφρόδω καλωσώρισε τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς εἶπε νὰ περάσουν μέσα στὴν καλύβα.

Ὅταν τὴν εἶδαν ξαφνίστηκαν. Ἦταν τόσο νοικοκυρεμένη! Σπίτι ἀληθινό.

«Νὰ καλύβα, Φάνη, εἶπε ὁ Δῆμος, ὄχι σὰν τὶς δικές μας!»

Ἡ Ἀφρόδω χαμογέλασε.

«Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς πρόβατα καὶ γίδια, εἶπε ὁ Φάνης, θὰ ἦταν κι ἡ δική μας καλή».

— «Ἐσεῖς ἔχετε κάτω σπίτια, εἶπε ἡ βλαχοπούλα, πού εἶναι θεμελιωμένα· κι ἔπειτα ξέρετε καὶ τὰ γράμματα, πού δὲν τὰ ξέρομε μεῖς. Λάμπρο, γιατί κάθεσαι στὴν πόρτα; ἔλα μέσα νὰ δῆς τὰ καλὰ παιδιὰ».

— «Ντσο!» ἔκαμε πάλι ὁ Λάμπρος, κι ἔσκυψε τὸ κεφάλι, σκάβοντας τὴ γῆ μὲ τὸ τσαρούχι του. Ὑστερα πῆρε τὴν ἀγκλίτσα του κι ἔφυγε.

15. Ἡ βλαχοπούλα μιλεῖ στὰ παιδιὰ.

Τὰ παιδιὰ κάθισαν στὸ χράμι πού τοὺς ἔστρωσε ἡ Ἀφρόδω ἀπάνω στὴν κασέλα. Εἶχε ζωγραφιῆς αὐτὴ ἡ κασέλα, καὶ φαίνεται πὼς ἦταν ἡ καλὴ καλή.

Ἄλλιῶς θὰ τὰ ἔβαζε τὰ παιδιὰ νὰ καθίσουν στὴν ἄλλη πού βρισκόταν πάρα πέρα, μὰ πού ἦταν μαύρη καὶ παλιά· τῆς κυρούλας ἴσως.

Ἡ Ἀφρόδω ἔμενε ὄρθια, κι ἐνῶ ἡ ρόκα τῆς ἐγνεθε καὶ τὸ ἀδράχτι τῆς γύριζε, μιλοῦσε στὰ παιδιὰ.

Ρώτησε τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο ἂν εἶχαν ἀδερφή, πόσων χρονῶν εἶναι καὶ ποῖο εἶναι τ' ὄνομά της.

Ἔστερα τὰ παιδιά τῆ ρωτοῦσαν τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, γιὰ πρόβατα, γιὰ στάνες καὶ γιὰ βουνά. Κι ἡ Ἀφρόδω γνέθοντας τοὺς ἰστόρησε τῆ ζωῆ τῶν βλάχων στὰ βουνά καὶ στοὺς κάμπους, τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ χειμῶνα.

Χίλια πράματα ἔμαθαν ποὺ δὲν τὰ εἶχαν ἀκούσει. Πῶς χιλιάδες πρόβατα καὶ γίδια δίνουν τὸ γάλα, τὸ τυρί, τὸ βούτυρο, τὸ μαλλὶ καὶ τὸ κρέας τους γιὰ νὰ ζήση ὁ ἄνθρωπος. Τὰ κοπάδια εἶναι εὐτυχημένα ὅπου

Τοὺς ἰστόρησε τῆ ζωῆ τῶν βλάχων...

βρίσκουν βοσκή. Μὰ ὄχι καὶ κεῖνοι ποὺ τὰ βόσκουν.

Οἱ βλάχοι περνοῦν σκληρὴ ζωὴ! Πολεμοῦν μὲ τοὺς βαριοὺς χειμῶνες, μὲ τοὺς βράχους, μὲ τὰ ποτάμια.

Ταξιδεύουν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀπὸ ψήλωμα σὲ χαμῆλωμα. Σήμερα στήνουν τὴν καλύβα ἐδῶ, αὔριο πέρα μακριά, ὅπου εἶναι χορτάρια καὶ κλαρί. Ἄθεμέλιωτα εἶναι τὰ σπίτια τους καὶ δὲν μπορεῖς νὰ στήσης τίποτα μέσα.

“Ὅλες οἱ δουλειές ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ· βοσκή, γνέσιμο, ἄρμεγμα, ζύμωμα, τάγισμα τοῦ κοπαδιοῦ. Ὑπνος λίγος· ξαγρύπνια, νυχτοπερπάτημα.

Αὐτὰ διηγόταν ἡ Ἀφρόδω.

Μὰ ἐνῶ τὰ ἔλεγε ὀρθή, κοιτάζοντας τὴ ρόκα καὶ κλωσταίνοντας τὸ μαλλί, τόσο χαριτωμένο χαμόγελο εἶχε, ποὺ δὲν ἔμοιαζαν μὲ βάσανα.

«Δὲν ἀφήνεις τὰ πρόβατα, εἶπε ὁ Φάνης, νάρθης κάτω μὲ τὰ δικά μας τὰ κορίτσια;»

Ἡ Ἀφρόδω γέλασε καὶ ἀπάντησε πῶς δὲν τ' ἀφήνει γιὰ ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. Ἐδῶ εἶναι ἡ γενιά της, ἀδέρφια, πατέρας, μάνα, γαμπροί, παπποῦδες· τὰ γεροθανασαίικα, ποὺ λέει ὁ λόγος. Μὰ ὄχι μόνο τοῦτο, ἔχει κι ἄλλο συγγενολόγι.

«Ἐχω συγγένεια, εἶπε, μὲ κάθε δεντρί..... Ἐδῶ γίναμε ἓνα κλαριά καὶ βλάχοι, τόσον καιρὸ μαζί. Μαζὶ μεγαλώνουμε, μαζὶ βρεχόμαστε καὶ χιονιζόμαστε, μαζὶ παίρνομε τὸν ἥλιο. Ἐχουν καὶ κεῖνα χάδι καὶ χαϊδεύουν, φωνὴ καὶ λαλοῦνε· δὲν ἀκοῦς ἅμα τὰ φυσάει ἀέρας! Καὶ τὰ μικρὰ ποὺ εἶναι σὰν τ' ἀδέρφι μου τὸ Λάμπρο, καὶ τὰ μεγάλα ποὺ μοιάζουν τοῦ παπ-

πού, όλα με γνωρίζουν, όπως γνωρίζουν κι όλους τους βλάχους, όλη τή γενιά.

Έκατό πρόβατά μας αποκοιμίζει στόν ίσκιο του τὸ μεσημέρι ένας πεῦκος ἐκεῖ κάτω. Αὐτὰ ἔχομε συντρόφους κι ἐμεῖς. Τὴν ἡμέρα τὰ δέντρα καὶ τὸ βράδυ τ' ἀστέρια πού μᾶς φέγγουν γιὰ τὴ βοσκή».

Πολὺ μαλλὶ ἀπὸ τὴ ρόκα τῆς Ἀφρόδως ἔγινε νῆμα καὶ πῆγε στὸ ἀδράχτι μὲ τούτη τὴν ὀμιλία. Καὶ πάλι ἔγνεθε γιὰ νὰ μὴ χάνη καιρό.

Κάπου κάπου ἔλεγε καμιὰ λέξη πού τὰ παιδιὰ δὲν τὴν καταλάβαιναν ἀμέσως, μόνο ἀπὸ τὸ νόημα. "Ἐλεγε τὰ πρόβατα π ρ ὶ τ α, τὸ ροῦχο σ κ ο υ τ ῖ, τὸ πάλι τὸ ἔλεγε μ ἄ τ α καὶ τὰ γίδια τὰ ἴ δ ι α. "Ἐτσι μιλοῦν οἱ βλάχοι. Μὰ τὰ παιδιὰ δὲ θυμοῦνται καμιὰ κοπέλα νὰ τοὺς μίλησε ποτὲ μὲ τόση ὀμορφιά.

Κι ὅταν βγῆκε ἔξω μιὰ στιγμή, γιατί ἄκουσε τὰ πατήματα τοῦ παπποῦ, θυμῆθηκαν τὰ λόγια τῆς πῶς ἔχει συγγένεια μὲ τὰ δέντρα.

Ἦταν ἀλήθεια σὰ δεντρί!

16. Τὸ πρῶτο συσσίτιο.

Ὅταν γύρισαν ἀπὸ τοὺς βλάχους ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης καὶ πλησίαζαν στὶς καλύβες εἶδαν νὰ βγαίνει ἀχνὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη κατσαρόλα.

«Τί ὠραία μυρουδιά!» φώναξαν ἀπὸ λίγα βήματα μακριά. «Τί; ἔγινε κιόλας;»

— «Ἐγινε!» εἶπε ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν κουτάλα στὸ χέρι.

— «Καὶ τί φαγητὸ εἶναι;»

— «Πατάτες με πατάτες» λέει ο Κωστάκης γελώντας.

— «Μή σᾶς νοιάζει, παιδιά, λέει ο Δήμος, κι από αὔριο θάχωμε κρέας νὰ τρῶμε. Εἶδαμε τὸν τσέλιγκα!»

Τοὺς διηγήθηκε πῶς εἶδαν τὴν Ἀφρόδω με τὸ Λάμπρο, καὶ πῶς ὁ παππούς τω, ὁ γεροτσέλιγκας, τοὺς εἶπε νὰ στέλνουν ν' ἀγοράζουν ὅσο κρέας τοὺς χρειαστῆ, ἀκόμη καὶ γάλα.

Μὰ ἐνῶ μιλοῦσαν, ὅλο τριγύριζαν τὸ γιαχνί. Ἦταν τῆ στιγμῆ ἐκείνῃ με τὸν ἀχνό του καὶ τῆ μυρουδιά του καλύτερο ἀπ' ὅλα τ' ἀρνιά τοῦ τσέλιγκα.

«Ἀπίστευτο μοῦ φαίνεται, λέει ὁ Κωστάκης, πῶς αὐτὲς οἱ πατάτες ποὺ ξεφλούδιζα ἔγιναν φαγητό». Τὸ ἴδιο κι ὁ Δημητράκης. Δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψῃ πῶς ἔγιναν φαγητό οἱ ντομάτες ποὺ ἔκοβε. Τὸ ἴδιο κι ὁ Γεώργιος· τὸ ἴδιο κι ὁ Φουντούλης.

Παίζοντας ἔκαμαν ὅλη αὐτὴ τῆ δουλιὰ, καὶ νὰ τί κατάφεραν! Τρῶνε φαγητὸ δικό τους.

Καθένας ἐργάστηκε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους· ὅλοι πάλι δούλεψαν γιὰ τὸν ἕνα. Ἔτσι ἔκαμαν ἐκεῖνο ποὺ λέμε κοινότητα.

Θὰ κατορθώσουν τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα; Θὰ μπορέσουν ὁ ἕνας νὰ ἐργάζεται γιὰ τοὺς ἄλλους, κι οἱ ἄλλοι γιὰ τὸν ἕνα; Τότε ἡ μικρὴ τους κοινότητα θὰ γίνῃ παράδειγμα σὲ πολλὰς ἄλλες. Σηκώνουν λοιπὸν τὰ ποτήρια τους καὶ πίνουν στὴν ὑγεία της.

«Πίνω αὐτὸ τὸ κρασί» λέει ὁ Κωστάκης, καὶ σηκώνει τὸν τενεκὲ με τὸ νερὸ «στὴν ὑγεία τοῦ σημερινοῦ μας μάγειρα».

«Πίνω αὐτὸ τὸ κρασί» λέει ἡ Ἀφρόδω, καὶ ση-

κώνει τὸ παγούρι του μὲ τὸ νερὸ «στὴν ὑγείᾳ ὄλων τῶν συντρόφων ποῦ μαγεΐρεψαν μαζί μου».

—«Πίνω τὴ βρύση ὅλη, λέει ὁ Φάνης, στὴν ὑγείᾳ τῆς κοινότητος».

—«Ἐβίβα, ἐβίβα!» φώναζαν, καὶ ὅλοι γελοῦσαν. Μόνο ὁ Φουντούλης ἦταν δακρυσμένος. Αὐτὸς εἶχε καθαρίσει τὰ κρεμμύδια.

17. Οἱ ἐπιγραφές τοῦ Καλογιάννη.

Σὲ μιὰ καλύβα κρέμασαν αὐτὴ τὴν ἐπιγραφή.

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ
ΛΑΧΑΝΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΙ ἈΛΛΑ ΠΟΛΛΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Δίκηο εἶχε ὁ Καλογιάννης ποῦ ἔκανε τὴν ἐπιγραφή· γιατί ὅλη ἡ ἀγορὰ ἦταν ἐκεῖ μέσα. Εἶχαν ἓνα σακὶ ρίζι, ἓνα σακὶ μὲ ψιλὴ φακὴ, ἓνα μὲ πατάτες, δυὸ τενεκέδες λάδι, λίγη ζάχαρη καὶ πέντε κεφάλια τυρί.

Σ' ἓνα ἄλλο πεῦκο κρέμασε τὴν ἐπιγραφή.

ΜΕΓΑ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ «Ἡ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ,,

ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΑ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΕἰΣ ΤΟ ΕΠΑΝΩ ΠΑΤΩΜΑ

Σὲ ἄλλο δένδρο ἔβαλε τὴν ἐπιγραφή.

ΣΦΑΓΕΙΑ

Αὐτὴ μπῆκε σὲ πολὺ μακρυνὸ πεῦκο γιατί τὰ σφαγεῖα βοΐσκονται πάντα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Νά λοιπόν μιὰ μικρὴ πολιτεία. Ἐχει σπίτια καὶ ἀνθρώπους. Νά εἶχε καὶ μιὰ ἐκκλησία! Μὰ οὔτε κι ἡ ἐκκλησία θὰ τοὺς λειψῇ. Ὁ κύρ Στέφανος τοὺς εἶπε πὼς κάθε Κυριακὴ θὰ πηγαίνουν στὸ Μικρὸ Χωριὸ ν' ἀκοῦν τὴ λειτουργία.

18. Συγκοινωνία μὲ κατοικημένους τόπους.

Καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ γίνουν οἱ συγκοινωνίες μὲ τοὺς κατοικημένους τόπους γύρω.

Καθὼς ἓνας ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατο νὰ ζήσῃ μοναχός, ἔτσι κι ἡ κοινότητα δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ μόνη της. Χρειάζεται μιὰ ἄλλη, γιὰ νὰ πουλῆ σ' αὐτὴν ἢ ν' ἀγοράζῃ ἀπ' αὐτή.

Νά πουλήσῃ ἡ δική μας δὲν ἔχει, γιὰτὶ δὲ βγάζει τίποτα. Πρέπει ὅμως ν' ἀγοράζῃ, γιὰτὶ τῆς λείπουν τρόφιμα.

Σήμερα σηκώθηκαν δέκα παιδιὰ νὰ πᾶνε στὸ Μικρὸ Χωριὸ ν' ἀγοράσουν κότες, αὐγά καὶ κρεμμύδια. Ἀφοῦ ρώτησαν πρῶτα ποῦ πέφτει, μὴν τύχη καὶ πάρουν ἄλλο δρόμο, ξεκίνησαν.

Σὲ μισὴ ὥρα βρῆκαν μιὰ χωριάτισσα φορτωμένη ξύλα.

«Ποῦ πέφτει, κυρά, τὸ Μικρὸ Χωριό;»

— «Ἀπὸ δῶ τραβᾶτε ὅλο ἴσα».

— «Κι ὕστερα;»

— «Τραβῶντας ὅλο ἴσα θὰ βρῆτε τὸ δρόμο ποὺ πάει τὸν κατήφορο· λίγο πιὸ κάτω, ποὺ χωρίζει ὁ δρόμος, θὰ πᾶτε δεξιά».

Τοῦτος εἶναι ὁ πρῶτος μακρὸς δρόμος ποὺ θὰ κά-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μουν. Τ' αὐτιά τους τὰ εἶχαν τέσσερα. Ἔτσι τοὺς εἶπε ὁ Ἀντρέας: «Ἐνας λόγος «ἴσια» ἢ «δεξιά» ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὸν ὁδοιπόρο. Τὸ μάτι του πρέπει νὰ σημάδεύη καλὰ τοὺς τόπους ποὺ περνᾷ, γιὰ νὰ μὴ χαθῆ».

Τὰ δέκα παιδιὰ βρῆκαν ὅ τι τοὺς εἶπε ἡ χωριάτισσα.

Ἀκολούθησαν τὸν κατηφοριστὸ δρόμο, βρῆκαν τὸ χῶρισμα, πῆραν τὸ δεξιὸ μέρος. Ὁ δρόμος ἦταν πολὺ ἀνάποδος.

Περπάτησαν μιὰ ὥρα, καὶ τέλος φάνηκε τὸ χωριὸ ἐκεῖ ποὺ τελειώνουν οἱ δυὸ γκρεμοὶ καὶ σχηματίζεται κάποιον ῥέμα. Ἦταν σπίτια μαζεμένα σὰν ἤσυχα πρόβατα κάτω ἀπὸ φουντωτὰ πλατάνια καὶ καρυδιές.

Μισὴ ὥρα πρὶν φτάσουν ἄκουσαν φιλονικία. Εἶδαν ἓνα γέρο κι ἓναν ἄλλο χωριανὸ νὰ φιλονικοῦν γιὰ τὸ δρόμο ποὺ ἦταν χαλασμένος.

«Εἶναι ἢ δὲν εἶναι δρόμος τῆς κοινότητας;» ἔλεγε ὁ γέρος.

—«Εἶναι».

—«Ἀφοῦ τὸν ἔχω δρόμο κι ἐγὼ καὶ σὺ, ἀφοῦ εἶναι καὶ γιὰ τὸ δικό σου καὶ γιὰ τὸ δικό μου ζῶο καὶ πάει στὰ χωράφια ὅλων μας, δὲν πρέπει λοιπὸν ἐμεῖς νὰ τὸν διορθώσωμε στὸ χαλασμένο μέρος;»

—«Νὰ τὸν φτιάσουν οἱ ἀπάνω χωριανοί. Τί μοῦ κάθονται;»

—«Ἐκεῖνοι δούλεψαν προχτές στὴ βρύση καὶ θὰ κάμουν ἄλλες κοινοτικὲς δουλειὲς μεθαῦριο. Σήμερα ἐμεῖς, αὔριο κείνοι, γιατί νὰ μαλώνωμε;»

—«Ὅχι, θάρθουν αὐτοὶ νὰ δουλέψουν!»

—«Εἶσαι ζαβός, Παναγή» φώναζε ὁ γέρος. «Νά, ἐσύ δὲν ἀφήνεις τὸ χωριὸ σὲ ὁμόνοια».

Καὶ τράβηξε τὸν κατήφορο θυμωμένος.

Ὁ γέρος αὐτὸς θὰ ἦταν φαίνεται ὁ προεστὸς τοῦ χωριοῦ.

19. Προμηθεύονται ἐργαλεῖα γιὰ τοὺς δρόμους.

Ὅταν ἔφτασαν τὰ παιδιὰ, βρῆκαν μεγάλη ἡσυχία στὸ χωριό. Πολλοὶ χωριανοὶ ἔλειπαν στὰ κτήματα.

«Τόσοι λίγοι ἄνθρωποι ἐδῶ μέσα, εἶπε ὁ Ἀντρέας, καὶ νὰ μαλώνουν! Ποῦ νὰ ἦταν καμιὰ πολιτεία!»

Καὶ προχώρησαν στὸ μέρος ποὺ τὸ λένε «τὰ μαγαζιά». Ὅλα τὰ μαγαζιά ἦταν ἓνα μαγαζί.

Τρεῖς χωριανοὶ κουτσόπιναν μέσα. Οἱ κόττες ἀπέξω τσιμποῦσαν τὴ γῆ, κι ἓνα σταχτι γαιδουράκι στεκόταν ἀκίνητο σὰν ψεύτικο. Ὁ μπαλωματῆς μ' ἓνα παπούτσι στὰ γόνατά του ἔδινε γραθιές στὸν ἀέρα.

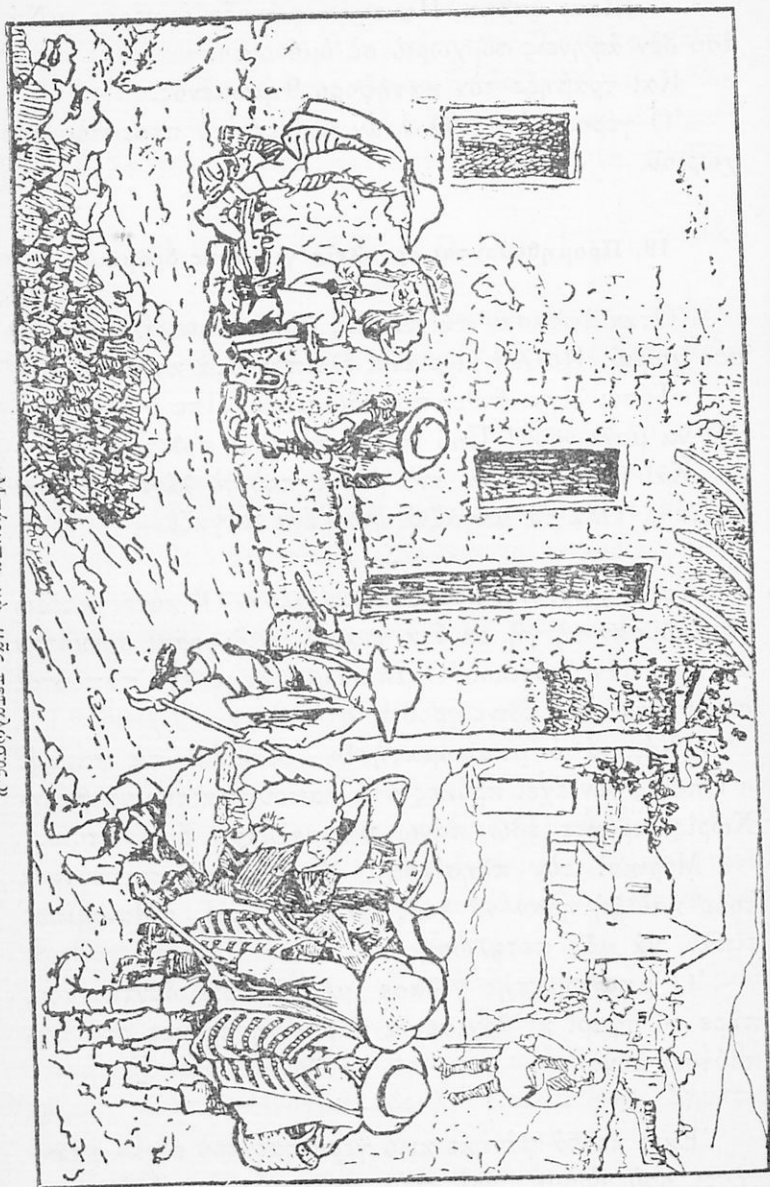
«Νά, νὰ ὁ μπαλωματῆς!» φώναξαν τὰ παιδιὰ. «Ὅποιος δὲν ἔχει πρόκες στὰ παπούτσια του νὰ βάλῃ. Χωρὶς πρόκες ἐδῶ πάνω θὰ μείνωμε ξυπόλυτοι».

Μερικοὶ τὸν πλησίασαν, ἔβγαλαν τὰ παπούτσια τους καὶ ζήτησαν νὰ τοὺς βάλῃ καρφιά. «Μπάρμπα, εἶπαν, νὰ μᾶς πεταλώσης».

Ὁ μπαλωματῆς γέλασε μὲ τὰ τρία δόντια του, πῆρε τὸ σφυρὶ κι ἄρχισε νὰ καρφώνει πρόκες στὰ παπούτσια τους.

Ἐκεῖ κοντὰ φάνηκε κι ὁ γέροντας ποὺ εἶχαν ἀπαντήσει στὸ δρόμο, καὶ τοὺς καλωσώρισε. Τοὺς εἶπε

«Μπάμπτα, νά μιάς πεταλώσῃς.»

πώς εἶναι προεστὸς τῆς κοινότητος, καὶ τοὺς ρώτησε γιατί ἦρθαν κι ἀπὸ ποῦ.

«Ἦρθαμε νὰ ψωνίσωμε» εἶπε ὁ Ἀντρέας. «Καθόμαστε ἀπάνω στὸ Χλωρὸ κι ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ κότες, ἀπ' αὐγά κι ἀπὸ λαχανικά».

— «Μετὰ χαρᾶς νὰ τὰ πάρετε» εἶπε ὁ γέροντας. «Κότες δὲ ἔχομε πολλές».

— «Μερικὰ τσαπιά καὶ φτυάρια, μπορεῖτε νὰ μᾶς δανείσετε γιὰ μιὰ δουλειά;»

— «Ἄν σᾶς χρειάζονται, εἶπε ὁ γέροντας, νὰ σᾶς τὰ δώσωμε».

— «Μᾶς χρειάζονται, γιατί ἡ δική μας κοινότητα δὲν ἔχει οὐτ' ἓνα μονοπάτι. Θέλομε ν' ἀνοίξωμε κανένα».

— «Μπᾶ; Ἔχετε καὶ σεῖς κοινότητα;»

— «Ἐμεῖς εἴμαστε ἡ τελευταία τάξη τοῦ ἐλληνικοῦ, μὰ τώρα ποὺ ἦρθαμε στὸ δάσος καὶ ζοῦμε μαζὶ στὸ ἴδιο μέρος, κοινότητα τῆ λέμε τὴ συντροφιά μας. Ὅλα τάχομε μαζὶ».

— «Καὶ πόσοι θὰ δουλέψετε μὲ τὰ ἐργαλεῖα;»

— «Μερικοὶ ἀπ' ὅλους ἢ ὅλοι μαζὶ, τὸ ἴδιο κάνει. Ἡ δουλειὰ μόνο νὰ γίνη».

— «Πωπῶ! ντροπή!» ἔκαμε ὁ γέρος. «Μᾶς ντρόπιασαν τὰ παιδιὰ!»

20. Τὰ παιδιὰ φτιάνουν δρόμους.

Ὁ δρόμος δὲ γίνεται μόνο γιὰ λίγους ἀνθρώπους. Τὸν φτιάνουν λίγοι καὶ τὸν χαίρονται ὅλοι.

Ὁ δρόμος εἶναι γιὰ ὅλο τὸν κόσμο. Εἶναι γιὰ τὸν πλούσιο καὶ τὸ φτωχό, γιὰ τὸν ἄρχοντα καὶ τὸ ζητιάνο.

Με τὸ δρόμο ἓνα βουνὸ ἀνταμώνει μὲ τὸ ἄλλο βουνό, μιὰ πολιτεία δίνει τὸ χέρι στὴν ἄλλη.

Εἶναι δρόμοι στρωτοί, πλατιοί, καὶ ἴσοι σὰν τοὺς δρόμους τῆς πόλης. Εἶναι δρόμοι στενοὶ καὶ δύσκολοι, ποὺ ἀνεβαίνουν τοὺς γκρεμοὺς, περνοῦν τὶς ρεματιῆς κι ἔρχονται στοὺς δροσεροὺς λόγκους.

Ἕνας τέτοιος δρόμος τοὺς ἔφερε δῶ, στὰ ψηλὰ βουνά! Ἀπὸ τότε κατάλαβαν τὰ παιδιὰ τί μεγάλο καλὸ εἶναι ὁ δρόμος.

Καὶ τώρα ποὺ ἐργάζονται νὰ φτιάσουν κι αὐτὰ κανένα δρόμο, δὲ βλέπουν τὴν ὥρα πότε νὰ τελειώσῃ καὶ νὰ τὸν ἰδοῦν.

«Μᾶς ντρόπιασαν τὰ παιδιὰ!...»

Βέβαια δὲν εἶναι δρόμος αὐτὸ ποὺ θὰ κάμουν, εἶναι μικρὰ μονοπάτια. Μὰ γιὰ τὴν κοινότητά τους αὐτὰ

χρειάζονται. Δέν εἶναι τάχα καί κεῖνα ἓνα ἔργο; Δέ θά περάσουν κι ἄλλοι ἄνθρωποι ἀπό κεῖ;

Λογάριασαν πρῶτα πῶς τοὺς χρειάζεται ἓνα μονοπάτι νὰ πηγαίνουν στοὺς βλάχους. Αὐτὸ εἶνε ὁ σπουδαιότερος δρόμος τους, γιατί ἀπὸ τοὺς βλάχους προπάντων τρέφονται.

Ἐνα ἄλλο μονοπάτι πρέπει νὰ πηγαίνει στοὺς λωτόμους κι ἓνα ἄλλο, νὰ τοὺς βγάζη στὸ δρόμο τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ.

Ἄν καταφέρουν αὐτὰ τὰ τρία μονοπάτια, θά ἔχουν συγκοινωνία.

Πόσες δυσκολίες βρῆκαν! Χρειάστηκε νὰ παλέψουν μὲ τὴ γῆ σὲ πολλὲς μεριές· ἐκεῖ πού ἤθελαν νὰ περάσουν τὸ δρόμο, ἔβγαιναν ἐμπρὸς οἱ ρίζες πού πετοῦν μακριὰ μερικὰ δέντρα.

Τὶς ρίζες αὐτές, πού ἦταν χοντρές καὶ δυνατές, προσπαθοῦσαν νὰ τὶς κόψουν, γιὰ νὰ μὴ σκοντάβουν τὴ νόχτα. Χρειάστηκαν πριόνι, τσεκούρι καὶ πολὺν κόπο.

Ἄλλοῦ ἀπάντησαν μιὰ μεγάλη κατηφοριά, ἀπὸ κεῖνες πού φτιάνουν τὰ νερά τῆς βροχῆς.

Τὸ μονοπάτι ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἀπὸ κεῖ. Μὰ μόλις τὸ ἔφτιασαν καὶ πάτησαν ἀπάνω, σωριάστηκε τὸ χῶμα. Πῶς νὰ τὸ κάμουν στερεό;

Σκέφτηκαν νὰ στερεώσουν τὸ μονοπάτι μ' ἓνα μικρὸ τοῖχο ἀπὸ κάτω. Γιὰ νὰ χτίσουν ὅμως αὐτὸν τὸν τοῖχο, χρειάστηκαν πολλὰ πράματα, πού δέν τὰ εἶχαν φανταστῆ: πρῶτα πρῶτα, μιὰ βαριά, γιὰ νὰ κόβουν τὶς πέτρες. Δέν τὴν εἶχαν, κι ἔστειλαν πάλι στὸν προεστὸ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, παρακαλώντας νὰ τοὺς δώσῃ κι αὐτή.

«Θὰ κάμετε καὶ ξερολιθιά;» ρώτησε ὁ προεστός.
«Χαρὰ στήν ἐπιμονή σας, παιδιά μου!» Μὲ τὴν ἐπι-
μονή τους ἔγινε καὶ ὁ τοῖχος καὶ τὰ δυὸ μονοπάτια.

Κοντὰ σ' αὐτὰ ἔκαμαν καὶ λίγη δουλειὰ μέσα στὴν
κοινότητα.

Ὅλη τὴν πλατεῖα ποὺ ἦταν στρωμένη ἀπὸ τὰ ξερὰ
πευκόφυλλα, τὴν καθάρισαν ἀπ' αὐτά. Πρῶτα γιὰ νὰ
περπατοῦν εὐκόλα, κι ἔπειτα γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν
κίνδυνο τῆς φωτιάς· γιατί οἱ ξερὲς βελόνες τῶν πεύκων
καὶ πολὺ γλιστερὲς εἶναι καὶ πολὺ εὐκόλα παίρνουν
φωτιά.

Ἐκαμαν ἀκόμη ἓνα πεζούλι γύρω στὰ πεῦκα τῆς
τραπεζαρίας, γιὰ νὰ τρῶνε ἀναπαυτικά.

Διώρθωσαν καὶ τὸ μονοπάτι ποὺ πάει στὴ βρύση.

Στὸ τέλος ἔρριξαν μιὰ ματιὰ στὰ ἔργα τους καὶ τὰ
καμάρωσαν.

«Εἶμαστε οἱ πρῶτοι, συλλογίστηκαν, ποὺ κάνομε
δῶ ἀπάνω συγκοινωνία».

Μὰ ἦταν ἀλήθεια οἱ πρῶτοι; Ὁχι. Πολὺ πρωτύτερα
ἀπ' αὐτοὺς τὰ γίδια εἶχαν ἀνοίξει μονοπάτια στὸ μέρος
ἐκεῖνο, γιὰ νὰ πηγαίνουν ὅλα μαζί. Τὰ γιδόστρατα
ποὺ ἔβλεπαν παντοῦ, ἦταν δρόμοι κοινοτικοί, καμω-
μένοι ἀπὸ τὸ κοπάδι, γιὰ νὰ εὐκολύνεται στὴ βοσκή.

21. Ἔρχεται ἡ ἀλεπού.

Ἡ κυρὰ ἀλεπού ἀποφάσισε νὰ κάμη ἐπίσκεψη στὴν
κοινότητα. Ἀφοῦ ἤρθαν ξένοι πῶς μπορεῖ νὰ μὴν τοὺς
πῆ τὸ καλωσόρισες;

Κίνησε λοιπόν από τήν τρύπα της κι ἤρθε. Μέτρησε
τις κατοικίες: μιά, δύο, τρεῖς..... πέντε..... ὀχτώ.
«Πωπώ, εἶπε, τί μεγάλη πολιτεία!»

«Ἡ ἀλεπού εἶπε στά μικρά της....»

Πλησίασε καί τις κοίταξε ἀπό κοντά μιά μιά. Ἔ-
πειτα ἔβαλε τὸ αὐτί της ν' ἀφουγκραστῆ.

Μόνο ἡ ἀναπνοή τῶν κατοίκων ἀκούστηκε. Ἦταν
περασμένα μεσάνυχτα καί κοιμόνταν βαθιά. Τε-οια
ώρα κάνει ἡ ἀλεπού τις ἐπισκέψεις της.

Περπατοῦσε σιγά πολύ, ἀπὸ εὐγένεια μήπως ξυ-
πνήση κανένα. Εἶδε τὸ μαγειρεῖο κάτω ἀπὸ τὸ πεῦκο,
κοίταξε τὴ μεγάλη κατσαρόλα πού γυάλιζε ἀπὸ τὴν
πάστρα, εἶδε τὴν κουτάλα βαλὴ ἐνῆ στὴ θέση της, εἶδε
καί τὴν πατσαβούρα.

«Ὅλα νοικοκυρεμένα» εἶπε. «Ἄς δῶ καί τὸ κο-
τέτσι, τόχουν καλά;»

Μόλις ἔβαλε στὸ στόμα δυὸ κότες, τὶς γνώρισε.
«Αὐτὲς οἱ κότες, εἶπε, εἶναι ἀπ' τὸ Μικρὸ Χωριό».

Ὡς τώρα ἡ κοινότητα δὲ φρόντιζε νὰ φυλάξῃ τὴν
περιουσία της. Τὰ καταστήματά της ἦταν ἀνοιχτά.
Οὔτε ντουλάπι οὔτε συρτάρι πουθενά· οὔτ' ἓνα κλειδί.

Ἡ ἀλεπού ὅμως δὲν τὸ βρῆκε σωστὸ αὐτό. Μιά
πολιτεία πρέπει νὰ ἔχῃ κι ἓνα φύλακα.

Στὴ θέση αὐτὴ διωρίστηκε μοναχὴ της. Κι ἔκαμε
πολὺ καλά· ποιὸς ἄλλος νὰ τὴν πάρῃ; μήπως τὸ κου-
νάβι, μήπως ἡ νυφίτσα; Αὐτοὶ δὲν εἶναι γιὰ τέτοια
ὑπηρεσία. «Εἶναι λωποδύτες!» λέει ἡ ἀλεπού.

22. Τὰ ἑφτά μικρὰ στὸ κυνήγι τῆς κότας.

Σὲ δυὸ μέρες ἡ ἀλεπού εἶπε στὰ μικρὰ της:

«Σήμερα θὰ σᾶς πάρω σὲ μιὰ πολιτεία. Νὰ προσέ-
χετε μήπως χαθῆτε, γιατί ἔχει ὀχτὼ σπίτια. Πρώτη
φορὰ θὰ ἰδῆτε τόσο μεγάλη πρωτεύουσα.

«Ὅταν φτάσωμε κεῖ, νὰ μὴν κάθεστε νὰ χαζεύετε
στὶς πλατεῖες, στὰ φῶτα καὶ στὰ θεάτρα· θὰ πᾶμε ἴσια
στὸ κοτέτσι. Τόχουν ἀνοιχτό, καθὼς πρέπει σὲ μιὰ
μεγάλῃ πολιτεία. Κι ἔχει κάτι ἀρχοντόκοτες, ποὺ φαί-
νεται πὼς τὶς ἔχουν φυλάξει ἐπίτηδες γιὰ τὴν καλύτερῃ
ἀλεπού. Ἐγὼ βέβαια θάμαι αὐτή.

»Ἴσαμε τώρα κυνηγούσατε τὸ ποντίκι, τὸ βάτραχο,
τὸν κάβουρα, τὸ πουλὶ καὶ τὸ σκαθάρι. Ἦρθε ἡ ὥρα
νὰ γυμναστῆτε καὶ στὶς κότες».

Λέγοντας αὐτά, κάθισε στὰ πισινά της *πόδια,
κι ἔφερε μπροστὰ τῇ μεγάλῃ μαλλιαρῇ οὐρά της.

«Ὅποιος κυνηγὸς τὴν ἔβλεπε κείνη τὴν ὥρα, θὰ
ἔλεγε:

«Άχ, νά είχα τὸ γουναρικό σου τὸ χειμῶνα! Ἐξήντα δραχμὲς θὰ τοῦ ἔβαζα τιμὴ».

Μὰ ἦταν τάχα εὐκολο νά τῆ δῆ ὁ κυνηγός; Ὅχι. Τὸ ὠραῖο δέρμα τῆς ἀλεπούς μας, πού τὸ ζηλεύουν οἱ κυνηγοὶ καὶ βάζει τῆ ζωὴ της σὲ παντοτινὸ κίνδυνο, αὐτὸ τὸ ἴδιο τὴν προστατεύει.

Ὁ χρωματισμός της ἦταν τέτοιος, ὥστε νά μπερδεύεται μὲ τὸ χρῶμα τοῦ τόπου. Ἐμοιαζε καὶ μὲ τὰ φυλλώματα καὶ μὲ τὸ χῶμα καὶ μὲ τὴν πέτρα· ἦταν κιτρινοκόκκινο. Στὸ στήθος, τὴν κοιλιά καὶ στὴ μέση τῆς τερό· στὸ μέτωπο καὶ στοὺς ὤμους λίγο ἄσπρο· στὰ μπροστινὰ πόδια κόκκινο καὶ στ' αὐτιά μαῦρο.

Ἔτσι γλύτωσε πολλὰς φορές ἡ ἀλεπού ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Πολλὰς φορές ὁ κυνηγὸς τὴν πῆρε γιὰ κάτι ἄλλο· κάτι σὰ γῆ ἢ κούτσουρο ἢ πέτρα, καὶ προσπέρασε.

Καὶ τὰ ἑφτὰ μικρά της, πάλι κι αὐτὰ τὸ χρῶμα τους τὰ ἔχει γλυτώσει.

Μιά φορά πού κάθονταν στὴν ἄκρη τῆς τρύπας καὶ περίμεναν τὴ μάνα τους νά γυρίσῃ ἀπὸ τὸ κυνήγι, πέρασε τὸ γεράκι ἀπὸ ψηλά καὶ δὲν τὰ εἶδε. Μάτι γερακιοῦ ἔχει γελαστή! Τόσο πονηρὸ εἶναι τὸ χρῶμα τῆς ἀλεπούς καὶ τῶν παιδιῶν της.

Ὡς πότε τάχα θὰ γίνεται αὐτό; Ὡς πότε ἡ ἀλεπού θὰ ξεφεύγῃ; Ποιὸς ξέρει! Κάποτε θὰ ἔρθῃ κι ἡ ὥρα της.

Γελιοῦνται οἱ κυνηγοὶ μὲ τὸ χρῶμα της, μὰ ἡ μύτη τοῦ σκύλου δὲ χωρατεύει! Αὐτὴ δὲν μπορεῖ νά τῆ γελάσῃ κανένας. Ὅλα αὐτὰ τὰ ξέρει ἡ κυρά μας ἡ ἀλεπού. Μὰ ἔλα πού εἶναι νόστιμο φαγητὸ ἡ κότα!

Τί κότες ἦταν ἐκεῖνες οἱ δυὸ προχτεσινές!.....

«Ἐμπρός, παιδιά, ξεκινοῦμε» εἶπε κατὰ τὰ μεσάνυχτα. «Καὶ φρόνιμα στὸ δρόμο. Ὅπου πηγαίνο, θὰ

πηγαίνετε. Πίσω από την ούρά μου θα περπατάτε όλα μαζί. Δέ θα βγάλετε ούτε κίχ. Καί νά κοιτάζετε καλά τόν δρόμο για νά τόν μάθετε».

Με μεγάλη προσοχή καί προφύλαξη περπατοῦσαν αρκετή ώρα. Πήγαιναν μέσα από χαμόκλαδα κι έκαναν μεγάλους γύρους. Οί άνθρωποι έχουν τούς δρόμους των κι ή άλεπού έχει τόν δικό της.

Έτσι έφτασαν στις καλύβες τῶν παιδιῶν. Τίποτ' άλλο δέν κοιτάζαν στην πολιτεία, ούτε φῶτα ούτε δρόμους ούτε καταστήματα, μόνο πήγαν ίσα στό κοτέτσι.

Πάλι τόν βρήκαν άνοιχτό. Τά παιδιά δέν είχαν μετρήσει προχτές τις κότες για νά δοῦν πῶς τούς έλειψαν δύο.

Καί πάλι απόψε θα λείψουν άλλες δύο.

«Ανοίξετε τά μάτια σας, νά δῆτε τί θα κάμω» εἶπε ή άλεπού στό μικρά.

Χίμηξε σέ μιá κότα καί τῆς έβαλε τά δόντια στό λαιμό. Έπειτα γρήγορα έπιασε μιá άλλη. Άρπαξε τή μιá κι έφυγε· ξαναῆρθε καί ξαναπῆρε καί τήν άλλη.

Τόν κοτέτσι άναστατώθηκε, μά ἦταν άργά. Οί καημένες οί κότες κοιμόνταν βαθιά. Τί όνειρο νά έβλεπαν;

Δυστυχισμένη κότα πού εἶχεσ τήν κίτρινη τραχηλιά, σά χωριάτικο μαντίλι!

Καημένε κόκορα με τόν μεγάλο λειρι από τόν Μικρό Χωριό!

Άπάνω σ' ένα πεσμένο κορμό δέντρου, ξεκουράζεται ή άλεπού από τόν κυνήγι, καί λέει στό μικρά της:

«Η καλύτερη κοινότητα εἶναι κείνη πού δέν έχει σκύλο».

23. Οί νοικοκυραῖοι παίρνουν εἶδηση.

«Λεῖπουν τέσσερες!» εἶπε τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γιωργος, πού τὸν εἶχαν βάλει νὰ φροντίζη γιὰ τὶς κόττες. Ἐκεῖ πού ἔβροσκαν ἀνάμεσα στὰ δέντρα τὶς μέτρησε καὶ βγῆκαν μόνο ἑφτά. Τί ἔγιναν οἱ ἄλλες; Πῆγε πάρα κάτω, ἔψαξε ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα κι ἔρριξε λίγες πέτρες. Μὰ καμιὰ δὲ φάνηκε.

«Γιὰ ἔλα δῶ, Γιωργο», φώναξε ὁ Δῆμος πού στέκονταν μπροστὰ στὸ μικρὸ κοτέτσι. «Κοίταξε».

Ὁ Γιωργος εἶδε κάτω στὸ χῶμα λίγα φτερά, καὶ τὰ ξύλα πού κούρνιαζαν οἱ κόττες σκορπισμένα.

Ὅταν ἄκουσαν τ' ἄλλα παιδιὰ ἐκεῖ κοντὰ πὼς χάθηκαν κόττες, ἔτρεξαν κοντὰ στὸ Δῆμο καὶ στὸ Γιωργο. Εἶδαν τὸ κοτέτσι, κοιτάχτηκαν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο κι ἔκαμαν ὅλοι τὴν ἴδια σκέψη: «μας τὴν ἔφτιασε ἡ ἀλεπού».

Μὰ ποιὸς ἔφταιγε; τῶρα κατάλαβαν τὸ λάθος τους.

Σ' ἓνα δάσος πού ζοῦνε μέσα ἀλεπούδες καὶ κουνάβια, ἄφησαν τὶς κόττες νὰ κουρνιαζοῦν μέσα σὲ κοτέτσι ἀνοιχτό.

«Νὰ φτιάσωμε σήμερα ἓνα ἄλλο!» εἶπαν τῶρα. «Ἐνα μὲ ξύλα καὶ μὲ γερὴ πόρτα».

—«Δὲ φτάνει αὐτό, παιδιὰ» λέει ὁ Ἄντρεας. «Ἡρθαμε στὴν ἐρημιὰ νὰ καθίσωμε χωρὶς σκύλο. Τῶρα πού τὴν πάθαμε, καταλαβαίνομε πόσο μᾶς χρειάζεται αὐτὸς ὁ σύντροφος.»

«Νὰ βροῦμε ἓνα!» φώναξαν τὰ παιδιὰ, κι ἔγιναν ἔξαφνα χαρούμενα. Συλλογίστηκαν ἓνα σκύλο πού θὰ παίζη μαζί τους, πού θὰ ξαγρυπνᾷ καὶ θὰ εἶναι φύλακας. Ἄρχισαν στὴ στιγμή νὰ τοῦ βγάζουν ὄνομα.

Τὰ ψηλὰ βουνά

νά τὸν λένε Πιστό, Σκοπό, Φλόξ, σὰ νὰ ἦταν μπροστά τους.

«'Αν τὸν εἶχαμε χτές, ἔλεγαν, θὰ γλύτωναν οἱ τρεῖς κόττες κι ὁ καημένος ὁ χωριάτικος κόκορας».

Μὰ ἐνῶ ἔλεγαν αὐτὰ πρόβαλε ἀπ' τοὺς θάμνους ὁ ἄλλος κόκορας, ἐκεῖνος ποὺ εἶχαν φέρει μαζί τους.

Φαινόταν σὰ νὰ ἔλεγε: «'Εχετε κόκορα! δὲ μὲ βλέπετε;» Καὶ καμάρωνε ὅσο κανένας ἄλλος. «Ὀλος ὁ Χλωρός, ὀλόκληρος ὁ κόσμος τοῦ φαινόταν δικός του.

«Νά, νά!» λέει ὁ Χρῖστος. «Νά ὁ δικός μας. Τὴ γλύτωσε».

Ὁ κόκορας στάθηκε λίγο μὲ τὸ κεφάλι ψηλά κα ἔκαμε ἓνα σιγαλὸ «κό, κό, κό». Γιά τὸν ἑαυτὸ του βέβαια θὰ μιλοῦσε.

Ὁ Χρῖστος κι ὁ Δῆμος τότε ἄρχισαν νὰ λένε τὸ «τραγουδί τοῦ κόκορα μὲ τὸ γεράκι», ποὺ κι ὁ ἴδιος στάθηκε καὶ τ' ἄκουγε, σὰ νὰ ἦταν γι' αὐτόν.

Ἔνας κόκορας ὀλάσπρος
μὲ ψηλὸ λειοί,
καμαρώνει καὶ φουσκώνει
καὶ λιλιὰ φορεῖ,
καὶ θαρρεῖ πὼς τὸ κοτέτσι
μόλις τὸν χωρεῖ.

Ἄμα βροῆ κανένα σπόρο
μέσα στὴν ἀυλή,
τὸ κεφάλι του σηκώνει
καὶ τὸ διαλαλεῖ,
νά τὸ μάθουνε σὲ δύση
καὶ σ' ἀνατολή.

Τὴ στιγμὴ πὸν σουλατσάσει
μὲ τὸ βῆμα ἀργὸ
«δὲν ξανάειδα, λὲν οἱ κότες,
τέτοιο στρατηγὸ».
Μὰ κι ὁ ἴδιος συλλογιέται:
«μωρὲ τ' εἶμαι γώ»!

Ξάφρω βλέπει ἓνα γεράκι.....
"Αχ! τὴν ὥρα αὐτὴ
τὸ βαρὸν περπάτημά του
ἔχει μπερδευτῆ,
κι ἀστραπὴ μὲς στὸ κοτέτσι
τρέχει νὰ κρυφτῆ.

24. Οἱ Ζαβοπαναγήδες.

"Ὅταν τελείωσαν τοὺς δρόμους τὰ παιδιὰ, πῆραν
τὰ ἐργαλεῖα καὶ κατέβηκαν στὸ Μικρὸ Χωριὸ γιὰ νὰ τὰ
δώσουν πίσω.

Φτάνοντας στὴν πλατεῖα εἶδαν τὸ Ζαβοπαναγῆ.
Εἶχε πάρει μὲ τὴ γνώμη του ἄλλους τέσσερες χω-
ριανούς. Φώναζαν κι αὐτοὶ στὸν προεστό, πὼς τὸ δρόμο
δὲν πρέπει νὰ τὸν διορθώσουν οἱ κάτω χωριανοί, μὰ οἱ
χωριανοὶ τῆς ἀπάνω συνοικίας.

"Ὅλο «πρῶτο μὲν» ἔλεγαν.

«Πρῶτο μὲν ὁ νόμος τὸ λέει ἀλλιῶς».

—«Πρῶτο μὲν (πάλι πρῶτο μὲν!) ἂν περάσῃ ὁ
δρόμος λίγο πάρα πάνω μᾶς παίρνει τρεῖς πιθαμὲς
κτῆμα».

—«Τρεῖς πιθαμὲς πέτρα» εἶπε ὁ προεστός.

—«Πέτρα ξεπέτρα εἶναι κτῆμα μας».

—«Τότε ἂς μὴ σᾶς πάρῃ τὴν πέτρα, ἂς περάσῃ
ἀπέξω».

—«Νά περάση απέξω; καλά» ἔλεγε ὁ Ζαβοπαναγῆς. «Μὰ ἔλα δῶ: Πρῶτο μὲν..... ὁ νόμος, τί λέει ὁ νόμος;»

Κι αὐτὸς δὲν ἤξερε τί λέει. Ὡστόσο ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του μιὰ φυλλάδα. Κι ἐπειδὴ δὲν ἤξερε νὰ τὴ διαβάσῃ, τὴν κοπάνιζε μέσα στὶς δυὸ παλάμες του. Φώναζε πῶς αὐτὸς ἐννοεῖ νὰ πάῃ μὲ τὸ νόμο.

Ζαβοπαναγῆς ἦταν μὲ τ' ὄνομα. Γιὰ τὸ πείσμα του μποροῦσε νὰ χαλάσῃ τὸ χωριό. Ὅλα τὰ κοινοτικά ἔργα τὰ κυνήγησε. Καὶ ὅμως ἅμα τὸν λένε Ζαβοπαναγῆ θυμώνει καὶ σηκώνει τὴ μάγκούρα του.

Στὸ τέλος πῆρε τοὺς τέσσερες χωριανούς μὲ τὸ μέρος του. Ἀπὸ ἕνας ἔγιναν πέντε Ζαβοπαναγῆδες.

Ὅταν τοὺς εἶδαν πέντε οἱ ἄλλοι χωριάτες ἐκεῖνο τὸ πρωί, θύμωσαν κι αὐτοί.

«Νά πάτε στὸ καλό, εἶπαν, Ζαβοπαναγῆδες! Δὲ σᾶς χρειαζόμαστε, θὰ τὸν φτιάσωμε ἐμεῖς τὸ δρόμο. Περισσότερη εἶναι ἡ γκρίνια σας ἀπ' τὸ καλό σας».

Ἐεκίνησαν ἑφτά ὀχτῶ μὲ τὰ ἐργαλεῖα καὶ πῆγαν στὸ χαλασμένο δρόμο. Μὰ ἦταν ἀργά. Τὰ παιδιὰ τὸν εἶχαν διορθώσει μιὰ μέρα πρίν. Μήπως δὲν ἦταν καὶ δική τους ὠφέλεια νὰ τὸ κάμουν; Κι αὐτὰ περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ.

25. Ἡ γριὰ Χάρμainer.

Ἐνῶ ἀνέβαιναν γιὰ τὸ Χλωρό, ἀπάντησαν μιὰ γριὰ φορτωμένη ἕνα δεμάτι κλαδιά.

Ἦταν ἡ βάβω ἡ Χάρμainer, ἡ πιὸ γριὰ ποὺ ὑπάρχει στὸ Μικρὸ Χωριό. Λένε πῶς εἶναι ἐνενηντα χρονῶν,

«Κι ανάβω τὸ καντήλι τῆς χάριτος της...»

μά ή ίδια δέ θυμάται πόσο είναι. Κι όμως δέν μπορεί, λέει, νά ζήση χωρίς δουλιά.

Θά δουλεύη ώσπου νά τήν πάρη ό Θεός.

«Καλημέρα, κυρούλα» τής φώναξαν.

—«Ή ώρα ή καλή, άγγόνια μου» άπάντησε.

—«Είσαι καλά, κυρούλα;»

—«Τί καλά νά είμαι γώ, παιδιά μου! Μόνο δόξα νάχη ό Θεός. "Αχ, άς ξαποστάσω λίγο».

Άπόθεσε τó μικρό της φόρτωμα στό πεζούλι κι άναστέναξε ή κυρούλα ή καημένη· άναστέναξε άπό τόν κόπο κι άπό τά χρόνια.

Είχε βαρεθῆ νά ζῆ. "Ετσι λέει. Κι όμως άν έρχόταν ένας νά τής πάρη και τή ζωή και τó φόρτωμα, δέ θάδινε ούτε τó ένα ούτε τó άλλο.

"Όσο κανείς στέκει στά πόδια του, είναι πάντα ή ζωή καλή.

Άπό τή ζώνη τής γριας κρεμόταν ένα μικρό μπουκαλάκι, πού είχε μέσα λάδι.

«Κι άπό πού έρχεσαι, κυρούλα;»

—«Ή χάρη της! Πῆγα κι άναψα τó καντήλι στήν "Αγια Ζώνη, στό ρημοκλήσι».

—«Πού είναι αυτό;»

—«Εδῶ πού άνεβαίνομε. Είναι γκρεμισμένο. Καί ξέρεις τί παλιό; ήμουνά σάν έσάς μικρή, και κείνο είχε γκρεμιστή. Μά γώ πάω κι άνάβω τó καντήλι τής χάρης της δυό φορές τή βδομάδα.

«Ξέρεις πόσον καιρό βάνω λάδι σ' αυτό τó καντήλι; Τριάντα χρόνια τώρα. Έχω βλέπεις δυό ρίζες έλιές· ναΐσχε. Κι ή "Αγια Ζώνη, παιδί μου, τούς δίνει πάντα

καρπό· για τὰ λάχανά μου καὶ για τὸ καντήλι.

»Καὶ δὲν κάνει, βλέπεις, νὰ μείνη κείνο τὸ καντήλι δίχως λάδι. Γιατὶ αὐτὸ τὸ ρημοκλήσι εἶναι παλιό· ἀπὸ παπποῦ καὶ προσπάππου. Κι ὅσο τὸ καντήλι του εἶναι ἀναμμένο, φοβᾶται νὰ βγῆ ὁ ξορκισμένος».

— «Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ξορκισμένος;»

— «Ἡ ὥρα ἢ κακὴ του, τὸ ξόρκι νὰ τὸν πιάσῃ! Ἄραπης εἶναι, μακριὰ ἀπὸ δῶ· στὸν Ἄραπόβραχο κάθεται. Ναῖσκε».

— «Καὶ πῶς εἶναι; Εἶναι μαῦρος;»

— «Μαῦρος, κατάμαυρος, ἕνας τόσος ἀράπης! Ἐγὼ τὸν εἶδα».

— «Τὸν εἶδες λέει;» ρώτησαν ὅλοι μαζί, κι ἔσκυψαν ν' ἀκούσουν καλύτερα.

— «Ἄμ δὲν τὸν εἶδα! Ξέρεις πόσα χρόνια εἶναι ἀπὸ τότε; Ἡμουνά μικρὴ σὰν καὶ τὴν ἀφεντιά σας. Ἦταν ἀκόμα τότε οἱ Τοῦρκοι. Καὶ καθὼς βράδιαζε, κοιτάζομε, τί νὰ δοῦμε. Ἄπάνω στὰ βράχο στὴν κορφὴ καθόταν καὶ κοίταζε! Ναῖσκε».

— «Πῶ, πῶ!» ἔκαμε ὁ Σπύρος «καὶ ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ βράχος, κυρούλα;»

— «Εἶναι μακριὰ ἀπὸ δῶ, σ' ἄλλο βουνό· πίσω τὸν ἥλιο!»

— «Γιὰ πές μας, κυρούλα, λέει ὁ Κωστάκης, ἀνάβει καμιὰ φωτιά τὴ νύχτα;»

— «Ἀνάβει καὶ φωτιά πολλές φορές».

— «Ἄκους, Μαθιέ!» λέει ὁ Κωστάκης.

— «Ναῖσκε, σ' αὐτὴ τὴ φωτιά ὁ ξορκισμένος καίει τὰ δαχτυλίδια καὶ τὰ σκουλαρίκια καὶ τὰ χρυσὰ μαλλιά

τῶν νυφάδων πού ἄρπαξε. Γιατὶ βγαίνει κι ἄρπάζει νυφάδες καθὼς περνάει ὁ γάμος. Φαίνονται δὲ στὴν ἀνηφοριὰ τὰ πετρωμένα τους συμπεθερικά. Μόνο ἄς ποῦμε τὸ Κύρι' ἐλέησον τρεῖς φορές: Κύρι' ἐλέησον! Κύρι' ἐλέησον! Κύρι' ἐλέησον!

»Βοηθήστε με, παιδιὰ μου, νὰ φορτωθῶ, γιατί νύχτωσα. Ἄχ!»

Τὴ βόηθησαν νὰ φορτωθῆ τὸ δεμάτι τὰ ξύλα καὶ τράβηξε σιγὰ τὸν κατήφορο.

26. Ὁ Λάμπρος ὁδηγεῖ τὸ κοπάδι.

Μαῦρα πού εἶναι τὰ γίδια!

Πῶς περπατεῖ τὸ κοπάδι, ὅλο μαζὶ, γρήγορα πολὺ, σὰ νὰ βιάζεται. Μαυρίζει καὶ γυαλίζει στὸν ἥλιο· ὅλα τὰ γίδια του εἶναι μαῦρα, πίσσα. Μόνο τὸ μαλλὶ τοῦ σκύλου καὶ τὸ ροῦχο τοῦ τσοπάνη ξεχωρίζουν σ' αὐτὴ τὴ μαυρίλα.

Μὰ τί μικρὸς τσοπάνης, πού ὁδηγεῖ τόσο μεγάλο κοπάδι; Νάναι ὁ Λάμπρος; Αὐτὸς εἶναι.

«Ἄ τὸ ἀγριοκάτσικο» λέει ὁ Φάνης. «Γιὰ πᾶμε νὰ τοῦ βγοῦμε μπροστά».

Δὲν ἦταν κοντὰ τὸ κοπάδι. Ὁ Φάνης ὅμως κι ὁ Δῆμος θέλουν νὰ δοῦν τὸ βλαχόπουλο, τὸν ἀδερφὸ τῆς Ἀφρόδως. Θὰ τοῦ μιλήσουν. Τάχα θὰ τοὺς ἀπαντήση, ἢ πάλι θὰ ἔχωμε «χὰ» καὶ «ντσο»;

Τράβηξαν γρήγορα καὶ τοῦ βγῆκαν μπροστά. Τὸ κοπάδι ἐκείνη τὴν ὥρα εἶχε σκορπίσει κι ἔβροσκε. Ἀπὸ θυμάρη, ἀγκάθι, χορτάρη καὶ κλαράκι κάτι μισοδάγκαναν τὰ γίδια. Ὁ Λάμπρος φώναζε «τσέπ, τσέπ! εἶ!», πετοῦσε πέτρες καὶ τὰ συμμαζεύε.

«Γιά δές, καημένε Δῆμο» εἶπε ὁ Φάνης. «Δέκα χρονῶν παιδί, νά κυβερνᾷ τόσο μεγάλο κοπάδι! Μποροῦσες σὺ νά κάμης τὸ ἴδιο; Ἐγὼ δὲν μποροῦσα».

—«Οὔτε γώ» εἶπε ὁ Δῆμος.

Σωστά ἔλεγαν. Εὐκόλο εἶναι νά ὀρίζης διακόσια γίδια; Μόνο τὸ πετροβόλημα ποὺ κάνει ὁ Λάμπρος δῶθε κεῖθε, ἡ φωνή, τὸ σφύριγμα, τὸ τρέξιμο γιὰ νά συμμαζεύη τόσο ἄταχτα ζωντανά, θά κούραζε κι ἓνα μεγάλο.

Ἐπειτα ὁ Λάμπρος περπατεῖ τῆ νύχτα στὶς ἐρημιές· θά μποροῦσε νά κάμῃ τὸ ἴδιο κι ὁ Φάνης; Νά μείνῃ ἔτσι ὧρες μοναχὸς μὲ ἴσκιους ἀπὸ δέντρα κι ἀπὸ πέτρες μέσα στὸ σκοτάδι; Νά ποὺ ἓνα βλαχόπουλο ξέρει πολλὰ πράματα.

Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης προχώρησαν κατὰ τὸ Λάμπρο, καθὼς στεκόταν μὲ τὴν γκλίτσα του ὀρθή καὶ στημένη. Τώρα τὸ μικρὸ αὐτὸ βλαχόπουλο μὲ τὰ μαῦρα μάτια τὸ ἔβλεπαν σὰν ἄντρα.

«Γειά σου, Λάμπρο» τοῦ εἶπαν.

Ὁ Λάμπρος ἀφοῦ τοὺς κύταζε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια ἀπάντησε:

«Γειά σ'!»

Καλὰ πᾶμε. Εἶπε μιὰ λέξη.

«Τί κάνει ἡ Ἀφρόδω, καλὰ εἶναι; ὁ παππούλης;»

—«Καλὰ κὶ σὶ χαιρετᾶν!»

Τέσσερες λέξεις κιόλας. Ὁ Δῆμος κι ὁ Φάνης κάθισαν.

27. Ἐνα σχολεῖο ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸ περίμενε κανένας.

Ἵστερα ἀπὸ λίγες στιγμὲς ὁ Λάμπρος, ὀρθὸς καθὼς ἦταν, ρώτησε:

«Ποῦ τόχετε τὸ χαρτί;»

—«Ποιὸ χαρτί;» ρώτησαν τὰ παιδιά.

—«Νά, τὸ χαρτί ποὺ σᾶς μαθαίνει τὰ γράμματα».

—«Τὸ βιβλίο θέλεις νὰ πῆς; Τὸ ἔχομε στὸ σπίτι.

Τί νὰ τὸ κάνωμε δῶ. Ἐχομε, βλέπεις, διακοπές».

—«Τ' εἶν' αὐτὲς οἱ διακοπές; πράματα;».

—«Ὅχι, Λάμπρο, θέλωμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ καλοκαίρι δὲν ἔχομε σχολεῖο· λοιπὸν δὲν ἔχομε καὶ χαρτιά κοντά μας. Τὸ θέλεις τίποτα τὸ βιβλίο;»

Δὲ μίλησε. Μὰ σὰν ἔσκαψε πάλι τὸ χῶμα δυὸ τρεῖς φορές μὲ τὴν πατούσα του καὶ ξεροκατάπιε, εἶπε ξαφνικὰ καὶ δυνατὰ:

«Μὲ μαθαίνετε τὴν ἄλφα;»

—«Ποιός, ἐμεῖς;»

—«Ἄμ ποιός! Ἐσεῖς ποὺ ξέρετε τὰ γράμματα».

Τὰ δυὸ παιδιά κοιτάχτηκαν καὶ σὰ νὰ συνεννοήθηκαν μονομιᾶς, ἀπάντησαν καὶ τὰ δυό:

«Ἀκοῦς λέει, Λάμπρο!»

—«Τώρα κιόλας» εἶπε ὁ Λάμπρος.

—«Τώρα δά! Μὰ δὲν ἔχομε βιβλίο».

—«Ἐχω γώ».

Καὶ βάζοντας τὰ δάχτυλα στὸ σελάχι του, τράβηξε ἀπὸ μέσα ἓνα φύλλο χαρτί μὲ τυπωμένα γράμματα μαῦρα καὶ κόκκινα.

Ἦταν ἓνα φύλλο ἀπὸ τὰ ἱερά βιβλία τῆς ἐκκλησίας.

«Ἰλάσθητί μου τῶν ἁμαρτιῶν.....» διάβασε ὁ Δῆμος. Τὸ φύλλο εἶχε καὶ σταλάματα κεριῶν ἀπὸ ἔσπερινὸ ἢ ἀγρυπνία. Ποιὸς ξέρει ποῦ τὸ εἶχε βρεῖ ὁ Λάμπρος καὶ τὸ μάζεψε. Ἄπ' αὐτὸ κοίταζε ὁ καημένος νὰ μάθῃ γράμματα, μοναχός του!

Τάχα τόσοι παλιοὶ παππούληδες καὶ προσπάπποι μας δὲν ἔμαθαν νὰ διαβάζουν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο;

«Νά τὸ ἄλφα!» εἶπε ὁ Λάμπρος, κι ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του στὸ φύλλο ἓνα ἄλφα κεφαλαῖο.

—«Ἄ μπράβο! Τώρα θὰ μᾶς δείξης καὶ τὸ βῆτα».

—«Ἄμ ἂν ἤξερα τὸ βῆτα!» εἶπε ὁ Λάμπρος. Τότε τοῦ εἶπαν νὰ καθίση καὶ νὰ βλέπη τί τοῦ δείχνουν στὸ χαρτί, κι ὅ τι λένε, νὰ λέη κι αὐτός.

Ὁ Λάμπρος φράπ! κάθισε σταυροπόδι μὲ μοναδική εὐκολία. Ἐκεῖ ἄρχισε τὸ μάθημα.

«Τοῦτο εἶναι τὸ μικρὸ ἄλφα. Τοῦτο εἶναι τὸ βῆτα.... τοῦτο εἶναι τὸ ἔψιλον.....δδδδ.....μμμμμμμμ..... δε....ο.....με.....θα.....σου».

Ἔτσι ἔγινε τὸ πρῶτο μάθημα. Ὁ Λάμπρος κοίταζε νὰ τ' ἀρπάξη ὅλα τὰ γράμματα ἐκεῖνη τὴν ὥρα.

Ὅχι λοιπόν, δὲν ἦταν ἀγρίμι. Ἄν φάνηκε ἔτσι τὴν πρώτη φορά στὴν καλύβα, ἦταν ἀπὸ τὴ στενοχώρια του, ποὺ εἶδε παιδιὰ τοῦ σχολείου.

Μῆνες τώρα ἔχει τὰ γράμματα κρυφὸ καημό. Ἄκουσε πὼς πολλοὶ πιάνουν μιὰ φυλλάδα καὶ τὴ διαβάζουν ἀπὸ πάνω ὡς κάτω νερό· πὼς ἄλλοι μποροῦν καὶ μετροῦν ἴσαμε τὰ χίλια.

Νὰ ἤξερε κι αὐτὸς νὰ μετρήσῃ τὰ γίδια του! Λέει στὴν τύχη πὼς εἶναι καμιὰ διακοσариά, μὰ δὲν τὸ ξέρει.

Νὰ γιατί βλέποντας τὰ παιδιὰ πρώτη φορά, ντράπηκε. Νάξερε νὰ βουτήξῃ στὸ μελάνι καὶ νὰ βάλῃ τόνομά του, ἔτσι σὰν τὸν παππούλη του τὸ Γεροθανάση!

Τί εἶναι αὐτὸς τί εἶναι κεῖνα; Τοῦτος δὲν ξέρει ἄλλο ἀπὸ τὰ γίδια καὶ τὸ σουγιά του· ἐνῶ ἐκεῖνα μποροῦν νὰ βάλουν ὅλα τὰ γράμματα στὴ γραμμὴ, νὰ τὰ ἐξηγήσουν καὶ νὰ ποῦνε καὶ τὸν Ἀπόστολο.

Νά τὸν ἐμάθαιναν καὶ τὸ Λάμπρο! Νά ἡ ὥρα. Ἄν τὰ μάθη, τάμαθε· τώρα, τοῦτο τὸ βράδυ.

«Φτάνει γι ἀπόψε, Λάμπρο» τοῦ λέει ὁ Φάνης. «Δὲ μαθαίνονται ὅλα μαζί. Τώρα νὰ διαβάσης τὸ χαρτὶ μοναχὸς σου, κι αὔριο πάλι θὰ δοῦμε τί ἔμαθες».

28. Τί εἶδε ὁ Λάμπρος ὅταν τελείωσε τὸ μάθημα.

Ὁ Λάμπρος ὑπάκουσε σὰν καλὸς μαθητῆς. Μὰ ὅταν σήκωσε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ χαρτὶ καὶ κύταζε γύρω, πήδησε σὰ νὰ τὸν κέντρισαν οἱ σφῆκες.

Τὰ γίδια εἶχαν φύγει! Μόλις κατάλαβαν πὼς ὁ τσοπάνης εἶχε τὸ νοῦ του ἄλλοῦ, σκόρπισαν στοὺς ψηλοὺς γκρεμοὺς.

Πολὺ λίγα εἶχαν μείνει κάτω. Τὰ πιὸ πολλὰ προχώρησαν ἀπάνω στὸ μεγάλο βράχο· ἄλλα εἶχαν χαθῆ στὶς σκισμάδες του, ἄλλα εἶχαν σκαρφαλώσει στὰ κοτρώνια.

Πέντ' ἔξι, τὰ τρελότερα, τὰ εἶδε ὁ Λάμπρος ἀνεβασμένα ψηλὰ στὴν κορφή.

Στὸ ἡλιοβασίλεμα, καθὼς λιγότευε τὸ φῶς, φαίνονταν ἴσκιοι μαῦροι ἀπάνω στὸν οὐρανό, καθὼς ἡ μαύρη μελάνη ἀπάνω στὸ χαρτί. Ἀπὸ κεῖ ἀπάνω ἀτάρραχα κοίταζαν τὸ Λάμπρο, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν:

«Τί καλὰ ποὺ κάνεις νὰ διαβάζης τὴν ἄλφα!»

Τότε ὁ τσοπάνης ἄρχισε τρελὸ τρέξιμο, σφύριγμα καὶ πετροβόλημα.

29. Ἕνας δάσκαλος στὴν κοινότητα.

Καλὰ τοῦ ἔμαθαν, ἄς ποῦμε, τὴν ἄλφα· τὸν ἔμαθαν νὰ συλλαβίζη· μὰ ὕστερα; Κι ὁ Φάνης κι ὁ Δῆμος νιώψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

θουν πώς δὲ θὰ μπορέσουν νὰ διαβάσουν τὸ παιδὶ πάρα πέρα. Πρέπει νὰ τὸ πάρη κάποιος καλύτερος ἀπ' αὐτούς.

Φτάνοντας στὶς καλύβες, διηγήθηκαν τί εἶχε γίνει.

«Νά, ἓνα τόσο δὲ μικρὸ εἶναι» εἶπε ὁ Φάνης. «Καὶ νὰ δῆτε πῶς τὰ κύταζε τὰ γράμματα, καὶ πῶς τὰ παίρνει».

Ὅλα τὰ παιδιὰ συγκινήθηκαν μ' αὐτὴ τὴν ἱστορία. Θέλουν νὰ ἔρχεται ὁ Λάμπρος ἐκεῖ, νὰ τὸν διαβάξη. Πότε ὁ ἓνας πότε ὁ ἄλλος.

«Ὅχι, ἓνας νὰ τὸν διαβάξη» εἶπε ὁ Ἄντρέας.

Ποιὸς θὰ εἶναι αὐτός; Στὴ στιγμὴ συλλογίστηκαν ποιὸς ξέρεי τὰ περισσότερα γράμματα, καὶ διάλεξαν τὸ Δημητράκη. Αὐτὸς θὰ διαβάξη τὸ βλαχόπουλο.

Λοιπὸν γίνεται στὴν κοινότητα καὶ σχολεῖο.

30. Στους ἴσκιους τῶν δέντρων.

Σήμερα εἶναι Κυριακὴ. Κάτι ξεχωριστὸ ἔχει τοῦτο τὸ πρωί. Τὰ παιδιὰ ὅταν γύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἦρθαν καὶ ξαπλώθηκαν στοὺς ἴσκιους.

Πεῦκο, εὐλογημένο πεῦκο!

Ἄπὸ τίς χαραμάδες τῶν κλαδιῶν του βλέπουν τὸν οὐρανό. Τὰ κλαδιὰ του σκίζονται σὲ πολλὰ κλαδιὰ μικρότερα· κι αὐτὰ πάλι σὲ ἄλλα μικρὰ μικρὰ παρακλάδια, πού μοιάζουν μὲ ἀμέτρητα φιλά σκιοιὰ, κομποδεμένα σὰν τὰ δίχτυα.

Τὰ φύλλα του, πού εἶναι σὰ βελόνες, γίνονται κρύσια, καὶ κεῖ μέσα παίζει ὁ ἀέρας κι ὁ γαλάζιος οὐρανός.

Σαλεύει τὸ πεῦκο, κι ἡ ἄκρη τοῦ ἴσκιου του σαλεύει μαζί. Φυσάει σὰ μακρινὴ θάλασσα. Νὰ μποροῦσαν ν' ἀκουῦνε ξαπλωμένοι ὄρες πολλές αὐτὸ τὸ νανούρισμα!

Μόνο ἡ μάνα τους θὰ τοὺς ἔλεγε τόσο καλὸ τραγούδι, ὅταν τὰ εἶχε στὴν κούνια.

Δὲν εἶπε ἡ βροσκοπούλα τὴν ἄλλη φορά, πὼς τὰ δέντρα ἔχουν χὰδι καὶ χαϊδεύουν; "Ὅλα τὰ παιδιὰ νιώθουν αὐτὸ τὸ χὰδι.

Πεῦκο εὐλογημένο!

31. Ὁ Γεροθανάσης.

Σήμερα ἦρθαν δυὸ τσοπάνηδες κι ἔφεραν γάλα. Δὲν εἶναι πολὺ, γιατί τώρα τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια στέρφεψαν, μὰ εἶναι δῶρο τοῦ Γεροθανάση.

Τοὺς ἔφεραν καὶ μιὰ γαλατόπιτα, καμωμένη ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Ἀφρόδως. Κι αὐτὴ δῶρο τοῦ Γεροθανάση.

Τέλος τοὺς ἦρθε κι ὁ ἴδιος ὁ Γεροθανάσης.

Ὁ Γεροθανάσης φορεῖ ἄσπρη φουστανέλλα, ἄσπρες κάλτσες, ἄσπρο σκουῖφο· κι εἶναι καὶ τὰ γένια του καὶ τὰ μαλλιά του ἄσπρα. Εἶναι χιονισμένος χειμῶνα καλοκαίρι· κατακάθαρος. Ἡ Ρούμελη θὰ τὸν λευκαίνει τὸ γέρο!

Εἶναι ὁ πρῶτος τσέλιγκας σὲ κεῖνα τὰ βουνά· ἀπὸ ἔξι χιλιάδες τὰ ζωντανά του δὲν ἔπεσαν κάτω.

Εἶναι ὁ παπποὺς τῆς γενιάς. "Ἐδωσε κόρες κι ἐγγονές στὶς γύρω καλύβες. "Ἐχει δοσμένες καὶ ἄλλες σὲ βουνὰ μακριά, πού δὲ φαίνονται. "Ὅλες τίς προίκισε, καὶ τὸ βίος του δὲ σώνεται.

Γράμματα δὲν ξέρει, ἔμαθε ὅμως καὶ βάζει τὴν υπογραφή του, σιγὰ σιγὰ καὶ γερά, μὲ μιὰ γκλίτσα στὸ ἔλος, νὰ ἔτσι:

Θανάσης Αθανασίου

Μ' αὐτὴ τὴν ὑπογραφή πουλεῖ, ἀγοράζει, ξέρει ποῦ βρίσκεται ἡ περιουσία του.

«Ξέρω κι ἐγώ, λέει, δεκάξι γράμματα».

Καὶ λέει ἀλήθεια. Τὰ μέτρησε μιὰ φορά ὅσα κάνουν τὴν ὑπογραφή του, καὶ τὰ βρῆκε δεκάξι. Μιὰ ζωὴ τώρα δὲν ἔγιναν δεκαεφτά.

“Ὁ τι τοῦ λείπει σὲ γράμματα, τὸ ἔχει ὁ Γεροθανάσης σὲ νοῦ. Δὲν τὸν ἐγέλασε κανεὶς, μὰ οὔτε καὶ γέλασε κανένα. Λόγο δεύτερο δὲν ἔχει ἓνα καὶ σωστό.

“Ὅταν κατεβαίνει στὴν πολιτεία—γιατὶ πηγαίνει καὶ στὴν πολιτεία μιὰ φορά τὸ χρόνο, τὴ Λαμπρὴ—πιάνει ὅλο τὸ δρόμο, καὶ γυρίζουν καὶ τὸν κοιτάζουν αὐτὸν καὶ τὴν ἀγκλίτσα του. Τότε κουνοῦν τὸ κεφάλι καὶ λένε:

«Τί γάλα νὰ τρώη! τί γιαούρτια, τί μυζήθρες!»

Εἶναι ἀγδόντα χρονῶν, μὰ τὴν γκλίτσα δὲν τὴν πάτησε χάμω. Πόσες φορές εἶδε ν' ἀνθίζη ὁ γάβρος κι ἡ ὀξιά! Πόσοι χειμῶνες ἔρριξαν ἀπάνω του τὴ βροχὴ καὶ τὸ χαλάζι! Καὶ πάλι ὀλόισος εἶναι.

Νάχωμε τὰ καλά σου γεράματα, Γεροθανάση.

32. Ένας έθελοντής χωροφύλακας για την άλεπού.

Φεύγοντας ό Γεροθανάσης άφησε άλλο δώρο: τó μικρό του σκύλο, τόν Γκέκα.

Ό Γκέκας είχε έρθει μαζί του, μα τώρα δέν έφευγε. "Ηθελε νά μείνη με τά παιδιά. Άκολούθησε τó Γεροθανάση ως τά δέντρα, έπειτα ξαναγύρισε. Ό Γεροθανάσης τού φώναξε, πάλι ό Γκέκας πήγε ως εκεί, μα πάλι ξαναγύρισε.

Άφου γύρισε δύο τρεῖς καλύβες και τις μύρισε καλά, στάθηκε μπροστά στό Δημητράκη και στόν Κωστάκη, και τούς κοίταξε κουνώντας την ουρά, σα να τούς έλεγε: «παίζομε;»

Πριν τού άπαντήσουν άρχισε αυτός τά πηδήματα. "Ετρεχε χωρίς να τόν κυνηγά κανείς. Δηλαδή: «αν δέν παίζετε σεῖς, παίζω εγώ».

Τα παιδιά έβαλαν τά γέλια. Νά ένας έθελοντής!

Ό Γκέκας γεννήθηκε κι αυτός τσοπανόσκυλο. "Εχει αυτιά όρθά και μυτερά, και τó μαλλί μεγάλο και δασύ. Είναι άσπρος μ' ένα σταχτι μπάλωμα στή ράχη, στα πόδια και στό πρόσωπο. Φαίνεται ενός χρόνου σκύλος, και είναι κουτάβι.

"Α, μα δέν υποφέρεται ή ζωή στα βλάχικα. Σαν πολύ βαρύν είναι ό Γεροθανάσης. Προχτές πού τού δάγκασε λιγάκι ό Γκέκας τή φουστανέλλα, έφαγε μιá με την άγκλίτσα. Δέν παίζει ό γέρος.

Μα ούτε και τά μικρά παιδιά παίζουν: πάνε με τó κοπάδι. Ό Λάμπρος πού ήταν μικρός βόσκει διακόσια γίδια. Δέν έφτανε αυτό, διαβάζει τώρα και μιá φυλλάδα.

Νά παίξω με τὰ πρόβατα; Αὐτὰ δὲν παίζουν, μόνο
έσκουν. Λοιπὸν σηκώθηκε ὁ Γκέκας κι ἔβρε στὰ παι-
διά. Καὶ νά τὸν διώξουν, δὲν φύγει ἀπὸ δῶ.

Ἐφοῦ πήδησε κάμποσες φορές χωρὶς νά τὸν κυνη-
σουν, ξαναγύρισε καὶ κουνιόταν πότε στὸ ἕνα, πότε
στὸ ἄλλο παιδί.

Ἦταν σὰ νάλεγε: «Δὲ θὰ μοῦ μάθετε κανένα παι-
γνίδι;»

Στὸ τέλος ἄρπαξε τὴν πετσέτα τοῦ Φουντούλη στὸ
δόντια του, καὶ τὴν ἔφερνε μὲ μανία βόλτες στὸν
ἀέρα. Τότε ἔλα τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ φωνές τὸν κυ-
νήγησαν γύρω στὶς καλύβες. Τρέχοντας γλιστροῦσε
ἔπεφτε, γάβγιζε, φυσοῦσε καὶ σιγομουγκρίζε, σὰ νὰ
ἔγινε κάτι σπουδαῖο. Μὰ κι ἀλήθεια κάτι σοβαρὸ γι-
νόταν· κατῶρθωσε ὁ Γκέκας νὰ τὸν κυνηγήσουν. Αὐτὸ
ἤθελε. Ποῦ νὰ γυρίση τώρα στὸ Γεροθανάση!

Τὰ παιδιὰ πᾶνε μὲ τὰ παιδιὰ.

33. Ἐνα ξαφνικὸ ἐπεισόδιο.

Ὁ Γεροθανάσης φεύγοντας ἀπὸ τὰ παιδιὰ πῆγε
στοὺς λοτόμους. Τὸ βράδυ, ὅταν γύριζε ἀπὸ κεῖ, πέ-
ρασε πάλι ἀπὸ τὶς καλύβες τῶν παιδιῶν.

Στάθηκε, ἀναψε τὴν ἴσκα του, τὸ τσιγάρο του, καὶ
μάλωσε τὸ σκύλο ποὺ τὸν ἄφησε κι ἔφυγε. Αὐτὸ στ' ἀ-
στεῖα. Γιατὶ στὰ σοβαρά, εἶπε στὰ παιδιὰ πὼς τοὺς
χάριζε τὸν Γκέκα. Ἐνας σκύλος, λέει, πάντα τοὺς χρε-
άζεται.

Κατὰ τὶς ἐννιά τὸ βράδυ ἀκούστηκαν βήματα ἐν-
ἄνθρωπου.

Ὁ ἄνθρωπος πλησίασε καὶ καλησπέρισε. Μὰ φε-
νόταν ἀνήμπορος.

Ὅταν ἤρθε στὸ φῶς, τὸν εἶδαν ματωμένο. Αἷμα
εἶχαν τρέξει ἀπὸ τὸ κεφάλι του στὸ ἀνοιχτό του στό-
μα, στὸ ροῦχο του, κι ἔτρεχαν ἀκόμη.

Ὁ Γεροθανάσης τινάχτηκε ἀπάνω. «Ἐσύ 'σαι, Κώστα;» φώναξε.

— «Ἐγώ», εἶπε ἐκεῖνος ἀδύνατα· «βάλτε μου κανένα πανί». Κι ἔγειρε κι ἀκούμπησε στο δέντρο.

«Ὅχι ἐδῶ, εἶπε ὁ Γεροθανάσης, στήν καλύβα πάμε». Καὶ ζήτησε γρήγορα νερὸ καὶ πανί.

Τὰ παιδιὰ εἶχαν δειλιάσει, καὶ πολλὰ χλόμιασαν· δὲν εἶχαν δεῖ ἄλλη φορὰ πληγωμένο. Ὅλη τους ἡ σημερινὴ χαρὰ χάθηκε ξαφνικά.

Ὁ Ἀντρέας ὅμως δὲν ἔχασε καιρό. Σὲ τέτοιες στιγμὲς ἐνεργοῦν ἀμέσως. Ἀρπαξε τὸ φανάρι κι ἔφεξε στο Γεροθανάση καὶ στὸν πληγωμένο, γιὰ νὰ μποῦνε στήν καλύβα.

Παράγγειλε στοὺς ἄλλους νὰ τρέξουν στὴ βρύση γιὰ νερό. Ἐπειτα πῆρε δεῦτερο φανάρι ἀναμμένο, ἔτρεξε στήν καλύβα μὲ τὰ τρόφιμα, ἔσκισε ἓνα δέμα, κι ἔβγαλε ἀπὸ κεῖ μέσα μερικὰ πράματα.

Ἦταν ἐπίδεςμοι, μπαμπάκι καὶ ἀντισηπτικό, τὰ πρῶτα πού πρέπει νὰ ἔχουν ὅσοι πάνε νὰ ζήσουν στήν ἐρημιά. Μ' αὐτὰ γύρισε στήν καλύβα τοῦ πρῶστου.

Ὁ Ἀντρέας κι ὁ Δημητράκης εἶχαν μάθει νὰ δένουν ἐπίδεςμους. Ὁ Γεροθανάσης τὸ ἤξερε πραχτικά, μόνο ἀντισηπτικό δὲν κατάλαβaine τί θὰ πῆ.

Οἱ τρεῖς τους, βοηθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἔδεσαν κατὰ τὸ κεφάλι τοῦ χτυπημένου. Ὁ Γεροθανάσης τοῦ ἔδωσε λίγο νερὸ νὰ πιῆ καὶ τὸν πλάγιασε στο στρῶμα.

Τώρα κατάλαβαν ποιὸς εἶναι. Εἶναι ἐκεῖνος πού ρίξει κάτω στήν πόλη καὶ πουλεῖ ρίγανη, κάππαρη, κρεμμύδια καὶ ἐλατόπισσα. Εἶτε ἀπὸ τὴν ταραχὴ τους,

εἴτε ἀπὸ τὸ λίγο φῶς, τὰ παιδιὰ δὲν εἶχαν γνωρίσει ἀμέσως τὸν καημένο τὸν Κώστα τὸν Κορφολόγο!

«Τ' εἶναι, Κώστα, ποιὸς τόκαμε;» ρώτησε ὁ Γεροθανάσης.

—«Νά, αὐτὰ τὰ θηρία οἱ Πουρναρῖτες. Ἦταν καὶ πάλι δυὸ ἀπ' αὐτοὺς καὶ χτυποῦσαν μὲ τὸ τσεκούρι ἓνα θεόρατο πεῦκο».

—«Γιατί, πατριώτη;» λέω στὸν ἓνα. «Τί σοῦ φταίει τὸ πεῦκο;»

—«Τὰ βοτάνια σου νὰ κοιτάζης ἐσύ» μ' ἀπάντησε.

—«Μὰ καλά, τοῦ λέω, καταστρέφετε ἓνα πρᾶμα τοῦ Θεοῦ, ποῦ θέλει πενήντα χρόνια νὰ ξαναγίνει. Ἔσεῖς οἱ Πουρναρῖτες θὰ φᾶτε τὸ δάσος. Δὲ λογαριάζετε τουλάχιστο τὴν ἐξουσία;»

—«Ἐξουσία, ἀπάντησε, εἶναι κεῖνο ποῦ μᾶς ἀρέσει. Νὰ πᾶς ἀπὸ δῶ καὶ σὺ κι αὐτή».

»Λέγοντας αὐτὰ ὁ ἓνας μὲ φοβέριζε μὲ τὸ τσεκούρι. Ὁ ἄλλος σήκωσε ἀπὸ κάτω ἓνα ξύλο καὶ μὲ χτύπησε.

»Ὅταν ξεζαλίστηκα καὶ κοίταξα γύρω μου, εἶχαν γίνει κι οἱ δυὸ ἄφαντοι. Ἔτσι μούμελλε νὰ πάθω»

—«Τὰ θηρία» φώναξε ὁ Γεροθανάσης: «ὡς τῶρα χτυποῦσαν τὸ κλαρί, τώρα θὰ μᾶς φᾶνε καὶ τοὺς ἀνθρώπους».

34. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ τρώει τὸ δάσος.

Οἱ Πουρναρῖτες, ἔλεγε ὁ κύρ Στέφανος, εἶναι ἀπὸ τὸ χωριὸ Πουρνάρι, ποῦ βρίσκεται χαμηλά, κάπου δύομισὺ ὧρες ἀπὸ τὸ Χλωρό.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸ εἶχαν ἐπάγγελμα νὰ ζοῦρημάζοντας τὸ δάσος. Πᾶνε μιὰ νύχτα καὶ δίνουν τὸ

κουριές σ' ένα μεγάλο έλατο, πού μπορεί νά δώση πολύ καί γερò ξύλο.

Γκρεμίζουν τόν έλατο καί τόν κομματιάζουν. "Υστερα φορτώνουν τὰ κούτσουρα στό μουλάρι καί τὰ πηγαίνουν λίγα λίγα στό χωριό.

"Άλλοι πάλι ξεφλουδίζουν λίγο τόν έλατο γύρω γύρω γιά νά ξεραθῆ. "Υστερα από καιρό πηγαίνουν καί τόν κόβουν.

Πολλοί άπ' αὐτούς στήν άκρη τοῦ δάσους καίνε τοὺς θάμνους καί τὰ δέντρα γιά νά κάμουν χωράφια. Κι ὕστερα προχωροῦν μέσα στό δάσος. "Ετσι μέ τόν καιρό γυμνώνουν ράχες ολόκληρες.

"Εδῶ καί δυò χρόνια ἔχουν αρχίσει νά βγάζουν κρυφά ρετσίνι. Πολλά από τὰ πιò ὄμορφα πεῦκα τοῦ Χλωροῦ εἶναι πελεκημένα καί γδαρμένα.

"Ετσι οἱ Πουρναριῖτες μπῆκαν στό δάσος, ὅπως τὸ σκουλήκι μπαίνει στόν κάμπο γαί τὸ σαράκι στό ξύλο.

35. Τὰ παιδιά εἰδοποιοῦν τοὺς χωροφύλακες.

Τὸ πρῶτο πού ρώτησαν τὰ παιδιά ὅταν ἄκουσαν αὐτά, ἦταν ἂν ἔχη φύλακες τὸ δάσος.

Τοὺς εἶπαν πὼς ὑπάρχουν δυò δασοφύλακες. Μὰ τὸ δάσος εἶναι τόσο μεγάλο, πού δέν μποροῦν νά βρῖσκονται παντοῦ αὐτοὶ οἱ δυò. Θέλουν ὦρες νά τὸ περάσουν.

"Επειτα ἓνας άπ' αὐτούς πρέπει νά βρῖσκεται στοὺς

λοτόμους, μὴν τύχη καὶ κόψουν δέντρα ποὺ δὲν ἐπι-
τρέπεται νὰ κοποῦν.

Μένει ἓνας δασοφύλακας, κι αὐτὸς πρέπει νὰ φυ-
λάξῃ ὅλο τὸ δάσος.

«Καὶ τί, ἀπὸ τὸ δασοφύλακα πρέπει νὰ τὰ περιμέ-
νωμε ὅλα;» εἶπε ὁ Μπαρμπακώστας. «Ἐμεῖς τί εἴ-
μαστε; Καθένας ποὺ περνάει ἀπὸ δῶ μέσα, πρέπει νὰ
φυλάξῃ τὸ δάσος. Κάθε ἄνθρωπος, ὅπου βρίσκεται,

πρέπει νὰ τὸ προστατεύῃ ὅπως μπορεῖ. Ἐγὼ ἔκαμα
τὸ χρέος μου».

Ἄφ'οὔ ἓνας ἄνθρωπος ἀγράμματος κινδύνεψε γιὰ
νὰ σώσῃ τὰ δέντρα, ἀξίζει δὲ νὰ κοπιᾶσουν γι' αὐτὰ
καὶ τὰ παιδιά.

Ὁ Ἄντρέας τοὺς εἶπε τὸ ἄλλο πρῶτὸ ποῖο εἶναι τὸ
χρέος τους.

Πέντε παιδιά έτρεξαν στο Μικρό Χωριό και είδοποίησαν τους δύο χωροφύλακες που είναι εκεί πώς πλήγωσαν τον Μπαρμπακώστα.

"Αλλα πέντε πήγαν στους λοτόμους και είδοποίησαν το δασοφύλακα για την καταστροφή που γίνεται στα πεύκα του Χλωροῦ.

Ο Μπαρμπακώστας ζύπνησε σήμερα καλύτερα. Τη νύχτα είχε πόνους, μα το δέσιμο της πληγής του με καθαρό επίδεσμο και το αντισηπτικό έφεραν αποτέλεσμα.

Τα παιδιά του έφεραν από τους βλάχους μια μεγάλη κούπα γάλα και την ήπια σιγά σιγά. "Υστερα βγήκε έξω στον καθαρό αέρα και κουβέντιαζε. Νά ένας άνθρωπος που αγάπησε το δάσος!

Πουρναρίτης είναι κι ο Μπαρμπακώστας. "Αν ζούσε κι αυτός με λαθραία ξυλεία, τί θα κέρδιζε; Θα ήταν κλέφτης, χωρίς να είναι ούτε πιό ήσυχος ούτε πιό πλούσιος.

Είκοσιπέντε χρόνια ζή από το δάσος χωρίς να το βλάβη ο Μπαρμπακώστας. "Εγινε κορφολόγος. Μαζεύει και πουλεϊ ρίγανη, λεβάντα, θυμάρια και βότανα σπάνια, για τα φαρμακεία και τα σπίτια.

"Όταν περνά από την πόλη, τί ευωδιά που χύνει το σακί του!

36. Τα πληγωμένα πεύκα.

Το απόγεμα ήρθε ο δασοφύλακας.

Η πρώτη του δουλειά ήταν να κατεβή στο μέρος που του έδειξε ο Μπαρμπακώστας. Έκει τον ακολούθησαν τα παιδιά. Για πρώτη φορά είδαν πληγωμένα πεύκα.

Μιά τσεκουριά κατέβαινε από πάνω από τή μέση τους, κι έφτανε ώς τή ρίζα. Ήταν μιὰ πληγή άνοιχτή, ή μεγαλύτερη πληγή πού μπορούσε νά δῆ κανένας· δέ θά έκλεινε ποτέ. Καί άν ήθελε νά κλείση, άλλες τσεκουριές τήν κρατούσαν άνοιχτή.

Μερικά πεύκα σχεδόν τά είχαν γδύσει. Δέν είχαν αφήσει στο κορμί παρά λίγη φλούδα. Φαίνονταν σαν τó κρεμασμένο σφαχτό. 'Απ' αυτές τις πληγές έτρεχε άσπρο ρετσίνι. Τό ρετσίνι ακολουθοῦσε τήν τσεκουριά και στάλαζε κάτω σέ μιὰ λακκούβα, πού τήν είχαν άνοίξει πρὸς τή ρίζα τῶν πεύκων, επίτηδες γι' αυτό.

"Όλη αυτή ή σφαγή ήταν γιά τó ρετσίνι· γιά λίγες δραχμές πού θά έβάζαν οί Πουρναρίτες στο σελάχι τους, άν τó πουλοῦσαν.

Τά πληγωμένα πεύκα θά πεθάνουν σέ λίγον καιρό. Θά πέσουν από τόν πρώτο δυνατό άέρα ή θά ξεραθοῦν, γιατί δέ θά έχουν πιά χυμό.

Τό τέλος τους τó έχουν νιώσει, και ὅμως τραγουδοῦν· σαλεύουν και φυσοῦν ὅπως τ' άλλα, τά γερά πεύκα.

Μέ τó κομμάτι κορμό πού τους ἔμεινε πίνουν από τή γῆ ὅσο χυμό μπορούν ακόμη πρασινίζουν, έχουν ἴσκιο.

"Έτσι σακατεμένα μπορούν και δροσίζουν τους ανθρώπους. Τό φυσικό τους εἶναι νά κάνουν τó καλό, δέν αλλάζει.

Δέντρα, περήφανα δέντρα!

37. Τὰ παιδιά γίνονται δασοφύλακες.

«Από αύριο θά φέρω τὸ φυλακεῖο μου ἐδῶ πέρα» εἶπε ὁ δασοφύλακας. «Μοῦ χρειάζεται ὅμως βοήθεια. Πρῶτα μιὰ καλύβα· ἔπειτα πρέπει νὰ μπορῶ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς χωροφύλακες πού εἶναι στὸ Μικρὸ Χωριὸ ἢ τὸ σταθμάρχῃ τῆς Πέτρας, καθὼς καὶ τὸ δεύτερο δασοφύλακα, πού εἶναι στοὺς λοτόμους. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχω μιὰ δεύτερη βάρδια, στὴν ἀνάγκη καὶ τρίτη».

Ὁ Ἀντρέας ὅταν ἄκουσε αὐτά, ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ σφυρίχτρα. Ὑστερα ἔκαμε σημεῖο στ' ἄλλα παιδιά, νὰ βγάλουν τὴ σφυρίχτρα τους καὶ νὰ σφυρίζουν μονομιᾶς ὅλοι, μόλις κουνήσῃ τὸ χέρι.

Μιὰ βροντερὴ σφυριξιά ἀκούστηκε ἀπὸ δέκα σφυρίχτρες. Μποροῦσε ν' ἀκουστῇ ἀρκετὰ μακριά.

«Ἄν ἐμεῖς τὰ παιδιά χρειάζομαστε, εἶπε ὁ Ἀντρέας, εἴμαστε ἐδῶ. Ἔχουμε τὴ σφυρίχτρα μας, τὸ ραβδί μας καὶ τὸ σακούλι μας. Μποροῦμε νὰ πᾶμε στὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ στὴν Πέτρα καὶ στοὺς λοτόμους»

— «Αὐτὸ θά εἶναι μιὰ καλὴ δουλειά», εἶπε ὁ δασοφύλακας.

— «Καὶ βάρδια θά φυλάξωμε» εἶπε ὁ Ἀντρέας. «Μὴ μᾶς βλέπεις μικρούς; εἴμαστε εἰκοσιέξι».

Ὁ δασοφύλακας κοίταξε τὰ παιδιά μὲ περιέργεια. Τὰ εἶδε ἠλιοκαμένα· φαίνονταν παιδιά μὲ θάρρος. Ὁ Ἀντρέας ἔμοιαζε παιδί πού ξέρει νὰ ὀδηγῇ.

«Ποιὸν ἔχετε μαζί σας ἐδῶ;» ρώτησε. «Ποιὸς σᾶς συντροφεύει;»

— «Κανέναν».

— «Μονάχοι σας εἶστε;»

— «Μονάχου».

— «Από πότε;»

— «Από μιὰ βδομάδα».

— «Παιδιά πού μποροῦν νὰ μείνουν ἐδῶ μόνα τους, μποροῦν νὰ βοηθοῦν καὶ τὸ δασοφύλακα. Ἐλάτε μαζί μου».

Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς πῆγε σ' ἓνα μέρος μὲ πυκνὰ δέντρα. Ἐκεῖ τοὺς ὥρισε πῶς θὰ φυλάξουν τὴ νύχτα καὶ τί θὰ κάμουν, ἂν τύχη κι ἀκούσουν τσεκούρι στὰ δέντρα.

38. Δασοφύλακες, γρηγορεῖτε!

Φάνη, προσοχή. Σκοπὸς εἶσαι.

Μὴ φοβᾶσαι τὴ νύχτα, μὴ σὲ τρομάζουν οἱ ἴσκιοι. Ὅποιος κάνει ἐκεῖνο πού πρέπει, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ κανένα.

Ἐσὺ κι οἱ σύντροφοί σου ἀπόψε φυλάγετε τὸ δάσος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του.

Ἡ σφυρίχτρα σου νὰ εἶναι ἔτοιμη.

Μὲ τὴ βάρδια πού φυλάγετε, προστατεύετε τὰ δέντρα. Κι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὅσοι θὰ δροσιστοῦν ἀπ' αὐτὰ τὰ δέντρα, εἴτε τώρα, εἴτε σὲ πενήντα κι ἑκατὸ καὶ διακόσια χρόνια.

Ὅταν βρίσκονται γενναῖα παιδιά σὰν ἐσᾶς, ἓνα δάσος γίνεται αἰώνιο. Κι οἱ ἄνθρωποι ζοῦν καλύτερα τὴ ζωὴ τους.

39. Οἱ δεντροκόποι δὲν πέρασαν καλά.

Τὴν πρώτη βραδιὰ δὲν ἤρθε ὁ ἐχθρὸς. Ἦρθε ὅμως τὴ δεύτερη.

Ἐκεῖ-
Ψηφισμὸς τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὸ Κόπτεον τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς.

νος πού χτυποῦσε σταμάτησε λίγα λεπτά, γιὰ ν' ἀφουγκραστῆ φαίνεται γύρω. Ἐπειτα ξανάδωσε ἄλλες τρεῖς.

Τότε σφύριζαν ἑξαφνα στὸ σκοτάδι δεκαπέντε σφυρίχτρες. Πρῶτα καθειμιὰ χωριστά, ἔπειτα κι οἱ δεκαπέντε μαζί, δυνατά, πολὺ δυνατά.

Σ' αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ οἱ δεντροκόποι τὰ ἔχασαν. Ποῦ πῆγαν, ἀπὸ ποῦ, δὲν κατάλαβε κανεὶς. Χάθηκαν. Στὸ δάσος ξανάγινε σιωπή.

Τὴν ἄλλη μέρα βρέθηκε ἐκεῖ ἓνα τσεκούρι κι ἓνα σκονιὶ. Δὲ θάρθουν νὰ τὸ ζητήσουν. Οἱ Πουρναρῖτες ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ἔχουν κατάλαβει πὼς δὲν μποροῦν πιά νὰ γυμνώσουν τὸ δάσος.

Καθὼς ἔχουν μείνει ἄγριοι καὶ ἀγράμματοι χωριάτες, ὁ φόβος τους τὰ μεγαλώνει ὅλα. Καὶ πιστεύουν ὅλα ὅσα φοβοῦνται.

Οἱ γριῆς ἐξήγησαν τὶς σφυριξιῆς ἐκεῖνες σὰ γριῆς. Εἶπαν πὼς εἶναι ἀπὸ στοιχειά. Τὰ μεγαλύτερα στοιχειά, καθὼς λένε οἱ γριῆς, εἶναι μέσα στὸ λόγγο.

Οἱ Πουρναρῖτες, ἂν κι ἔχουν περπατήσῃ νύχτα πολλῆς φορές, πίστεψαν τὶς γυναῖκες. Τὸ ξαφνικὸ ἐκεῖνο, πού τὸ διηγήθηκαν οἱ φοβισμένοι δεντροκόποι, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μεγάλωσε. Καὶ καθὼς μέσα στὸ ἄγριο αὐτὸ χωριὸ ἔμειναν οἱ ἄνθρωποι ἀγράμματοι, ἡ ἱστορία γύριζε μέρα καὶ νύχτα. Καὶ ὅσα γύριζε τόσο πιὸ φοβερὴ γινόταν.

Στὸ τέλος μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χωριάτες πίστεψαν πὼς ὁ Χλωρὸς εἶχε στοιχειώσει.

Ἀπάνω στὸ φόβο αὐτὸν ἦρθε κι ὁ φόβος τῆς ἐξου-
Οἱ Πουρναρῖτες εἶδαν τοὺς δυὸ χωριανούς των

πού είχαν χτυπήσει τὸν Κώστα τὸν Κορφολόγο, νὰ πηγαίνουν στὴ φυλακὴ δεμένοι, ἀνάμεσα σὲ τέσσερες χωροφύλακες. Τὴν τιμωρία τοὺς τὴ χρωστοῦμε στὰ παιδιά, πού είχαν τρέξει στὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ εἰδοποίησαν τοὺς χωροφύλακες.

Στὴν κορφὴ ἑνὸς πεύκου, σὲ ψηλὸ μέρος, τὰ παιδιά ἔχουν δέσει κι ἓνα ἄσπρο πανί, γιὰ σημαία. Αὐτὴ φαίνεται κάμποσο μακριὰ καὶ δείχνει πὼς ὑπάρχουν ἐκεῖ φύλακες.

Ἡ μικρὴ δασοφυλακὴ μας ἔκαμε τὸ χρέος της. Δὲν ἠσύχασε ὅμως μ' αὐτό. Ἐξακολουθεῖ τίς βάρδιες. Πάντα εἶναι ἔτοιμη!

40. Τὸ μαῦρο τραγάκι.

Ὁ Λάμπρος ἦρθε στὸ μάθημα καὶ προχτὲς καὶ χτὲς καὶ σήμερα.

Κοιτάζει τὸ ρολόγι του κι ἔρχεται ταχτικὰ τὴν ἴδια ὥρα. Τὸ ρολόγι τοῦ Λάμπρου εἶναι μιὰ ξερὴ ἀγριαγλαδιά. Στὶς δέκα τὸ πρωὶ πέφτει ὁ ἴσκιος της ἀπάνω στὸ σημάδι. Τότε ξεινᾷ ὁ μαθητὴς τρέχοντας κι ἔρχεται στὸ Δημητράκη.

Δόξα σοι ὁ Θεός, τὰ γίδια τὴν ἄλλη φορὰ τὰ μάζεψε, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα. "Ἐνα τραγάκι, ἓνα μαῦρο τραγάκι, δὲν μπόρεσε νὰ τὸ βρῆ πουθενά.

"Ὅταν τὸ εἶπε τοῦ παπποῦ, τὸν ἔπιασε μεγάλος θυμὸς
«Νὰ πᾶς πίσω, εἶπε ὁ παπποῦς, νὰ μοῦ βρῆς τὸ τραγάκι. "Ὅτι ἔχω κεῖνο τὸ μικρό, δὲν ἔχω ὄλο τὸ κοπάδι!»

Ὁ Λάμπρος τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ πρωὶ πῆγε πίσω, κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει πάλι ὄλους τοὺς γκρεμούς. Ἐψαξε στοὺς θάμνους, ἔρριξε πέτρες παντοῦ, σφύριξε,

φώναζε «τσέπ! τσέπ! τσέπ!» τίποτα. Είχε απελπιστή.

Τῆ στιγμῇ πού κίνησε νά φύγη, τὸ τραγάκι πρόβαλε ἀπὸ μιὰ πράσινη τούφα. Οὔτε κινήθηκε οὔτε βέλαζε· μόνο τὸν κοίταξε.

Ἦταν ξεχασμένο μέσα στὸ ἄγριο κλαρί. Μιὰ νύχτα ἔζησε στὸ πουρνάρι καὶ στὴν κουμαριά, καὶ ξέχασε καὶ κοπάδι καὶ βοσκή.

Ὁ Λάμπρος τὸ κυνήγησε λίγο, τὸ τσάκωσε ἀπὸ τὸ πίσω πόδι μὲ τὴν γκλίτσα του, τὸ πῆρε στὸν ὄμο καὶ τὸ ἔφερε πίσω.

Ὅταν τὸ εἶδε ὁ Γεροθανάσης χάρηκε, μ' ὅλες τὶς ἔξι χιλιάδες τὰ ζωντανά του.

Ἀφοῦ τὸ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μικρά του κέρατα καὶ τὸ ἔφερε στὰ γόνατά του, φώναζε τάχα σὰ θυμωμένος:

«Φέρε γρήγορα τὸ μαχαίρι νὰ τὸ σφάξω». Τὸ τραγάκι βέλαξε: «μέε... μέεεε...» Καὶ τὸ γνότο του, καθὼς ἀνοιξε τὸ στόμα, μοσκοβόλησε ἀπὸ τὸ ἄγριο κλαρί.

«Τί εἶπες;» φώναζε ὁ Γεροθανάσης, σηκώνοντας τὸ χέρι σὰ νὰ κρατοῦσε τάχα μαχαίρι. «Νὰ μὴ σὲ σφάξω εἶπες; Ὅχι, θὰ σὲ σφάξω, τώρα κιόλας! Στίς μυρουδιές μου ξεχάστηκες, ἔ; Ἀγγιχτή κουμαριά μούθελες! Ἄς εἶναι, ἄς ἔχης χάρη σήμερα. Ξέρω γώ! θὰ σὲ σφάξω στὸ γάμο τῆς Ἀφρόδως».

Ἔτσι εἶπε καὶ τ' ἀπόλυσε νὰ πάη μαζί μὲ τ' ἄλλα.

Ὅχι, δὲ θὰ τὸ σφάξῃ οὔτε στὸ γάμο τῆς Ἀφρόδως. Ἄς εἶναι ἄταχτο· ξέρει ὅμως νὰ κυνηγᾷ τὶς εὐωδιές· ξέρει νὰ βρίσκῃ τὸ ἀγγιχτο κλαρί.

Ὁ Γεροθανάσης τὸ ἔχει στὴν καρδιά του. Μιὰ μέρα φαίνεται πὼς θὰ τὸ κάμῃ κεσέμι!

41. Τὸ τραγούδι τῆς Ἀφρόδως.

Ἡ Ἀφρόδω ἦρθε σήμερα μαζί με τὸ Λάμπρο, νὰ δῆ τ' ἀδέρφια τῆς. Ἐναν ἀδερφὸ εἶχε, τὸ Λάμπρο, καὶ τώρα ἔγιναν εἰκοσιέξι!

Μὰ καὶ τὰ παιδιὰ ποτὲ δὲν ἔλεγαν πὼς θὰ ἔβρισκαν ἐκεῖ ἀπάνω τόσο καλὴ ἀδερφή.

Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς εἶπε τὸ πιὸ καλὸ παραμῦθι. Εἶπε γιὰ ἓνα κάστρο ποὺ εἶχε πόρτες ἀτσαλένιες καὶ κλειδιὰ ἀργυρά· γιὰ τῆς Ὠριᾶς τὸ κάστρο.

Προχτὲς τραγουδῆσε στὸ Φάνη καὶ στὸ Δημητράκη ἓνα τραγούδι ποὺ ἄρχιζε μετὰ τὰ λόγια: « Ἀ π ὅ ψ ε ν ε ι ρ ε υ ὄ μ ο υ ν α ». Τὸ εἶπε χαμηλοβλέποντας καὶ κοιτάζοντας τὴ ρόκα.

Ἀπόψε νειρευόμουνα

—μητέρα, μητερίτσα μου—

ψηλὸν πύργον ἀνέβαινα,

σὲ περιβόλι ἔμπαινα.

καὶ δυὸ ποτάμια με νερό,

—ξήγα, μητέρα μ', τ' ὄνειρο.....

Νὰ εἶχε δεῖ καὶ κείνη τέτοιο ὄνειρο; Ἦταν κάτι λυπητερό σ' αὐτὸ τὸ τραγούδι. Μὰ ὅταν τὸ τελείωσε, χαμογέλασε. Κι ἄμα ἡ Ἀφρόδω χαμογελάσῃ, ὅλα εἶναι καλὰ.

Τόσο τὴν ἔχουν ἀδερφή, ποὺ σήμερα τὴν ἔβαλαν σὲ ράψιμο.

«Ράψε, Ἀφρόδω, τοῦτο τὸ κουμπί».

—«Ράψε μου τὸν ἀγκῶνα ποὺ σκίστηκε».

“Όσο κι ἂν εἶχαν μάθει στὴν ἐρημιὰ νὰ ράβωνται μόνοι τους, ἤθελαν τὸ ράψιμο τῆς Ἀφρόδως. Πάντα πιὸ καλὰ ράβουν οἱ γυναῖκες.

Ἡ Ἀφρόδω κάθισε καὶ μπάλωσε δυὸ τρεῖς. “Ἄν μπορῆ νὰ μπαλωθοῦν δασοφύλακες! Ἔστερα πῆρε τὴ ρόκα κι ἄρχισε νὰ γνέθῃ.

«Τώρα νὰ μᾶς πῆ κανένα παραμῦθι!» συλλογίστηκαν τὰ παιδιὰ.

“Ὅχι, δὲν τοὺς εἶπε παραμῦθι· τοὺς εἶπε τὴν ἱστορία τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι. Μιὰ ἱστορία ποὺ τὴν ξέρουν ὅλοι, μεγάλοι καὶ μικροί.

42. Ἡ ἱστορία τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι.

Βλέπετε κεῖ κάτω μακριὰ, εἶπε ἡ Ἀφρόδω, κάτι χωράφια ποὺ κιτρινίζουν;

Ἐκεῖ ἦταν ἓνας πεῦκος· μὰ τί πεῦκος! Ἐκρουε στὰ οὐράνια, ποὺ λέει ὁ λόγος. Ὁ ἴσκιος ποὺ ἔρριχνε, μαύριζε σὰν τὸ χράμι ποὺ εἶναι ἀπὸ τράγιο μαλλί. Ἀπὸ κάτω μποροῦσε νὰ σταθῆ ἓνα κοπάδι.

Πουλὶ πετούμενο δὲν περνοῦσε ἀπὸ μακριὰ δίχως νάρθη ν’ ἀγγίξῃ τὴν κορφὴ του.

Οἱ σταλαματιῆς ἀπὸ τὸ ρετσίμι του σὰν κεχρμιπάρια· τὸ φύσημά του ποτάμι· ἡ δροσιὰ του γιάτρευε λαβωμένο.

Λένε πὼς μέσα στὸ κορμί του κοιμόταν μιὰ νεράιδα· ἔτσι λ’ ἐνε. Μεγαλύτερος πεῦκος δὲ φάνηκε πουθενά· τὸν θυμοῦνται δὲ ἐκεῖνοι ποὺ γέρασαν. Κι ὁ παππούλης κάθισε στὸν ἴσκιο του.

"Ὅσπου ἦρθε μιὰ χρονιά ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ Πουρνάρι, καὶ τὸν πελέκησε μὲ τὸ τσεκούρι γιὰ ρετσίνι. Καὶ τὴν ἄλλη χρονιά πάλι τὸν πελέκησε. Κι ἅμα ἔβγαλε δυὸ χρόνια τὸ ρετσίνι, ὁ Γιάννης ἄρχισε νὰ μετᾷ τὰ κούτσουρα ποῦ θὰ εἶχε, ἂν τὸν ἔκοβε ὁλότελα.

Τὴν τρίτη χρονιά τὸν γκρέμισε. Καὶ πῆγε στὴ μάνα του καὶ τῆς εἶπε: «Μάνα, καλὸ χειμῶνα θὰ περάσωμε. Τὸ μισὸν πεῦκο θὰ τὸν κάψωμε ἐμεῖς στὸ τζάκι, τὸν ἄλλο θὰ τὸν πουλήσωμε στὰ Δυὸ χωριά.»

Κίνησε νὰ πάη στὰ Δυὸ χωριά, νὰ βρῆ τοὺς μαστόρους νὰ τοὺς πῆ πὼς ἔχει ξύλο γιὰ πούλημα. Πέρασε ἓνα μερόνυχτο, δὲν ἔφτασε. Πέρασαν τρεῖς μέρες, δὲν ἔφτασε. Πέρασε ἓνας μῆνας, κι ἦταν ἀκόμα στὸ δρόμο.

Ὁ πεῦκος, λένε, τὴν ὥρα ποῦ ἔπεφτε τὸν καταράστηκε. Καὶ σὰν εἶχε τὴν κατάρα τοῦ πεύκου, δὲν μποροῦσε ὁ Γιάννης νὰ βγῆ ποτὲ ἀπὸ τὸν κάμπο. Γιατὶ τὰ δέντρα, βλέποντάς τον, περπατοῦσαν κι ἔφευγαν. Κι ὁ λόγγος ὅλο τραβοῦσε μακριά. Κι ὁ Γιάννης ὅλο ἀπόμενε στὰ ξερολίβαδα.

Δίψα εἶχε, σταλιά δὲν εἶχε νὰ δροσιστῆ. Καὶ περνοῦσαν τὰ καλοκαίρια καὶ τὸν ἔκαιαν, κι οἱ χειμῶνες καὶ τὸν πάγωναν. Κι ὁ Γιάννης περπατοῦσε, κι ἦταν πάντα στὸν ἴδιο τόπο. "Ὅσπου σωριάστηκε.

Καὶ τοῦ ἔβγαλαν κι ἓνα τραγούδι, ποῦ λέει ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία. "Ἐχει καὶ σκοπὸ. Μὰ ὅσο γιὰ τὰ λόγια, ἐγὼ δὲν τὰ ξέρω· στὰ χαρτιά θὰ τὰ βρῆτε· γιατί περάσε στὰ χαρτιά αὐτὴ ἡ ἱστορία.

Τὸ τραγούδι τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι ἔτσι τὸ λένε τὰ χαρτιά:

43. Ἡ κατάρα τοῦ πεύκου.

1

«Γιάννη, γιατί ἔχοφες τὸν πεύκο;
γιατί; γιατί;»
— «Ἀγέρας θάναι» λέει ὁ Γιάννης,
καὶ περπατεῖ.

Ἀνάβει ἡ πέτρα, τὸ λιβάδι
βγάνει φωτιά·
νάβρισκε ὁ Γιάννης μιὰ βουσουλά,
μιὰ ρεματιά!

Μὲς στὸ λιοπύρι, μὲς στὸν κάμπο
νά ἔνα δειτροί...
Ξαπλώθη ὁ Γιάννης ἀποκάτον
δροσιά νὰ βροῖ.

Τὸ δέντρο παίρνει τὰ κλαδιά του
καὶ περπατεῖ!
«Ἀέ θ' ἀνασάνω» λέει ὁ Γιάννης
«γιατί; γιατί;»

2

— «Γιάννη, ποῦ κίνησες νὰ φτάσης;»
— «Στὰ Δυὸ χωριά».
— «Κι ἀκόμα βρίσκεσαι δῶ κάτω;
Πολὸν μακριά!»

— «Ἐγὼ πηγαίνω, ὅλο πηγαίνω,
τί ἔφταιξα γώ;
Σκιάζεται ὁ λόγκος καὶ μὲ φεύγει,
γι' αὐτὸ εἶμαι δῶ.

» Πότε ξεκίνησα; Εἶναι μέρες....
γιὰ δυὸ, γιὰ τρεῖς....

Ο νοῦς μου σήμερα δὲν ξέρω
τ' εἶναι βαρὺς».

— «Νὰ μιὰ βρυσούλα, πιὲ νεράκι
νὰ δροσιστῆς».

Σκόβει νὰ πιῆ νερὸ στὴ βρύση,
στερεῦει εὐθύς.

3

Οἱ μέρες πέρασαν κι οἱ μῆνες,
φεύγει ὁ καιρὸς·
στὸν ἴδιον τόπο εἶν' ὁ Γιάννης
κι ἄς τρέχει ἔμπρός....

Νὰ τὸ χινόπωρο, νὰ οἱ μπόρες!
μὰ ποῦ κλαρί;
Χτυπιέται ὀρθὸς μὲ τὸ χαλάζι,
μὲ τὴ βροχή.

4

«Γιάννη, γιατί ἔσφαξες τὸ δέντρο
τὸ σπλαχνικό,
πούρριχνεν ἴσκιο στὸ κοπάδι
καὶ στὸ βοσκό;»

» Ὁ πεῦκος μίλαε στὸν ἀέρα
—τ' ἀκούς; τ' ἀκούς;—
καὶ τραγουδοῦσε σὰ φλογέρα
στοὺς μπιστικούς.

» Φρύγανο καὶ κλαρί ποῦ πῆρες,
καὶ τίς δροσιές,
καὶ τὸ ρετσίμι του ποτάμι
ἀπ' τίς πληγές.

» Σακάτης ἦτανε κι ὀλόρθος,
ὡς τὴ χρονιά
ποῦ τὸν ἐγκρέμισες γιὰ ξύλα,
Γιάννη φοιτιά!»

5

— «Τὴ χάρη σου, ἐρημοκλησιάκι,
τὴν προσκυνῶ.
Βόηθα νὰ φτάσω κάποιαν ὥρα
καὶ νὰ σταθῶ....

» Ἡ μάνα μου θὰ περιμένη
κι ἔχω βοσκή.....
κι εἶχα καὶ τρύγο... Τί ὥρα νάται
καὶ τί ἐποχή;

» Ξεκίνησα τὸ καλοκαίρι
—νὰ στοχαστῆς—
κι ἦρθε καὶ μ' ἦβρεν ὁ χειμῶνας
μεσοστρατίς.

» Πάλι Ἀλωνάρης καὶ λιοπύρι!
πότε ἦρθε; πῶς;
Ἄγιο, σταμάτησε τὸ λόγκο
ποὺ τρέχει ἔμπρός.

» Ἄγιο, τὸ δρόμο δὲν τὸν βγάνω
—μὲ τί καρδιά;—
Θέλω νὰ πέσω νὰ πεθάνω,
ἐδῶ κοντά.»

6

Πέφτει σὰ δέντρο ἀπ' τὸ πελέκι.....
Βογκάει βαριά.
Μακριά του στάθηκε τὸ δάσος,
πολὺ μακριά.

Ἐκεῖ τριγύρω οὔτε χορτάρι
φωνὴ καμιά.
Στ' ἀγκάθια πέθανε, στὸν κάμπω,
στὴν ἐρημιά.

44. Στη Ρούμελη.

Ἄπ' ὅλα τὰ παιδιὰ ὁ Πάνος χαίρεται περισσότερο τὸ νερό. Αὐτὸς κάθεται στὴ βρύση ἀπὸ κάτω μὲ τὸ κορμὶ γδυτὸ καὶ λούζεται. Ἄν βρῆ καμιὰ στέρνα στὸ δρόμο, μπορεῖ νὰ γδυθῆ καὶ νὰ βουτήξῃ.

Ὁ κύρ Στέφανος τὸν ἔβγαλε Κοτσυφοπάνο.

Ὁ κότσυφας δὲν εἶναι τὸ πουλὶ ποῦ τρελαίνεται γιὰ τὸ νερό; Ὅταν ἀκούσῃ νερὸ νὰ τρέχῃ, κελαηδεῖ μέσα στὸ κλουβί. Κι ὁ Πάνος ἂν ἀκούσῃ νερό, πηδᾷ καὶ χαίρεται.

Μόλις ἄκουσε πὼς θὰ πᾶνε στὸ μύλο ν' ἀλέσουν, τί χαρὲς ἔκαμε!

«Ἐγώ, εἶπε, δηλώνω γιὰ μυλωνάς, ἐγώ!»

Συλλογίζεται ἀπὸ τώρα νὰ καθίσῃ γδυτὸς στὴ βροχὴ τοῦ μύλου, ἐκεῖ ποῦ τινάζονται οἱ στάλες. Ἄλλῃ μιὰ φορὰ τὸ ἔχει κάμει, καὶ δὲ λησμονεῖ αὐτὴ τὴ δροσιά.

Τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν τὸ ετοίμασαν μὲ πληρωμὴ οἱ γυναῖκες τῶν λοτόμων. Τὸ σιτάρι ὅμως τὸ πηγαίνουν μόνο τους γιὰ νὰ τὸ ἀλέσουν στὸ μύλο.

Ἔστειλαν καὶ πῆραν ἀπὸ τοὺς λοτόμους τὸ μουλάρι. Τὸ πρῶτὸ ξεκίνησε ὁ Πάνος, ὁ Καλογιάννης, ὁ Μαθιός, ὁ Κωστάκης κι ὁ Φάνης. Πέντε μυλωνάδες.

Ὅσο γιὰ τὸ δρόμο εἶχαν ρωτήσῃ ἀπὸ χτὲς καὶ ξέρουν ποῦ εἶναι πῆραν τὰ σημάδια καλά. Ἐπειτα δὲν μπορεῖ νὰ γελαστοῦν, ἀφοῦ ἔχουν μαζὶ τους ἕνα πολύτιμο ὄδηγό, τὸ μουλάρι.

Αὐτὸ πηγαίνει μόνο του στὸ μύλο. Καταλαβαίνει σὰν ἄνθρωπος. Ξέρει τώρα γιὰ ποῦ κίνησαν τὰ παιδιὰ.

Εἶναι τὸ ζῶο πού πατᾶ στερεὰ στοὺς γκρεμούς. Βλέπει τὴ νύχτα, καὶ θυμᾶται ἕλους τοὺς δρόμους πού πέρασε στὸ σκοτάδι.

Τὶ ὠραῖα πού ἀντιλαλεῖ τὸ κυπρί του στὰ φαράγγια!

Εἶχαν ταξιδέψει κάπου μιὰ ὥρα.

«Ἀκοῦτε, παιδιά;» εἶπε ὁ Κωστάκης καὶ στάθηκε. Στάθηκαν κι οἱ ἄλλοι καὶ ἄκουαν. Ἐρχόταν μιὰ βοή.

«Νερό!» εἶπαν τὰ παιδιά.

Ὁ Κωστάκης στάθηκε πάλι, ἔβαλε τὸ αὐτί του, καὶ καθὼς ἄκουσε πολὺ νερὸ φώναξε χαρούμενος:

«Ἡ Ρούμελη!»

Σὰ ν' ἀκούστηκε τ' ὄνομα καλοῦ φίλου πού ἔρχεται, ἔτρεξαν τὸν κατήφορο γιὰ νὰ τὴ δοῦν μιὰ ὄρα πρωτύτερα.

Ἦταν ἡ Ρούμελη. Περήφανη κατέβαινε καὶ βροντοῦσε τὰ νερά της.

Τὰ πλατάνια στὴ μιὰ της καὶ στὴν ἄλλη ὄχθη χαιρόνταν τὸ νερό. Ἄλλα δέντρα ἔσκυβαν ἀπὸ τίς πλαγιές νὰ πιοῦν.

Τὸ ρέμα ἐκεῖ κοντὰ πλάταινε καὶ σχημάτιζε μιὰ δεξαμενὴ, πού ἔβλεπες καὶ τὸ τελευταῖο λιθαράκι μέσα.

Ἄλλοῦ εἶχε σκαλοπάτια ἀπὸ γυαλιστερά λιθάρια. Τὸ νερὸ κατέβαινε τὰ σκαλοπάτια καὶ σχημάτιζε ἄσπρους καταρράχτες.

Ὅσπου νὰ καλοκοιτάξουν τὰ παιδιά, εἶδαν τὸν Πάνο γδυτὸ νὰ μπαίνει στὸ νερό.

«Μή, μή!» τοῦ φώναξαν. «θὰ κρυώσης. Ἐβγα ἔξω!»

Ὁ Πάνος ἔμπαινε πάρα μέσα. Χτυποῦσε τὰ χέρια του στὸ νερό, ἔλουζε τὸ καρμὶ του, βουτοῦσε καὶ τὸ πρόσωπό του. Γελοῦσε καὶ τίναζε στάλες στὸν ἀέρα.

«Φοβάστε! Οὐ, φοβάστε!» φώναζε, καὶ τοὺς πετοῦσε νερό.

Ὁ Κωστάκης ἄρχισε νὰ βγάξῃ τὰ ρούχα του. Στάθηκε γυμνὸς στὴν ὄχθη.

«Θὰ πέσης, Κωστάκη; Πέσε! Ἐμπρός, θάρρος! Ἄμ δὲ θὰ πέσης!» τοῦ φώναξαν.

Ὁ Κωστάκης ἔβαλε τὸ πόδι του στὸ νερό, μὰ σταμάτησε φοβισμένος· τὸ βρῆκε κρύο. Θέλησε νὰ φύγῃ, μὰ ὁ Πάνος ἀρπάζοντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι τὸν τράβηξε μέσα καὶ τὸν ἐβούτηξε ὄλον.

Ὁ Κωστάκης μὲ τὴν πρώτη βουτιά ξαφνίστηκε. Τοῦ φάνηκε πὼς πούντιασε καὶ χάθηκε! Ἀμέσως ἕμως κατάλαβε πὼς τὸν κρύωνε ὁ φόβος του, ὄχι τὸ νερό. Στὴν ἀρχὴ ἔνιωσε ψύχρα, τώρα αἰσθάνεται δροσιὰ καὶ εὐτυχία. Πετοῦσε νερό στους ἄλλους.

«Ὅριστε, τώρα μᾶς πετᾶ νερό κι ὁ Κωστάκης!» συλλογίστηκαν οἱ ἄλλοι τρεῖς.

Γδύθηκαν κι αὐτοὶ κι ἔπεςαν μέσα.

Τὸ φαράγγι ἀντιλαλοῦσε τὰ γέλια τους καὶ τίς φωνές. Δυὸ κοτσύφια, ποὺ εἶχαν τρομάξει στὴν ἀρχή, ξαναῆρθαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ βρέχονταν. Τὰ πλατάνια ἔπλεκαν τοὺς κλώνους των ἀπὸ πάνω κι ἔκαναν πράσινα τόξα. Τὸ νερό ἦταν καθαρὸ σὰ διαμάντι· ἔβγαινε ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ βουνοῦ.

Ρούμελη, κρύα Ρούμελη!

«Καὶ τώρα πῶς θὰ στεγνώσωμε;» ρωτᾷ ὁ Κωστάκης, ἅμα βγῆκαν ἀπὸ τὸ νερό.

Σεντόνι βέβαια δὲν εἶχαν μαζί τους. Πῆγαν λοιπὸν σὲ κεῖνον ποῦ στεγνώνει καὶ ζεσταίνει τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς γυμνοὺς, στὸν ἥλιο.

Μὰ ἐνῶ ἔμεναν στὸν ἥλιο, σφουγγίζαν τὸ δέρμα τους δυνατὰ μὲ φύλλα ἀπὸ πλατάνι, ἀπὸ δρυῖ καὶ ἀπὸ σκῖνο. Ἔτσι στέγνωσαν καὶ ντύθηκαν.

Ὁ νοῦς τους δὲν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λουτρό· δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ξεχάσουν. Ἀλάφρωσαν τοὺς φαινόταν σὰ νὰ ἔγιναν κι αὐτὰ φύλλο, νερό, ἀέρας.

Τί καλὰ ἔκαμαν νὰ τολμήσουν! Μὰ σὲ ποιὸν τὸ χρωστοῦν; Στὸν Κοτσυφοπάνο.

«Ἐλάτε» εἶπαν «ἐλάτε νὰ τὸν σηκώσωμε».

Τὸν ἐσήκωσαν ψηλά καὶ τοῦ φώναξαν: «ζήτω!»

Τὸ κυπρὶ τοῦ μουλαριοῦ ποῦ ἀκούστηκε πάρα πέρα, τοὺς θύμισε πῶς εἶναι ὥρα γιὰ τὸ μῦλο.

45. Ὁ μεθυσμένος μυλωνάς.

Γιὰ τὸ μυλωνά τοῦ μύλου αὐτοῦ λένε πῶς ποτὲ δὲν εἶναι ξεμέθυστος. Μπαρμπακούκης εἶναι τ' ὄνομά του.

«Μπαρμπακούκη, τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης, ἦρθαμε νὰ μᾶς ἀλέσης ἓνα φόρτωμα σάρι».

— «Γόθτττ..... ἀλέθ.....» ἔκαμε ὁ μυλωνάς.

Ἦθελε νὰ πῆ μ' αὐτό: «ξεφορτωῶστε νὰ τ' ἀλέσωμε».

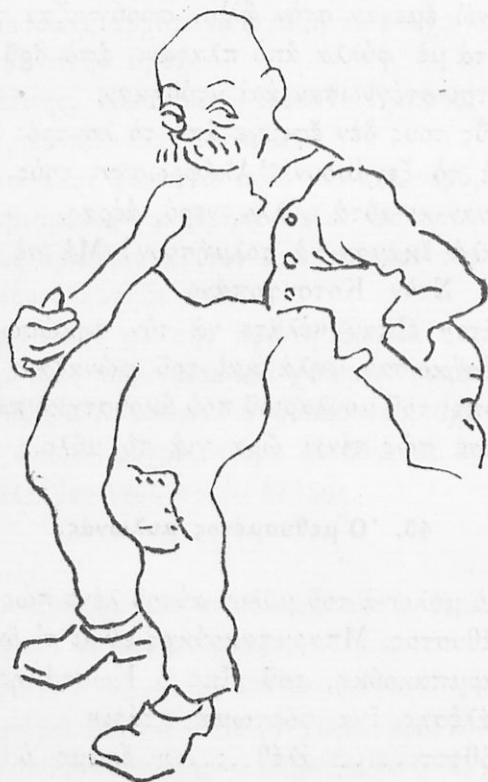
Πάλι πιωμένος εἶναι!

Τὰ παιδιὰ ἔλυσαν τὸ φόρτωμα καὶ κατέβασαν τὰ δυὸ σακιά. Ὁ Πάνος ρώτησε τὸ μυλωνά:

«Τί ὥρα θὰ εἶναι ἀλεσμένο γιὰ νὰ ἔρωμε;» Ὁ

μυλωνάς δὲν ἀπάντησε. "Ἐχει πιεῖ ὅσο χρειάζεται για νὰ μὴν ἀκούη πολλὰ πράματα. Μπορεῖ νὰ τ' ἀκουσε, μὰ ἔλα πού ἡ γλῶσσα του εἶναι μπερδεμένη!

Κάπου κάπου φτερνιζόταν κι ὕστερα ἔλεγε ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτό του: «ἄες», δηλαδή: «μὲ τίς ὑγεῖες».

«Προσπαθοῦσε νὰ φορέση τὸ γιλέκο του καὶ δὲν μποροῦσε».

"Ἐπειτα ὅμως θυμήθηκε τὴν ἐρώτηση πού τοῦ εἶχαν κάμει, κι ἀπάντησε:

«"Α..... θά..... τή.....» δηλαδή: «θὰ τ' ἀλέσωμε, ἄμα θ' ἀλεστῆ.»

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Καλά πού ἦρθε ἡ γυναίκα τοῦ μυλωνᾶ καὶ πῆρε τὰ σακιά. Ἦταν πολὺ προκομμένη· αὐτὴ βαστοῦσε τὸ μύλο. Μὰ ἔχει τέτοια ντροπὴ γιὰ τὸ κακὸ τοῦ ἀνδρός της, πού σκύβει τὸ κεφάλι ἐμπρὸς στοὺς ξένους.

Ἐρριξε μιὰ ματιὰ στὸ μεθυσμένο καὶ μιὰ στὰ παιδιὰ, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε: «κοίταξε πῶς καταντᾶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ κρασί!» Καὶ τράβηξε μέσα στὴ δουλειά της.

Ὁ Μπαρμπακούκης προσπαθοῦσε νὰ φορέσῃ τὸ γελέκο του καὶ δὲν μποροῦσε· τὸ φοροῦσε ἀνάποδα. Προσπαθοῦσε νὰ πῆ κι ἓνα τραγοῦδι καὶ δὲν μποροῦσε· τὸ ξεγνοῦσε καὶ φτερνιζόταν.

Ὡστόσο καὶ τὸ ροῦχο ἤθελε νὰ φορέσῃ καὶ τὸ τραγοῦδι νὰ τὸ τελειώσῃ. Ξανάρχιζε.....

*Τούτη ἡ γῆς πού τὴν πατοῦμε,
ὄλοι μέσα θεὰ μποῦμε.*

Πέντε φορές φτερνίστηκε, μὰ προχωροῦσε· ποτὲ δὲ χάνει τὸ θάρρος του. Ἀφοῦ κοίταξε τὰ σακιά, τίς μυλόπετρες καὶ τίς κρησάρες, γύρισε καὶ εἶπε σ' αὐτὰ τὰ πράματα:

«Ἄν ξαναπιῶ δράμι, νὰ μὲ πῆτε ὄλοι σας μεθυσμένο».

Ὅχι ἓνα, μὰ τετρακόσια δράμια θὰ πιῶ!..... τὸ ἀπόγεμα, ὅταν πάῃ στὸ χάνι.

46. Στὸν ἔλατο.

Ἀφοῦ ἔφαγαν εἶπε ὁ Φάνης:

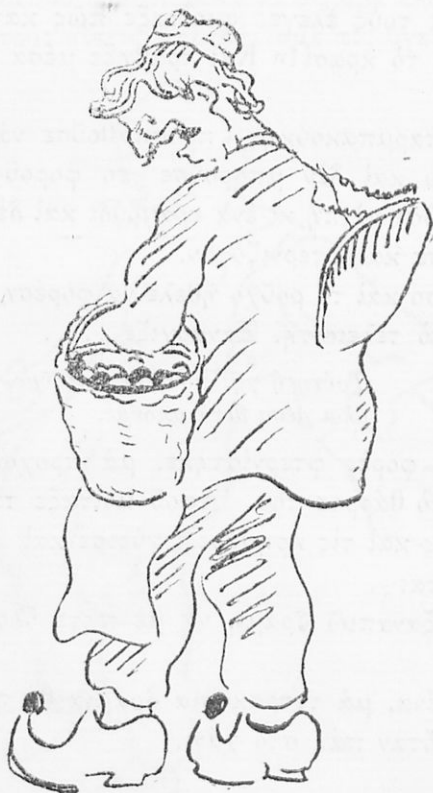
«Πᾶμε σὲ κεῖνο τὸν ἔλατο ἐκεῖ ἀπάνω;»

Σ' ἓνα μέρος στεκόταν ἓνας ἔλατος, καταμόναχος.

«Πᾶμε» εἶπαν τὰ παιδιὰ.

— «Καὶ πότε θὰ γυρίσωμε στὶς καλύβες;» ρώτησε ὁ Μαθιός.

— «Θὰ ἔρθωμε πίσω ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα» λέει ὁ Κωστάκης. «Θὰ πάρωμε τὸ ἀλεῦρι καὶ θὰ γυρίσωμε τὸ βράδυ».

Ὁ νοῦς τὸν πῆγε στὸν ζαστανά.....

«Νὰ πάρωμε καὶ τὸ σακούλι μας, εἶπε ὁ Καλογιάννης, μπορεῖ νὰ πεινάσωμε».

Πῆραν τὸ σακούλι τους, τὸ παγούρι καὶ τὸ ραβδί τους, καὶ κίνησαν. Ἦταν ἀνήφορος δύσκολος· μετὰ τὴν

δύναμη όμως που πήραν ύστερα από το λουτρό, είχαν διάθεση για μεγάλα ταξίδια.

Σε πολλά μέρη σταμάτησαν. Κυνήγησαν έντομα και γουστερίτσες, πέταξαν πέτρες τόν κατήφορο, και γνώρισαν φυτά που δεν τὰ είχαν δει ποτέ. Σ' ένα μέρος στάθηκαν και καμάρωσαν πέντ' ἔξι ὠραῖα δέντρα, που ἦταν θεόρατα, με δυνατό κορμό.

(«Εἶναι καστανιές!» φώναζε ὁ Πάνος που τις γνώρισε.

Πῆγαν τότε κοντά κι ἔφαγαν ἀπὸ κάτω με τὰ μάτια τὰ πράσινα κλαριά τους. Μὰ οἱ καστανιές δὲν ἦταν κεντρωμένες κι εἶχαν ἄγριο καρπὸ που δὲν τρώγεται.

Ὅταν κίνησαν νὰ φύγουν ὁ νοῦς των πῆγε στὸ καλάθι τοῦ καστανᾶ, που περνοῦσε ἀπὸ τὸ σχολεῖο και φώναζε...

Τέλος ἔφτασαν στὸν ἔλατο.

Ποιὸς τοὺς εἶχε πεῖ πὼς ὁ ἔλατος μοιάζει με τὸν πολυέλαιο τῆς ἐκκλησίας; Κοιτάζουν και βλέπουν ἀλήθεια στὰ καμαρωτὰ κλαδιὰ του κάτι σὰν ἄσπρες λαμπάδες· εἶναι ὁ καρπὸς του· ἀπὸ κεῖ μαζεύουν τὴν ἐλατόπισσα.

Ὅλα τὰ δέντρα τῆς γῆς ἔχουν ἀνώμαλο σχῆμα. Μὰ τὸ κυπαρίσσι στοὺς κάμπους κι ὁ ἔλατος στὸ βουνὸ στέκουν ὀλόσια. Γίνονται κατάρτια στὰ καράβια.

Ἐδῶ στὰ βουνὰ ὁ ἔλατος περιφρονεῖ τὸ χειμῶνα. Κρατεῖ χιόνι πολὺ. Λυγίζει, που νομίζεις πὼς θὰ σπάση, μὰ μένει πάντα ἴσιος και θυμώνει τὸν ἄνεμο που τὸν μάχεται.

Δὲν καταδέχεται νὰ φυτρώση στὰ χαμηλά. Πρέπει ν' ἀνεβοῦμε ψηλὰ γιὰ νὰ τὸν ἀπαντήσωμε.

Τὰ παιδιά κοιτάζοντας άπάνω στό βουνό είδαν
ολόκληρο δάσος άπό έλατα ίσια.

Δέν ζέρομε γιατί τοῦτος ό γερούλατος ήρθε καί ζή
έδω μοναχός του.

Άπό δώ άπάνω είδαν τό Χλωρό χαμηλότερα καί
γνώρισαν τό μέρος πού είχαν τίς καλύβες.

Είδαν πλαγιές καί φαράγγια, είδαν τήν κορφή τοῦ
βουνού, μυτερή καί κατάγυμνη, καί τίς άλλες δυό μι-
κρότερες κορφές του, τά Τρίκορφα.

Είδαν τό μοναστήρι πού άσπριζε μακριά, καί κάτι
μαῦρο πού περπατοῦσε στήν πλαγιά, τά γίδια τοῦ Λάμ-
πρου. Θάχουν τό βράδυ νά λένε.....

Άκόμη δέν τό έκοψε ό Φάνης εκείνο τό ραβδί;
Είναι πολλή ώρα τώρα πού κάνει νά κόψη μιá βέργα,
κι άκόμη δέ γύρισε.

«Γιά έβγα, Πάνο, καί φώναξέ τον».

— «Φάααη! Φάαααη!»

— «Πάρα κάτω τράβα, λέει ό Μαθιός, εκεί πού
φαίνονται τά δέντρα. Σέ κάποιον ίσχιό θά κάθεται».

— Σηκώθηκαν δυό καί πήγαν παρακάτω.

Έψαξαν στά δέντρα καί στούς θάμνους, φώναζαν
κι οί δυό μαζί, μά μήν άκούοντας φωνή, νόμιζαν πώς
τούς παίξει παιγνίδι.

«Έλα, Φάνη, έλεγαν, κάπου είσαι κρυμμένος».

Στή φωνή τους άπαντοῦσε κανένα πουλάκι πού
άφηνε μικρή λαλιά κι έφευγε. Έπειτα ξαναγινόταν
σιωπή.

«Μήπως άποκοιμήθηκε πουθενά;» λέει ό Κωστά-

κης. Κατέβηκαν τότε πολύ κάτω. Είδαν κάτι μεγάλα κοτρώνια και δυο δεντράκια που έβγαιναν από τις σκι-
σμάδες τους. "Εψάξαν και κεϊ πίσω τίποτα. «Δέν
μπορεϊ νάναι ἐδῶ κοντά» συλλογίστηκαν. «Ίσως νά
γύρισε στο μύλο».

Μά πάλι γιατί νά τους αφήση; Δέν ξέρουν τί νά
πούν.

Γυρίζουν πίσω στον έλατο για νά ειδοποιήσουν πῶς
δέν τόν είχαν βρῆ. Καί καθώς ανεβαίνουν, έχουν στήν
φυχή τους πολλή άνησυχία.

47. Για τόν ἥλιο πού βασιλεύει.

Ο Φάνης είχε σταθῆ λίγο παρακάτω από τόν έλατο.
ἤθελε νά κόψη μιὰ βέργα.

Από κεϊ πού στάθηκε, κοίταζε μακριά ὅπως πάντα.
Εἶδε τίς κρεμαστές κατηφοριές, τίς φυτεμένες από
πεύκα και ἴσια έλατα, και τότε τόν έπιασε μιὰ ἐπιθυ-
μία νά πάη κάπου άλλοῦ· νά δῆ νέους τόπους μακρινούς
ἀπό ψηλά.

Μέρες τώρα συλλογίζεται ν' ανεβῆ σ' ἕνα πολῦ
ψηλόν τόπο και ν' άγναντέψη τόν ἥλιο πού θά βυθίζεται
στή θάλασσα.

«Τί νά φαίνεται ἀπό κεῖνο τόν ὄρθιο βράχο ἐκεῖ
πέρα; Ίσως κάποιο πέλαγος, λέει μέ τὸ νοῦ του.....
ἴσως πολιτεῖες, χωριά μέ τὰ καμπαναριά τους... Τί
παράξενος βράχος! Πῶς στέκει! Ἄνεβηκε κανένας
άλλος ἐκεῖ;»

Θ' ανεβῆ ὁ Φάνης.

Τὴν ὥρα πού τὸν ἐζητοῦσαν οἱ ἄλλοι, αὐτὸς ἦταν μακριά. Πήγαινε, ὄλο πήγαινε.

Ἄν τὸν ἔβλεπε κανένας, θὰ ρωτοῦσε: «Ποῦ πάει αὐτὸ τὸ παιδί μοναχό του;»

Ὁ Φάνης δὲν κοίταζε στὸ δρόμο τίποτα. Οὔτε τὰ δέντρα πρόσεχε, οὔτε τίς γουστέρες πού τρύπωναν στὰ χαμόκλαδα, καταπράσινες σὰ φρεσκοβαμμένες.

Ἐνας κότσυφας κατάμαυρος ἤρθε μὲ τὴν κίτρινη μύτη του καὶ στάθηκε μπρὸς του σ' ἓνα κλαδί. Ἄλλη φορά τί χαρὲς θὰ ἔκανε γι' αὐτὸν ὁ Φάνης! Πῶς θὰ ἤθελε νὰ τὸν εἶχε στὸ κλουβί! Τώρα μόλις τὸν κοίταζε.

«Θ' ἀνεβῶ, συλλογιζόταν, στὴν κορφή. Θὰ δῶ τὸν ἥλιο πού θὰ βασιλεύῃ. Θὰ εἶναι πολὺ μεγάλος..... Θάναι σύννεφα γύρω χρυσὰ καὶ κόκκινα. Θὰ φαίνωνται καὶ τὰ μακριὰ βουνά· θὰ φαίνεται καὶ ἡ θάλασσα..... καὶ κανένα καράβι».

Ἐνῶ τὰ συλλογιζόταν αὐτά, ἔχασε τὸ δρόμο. Ἐπαθε ὅ τι καὶ τὴν ἄλλη φορά, πού πήγαινε στοὺς βλάχους.

Τὸ μονοπάτι πού πῆρε εἶχε σβῆσει· δὲ φαινόταν πιά. Κοπάδι ἀπὸ γίδια θὰ τὸ εἶχε κάμει.

Δοκίμασε νὰ τὸ βρῇ δεξιά καὶ ἀριστερά, μὰ μονάχα τόπο ἔβλεπε, ὄχι δρόμο.

Νὰ πάῃ ἐμπρός; Θὰ παραστρατοῦσε περισσότερο. Κοίταζε μὲ προσοχὴ νὰ βρῇ δρόμο ἀπὸ κάπου ἄλλοῦ. Κι ἀφοῦ δὲν ἔβρισκε, τράβηξε μὲ ἀπόφαση κατὰ τὸν κατήφορο γιὰ νὰ φτάσῃ ὅπου θὰ τελείωνε αὐτός.

Ὁ κατήφορος, συλλογίστηκε, πάντα θὰ μὲ φέρῃ στὴ ρίζα τοῦ βράχου».

Ἄλῃθεια, κατέβηκε σὲ μιὰ λαγκαδιά. Ἀπὸ κεῖ πιά βρέθηκε στὴν ἀπέναντι πλαγιά, ποὺ κρατοῦσε ἀπάνω της τὸν ὀρθὸ βράχο. «Τώρα, συλλογίστηκε, δὲν ἔχει ἄλλα ἐμπόδια· θ' ἀνεβῶ ἀπὸ δῶ».

Ἀλλιῶς ὅμως τὰ λογάριαζε ἀπὸ μακριὰ κι ἀλλιῶς ἦταν.

Βρισκόταν βέβια στὴ ρίζα τοῦ βράχου καὶμποροῦσε ν' ἀνεβῆ καὶ ὡς τὴ μέση. Μὰ ἀπὸ κεῖ κι ἀπάνω; Πέτρες μεγάλες, ὀρθές, σὰν ἑτοιμες νὰ πέσουν, ἔζωναν τὸ βράχο. Ἐπρεπε ὁ Φάνης ν' ἀνεβῆ πολλές ἀπ' αὐτές. Μὰ κι ἂνμποροῦσε νὰ σκαρφαλώσῃ τέτοια θεόρατα κοτρώνια, πότε θὰ ἔφτανε ἐκεῖ ψηλά; Καὶ πότε θὰ κατέβαινε;

Πρώτη φορὰ ἄρχισε νὰ λογαριάζῃ πόσο μακριὰ ἦρθε καὶ πόση ὥρα πέρασε.

Ἀπάνω στὰ ἔλατα ἔπεφτε κόκκινο φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀπόδειξη πὼς ἦταν ἄργά καὶ πρέπει νὰ γυρίσῃ πίσω. Νὰ πάῃ πάλι στὸν ἔλατο; Χρειάζεται νὰ ξαναπεράσῃ ὅλο τὸ δρόμο ποὺ εἶχε κάμει· ν' ἀνεβῆ ὅσον κατῆφορο κατέβηκε, καὶ νὰ κατεβῆ ὅσον ἀνήφορο ἀνέβηκε.

Τὰ παιδιὰ ὅμως θὰ ἔχουν φύγει τώρα καὶ θὰ τὸν ζητοῦν παντοῦ. Μήπως ἔρχονται πρὸς τὰ ἐδῶ;

Ἐβγαλε μιὰ φωνὴ ὁ Φάνης.

Δὲν ἄκουσε τίποτα. «Θὰ γύρισαν, φαίνεται, στὸ μῦλο» εἶπε μέσα του καὶ ξαναφώναξε:

«Κωστάκη, Μαθιέεε....., παιδιάααα».

Ἐβαλε τὸ αὐτί του, καὶ ἀφουγκράστηκε σ' ὅλη τὴν ἐρημιά.

Μέσα στὴ σιωπὴ ἄκουσε μιὰ βοῆ μακρινή, ἕνα

φύσημα, σαν από αέρα, σαν από νερό. Αυτή ή βοή έρχόταν από τὸ ἄλλο μέρος τοῦ βράχου κι από χαμηλά.

Ὁ Φάνης πήγε από κεί και κοίταξε. Εἶδε ἀριστερά του μιὰ ἀπότομη και βαθιὰ κλεισούρα. Και κάτω στο βάθος εἶδε νὰ σχηματίζεται μιὰ ρεματιά.

Εἶδε ἀκόμη νὰ πετιέται από τὴ σκισμάδα ἐνὸς γκρεμοῦ και νὰ χύνεται στή ρεματιά ἄφθονο νερό, χοντρό σαν τὴ ρίζα ἐνὸς δέντρου. Ἐπεφτε από μιὰ ὄργια ψηλά ὄλο μαζί με ὄρμη, κι ἔκανε πολλή βοή.

Πράσινα δέντρα πολλὰ και φουντωμένα ἔκρυβαν τὴ ρεματιά. Και πίσω από τὰ δέντρα ξεχώριζε ὁ Φάνης ἄσπρα σπίτια.

Ἄ, τί χαρά! Νά λοιπόν, θὰ ἰδῆ ἄνθρώπους.

Ξεκινᾷ χωρὶς νὰ χάνη καιρό.

Πηγαίνει από μονοπάτια, τὰ χάνει, βρίσκει ἄλλα. Κατεβαίνει με πηδήματα. Κινδυνεύει κάποτε νὰ γκρεμιστῆ, μὰ ἡ χαρά τὸν κάνει ν' ἀλαφροπατᾷ σαν τὸ κατσίκι.

Ἐφτασε στὰ πλατάνια και στο νερό. Ἐρημιὰ ἦταν κι ἐδῶ!

Ἀπό τὴ λαχτάρα του νὰ δῆ ἄνθρώπους εἶχε πάρει γιὰ σπίτια τίς ἄσπρες μεγάλες πέτρες, ποὺ ἔστεκαν στήν ἄλλη ἄκρη τῆς ρεματιᾶς.

Ὅχι, ἐδῶ δὲν ἦταν οὔτε ψυχὴ. Τί νὰ κάμουν ἄνθρωποι στο ἄγριο τοῦτο μέρος;

Πῶς ἀντιλαλεῖ τὸ νερὸ στήν κλεισούρα!

Τώρα; Ἐδῶ θὰ περάση τὴ νύχτα; ἢ θὰ πάη νὰ ζητήση ἄνθρώπους; μὰ εἶναι πολὺ κουρασμένος. Στά-

θηκε για να χαρῆ ἀκόμη τὸ λίγο φῶς τῆς ἡμέρας ποὺ ἔσβηνε. Σὲ λίγο θὰ εἶναι ὅλα σκοτεινά.

48. Ὁ Φάνης ὀλομόναχος.

Ὡς κι αὐτὲς οἱ πέτρες ποὺ ἔβλεπε ὡς τώρα, τοῦ ἦταν μιὰ συντροφιά. Τώρα σκοτείνιασε κι ἔμεινε κατά-μονος. Τὸν ἥλιο ποὺ ἤθελε νὰ ἰδῆ τὸν εἶχε πάρει τὸ σκοτάδι.

Οἱ σύντροφοί του ἦταν μακριά. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι μακριά. Οἱ ὀμιλίες, τὰ τραγούδια, οἱ καμπάνες μακριὰ ἀπ' αὐτόν. Κι αὐτὸς μακριὰ πολὺ ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἄς ἄκουε ἓνα πάτημα ἀνθρώπου, ἓνα σφύριγμα τσοπάνη, ἓνα λάλημα πουλιοῦ, καὶ θὰ τοῦ ἦταν ἀρκετό!

Μὰ ὅλα τὸν ἄφησαν.

«Θεέ μου, ἔλεγε μέσα του ὁ Φάνης, φύλαξέ με».

Τὰ μαῦρα φτερά ποὺ βλέπει ἀπὸ πάνω νὰ πετοῦν, ξέρει πὼς εἶνε νυχτερίδες.

Καὶ τὴν κουκουβάγια, ποὺ κράζει αὐτὴ τῆ στιγμῆ, τὴν ξέρει ὁ Φάνης. Εἶναι τὸ πουλι τῆς νύχτας, ποὺ κοιτάζει μὲ κίτρινα μάτια γάτας. Νὰ φωνάξῃ γι' αὐτόν ἡ κουκουβάγια;

«Δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσης τὰ παιδιά» τοῦ λέει μέσα του μιὰ φωνή.

— «Ναί, δὲν ἔπρεπε νὰ τ' ἀφήσω» ἀπαντᾷ στὸν ἑαυτό του ὁ Φάνης.

Ἐπειτα συλλογίζεται:

«Καὶ μήπως τ' ἄφησα γιὰ νὰ κάμω κακό; Πῆγα νὰ δῶ τὰ χρυσὰ σύννεφα».

Τὸ νερὸ βουίζει στὸ σκοτάδι. "Ὅχι, δὲν μπορεῖ νὰ υποφέρῃ αὐτὴ τῆ φοβέρα. Σηκώνεται καὶ μὲ τὸ ραβδί του ἀνεβαίνει στὴν ἄκρη τῆς ρεματιᾶς.

Πέρασε τὶς μεγάλες πέτρες κι ἔφτασε σὲ δυὸ μικρὰ δέντρα. Ἀπὸ κάτω ἀπ' αὐτὰ ἦταν ἓνας θάμνος μαλακός, σὰ νὰ προσκαλοῦσε ἄνθρωπο ν' ἀκουμπήσῃ.

Καὶ τὰ δυὸ δέντρα ἔγερναν ἔτσι ἀπὸ πάνω σὰ νὰ ἔλεγαν τοῦ Φάνη: «Ἐλα δῶ νὰ σὲ φυλάξωμε». Ἐκεῖ μαζεύτηκε ὁ Φάνης.

Μόλις ἀκούμπησε, τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ἡ Μαρούλα ἢ ἀδερφή του. Τοῦ φάνηκε πὼς τάχα ἔπαιζαν..... Μιὰ πεταλούδα δίπλωνε τάχα τὰ φτερά της ἀπάνω σ' ἓνα φύλλο κι ἔκανε πὼς ἀποκοιμᾶται. Καὶ ὅταν πλησίαζαν νὰ τὴν πιάσουν ἔφευγε.

"Ἐπειτα εἶδε τὴ μητέρα του νὰ γυρίζῃ δεξιά κι ἀριστερά μέσα στὸ σπίτι· ὅλο νὰ σιάζῃ κι ὅλο νὰ φροντίζῃ. "Ἦθελε νὰ μιλήσῃ καὶ στὶς δυὸ. Νόμιζε πὼς τοῦ μιλοῦσαν: «Φάνη».

Μήπως ἀποκοιμήθηκε; ὄχι. Στὸ λάρυγγά του εἶχε μαζευτῆ ἓνας κόμπος ἀπὸ τὴ λύπη. Αὐτὸς ὁ κόμπος λυθῆκε κι ἔγινε κλάματα.

Ὁ Φάνης ἔκλαψε. Πόσο ἔκλαψε, ἡ νύχτα τὸ ξέρεται. Μὰ ὅταν στέγνωσαν τὰ μάτια του, συλλογίστηκε ἓνα ἄλλο Φάνη· ἐκεῖνον ποὺ ἦταν δασοφύλακας.

«Ντροπὴ νὰ κλαῖς, ἐσὺ ποὺ φύλαξες τὸ δάσος. Ἐσὺ ποὺ ἤσουν σκοπὸς μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τῆ νύχτας»
"Ἐτσι τοῦ εἶπε μιὰ φωνὴ μέσα του.

Καὶ πάλι τοῦ ξαναεῖπε: «Εἶσαι λιγόψυχος, Φάνη. Τὴν ἄλλη φορά, πού σου ρίχτηκε τὸ μαντρόσκυλο, δέλιασες.

»Ὅταν εἶδες τὸν Μπαρμπακώστα χτυπημένο, λιγοψύχησες. Μὰ δὲν εἶναι ἔτσι ὁ Δῆμος· δὲν εἶναι ἔτσι ὁ Ἄντρέας· πρέπει νάσαι παλικάρι».

Καὶ σὲ λίγο ἡ φωνὴ τοῦ εἶπε: «Περίμενε τὴν ἡμέρα».

Ὁ Φάνης δὲν ἔκλειγε τώρα. Τὰ μάτια του στέγνωσαν. Σὰ νὰ πῆρε θάρρος.

Ἐπιασε τὸ σακούλι του κι ἔνιωσε πὼς κάτι ἦταν μέσα. Εἶχε καὶ τὸ παγούρι του· εἶχε ψωμί καὶ νερό. Χάιδεψε ἔπειτα τὸ θάμνο μὲ τὰ δύο του χέρια· καὶ τὸν ἐχάιδεψε, θαρρεῖς, κι ὁ θάμνος ἦταν ἕνας μαλακὸς καὶ φουντωμένος σκῖνος.

Σ' αὐτὸ τὸ εὐωδιασμένο κρεβάτι ἔγειρε ὁ Φάνης. Κι ἀφοῦ δυὸ φορές τοῦ ἤρθε ὁ ὕπνος καὶ δυὸ φορές τινάχτηκε τρομαγμένος, στὸ τέλος ἀποκοιμήθηκε.

49. Μεγάλη ἀνησυχία στὶς καλύβες.

Ὅταν ἔφτασαν οἱ ἄλλοι τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ μύλο στὶς καλύβες κι εἶπαν πὼς ἔχασαν τὸ Φάνη, λύπη μεγάλη ἔπεσε στὰ παιδιὰ.

Τὰ πιὸ ἀδύνατα δάκρυσαν. Ὁ Σπύρος κι ὁ Γιῶργος ἤθελαν νὰ πᾶνε κρυφὰ νὰ κλάψουν.

Τὰ πιὸ δυνατὰ συλλογίστηκαν τί θὰ κάμουν.

Ὁ Ἄντρέας ἔκρυψε τὴν ταραχὴ του κι ἄρχισε νὰ τὰ ρωτᾷ μὲ λεπτομέρεια ὅλα. Τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης τὸ ποῦ, τὸ πότε καὶ τὸ πῶς.

«Πρῶτα τὸν ἐζήτησε ὁ Πάνος κι ὁ Μαθιὸς ἐκεῖ
τριγύρω» λέει ὁ Κωστάκης. «Ἐπειτα κατεβήκαμε ὅλοι
ἀπὸ κεῖ. Συλλογιστήκαμε ἂν πρέπη νὰ πᾶμε πίσω στὸ
μύλο ἢ νὰ τραβήξουμε πρὸς τὴν κλεισούρα. Τραβήξαμε
κατὰ τὴν κλεισούρα, μὰ δὲν εἶχε δρόμο.

«Ἐνεβήκαμε σὲ ψηλώματα, φωνάξαμε, φωνάξαμε,
τίποτα. Προχωρήσαμε, μὰ εἶδαμε πὼς ὁ ἥλιος κόντευε
νὰ βασιλέψη. Πότε νὰ πᾶμε στὸ μύλο, πότε νὰ γυρί-
σωμε;»

—«Θὰ ξεκινήσωμε ἀπὸ δῶ στὸ χάραμα» εἶπε ὁ
'Αντρέας. «Πᾶμε γρήγορα νὰ πέσωμε».

—«Μὰ δὲ σοῦ εἶπαμε καὶ τ' ἄλλο, 'Αντρέα» εἶπε
ὁ Μαθιὸς.

—«Εἶναι τίποτ' ἄλλο;»

—«Ναί, εἶναι κάτι ἄλλο πού δὲν τὸ ξέρεις».

Καὶ μὲ χαμηλὴ καὶ φοβισμένη φωνὴ πρόσθεσε:
«Ὁ Φάνης πῆγε στὸν 'Αραπόβραχο».

—«Ποιὸν 'Αραπόβραχο;» ρώτησε ὁ 'Αντρέας. «Εἶνε
ὁ βράχος πού μᾶς ἔλεγε ἡ γριά;»

—«Ἐδῶ κοντὰ στὸ μύλο βρήκαμε ἓνα γέρο μὲ
σκοῦφο μαῦρο στὸ κεφάλι. Ἔτσι σὰν καλόγερος φαι-
νόταν, μὰ φοροῦσε παλιὰ καὶ σκισμένα ροῦχα.

«Μπάρμπα, τοῦ λέμε, μήπως πέρασες ἀπὸ τὴν
κλεισούρα;»

—«Ναί» μᾶς εἶπε.

—«Μήπως εἶδες κανένα παιδί;»—«Εἶδα ἓνα παιδί
ἀπὸ μακριὰ» εἶπε.—«Ποῦ;»—'Ὁ γέρος δὲ μᾶς τόλεγε
ἀμέσως. Συλλογίστηκε ὅμως κάμποσο καὶ μᾶς κοί-

ταξε. «Τὸ ποῦ, εἶπε, φοβᾶμαι νὰ σᾶς τὸ πῶ. Νά, στὸν Ἀραπόβραχο τὸ εἶδα».

—«Τί εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος;» ρωτήσαμε.

—«Εἶναι ὁ βράχος τοῦ Ἀράπη, ἀπάντησε, νὰ μὴ ρωτῆστε περισσότερα». Κι ἔφυγε κάνοντας τὸ σταυρὸ του».

Μίλησε τότε ὁ Κωστάκης: «Θυμᾶσαι, Ἀντρέα, τί μᾶς εἶπε ἡ γριά Χάρμαινα; Μᾶς εἶπε πὼς ἐδῶ κάπου κοντὰ σὲ κάποιον βράχο εἶναι ἓνα στοιχειό, ἓνας ἀράπης· καὶ πῆρε πολλοὺς ἀνθρώπους. Κάπως ἔτσι μᾶς τὸ εἶπε».

Τότε σώπασαν ὅλοι. Σηκώθηκαν σὲ λίγο καὶ πῆγαν νὰ πλαγιάσουν. Μὰ κανένας τους δὲν μπόρεσε νὰ κλείσῃ μάτι καλά.

Ὁ Ἀντρέας γύριζε στὸ στρῶμα. Δυὸ τρεῖς φορές βγῆκε ἔξω καὶ κοίταξε. Περίμενε ἀνήσυχα τὸ φῶς ποὺ ἔφερε τὴν αὐγὴ ἀπάνω ἀπὸ τὰ βουνά.

50. Περπατοῦν γιὰ τὸ Φάνη.

Τὸ γλυκοχάραμα ξεκίνησαν οἱ χτεσινοὶ σύντροφοι τοῦ Φάνη, κι ὁ Ἀντρέας μαζί μ' αὐτούς.

«Νὰ κόψουμε δρόμο» εἶπε ὁ Ἀντρέας. «Νὰ πᾶμε ἴσα στὸν ἔλατο ἀπὸ δῶ».

Ἔκοψαν δρόμο κι ἔφτασαν στὸν ἔλατο.

Ὁ Ἀντρέας παρατήρησε ἀπὸ κεῖ ἀπάνω καλὰ ὅλους τοὺς γύρω τόπους.

«Ὁ Φάνης, εἶπε, βέβαια δὲ θάφυγε ἀπὸ δῶ γιὰ χαμηλὰ μέρη. Θὰ πῆγε σὲ κορφές, τὸν ξέρω ἐγώ. Λοιπὸν ἀπὸ δῶ νὰ τραβήξουμε».

Τράβηξαν μπροστά, μέσα ἀπὸ ὄξυες καὶ πουρνάρια,

χωρίς κανένα μονοπάτι, ανοίγοντας αυτοί δρόμο, τὸ δρόμο πού θά πήγαινε πρὸς τὸ Φάνη. Ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ δρόμος;

Ἔφτασαν σὲ γυμνοὺς καὶ ἄγριους γκρεμούς. Αὐτοὶ οἱ γκρεμοὶ κατέβαιναν κάτω βαθιὰ καὶ σχημάτιζαν τὴ μεγάλη κλεισούρα. Ἡ φωνὴ ἐκεῖ ἀντιλαλοῦσε. Καὶ τὸ μάτι ἔβλεπε ὅλον αὐτὸ τὸ φοβερὸ γκρεμό.

«Ἄν ὁ Φάνης γλίστρησε ἐκεῖ πουθενὰ κι ἔπεσε καὶ πῆγε κάτω;»

Καθένας ἔκαμε αὐτὴ τὴ σκέψη, μὰ φοβόταν νὰ τὴν πῆ στὸν ἄλλο.

Ἀνέβηκαν ψηλὰ πρὸς τὸ φρύδι τῆς κλεισούρας. Ἔσκυβαν καὶ κοίταζαν κάτω, μὲ μεγάλη ὅμως προσοχή, πιασμένοι ἀπὸ πέτρες ἢ ἀπὸ καμιὰ ρίζα.

Δὲν μπόρεσαν τίποτα νὰ ἰδοῦν. Φώναζαν, μὰ ἡ φωνὴ τοὺς κατέβαινε στὸ χάος τῆς κλεισούρας, χτυποῦσε στὶς πέτρες κι ὕστερα ἀνέβαινε καὶ τοὺς ἔφερνε τὸν ἀντίλαλο: «Φάνη!» Σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε πὼς πρέπει ν' ἀπελπιστοῦν.

Ποῦ νὰ πᾶνε; Νὰ κατεβοῦν κάτω στὸ βυθὸ τῆς κλεισούρας; Θὰ κινδύνευε ἡ ζωὴ τοὺς. Ν' ἀνεβοῦν ἀπάνω στὴ ράχη καὶ νὰ τραβήξουν πρὸς τὰ ἔλατα; Νὰ γυρίσουν πίσω καὶ νὰ πάρουν ἄλλο δρόμο;

Σταμάτησαν κι ἄρχισαν νὰ συλλογίζωνται. Στὸ ἄγριο ἐκεῖνο μέρος λιγότευε τὸ θάρρος τοὺς. Ἀλλιῶς ξεκίνησαν, ἀλλιῶς εἶναι τώρα.

Ἀποφάσισαν νὰ γυρίσουν πίσω, ἐκεῖ πού εἶχαν ἀφήσει τὰ δέντρα, κι ἀπὸ κεῖ νὰ πάρουν ἄλλο δρόμο.

Γύρισαν καὶ περπατοῦσαν συλλογισμένοι. Πήγαι-

ναν ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο. Κανένας δὲ μιλοῦσε. Εἶχαν βαριά τὴν ψυχὴ. Ποτὲ δὲν ἔκαμε κακὸ σὲ κανένα τους ὁ Φάνης! Καὶ τώρα νὰ χαθῆ ἔτσι ἀπὸ μπρὸς τους; Πῶς θὰ πᾶνε πίσω χωρὶς αὐτόν;

«Παιδιά!» εἶπε ξαφνικὰ ὁ Ἀντρέας, καὶ στάθηκε. Χοροπήδησε ἡ καρδιά τῶν ἄλλων. «Τί, τί; τί εἶδες;» τὸν ἐρώτησαν.

—«Ὅχι, δὲν εἶδα τίποτα, εἶπε· γιὰ πέστε μου ἕνα πρᾶμα. Ὅταν πήγαμε πρώτη φορά στὸ Μικρὸ Χωριό, ποιδὸς ἀπὸ σᾶς ἔδωσε τὰ παπούτσια του στὸ μπαλωματῆ καὶ τοὺς ἔβαλε πρόκες;»

—«Ἐγώ» εἶπε ὁ Μαθιός.

—«Κι ἐγώ» εἶπε ὁ Δημητράκης.

—«Πόσες πρόκες σᾶς ἔβαλε στὸ τακούνι; θυμάστε;»

—«Τέσσερες».

—«Καὶ μένα τὸ ἴδιο».

—«Μὰ σ' ὅλους ἔβαλε τέσσερες; Θυμάστε;»

—«Στὸ Γιῶργο ἔβαλε ἕξι εἶπε ὁ Μαθιός. «Τόσες ἤθελε ὁ Γιῶργος. Καὶ στὸ Φάνη ἕξι».

—«Ἐξι καὶ στὸ Φάνη;» φώναξε ὁ Ἀντρέας. «Ἀλήθεια;»

—«Ναί, ναί, τὸ θυμοῦμαι».

Τότε ὁ Ἀντρέας, σκύβοντας κάτω μὲ προσοχή, εἶπε: «Νὰ οἱ ἕξι πρόκες τοῦ Φάνη».

Ἐσκυψαν κι εἶδαν ἀπάνω σὲ λίγο μαλακὸ χῶμα τυπωμένο ἕνα χνάρι παπουτσιοῦ. Τόσο καθαρὸ εἶχε βγῆ, πὺ μποροῦσες νὰ μετρήσης ὅλα τὰ καρφιά του.

«Ἀπὸ δῶ πέρασε» εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ἄρχισαν ὅλοι νὰ πηδοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους.

«Σιγά», φώναξε ὁ Ἀντρέας. «Σιγά, μὴ μοῦ τὰ χαλάσετε. Πατάτε μὲ προσοχή. Τὸ πρῶτο χνάρι μᾶς ὀδηγεῖ. Εἶδατε; Τὸ πόδι εἶναι γυρισμένο ἀπὸ δῶ. Θὰ πῆ πὼς ἀπὸ δῶ πήγαινε. Μὰ ποῦ πήγαινε τάχα; Μήπως σ' αὐτὸν τὸ βράχο;»

Κι ἔδειξε τὸν Ἀραπόβραχο.

Τὸν κοίταξαν, χωρὶς νὰ ξέρουν πὼς εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος. Καὶ πήγαιναν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο γυρεύοντας ἄλλα πατήματα.

51. Τὰ δῶρα τῆς ἡμέρας.

Ὁ Φάνης ξύπνησε μέσα στὴ νύχτα. Ἄ, πόσο τρόμαξε αὐτὴ τὴ φορά!

Τὰ δέντρα στὸ σκοτάδι θαρροῦσε πὼς ξεκίνησαν νὰ ἔρθουν ἀπάνω του. Τὰ ἔβλεπε ν' ἀλλάζουν σχῆμα, νὰ γίνωνται ἄνθρωποι μαῦροι ποὺ ἐτοιμάζονται νὰ τὸν πάρουν.

Ἡ φύχρα τὸν ἔκαμε νὰ μαζευτῆ στὸ θάμνο. Βύθιζε τὸ πρόσωπο στὰ φύλλα του, μὰ πάλι τὸ ἔβγαζε ἔξαφνα, καὶ κοίταξε μήπως ἔρχονται οἱ μαῦροι ἄνθρωποι.

Νὰ εἶχε ἓνα ροῦχο! Μιὰ στιγμή ἔνωσε τὴ μητέρα του νὰ τοῦ ρίχνη σιγά σιγά, ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ λαιμό, ἓνα μαλακό, ζεστὸ σκέπασμα. Ἄπλωσε νὰ τὸ πιάσῃ καὶ δὲν τὸ βρῆκε.

Κρυώνει καὶ θέλει νὰ κουνηθῆ. Μὰ μόλις σηκώθηκε, μαζεύτηκε πάλι. Ἄλλους ἴσκιους εἶδε ἀπὸ κεῖ νὰ ἔρχονται.

"Όλα τ' άστρα εΐναι και τώρα στόν ούρανό, καθώς τήν άλλη φορά. Απόψε όμως δέν τά βλέπει ό Φάνης.

Σ' αύτή τή θέση πού βρίσκεται, θυμάται χίλια δυό πράματα. Έρχονται στό νοῦ του όλα μαζί: τά παιχνίδια πού έπαιζε, τò περσινό του μάθημα, ένα φρούτο πού έκοψε κι έφαγε μικρός· μιá φωλιά πού εΐχε δῆ.... "Όλα πᾶνε κι έρχονται στό νοῦ του, ὅπως τά μυρμηγκια στή φωλιά. Βουΐζει τò κεφάλι του.

Τά βλέφαρά του εΐναι ζεστά και φουσκωμένα. Θέλει νά κοιμηθῆ πολύ.

Τέλος ἤρθε ό ύπνος. Αύτή τή φορά ἤρθε πιό βαρύς. Θα κοιμήθηκε ό Φάνης πέντε ὡς ἕξι ὥρες στή σειρά. Καταλάβαινε στόν ύπνο του πὼς κρύωνε, μᾶ δέν μπορούσε νά σηκωθῆ.

"Όταν άνοιξε τά μάτια του ξέχασε ὅλη του τή δυστυχία. Εΐδε τήν ἡμέρα. Εΐδε τά δέντρα χρυσά από τόν ἥλιο. "Όλα τόν κοίταζαν σά φίλοι. Πουλιά τοῦ μιλοῦσαν· τò νερό δέ φώναζε άγρια ὅπως τή νύχτα· τραγουδοῦσε.

Ό θάμνος του δέν ἦταν πιά μαῦρος· εΐχε ένα ὠραϊο χρωμα πράσινο βαθύ και γυάλιζε. Τά δυό δεντράκια του, δυό φουντωτά και στρογγυλά πουρνάρια, τοῦ ἔλεγαν: «έδῶ εΐμαστε, Φάνη».

Σηκώθηκε, ἔτρεξε λίγο πάρα πέρα και ξανάρθε. Πεινοῦσε πολύ· άνοιξε τò σακούλι του και βρῆκε τò ψωμί του και τò λίγο φαγητό του.

“Όλες οί ἐλπίδες του ἤρθαν.

Νά, ἔτσι ν' ἀπλώση τὸ χέρι, τοῦ φαινόταν πὼς θ' ἄγγιζε τὶς καλύβες. Ἐφαγε καλὰ κι ἤπιε νερὸ ἀπὸ τὸ παγούρι του.

Ἐπειτα ξεχάστηκε κοιτάζοντας τὴν ἀπέναντι πλαγιά.

Συλλογιζόταν: «Θὰ σηκωθῶ, θὰ πάρω πάλι τὸν ἴδιο δρόμο, θὰ πάω, θὰ πάω καὶ θὰ κοιτάξω μόνο γιὰ τὸν ἔλατο. Ἄν μπορέσω νὰ βρῶ τὸν ἔλατο, ξέρω ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα νὰ πάω γιὰ τὶς καλύβες. Θὰ τοὺς βγῶ ἔξαφνα μπροστά».

Κοίταζε τὴ μεγάλη κατηφοριὰ ποὺ εἶχε περάσει χτές, κοίταζε τὰ χαλίκια, τὰ κόκκινα χρώματα, τοὺς μικροὺς θάμνους.

«Μπά, εἶπε ἔξαφνα, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ κατεβαίνουν; κατσίκια;»

Ἦταν οἱ σύντροφοί του. Ἦταν ὁ Ἄντρέας καὶ τ' ἄλλα τέσσερα παιδιὰ. Ναί, ἔρχονται γι' αὐτόν....

Δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσῃ ἀμέσως. Χτύπησε τὰ χέρια του στὸν ἀέρα σὰ δυὸ μεγάλα φτερά. Ὁρμησε τὸν κατήφορο· ἤθελε μ' ἓνα πήδημα νὰ φτάσῃ ἀπέναντι. Ἐπειτα στάθηκε καὶ τοὺς ἔβγαλε μιὰ φωνή, μιὰ μεγάλη φωνή.

Τὰ παιδιὰ τὸν ἀκούσαν. Τότε ἀπ' τὴ μιὰ πλαγιά ὁ Φάνης, ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ σύντροφοί του ἔτρεχαν κάτω τρελὰ στὸ ρέμα, γιὰ ν' ἀνταμωθοῦν. Πηδοῦσαν γκρεμίζοντας χρώματα καὶ χαλίκια. Φωνές χαρούμενες ἀντιλάλησαν στὴν κλεισούρα:

«Ἐδῶ, ἐδῶ! Ἄπὸ δῶ, ἔλα, ἔλα!»

52. Ὁ Ἀραπόβραχος.

Ἡ ὠραιότερη μέρα ποὺ πέρασαν ὡς τώρα εἶναι αὐτή. Ποτὲ δὲν ἀγάπησαν τὸ Φάνη, ὅσο σήμερα ποὺ τὸν ξαναβρῆκαν.

Δὲ χωρίζονται σήμερα. Γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ νερὸ ποὺ ἀναβρῦζει ἀπὸ τὸ βράχο, πῆγαν ὅλοι μαζί· στά πλατάνια κατέβηκαν ὅλοι μαζί. Ὁ ἓνας θὰ ἔδινε γιὰ τὸν ἄλλο τὴ ζωὴ του.

Ἦταν ἀπόγεμα ὅταν ξεκίνησαν νὰ φύγουν.

«Πές μας, Φάνη, ρώτησε ὁ Ἀντρέας, ἀνέβηκες χτὲς σὲ κανένα βράχο;»

—«Ναί» εἶπε ὁ Φάνης, κι ἔδειξε τὸ βράχο.

«Ὅλοι γύρισαν καὶ κοίταξαν αὐτὸ τὸ παράξενο ὕψωμα· τοὺς ἔπιασε φόβος. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ Ἀραπόβραχος! Τὸν κοίταξαν καλὰ ὡς τὴν κορφή.

«Ἀνέβηκες ὡς ἀπάνω;» ρώτησε ὁ Ἀντρέας.

—«Ὁχι, στάθηκα χαμηλά. Δὲν μποροῦσα ν' ἀνεβῶ».

Ὁ Ἀντρέας εἶπε τότε: «Πᾶμε ὅλοι μαζί ν' ἀνεβούμε».

—«Ἀντρέα!» εἶπε ὁ Κωστάκης φοβισμένος.

—«Εσύ, εἶπε ὁ Ἀντρέας, θυμᾶσαι τὰ λόγια τῆς γριᾶς Χάρμαινας καὶ φοβᾶσαι. Μὰ γιὰ πές μου, ὁ Φάνης δὲν τὸν πάτησε τὸν Ἀραπόβραχο; Κι ὅμως εἶναι ἔδῳ μαζί μας. Δὲν ἔπαθε τίποτα. Εἶνε ντροπὴ μας νὰ φοβούμαστε σὰν τὶς γριές».

—«Κι ἂν πάθουμε τίποτα;»

—«Εἴμαστε πέντε» εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ἀχολούθησαν ὅλοι

Ἄνεβαιναν τὸ βράχο δύσκολα πολὺ τοὺς πιάστηκε ἢ ἀναπνοὴ καὶ στάθηκαν δυὸ φορές γιὰ ν' ἀνασάνουν.

Ὅταν ἔφτασαν στὰ κοτρόνια, χρειάστηκε νὰ περπατήσουν γύρω γύρω, γιὰ νὰ βροῦν ἀνάμεσα πέρασμα τόσο σφιχτὰ οἱ πελώριες αὐτὲς πέτρες ἔζωναν τὸ βράχο. Νόμιζες πὼς ἔστεκαν ἐπίτηδες ἐκεῖ γιὰ νὰ ἐμποδίζουν.

Πουρνάρια φύτρωναν ἀναμεταξύ. Ἄγρια πουλιὰ μὲ γυριστὴ μύτη πετοῦσαν ἀπὸ τίς τρυῖπες στὸν ἀέρα.

«Πᾶμε, εἶπε ὁ Κωστάκης, δὲν μποροῦμε νὰ περάσωμε».

Ὁ Κωστάκης φοβόταν γιὰ τὸ στοιχειό. Τὰ λόγια τῆς γριᾶς Χάρμαινας γιὰ τὸν Ἀράπη, τὰ θυμᾶται σὰν τώρα δά. Θυμᾶται τὸ γέρο κοντὰ στὸ μύλο, ποὺ ἔκαμε γιὰ τὸν Ἀραπόβραχο τὸ σταυρὸ του.

Καὶ καθὼς περπατεῖ συλλογίζεται: «Τί θέλομε δῶ; Φαίνεται τόπος στοιχειωμένος! Νὰ ἢ κλεισοῦρα γύρω, ἢ ἀπάτητη κατηφοριά, οἱ μεγάλες πέτρες ποὺ φυλάγουν τὸν Ἀράπη. Ὁ Ἀράπης θὰ εἶναι στὴν κορφὴ; θὰ κοιμᾶται..... Θὰ μᾶς ἀκούση ποὺ ἀνεβαίνομε..... Θὰ τιναχτῆ. Θὰ μᾶς ἀρπάξη, θὰ μᾶς ρίξη κάτω σὲ καμιὰ σπηλιὰ κατασκότεινη. Γιὰ χρόνια καὶ χρόνια.....»

—«Πᾶμε, εἶπε ὁ Κωστάκης, δὲν μποροῦμε νὰ περάσωμε».

—«Θὰ μπορέσωμε» εἶπε ὁ Ἀντρέας.

Ὁ Κωστάκης δὲ μίλησε. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ποὺ ἤρθαν στὸ δάσος, προσέχει τὰ λόγια τοῦ Ἀντρέα. Μὰ σήμερα τὸν κοίταζε σὰ μεγαλύτερο. Σήμερα ὁ λόγος τοῦ Ἀντρέα εἶναι σὰν προσταγὴ. Ποιὸς βρῆκε τὸ Φάνη;

Ὁ Κωστάκης ἀκολούθησε.

Ὁ Ἀντρέας βρῆκε ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες μιὰ σκισμάδα γεμάτη μικροὺς θάμνους. Τὴν ἔψαξε πρῶτα καλὰ μὲ τὸ ραβδί του, ἔβαλε τὸ πόδι του μέσα, ἀνέβηκε σὲ μεγαλύτερη πέτρα, κι ἀπὸ κεῖ πήδησε πίσω.

«Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, φώναξε, ἀπὸ δῶ βγαίνουν».

Ἀνέβηκε πάλι στὴν πέτρα κι ἔδωσε βοήθεια στοὺς ἄλλους. Σκαρφάλωσαν ἕνας ἕνας. Ἀπὸ κεῖ πιά βάδισαν ἐλεύθερα πρὸς τὴν κορφή.

Μὰ στὴν κορφὴ εἶδαν πάλι κάτι μεγάλες πέτρες. Αὐτὲς ἐδῶ ἦταν πολὺ ἀλλιώτικες. Ἦταν μαῦρες.....

«Δὲν εἶναι αὐτὴ τάχα ἡ σπηλιὰ τοῦ Ἀράπη; Στὴν κορφὴ θὰ κάθεται, γιὰ νὰ βλέπη ὅλους τοὺς τύπους. Τί ἀσυλλόγιστοι ποὺ εἴμαστε. Τί θέλομε δῶ;» εἶπαν μέσα τους δυὸ τρεῖς ἀπὸ τοὺς μικροὺς ταξιδιωτὲς. Ἄν μποροῦσαν, θὰ γύριζαν πίσω· τώρα νιώθουν τὸ μεγάλο φόβο. Οἱ μικρὲς τους καρδιὲς χτυποῦσαν δυνατὰ, σὰν τοῦ λαγοῦ.

Δὲ θέλουν νὰ πᾶν ἐμπρός. Περπατοῦν δύσκολα. Κάθε στιγμή περιμένουν πῶς μιὰ πέτρα θὰ σηκωθῆ σιγὰ σιγὰ.

Ὅταν ἤρθαν πιὸ κοντὰ καὶ στάθηκαν στὴν κορυφή, τίποτα δὲ βρῆκαν. Οἱ πέτρες ἐκεῖνες ἦταν πέτρες ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες. Τὶς κοίταξαν καλὰ, τὶς ἄκουσαν, ἔμειναν πέτρες.

Ποῦ λοιπὸν εἶναι ὁ Ἀράπης;

Ἄντὶ νὰ δοῦν τὸν Ἀράπη, τὰ παιδιὰ εἶδαν ἀπὸ κεῖ ἄπάνω ἕνα λαμπρὸ θέαμα.

Κάτω ἐκεῖ στὸ βάθος, πολὺ πολὺ μακριά, ἡ πλατιὰ θάλασσα περίμενε τὸν ἥλιο, τὸν ἥλιο τοῦ Φάνη.

Ὁ ἥλιος κατέβαινε στὸ νερό, μεγάλωνε καὶ κοκκίνιζε. Τὰ βουνὰ εἶχαν τὶς κορυφές κόκκινες. Τὰ σύννεφα ἔλαμπαν ἀπὸ φῶς.

Ἄν εἶναι συννεφάκια ἐκεῖνα τὰ μικρὰ ποὺ στέκουν στὸν ἀέρα ἢ ἀγγελουδία μὲ χρυσὰ φτερά, δὲν ξέρει κανεὶς.

Ὁ ἥλιος μεγάλωσε περισσότερο, κατακοκκίνισε, ἄγγιξε τὸ νερό. Κι ἀφοῦ κοίταξε λίγο τὴν πλάση, βυθίστηκε.

Γι' αὐτὴ τὴν ὀμορφιὰ εἶχε χαθῆ ὁ Φάνης.

53. Καλὴ νύχτα, γερο-Ἀράπη!

Κατεβαίνουν τὰ παιδιὰ γρήγορα. Βιάζονται πολὺ, γιατί θὰ νυχτώσουν.

Νά, ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Ἀραπόβραχο.

Πέρασαν τὰ λαγκάδια, ἔφτασαν στὸ δρόμο ποὺ εἶχαν δεῖ τὸ πάτημα τοῦ Φάνη, καὶ πηγαίνουν μὲ γρήγορο βῆμα πρὸς τὸν ἔλατο.

Θὰ κόψουν ἀπὸ κεῖ πάλι δρόμο, θὰ φτάσουν γρήγορα στὶς καλύβες καὶ θὰ φέρουν ἐκεῖ τὸ Φάνη, ποὺ τὸν περιμένουν.

«Πῶς θὰ περιμένουν!» εἶπε ὁ Μαθιός. «Ἀργήσαμε, πολὺ ἀργήσαμε».

— «Ἀργήσαμε, μὰ τί εἶδαμε;» εἶπαν τ' ἄλλα παιδιά.

— «Εἶδες τί μεγάλος ποὺ ἦταν ὁ ἥλιος;»

— «Ὅταν ἄγγιζε τὴ θάλασσα, σάλευε».

— «Γιὰ δές, κάτι σύννεφα, γιὰ δές!»

Ἐνῶ βράδιαζε, τὰ σύννεφα στὸν οὐρανὸ ἦταν κατα-

κόκκινα· έπαιρναν ακόμη χρώμα από τὸ σβησμένο ἥλιο, λίγο λίγο ὅμως μαύριζαν κι αὐτά.

«Γιὰ κοιτᾶτε παιδιά» λέει ὁ Μαθιός, «πῶς φαίνεται ὁ Ἀραπόβραχος ἀπὸ μακριά· σὰν ἄνθρωπος!»

Γύρισαν καὶ κοίταξαν τὸν Ἀραπόβραχο πού μαύριζε στὸ σκοτείνιασμα. Στὴν κορυφή του ἔβλεπεσ ἀλήθεια ἓνα κεφάλι, ἓνα μέτωπο, μιὰ πλατιὰ μῦτι, ἓνα στόμα καὶ δυὸ χοντρά χεῖλια.

Ἀπὸ κοντὰ οἱ πέτρες ἐκεῖνες δὲν ἔλεγαν τίποτα. Ἀπὸ μακριὰ ὅμως σχημάτιζαν ἓνα πρόσωπο, σὰν πρόσωπο ἀράπη. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πίστεψαν οἱ γριές πὼς ἐκεῖ κατοικεῖ ἀράπης!

Δὲν εἶναι ὁ πρῶτος τέτοιος βράχος. Πολλές πέτρες ἀπὸ μακριὰ μοιάζουν μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο· μιὰ γριὰ μπορεῖ νὰ τίς πάρη γιὰ στοιχειά· ἓνα παιδὶ μπορεῖ νὰ τίς φοβηθῆ.

Ἔνα παιδί, μὰ ὄχι ἄντρες ὅπως ὁ Ἀντρέας, ὁ Φάνης, ὁ Μαθιός, ὁ Καλογιάννης, ὁ Κωστάκης.

Ἔτσι αὐτοὶ πού τόλμησαν ν' ἀνεβοῦν καὶ νὰ ἰδοῦν.

Καὶ τώρα γελοῦν μὲ τὰ λόγια τῆς γρια-Χάρμαινας! Ποῦ εἶναι οἱ φωτιές τοῦ Ἀράπη; ποῦ εἶναι ὁ Ἀράπης; Ἀπὸ μακριὰ κοιτάζουν τὸ βράχο καὶ τοῦ φωνάζουν:

«Ἐ, Ἀράπη!»

—«Νὰ βάλῃς τὸ σκοῦφο σου, μπαρμπα-Ἀράπη!»

—«Νὰ καπνίσῃς καὶ τὸ τσιμπούκι σου, γερο-Ἀράααπη!»

—«Καλὴ νύχτα, γερο-Ἀράααπη!»

54. Ἀκόμη κι ὁ Γκέκας εἶναι γελαστός.

Ἔφτασαν στὶς ἑννιά τὸ βράδυ.

Εἴκοσι παιδιὰ ἔτρεξαν στὸ Φάνη καὶ τὸν ἐσήκωσαν στὰ χέρια. Ἦθελαν νὰ μάθουν ἀμέσως ποῦ πῆγε καὶ τί εἶδε. Πῶς χάθηκε καὶ πῶς βρέθηκε. Ὅλοι μαζί τὸν ἐρωτοῦσαν.

«Σιγὰ σιγὰ» εἶπε ὁ Φάνης. «Θὰ σᾶς τὰ πῶ ὕστερα».

— «Θὰ σᾶς ποῦμε γιὰ τὸν Ἀράπη» εἶπε ὁ Μαθιός.

— «Πήγαμε στὸ σπίτι του καὶ τὸν εἶδαμε».

— «Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτα» εἶπε ὁ Καλογιάννης. «εἶδαμε τὸ μεθυσμένο μυλωνά. Εἶχε πιεῖ ἓνα ἀμπέλι κρασί».

— «Καὶ ποιὸς σᾶς ἄλεσε τὸ ἀλεύρι;» ρώτησε ὁ Δημητράκης.

— «Τὸ ἀλεύρι τὸ ἄλεσε ὁ μῦλος».

— «Ὁ μυλωνὰς τί ἔκανε;»

— «Νὰ τί ἔκανε». Ὁ Καλογιάννης ἔβγαλε τὸ γελέκο του καὶ παράστησε τὸ μυλωνά, ὅταν προσπαθοῦσε νὰ τὸ φορέση. Ὅταν τραγούδησε καὶ τὸ

τούτη ἡ γῆς ποὺ τὴν πατοῦμε,

ὄλοι μέσα θεὰ μποῦμε.

ἦταν ἀπαράλλαχτος ὁ Μπαρμπακούκης.

Τί γέλια ἔγιναν! Γελοῦσε κι ὁ Γκέκας. Ἐτσι ἔλεγαν τὰ παιδιὰ, πῶς γελοῦσε. Εἶχε κι αὐτὸς τὸ στόμα ἀνοιχτό, καὶ σήκωνε τὸ κεφάλι του, τάχα πῶς κουβέντιαζε κι αὐτός, τάχα πῶς τὰ καταλάβαινε ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα· σὰ νάλεγε κι αὐτὸς γιὰ τὸ μυλωνά: «Χί, χί, χί, τὸν Μπαρμπακούκη!»

55. Ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς ἀπὸ τὰ Σάλωνα.

Ἀπόψε μετὰ τὸ φαγητὸ κάθισαν ἔξω, κι ἄναψαν μιὰ μεγάλη φωτιά, γιατί ἔκανε ψύχρα. Ἄργησαν νὰ κοιμηθοῦν ἀπόψε· ἤθελαν νὰ χαροῦν τὸ Φάνη. Εἶπαν ἕνα τραγούδι, εἶπαν δεῦτερο καὶ τρίτο. Εἶπαν κι ἕνα παραμῦθι.

Μὲ τὸ παραμῦθι καὶ μὲ τὴ φωτιά σὰ χειμῶνας ἦταν.

Ἀπόψε ἔχετε μεγάλη χαρά» εἶπε ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς ἀπὸ τὰ Σάλωνα. «Σταθῆτε νὰ σᾶς παίξω κι ἐγὼ μιὰ μουσική».

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια δὲν ἦταν ἐκεῖ ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς· ἦταν στὰ Σάλωνα. Μὰ ἔπαιζε τὴ μουσική του σὰ νὰ ἦταν ἐκεῖ. Γιατὶ ἀκούστηκε μακριὰ ἕνα κοπάδι πρόβατα μὲ τὰ κουδούνια του, κι αὐτὰ τὰ κουδούνια ἦταν ὅλα ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι τοῦ Θύμιου.

Ἀπὸ κεῖ ψωνίζει ὁ Γεροθανάσης.

—

«Ἄκου, ἄκου!» εἶπε ὁ Δημητράκης κι ὁ Γεώργιος μαζί.

Κι ἄκουαν ὅλοι τὰ κουδούνια. Ἀπὸ τὸ γτύπο τῶν κουδουνιῶν καταλαβαίνουν πὼς περπατοῦν τὰ πρόβατα, πὼς τινάζουν τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κόψουν τὸ χορταράκι, πὼς πᾶνε λίγα βήματα καὶ στέκουν· πὼς βόσκουν, ὅλο βόσκουν.

Τραγουδοῦσαν τὰ βαθιὰ κουδούνια, τραγουδοῦσαν καὶ τὰ ψηλά, ὅπως τοὺς εἶχε πεῖ ὁ κουδουνάς. Κι ἄκουαν τὰ βουνά.....

“Έτσι τὰ ἔφτιασε τὰ κουδούνια ὁ Μαστροθύμιος. Κάθε ἓνα μὲ τῆ φωνή του.

Μέρες πολλές, ἑβδομάδες δούλευε στὸ ἐργαστήρι του γι’ αὐτὰ τὰ κουδούνια. Τὰ ἔβαζε μέσα στὸ καμίνι του, ὥσπου νὰ γίνουν κόκκινα σὰν κάρβουνα· τὰ σφυροκοποῦσε στὸ ἀμόνι, πάλι τὰ ἔκαιγε, πάλι τὰ δούλευε μὲ τὸ σφυρί.

“Ὅχι, ὄχι, ἀκόμη δὲν τραγουδήσες» ἔλεγε. Κι ὅλο τὰ χτυποῦσε, ὥσπου τὰ ἔφτιανε ὅπως ἤθελε.

“Ἐσὺ θάχης τῆ φωνή σου καὶ σὺ τῆ φωνούλα σου. Ἐσὺ θὰ τραγουδῆς σὰν κοῦκος, ἐσὺ σὰ σταλαματιῆς νερό. Κι ὅλα μαζί θὰ λέτε τὸ τραγούδι πού ξέρω ἐγώ».

“Ὅποιος πέρασε ἀπὸ τὰ Σάλωνα εἶδε τὸ Θύμιο σκυμμένο στὸ ἐργαστήρι του. Τίμησε τὴν τέχνη του· κανένας δὲν τὸν πέρασε στὴ μαστοριά.

“Ἐχει πολλοὺς καλφάδες. Στέλνει κουδούνια στὸν Παρνασσό, στὸ Βελούχι, στὸν Ὀλυμπο. Ποιὸς βιολιντζῆς μπορεῖ νὰ μετρηθῆ μὲ τὸ Μαστροθύμιο πού κάνει καὶ τραγουδοῦν οἱ ράχες;

56. Ὁ Φουντούλης ἄρρωστος.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ Φουντούλης δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθῆ. Τὸ χέρι του καίει κι ὁ σφυγμὸς του χτυπᾷ δυνατά. Πρώτη φορά τοὺς ἔτυχε ἄρρώστια ἐδῶ ψηλά.

Ὁ Ἀντρέας κάθισε στὸ κρεβάτι τοῦ μικροῦ συντρόφου του καὶ τὸν κοιτάζει λυπημένος. Τὸ παιδὶ θέλει νὰ πετάξῃ τὰ σκεπάσματα. Βυθίζεται λίγο σὲ ὕπνο, τινάζεται καὶ γυρίζει ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρό. Διψᾷ καὶ θέλει νερό.

“Νὰ πᾶμε νὰ φέρωμε γιατρό» λέει ὁ Δῆμος.

—«Ποῦ νὰ τὸν βροῦμε;» ρωτᾷ ὁ Ἀντρέας. «Γιατρὸ δὲν ἔχει στὸ Μικρὸ Χωριὸ οὔτε στὴν Πέτρα».

—«Νὰ πᾶμε σὲ κανένα ἄλλο χωριό. Νὰ πᾶμε κάτω στὴν πόλη».

Τῆ στιγμῇ πού τὰ ἔλεγαν αὐτά, φάνηκε ὁ κύρ Στέφανος. Ἐφερνε ὅπως πάντα τὸ ταχυδρομεῖο τῶν παιδιῶν, τὰ γράμματα πού τοὺς ἔστελναν οἱ δικοὶ τους. Μεγάλο θάρρος πῆραν μόλις τὸν εἶδαν.

«Τί κάνετε, παιδιά; τί κάνεις, Ἀντρέα;»

—«Ὁ Φουντούλης!» εἶπαν τὰ παιδιά.

—«Τί ἔκαμε ὁ Φουντούλης;»

—«Εἶναι ἄρρωστος».

Ὁ κύρ Στέφανος προχώρησε στὴν καλύβα κι ἔσκυψε ἀπάνω στὸ παιδί· τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τὸ μέτωπο. Ὁ Φουντούλης ἀνοιξε τὰ μάτια του καὶ τὸν κοιτάξε.

«Τί αἰσθάνεσαι, Φουντούλης;» ρώτησε ὁ κύρ Στέφανος· σὲ πονεῖ πουθενά;»

—«Ὁχι».

—«Τίποτα κουλούρια μήπως ἔφαγες;»

—«Δὲν ἔχω» εἶπε ὁ Φουντούλης.

—«Τίποτ' ἄλλο βαρὺ; Τίποτα ἐλαφρό;»

—«Ὁχι, οὔτ' ἐλαφρό».

—«Γιὰ πές μου, σκύβει καὶ λέει κρυφά, μήπως ἔφαγες τίποτα ἀχλάδια ἄγρια;»

—«Λίγα» εἶπε ὁ Φουντούλης.

—«Λίγα; ὡς πόσα;»

—«Ὅσα ἦταν στὴν ἀχλαδιά».

—«Πότε ἔγινε αὐτό;»

— «Προχτές» εἶπε ὁ Φουντούλης· «καὶ χτές».

Ὁ κύρ Στέφανος βγήκε ἔξω καὶ κάλεσε τὸν Ἀντρέα μὲ τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο.

«Ὁ Φουντούλης, εἶπε, εἶναι πολὺ ἀγαθὸ παιδί καὶ τὸν ἀγαποῦμε ὅλοι, μὰ ξέρετε τὸ ἐλάττωμά του. Εἶναι λαίμαργος. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα νὰ τὸν προσέχετε. Σήμερα κι αὔριο θὰ πίνη μόνο ζεστό· καμιὰ φασκομηλιά. Ἔχετε;»

— «Ὄ! μᾶς ἄφησε ὁ Μπαρμπακώστας ἓνα σακί».

— «Δυὸ μέρες λοιπὸν ὁ Φουντούλης θὰ πίνη φασκομηλιά».

Τί ἀτυχία! Σὲ λίγη ὥρα ἡ Ἀφρόδω ἔστειλε μιὰ πίτα.

57. Ὁ Κωστάκης μ' ἓνα παπούτσι.

Ὁ Κωστάκης εἶναι μ' ἓνα παπούτσι. Τὸ ἄλλο τὸ χάλασε χτές στὸ δρόμο ποὺ πῆγαν γιὰ τὸ Φάνη.

Ξεκαρφώθηκε ὅλο ἀπὸ κάτω καὶ χάσκει. Ὁ Κωστάκης σέρνει τὸ παπούτσι του σὰ νὰ εἶναι κουτσός ἢ γέρος. Δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ πολλὰ βήματα· τὸ παπούτσι ἀνοίγει καὶ κάνει: κλάπ, κλάπ!

Σπουδαῖο πρᾶμα τὸ παπούτσι..... τί ἀξίζει ὁ μπαλωματής! νὰ περνοῦσε τώρα ἓνας... Ἡ νὰ ἐρχόταν ἐκεῖνος ὁ μπαλωματής τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ! Θὰ χτυποῦσε πάλι μὲ τίς γροθιές του τὸν ἀέρα καὶ θὰ τὸ ἔρραβε.

Φωνάζουν τὸ Σπύρο μήπως ἔχει καμιὰ πρόκα. Ὁ Σπύρος πάντα κάτι ἔχει. Βελόνες, καρφιά, κάτι τέτοια τὰ μαζεύει.

«Σπύρο! Σπύρο! Ἔχεις καμιὰ πρόκα;»

—«Μεγάλη; μικρή;» λέει ο Σπύρος. «Γιὰ παπούτσι, για ξύλο, για τί τή θέλεις;»

—«Τὸ παπούτσι μου ξεκαρφώθηκε».

—«Τώρα νὰ κοιτάξω».

—«Νάρθω κι ἐγώ;»

—«Όχι, νὰ μὴν ἔρθης».

Ὁ Σπύρος δὲν ἤθελε νὰ βλέπη κανεὶς ἄλλος τὸ κουτί του. Τὸ Σπύρο τὸν ἤξεραν ὅλοι πὼς εἶναι σφιχτοχέρης. Ὁ τι ἔχει τὸ κρύβει, καὶ μόνος αὐτὸς τὸ βλέπει.

Λένε πὼς ἔχει ἓνα κουτί μὲ διάφορα πράματα μέσα. Αὐτὸ τὸ κουτί τὸ βάζει σ' ἓνα μέρος κρυφὸ στὴν καλύβα. Μόνο ἅμα λείπουν οἱ ἄλλοι τὸ ἀνοίγει. Τί νάχη μέσα;

Ὁ Κωστάκης, καθὼς εἶναι μ' ἓνα παπούτσι, πλησιάζει στὴν πόρτα σιγὰ σιγὰ, χωρὶς ν' ἀκουστῆ. Βλέπει τὸ Σπύρο νὰ σηκώνη τὸ στρῶμα καὶ νὰ βγάξη ἓνα παλιὸ κουτί ἀπὸ λουκούμια. Τὸ ἀνοίξε καὶ τὸ ἔφαχνε.

Κανένα παλιὸ καὶ σκουριασμένο πρᾶμα δὲν ἔλειπε ἀπὸ μέσα. Ἐκεῖ ἦταν τὸ παλιὸ καρφί, ἡ παλιὰ βελόνα, ἡ παλιὰ πρόκα, ἡ στραβὴ σακοράφα κι ἡ χαλασμένη πένα, τὸ ξερὸ καλαμάρι καὶ τὸ σπασμένο κουτάλι.

Ἦταν κι ἓνα κλειδί ἀπὸ κουτί σαρδέλας, ἓνα τενεκεδένιο σκέπασμα, μισὸ ψαλίδι, ἓνα σίδερο ποῦ δὲ φαίνεται πιά τί εἶναι, καὶ ἄλλες τέτοιες σκουριές.

«Σπύρο!» τοῦ φώναξε ὁ Κωστάκης.

Ὁ Σπύρος γύρισε ἔξαφνα. Ὅταν τὸν εἶδε τοῦ κακοφάνηκε.

«Ἐλα, τὸ εἶδα τὸ κουτί σου» λέει ὁ Κωστάκης.

—«Καὶ τί εἶδες;»

—«Είδα τ' ἀρχαῖα πούχεις! Για νὰ τὰ δῶ κι ἀπὸ κοντά».

Ὁ Σπύρος εἶχε μείνει μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

«Γι' αὐτὸ λοιπόν, Σπύρο, περπατεῖς ὅλο σκυμμένος, γιὰ νὰ βρῖσκης αὐτά; Ποῦ εἶναι οἱ πρόκες;»

Ὁ Σπύρος ἔδειξε πέντε πρόκες σκουριασμένες.

«Γιὰ νὰ τὶς πάρης, εἶπε, θὰ μοῦ δώσης μιὰ πένα τῆς χήνας».

Ὁ κύρ Στέφανος εἶπε ὕστερα στὰ παιδιὰ: «Ξέρετε τὴν κίσσα;»

—«Ὅχι».

—«Εἶναι ἓνα πουλί πὸ μοιάζει μὲ τὸ Σπύρο. Ἡ κίσσα μαζεύει πράματα πὸ δὲν τῆς χρειάζονται· ὅ τι βρῆ: βελόνες, κουτιά, καρφιά, τενεκεδάκια, ἀκόμα καὶ δεκάρες. Αὐτὰ πάει καὶ τὰ κρύβει σὲ μέρος πολὺ μυστικό, σὰ νὰ ποῦμε στὴ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ· σὲ μιὰ τρύπα πὸ δὲν πέφτει μάτι ἀνθρώπου».

—«Καὶ τί τὰ κάνει;» ρωτᾷ ὁ Γιῶργος.

—«Τίποτα, τί θέλεις νὰ τὰ κάμη; Μόνο ἔχει τὴ μανία νὰ τὰ μαζεύη. Καμιὰ φορὰ προσπαθεῖ νὰ τραβήξῃ καὶ βαριά ροῦχα.

»Κι ὁ Σπύρος κάνει τὴ δουλειὰ τῆς κίσσας!

»Ἀπ' ὅσα ἔχει μέσα στὸ κουτί, κανένα δὲν τοῦ εἶναι χρήσιμο».

Ὁ Κωστάκης, σκυμμένος μ' ἓνα σφυρί, προσπαθοῦσε νὰ καρφώσῃ τὸ παπούτσι του μὲ τὶς πέντε πρόκες τοῦ Σπύρου. Μόλις τὸ κάρφωσε καὶ τὸ φόρεσε, κλάπ! ἀνοιξε κι ἔχασκε ὅπως πρῶτα. Οἱ πρόκες τοῦ Σπύρου ἦταν ἀχρηστες.

Ὁ Κωστάκης ἦταν πιά μ' ἓνα πόδι . . . Τὰ πέντε παιδιά, τέσσερα κι ὁ Γκέκας πέντε, πῆραν τὸ παπούτσι τοῦ Κωστάκη καὶ τράβηξαν γιὰ τὸ Μικρὸ Χωριό. Τὸ βράδυ τὸ ἔφεραν διωρθωμένο.

58. Ὁ λύκος.

Ἀπὸ κάποιο μακρινὸ βουνὸ ξεκίνησε ὁ λύκος.

Ὅταν πείνασε πολὺ συλλογίστηκε:

«Σ' ἓνα λύκο σὰν καὶ μένα, δὲν πάει νὰ κυνηγᾷ τὴν ἀλεπού. Πόσο θὰ ζήσω ἀκόμα; Ἐνα χρόνο, δύο; Πρέπει νὰ καθίσω τραπέζι σὲ μεγάλα τσελιγκάτα».

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὁ λύκος μας εἶναι λίγο ἡλικιωμένος· φέτος ἔκλεισε τὰ δεκατρία· γέρασε. Ἀλλάξε τὸ μαλλί του, μὰ τὴ γνώμη του καὶ τὴν κεφαλή του δὲν τὴν ἔλλαξε. Πάντα στὰ καλὰ κοπάδια εἶναι ὁ νοῦς του.

Χτὲς τὸ βράδυ εἶδε στὸν ὕπνο του πὼς ἔπεσε μέσα σὲ τρεῖς χιλιάδες ἄσπρα πρόβατα. Ἀπὸ τότε δὲν μπόρεσε νὰ κοιμηθῆ. Ξεκίνησε καὶ πάει νὰ τὰ βρῆ.

Πέρασε βουνὰ καὶ βουνά. Δάση ἀπὸ ἔλατα κι ἀπὸ πεῦκα, ἀπὸ καστανιές κι ἀπὸ ὀξυές.

Περπάτησε τὰ φαράγγια καὶ τίς ράχες. Τράκ, τράκ, τράκ! τὸ πάτημά του χτυποῦσε δυνατά, σὰ νὰ ἦταν πεταλωμένος.

Τ' ἀγρίμια ποὺ τὸ γνωρίζουν αὐτὸ τὸ περπάτημα, ἔτρεξαν στὴν τρύπα τους. Πρώτη ἡ ἀλεπού, καθὼς ἦταν ξαπλωμένη σὲ μιὰ πέτρα, ἔτρεξε καὶ χώθηκε στὸν τρίτο διάδρομο τῆς φωλιᾶς της.

«Γιὰ νὰ φεύγῃ ἡ ἀλεπού, εἶπε ὁ ἀσβός, κάποια

μεγάλη δουλειά τρέχει»· και μπήκε σὲ μιὰ ξένη τρύπα πού τὴ βρῆκε ἄδεια.

«Γιὰ νὰ φεύγη ὁ ἄσβός, εἶπε τὸ κουνάβι, δὲν εἴμαστε καλά. Κάποιος καλὸς κυνηγὸς θὰ βγῆκε ἐδῶ κάτω. Ἄς καθίσω, νὰ μὴν πάη τὸ τομάρι μου στὴν ἀγορά».

Μπήκε μέσα στὸν κορμὸ ἑνὸς δέντρου ἑκατὸ χρόνων. Ἐκεῖ ἦταν τὸ πατρικὸ του. Ἐκεῖ μέσα ἡ μάνα των τοῦς εἶχε δώσει τὸ καλὸ γουναρικὸ πού φοροῦν αὐτὸ καὶ τ' ἀδέρφια του.

«Δρόμο, δρόμο!» εἶπε ὁ σκαντζόχοιρος καὶ χάθηκε. Ἀπὸ τὸν πολὺ τὸ φόβο του δὲν πρόφτασε οὔτε νὰ τιναχτῆ· μέσα στ' ἀγκάθια του ἔσερνε πολλὰ ξερὰ φρύγανα.

Μόνο ἡ νυφίτσα δὲν τρύπωσε ἀκόμη. Ἔτρεχε στὰ κλαριά μιᾶς πελώριας καστανιάς σὰ νὰ ρωτοῦσε! «Τί εἶναι; τί τρέχει;»

Δὲν μπορεῖ ἡ νυφίτσα νὰ ζήσει, ἂν δὲ μάθη ὅλα τὰ νέα. Κοίταξε παντοῦ μὲ τίς γυαλιστερές χανδρίτσες τῶν ματιῶν της, μὰ κανεὶς δὲ βγῆκε νὰ τῆς πῆ τίποτα. Κι ἡ πιὸ φλύαρη νυφίτσα εἶχε κρυφτῆ

«Γιὰ νὰ κρυφτοῦν ὅλες οἱ γειτόνισσες, συλλογίστηκε, θὰ πῆ πὼς κάτι σοβαρὸ τρέχει. Ἄς πᾶμε, μὴν ἔρθουν τίποτα σκάγια».

Ἀπάνω σ' ἓνα ψηλὸ κλῶνο κάθισε ἀκίνητη, καὶ μαζεύτηκε ἔτσι πού νὰ φαίνεται ἓνα μὲ τὸ κλαδί.

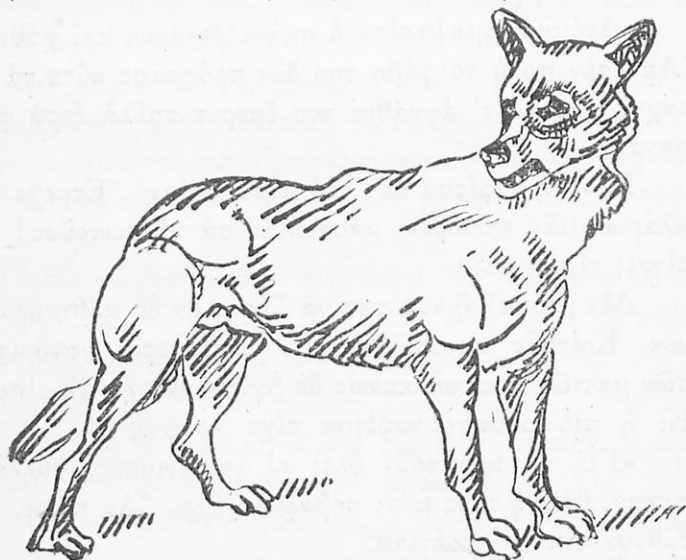
Ὁ λύκος ὅλα αὐτὰ τὰ καταλάβαινε. Ὁ ἀέρας τοῦ ἔφερνε τὴ μυρουδιά τῶν ἀγριμιῶν πού ἔφευγαν. Εἶδε καὶ τὰ χνάρια μερικῶν, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

«Ἐννοια σας, εἶπε, καὶ δὲ βγῆκα γιὰ σᾶς. Πάω

για καλὸ τραπέζι. Για ἓνα λύκο πού βλέπει στὸν ὕπνο του τρεῖς χιλιάδες πρόβατα, δὲν ἀξίζετε τίποτα» καὶ προχώρησε.

Ἡ πείνα του μεγάλωσε. Ἡ δίψα του γιὰ αἷμα ἀκόμη περισσότερο. Ἀκόνιζε τὰ δόντια του ἔκοβαν σὰν τὸ καλύτερο μαχαίρι· ἦταν ἑτοιμος.

Μέσα στ' ἄσπρα πρόβατα ἄρχισε νὰ ὄνειρεύεται, τώρα κ' ἓνα μαῦρο στὴ μέση. "Ἐνα μὲ χαϊμαλί. Μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ λάγιο ἀρνί." Ἔτσι, σὲ κάποιο πρόβατο χαϊδεμένο ἀπὸ τὸν τσέλιγκα ἤθελε νὰ πέση.

«Ὁ ἀέρας τοῦ ἔφερε τὴ μυρωδιά τῶν ἀγριμιῶν...»

Ἀφοῦ περπάτησε πενήντα χιλιόμετρα, ἔφτασε στὰ Τρίκορφα. Σταμάτησε εὐχαριστημένος. "Ἀκουσε τὰ κουδούνια ἀπὸ τὰ κοπάδια τοῦ Γεροθανάση: «Μπράβο Θύμιο» εἶπε, γιὰτὶ τὰ γνώρισε τίνος εἶναι.

Στὴν καλύτερη ὅμως στιγμή, τὴ στιγμή πού ἑτοιμάστηκε νὰ χιμήξῃ, ἔξαφνα εἶδε δυὸ ξαδέρφους του

μπροστά τὸ Μοῦργο καὶ τὸν Πιστό. Οἱ δυὸ αὐτοὶ
μαντρόσκυλοι τοῦ Γεροθανάση πήδησαν ἀπάνω του·
μιὰ τουφεκιά ἀκούστηκε, δεύτερη, τρίτη.

Φώναξαν οἱ τσοπάνηδες, τὸ κοπάδι ἀναταράχτηκε,
σκύλοι γάβγιζαν μακριά, ἡ ταραχὴ ἀπλώθηκε ἀπὸ
ράχη σὲ ράχη.

«Ξαδέρφια, ἔρχομαι ἀπὸ ξένον τόπο, εἶμαι πει-
νασμένος καὶ δὲ θὰ φύγω!»

Αὐτὰ θὰ ἔλεγε ὁ λύκος στοὺς ξαδέρφους του τοὺς
σκύλους, ἂν ἤξερε πὼς ἔπαιρναν ἀπὸ λόγια. Μὰ ἐπειδὴ
ξέρει πὼς δὲν παίρνουν, ἐτοιμάστηκε. "Οποῖος μείνη
ζωντανός.

Τότε ἄρχισε τὸν πόλεμο καὶ μὲ τοὺς δυό. Ἀπάνω
στὸ σβέρκο του ἔνιωσε σὰ μαχαίρια τὰ δόντια τῶν σκύ-
λων. Μὰ κι αὐτός, ξεφεύγοντας, χύθηκε νὰ τοὺς ἀρ-
πάξῃ ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος. Κυλισμένοι κάτω, φαίνονται
σκύλοι κι οἱ τρεῖς· καὶ πάλι φαίνονται λύκοι καὶ οἱ
τρεῖς.

ἽΟ λύκος εἶχε νὰ κάμῃ μὲ δύο. Ἐπρεπε νὰ σκοτώσῃ
ἓναν ἀπὸ τοὺς δυό, νὰ μείνη μ' ἓνα, ὕστερα νὰ νικήσῃ
κι αὐτόν, καὶ νὰ ὀρμήσῃ στὰ πρόβατα. Γιατὶ δὲν ἔπαυε
νὰ τὰ συλλογίζεται μέσα στὶς δαγκωματιές..

Κι ἀλήθεια ὁ ἓνας σκύλος, ὁ Πιστός, δὲ θὰ μπορούσε
νὰ κρατήσῃ πολὺ στὴ μάχη. Ἐφαγε μιὰ φοβερὴ δαγ-
κωματιά στὴν κοιλιά. Τὸ αἷμα ἔτρεχε, ὁ Πιστός δάγ-
κανε ἀκόμη, ἡ δύναμή του ὅμως ὅσο πήγαινε καὶ λι-
γύστευε.

Μὰ νά! ἓνας ἄλλος φοβερὸς μαντρόσκυλος, ὁ Κί-
τσος, ἔφτασε ἀπὸ κάτω, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἄλλους.

Αὐτὸς τοῦ ρίχτηκε μὲ περισσότερη λύσσα. Τώρα ἦταν ἓνας μὲ τρεῖς.

Πολέμησε καὶ μὲ τοὺς τρεῖς· δὲν ξέχασε πὼς εἶναι λύκος. Μὰ ἦταν πολὺ δυνατοί. Εἶναι πιστοί· μῆνες, ὁλόκληρο χρόνο τὸν περιμένουν· τόσες νύχτες γάβγιζαν γι' αὐτόν.

Ὁ λύκος δὲν μπόρεσε νὰ σταθῆ σὲ τρεῖς ἐχθροὺς ἐνωμένους. Εἶχε μιὰ πληγὴ μεγάλη στὸ σβέρκο, εἶχε σκισμένο τὸ δεξιὸ πλευρό, κι ἄλλες πληγές μικρότερες στὸ κεφάλι, στὰ πόδια καὶ στὴν οὐρά.

Καὶ ὅμως κατάρθωσε νὰ τοὺς ξεφύγη. Σὲ μιὰ στιγμή μάζεψε ὅλη του τὴ δύναμη καὶ τινάχτηκε μακριὰ.
"Ὁρμησαν οἱ σκύλοι ἀπὸ κοντά, τὸν ἄρπαξε ὁ ἓνας, μὰ πάλι ὁ λύκος ἔμεινε μοναχός του, καὶ χάθηκε.

Ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη οἱ σκύλοι τὸν κυνηγοῦν. Ὁ Πιστὸς ἔπεσε στὸ δρόμο· οἱ ἄλλοι δυὸ τρέχουν κοντὰ στὸ λύκο. Τὸν ἴδιο δὲν τὸν βλέπουν, ἀκοῦν ὅμως τὸ περπάτημά του ἢ νιώθουν τὴ μυρουδιά του. Τὸν πηγαίνουν ἀπὸ ράχη σὲ ράχη.

"Ὅλη ἐκείνη τὴ νύχτα τὸν κυνηγοῦσαν οἱ σκύλοι, οἱ τουφεκιές, οἱ φωνές τῶν τσοπάνηδων.

Καὶ τόση ἦταν ἡ ταραχὴ, πὺ τὰ παιδιά ἔχασαν τὸν ὕπνο τους. Εἶχαν καταλάβει πὼς ἐκεῖ κοντὰ ἦρθε τὸ πιὸ μεγάλο ἀγρίμι πὺ εἶναι στὸ δάσος. Τέσσερα πέντε παιδιά βγήκαν κι ἀναψαν ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες μιὰ μεγάλη φωτιά, μὲ προσοχὴ νὰ μὴν πεταχτῆ καμιὰ σπίθα στὰ δέντρα. "Ἐχουν ἀκούσει πὼς ὁ λύκος φοβᾶται τὴ φωτιά. "Ἐπειτα ὅμως τοὺς ἔφυγε κάθε φόβος μὲ τὸ ἀδιάκοπο γάβγισμα πὺ ἀκουαν. Αὐτὸ ἔδειχνε

πώς υπάρχουν σκύλοι πιστοί και δυνατοί, που κυνηγοῦν τὸν ἐχθρό.

Τὰ χαράματα μπόρεσε ὁ λύκος νὰ σταθῆ μέσα στὰ ἔλατα. Ἦταν κουρασμένος κι ἀγκομαχοῦσε. Ἦταν πληγωμένος και νηστικός.

Ἄλλα ὠνειρεύτηκε κι ἄλλα βρῆκε. Ὡς τόσο, ἐπειδὴ δὲν πρέπει σὲ λύκο νὰ παραπονιέται, ἔγλειψε τὶς πληγές του, και τράβηξε νὰ βρῆ καλύτερη τύχη.

59. Μιά μικρὴ τελετὴ στὸ δάσος.

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ σήμερα, που ἦρθε νὰ δῆ τὰ παιδιά ὁ δασάρχης.

Ὁ δασοφύλακας που τὸν ἀκολουθοῦσε, τοῦ κράτησε τ' ἀλόγό του. Ὁ δασάρχης κατέβηκε και κοίταξε τὶς καλύβες.

Τὴν πρωινὴ αὐτὴ ὥρα τὰ παιδιά εἶχαν τὶς καθημερινές ἐργασίες. Ὁ μάγειρας φοροῦσε τὴν ποδιά του και μαγείρευε· ἄλλα κοίταζαν τὴ φωτιά· ἄλλα σάρωναν τὸ χῶμα μὲ μεγάλες σκουῖπες ἀπὸ φρύγανα.

Σ' ἓνα δέντρο ἀπὸ κάτω ὁ Λάμπρος κι ὁ Δημητράκης ἦταν σκυμμένοι στὸ βιβλίο. Ὁ Φουντούλης καθόταν και τοὺς ἄκουε· ἦταν τώρα καλά.

Ὁ Μαθιὸς κι ὁ Γεῶργος καθισμένοι μπάλωναν τὸ ροῦχο τους.

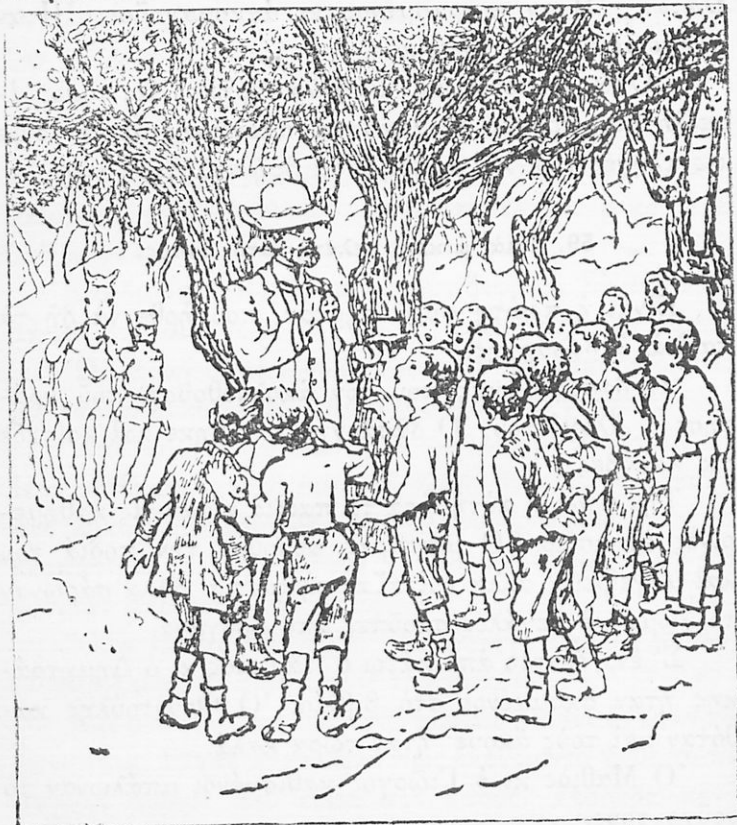
Ἐλειπαν δέκα παιδιά, που εἶχαν πάει γιὰ λουτρό στὴ Ροῦμελη. Ὅλα τ' ἄλλα δούλευαν στὶς καλύβες.

«Μὰ ἐδῶ εἶναι πόλη!» εἶπε ὁ δασάρχης.

Τὰ παιδιά τὸν ἐχαιρέτησαν και στάθηκαν ἐμπρός του.

«Ἦρθα νὰ σᾶς δῶ» τοὺς εἶπε. Εἶχα περιέργεια νὰ σᾶς δῶ. Ποιὸς εἶναι ὁ ἀρχηγὸς σας;».

Ὅλοι γύρισαν καὶ κοίταξαν τὸν Ἀντρέα. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε.

«Ἡ τάξη σας πῆρε τὸ μετάλλιο τῆς δασικῆς προστασίας.»

Ὁ δασάρχης κρατοῦσε ἓνα ὠραῖο κουτὶ βυσσινὶ χρῶμα. Ἀπὸ τὸ κουτὶ ἔβγαλε ἓνα λαμπερὸ ἄσπρο μετάλλιο.

«Ἡ τάξη σας, εἶπε, πῆρε τὸ μετάλλιο τῆς δασικῆς προστασίας. Τὸ κράτος μ' ἔστειλε νὰ σᾶς τὸ δώσω.

»Αυτό θὰ τὸ κρεμάσετε στὸ σχολεῖο, καὶ θὰ μείνη πάντα ἐκεῖ, γιὰ νὰ δείχνη τί κατορθώνουν τὰ παιδιὰ, ὅταν θέλουν. Σᾶς ἀξίζει!».

Λέγοντας αὐτά, ἔδωσε τὸ μετάλλιο στὸν Ἄντρέα. Ἐκεῖνος τὸ ἔδωσε στ' ἄλλα παιδιὰ. Ὅλα ἔσκυψαν, τὸ κοίταξαν καὶ τὸ καμάρωναν ὅπως ἦταν ὠραῖα σκαλισμένο κι ἔλαμπε.

Ρώτησε ἔπειτα ὁ δασάρχης γιὰ τὴ ζωὴ τους ἐκεῖ ἀπάνω, γιὰ τὸ φαγητό τους, γιὰ τὸν ὕπνο τους, γιὰ ὅλα. Πῆγε μέσα στὶς καλύβες, εἶδε τοὺς δρόμους καὶ τ' ἄλλα ἔργα ποὺ ἔκαμαν, καὶ χάρηκε γιὰ τὴν πάστρα καὶ τὴν τάξη ποὺ βρῆκε.

«Μικρὰ σπιτάκια ἔχετε, τοὺς εἶπε, μὰ δύσκολα βρίσκει κανεὶς μιὰ τόσο προκομμένη κοινότητα».

Ἐπειτα ἀνέβηκε στὸ κόκκινο ἄλογό του.

«Σήμερα, παιδιὰ, εἶπε, θὰ πάω γιὰ ὑπηρεσία στὸ δάσος. Αὔριο θὰ ξανάρθω καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσω ψηλὰ στὸ νεροπρίονο. Ἐκεῖ θὰ δῆτε ἀληθινὰ τί μᾶς δίνει τὸ δάσος. Θέλετε;»

—«Ναί, ναί, ναί!»! φώναξαν ὅλοι μ' ἐνθουσιασμό.

60. Ὁ χείμαρρος.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ δασάρχης ἦρθε. Πέντε παιδιὰ ἔμειναν νὰ φυλάξουν τὶς καλύβες, καὶ τ' ἄλλα ὅλα ξεκίνησαν μαζί του γιὰ τὸ μέρος ποὺ ἦταν τὸ νεροπρίονο.

Γιὰ νὰ πᾶν ἐκεῖ πέρασαν ἀπὸ μέρη γυμνά καὶ τραχιὰ.

Σὲ κάθε βῆμα τους γκρεμίζονταν χαλίγια. Ὁ ἀέρας ἦταν κρύος καὶ βούιζε. Ὁ ἥλιος δὲν ἔκαιγε.

“Ένα ὄρνιο φάνηκε ἀπὸ πάνω τους νὰ σκίζη ἀργὰ τὸν ἀέρα.

“Ὅλοι σήκωσαν τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κοιτάξουν τὸ μεγάλο πετούμενο, πὺ ταξίδευε ζητώντας τὴν τροφή του.

Τ’ ὄρνιο γιὰ μιὰ στιγμή ἔκοψε τὴν ὁρμή του καὶ φτεροζυγιάστηκε, ὕστερα χτύπησε πάλι μὲ τὶς φτεροῦγες τὸν ἀέρα, καὶ χάθηκε πίσω ἀπὸ τὰ Τρίκορφα.....

«Ἐδῶ ἀπάνω εἶναι ἄγρια καὶ περήφανα ὄλα» εἶπε ὁ δασάρχης.

Κι ἀλήθεια ἔβλεπαν πόσο θεόρατο εἶναι τὸ βουνό, πὺ φαίνεται ἀπὸ τὴν πόλη σὰ γαλανὸς ἴσκιος.

Πόσους βράχους, πόσα φαράγγια, πόσες ράχες, πόση πέτρα καὶ κακοτοπιὰ ἔχει!

«Τώρα, εἶπε ὁ δασάρχης, θὰ δῆτε καὶ μεγαλύτερο θηρίο πὺ μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ βουνό. Νάτο!»

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν καὶ κοίταξαν μὲ περιέργεια. Εἶδαν ὅμως πὺς τοὺς ἔδειχνε τὸ ξεροπόταμο, πὺ κατέβαινε τὴν πλαγιὰ γεμάτο ξερὰ χαλίγια.

«Εἶναι ὁ χεῖμαρρος» τοὺς εἶπε. «Οἱ λύκοι, οἱ ἀρκοῦδες, τὰ λιοντάρια, δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ στὸ χεῖμαρρο. Φέρνουν πολὺ μικρὴ ζημιὰ καὶ δὲν τὰ βγάζουν πέρα πάντοτε μὲ τὸν ἄνθρωπο.

»Ὁ χεῖμαρρος ὅμως κυνηγᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀφανίζει, αὐτὸν καὶ τὴ γενιά του.

»Ὅταν γεμίση νερὸ καὶ κατεβάση στοὺς κάμπους αὐτὰ τὰ λιθάρια πὺ βλέπετε, πνίγει ἀνθρώπους, ἀμπέλια, ζῶα καὶ χωριὰ ὀλόκληρα.

»Οἱ ἄνθρωποι χτίζουν τοίχους καὶ σηκώνουν φράχτες γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουν, μὰ εἶναι οἱ κόποι τους χαμένοι. “Ένας μόνο μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μὲ τέτοιο θηρίο. Τὸ δέντρο».

—«Τὸ δέντρο!» ἔκαμαν μὲ ἀπορία τὰ παιδιὰ.

—«Νὰ ξέρατε πόση δύναμη ἔχει ἓνα δέντρο! Αὐτὸ μὲ τὶς ρίζες του κρατεῖ τὸ χῶμα καὶ τὰ χαλίκια σφιχτά, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνουν οἱ βροχὲς καὶ τὰ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο.

»Δὲν ἔχει μόνο τὸ δέντρο αὐτὴ τὴ δύναμη, μὰ καὶ οἱ μικροὶ θάμνοι, οἱ ἀφάνες, τὸ πουρνάρι, ἡ κουμαριά, ἀκόμη καὶ τὸ θυμάρι.

»Γι' αὐτὸ οἱ φυτεμένοι τόποι γλιτώνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς πλημμύρες.

»Ὅταν ὅμως καῖμε καὶ ξεριζώνωμε τὰ δέντρα, τότε τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι φεύγει ἀπὸ τὶς γυμνὲς ράχες, καὶ πηγαίνει στὸ χεῖμαρρο.

»Ἐκεῖνος φουσκώνει ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ κατεβάξει μιὰ φοβερὴ δύναμη ἀπὸ χῶμα, λιθάρια καὶ νερό, ποὺ ἀφανίζει σπίτια, σπαρτὰ καὶ ἀνθρώπους.

»Αὐτὸ πρέπει νὰ συλλογίζεται καθένας ποὺ πηγαίνει νὰ κόψῃ δέντρο».

Ὁ Μαθιός, συνηθισμένος ἀπὸ τὸ σχολεῖο, σήκωσε τὸ χέρι καὶ ρώτησε:

«Τότε, γιατί δὲν ἐμποδίζουν καὶ τοὺς λοτόμους νὰ κόβουν ξύλα;»

—«Καλὰ ἔκαμες, παιδί μου, νὰ τὸ ρωτήσης» εἶπε ὁ δασάρχης. Οἱ λοτόμοι κόβουν μόνο τὰ δέντρα ποὺ τοὺς λέμε ἐμεῖς νὰ κόψουν.

»Τὰ δέντρα αὐτὰ εἶναι σαράντα, πενήντα κι ἑβδομήντα χρονῶν τὸ καθένα. Γέρασαν δηλαδή κι ἤρθε ἡ ὥρα τους νὰ δώσουν ξυλεία, γιὰ νὰ βγοῦνε στὴ θέση τους ἄλλα μικρά, ποὺ πάλι θὰ μεγαλώσουν σὰν αὐτά.

»Κοντὰ σὲ κεῖνο ποὺ κόπηκε, βοηθοῦμε ἄλλο δέντρο νὰ

μεγαλώση, κι ἂν δὲ φύτρωσε μόνο του, τὸ φυτεύομε ἐμεῖς.

»Ἐτσι τὸ δάσος ξαναπαίρνει ἐκεῖνο ποῦ μᾶς δίνει.

»Ἄν ὅμως ἀφήσωμε νὰ πέση στὰ δέντρα ὅποιος θέλει καὶ νὰ κόβη ὅ τι θέλει, τὸ δάσος θὰ χαθῆ.

»Κι ἅμα λείψη αὐτό, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι θὰ πεθάνωμε ἀπὸ τῆ δίψα. Τὸ γιατί θὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα ποῦ θὰ σταθοῦμε σ' αὐτὴ τῆ βρυσούλα».

61. Ἐκπὸ ποῦ ἔρχεται τὸ νερό. -

Σταμάτησαν σὲ μιὰ βρυσούλα, ποῦ μόλις ἀκούονταν τὸ λίγο καὶ κρύο νερό της.

Ἦξεραν πῶς τόσο κρύο νερό δὲν πρέπει νὰ τὸ πίνωμε, ὅταν εἴμαστε ζεστοὶ ἀπὸ δρόμο, κι ἔβρεξαν μόνο τὰ χέρια τους.

Ἦταν ταπεινὴ βρυσούλα, ἡσυχῆ, ποῦ σπάνια ἔβλεπε διαβάτες ἐκεῖ ψηλά.

«Ἐκπὸ ποῦ νὰ ἔρχεται τοῦτο τὸ νεράκι;» ρώτησε ὁ Πάνος.

— «Ἐκπὸ τὸ βουνό!» εἶπαν τ' ἄλλα παιδιὰ.

— «Ναί, μὰ πῶς βρέθηκε μέσα στὸ βουνό;» ρώτησε ὁ δασάρχης.

Κανένας δὲν ἤξερε ν' ἀπαντήσῃ.

«Ἐκπὸ τίς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια, εἶπε ὁ δασάρχης, τὸ νερό σταλάζει σιγὰ μέσα στὸ χῶμα· καὶ πηγαίνει σὲ μεγάλες δεξαμενὲς ἀπὸ πέτρα ποῦ ἔχει μέσα της ἡ γῆ.

»Ἐκπὸ κεῖ βγαίνει μὲ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια.

»Ἐκπὸ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια τὸ παίρνουν τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι, τὰ σπαρτά, οἱ μῦλοι.

»Γιὰ νὰ σταλάζῃ ὅμως τὸ νερό καὶ νὰ μπῆ στὴ γῆ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ τόπος φυτεμένος.

»Αν δὲν ὑπάρχουν χλωρά καὶ ξερὰ φύλλα νὰ τὸ κρατήσουν τότε τὸ νερὸ πηγαίνει στὰ ξεροπόταμα καὶ χάνεται στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα.

»Λοιπὸν καὶ τὶς βρύσες ἀκόμη, τὸ εὐλογημένο τὸ δάσος μᾶς τὶς δίνει.

»Αν ἀφήναμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ κόψουν τὸ δάσος, αὐτὴ ἡ βρυσούλα ἐδῶ θὰ στέρευε. Θὰ στέρευαν ὅλες οἱ βρύσες ποὺ ἀπαντήσατε ἀπὸ τὴν πόλη ὡς ἐδῶ, καὶ μαζὶ μ' αὐτὲς καὶ τὸ ποτάμι».

62. Καὶ τὰ δέντρα πονοῦν.

Ἐκεῖ κοντὰ ἓνας ἄνθρωπος κρατώντας μικρὸ κι ἐλαφρὸ τσεκουράκι χάραζε τὰ πεῦκα.

«Πουρναρίτης!» εἶπαν τὰ παιδιὰ μόλις τὸν εἶδαν.

—«Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κακὸς ἄνθρωπος, λέει ὁ Μαθιός, γιατί θὰ ἔφευγε μόλις μᾶς ἄκουσε».

Ρώτησαν τότε τὰ παιδιὰ κι ἔμαθαν, πῶς αὐτὸς ὁ ρετσίνας ἔχει τὴν ἄδεια τοῦ δασάρχου νὰ μαζεύῃ τὸ ρετσίνοι.

Ὅταν πλησίασαν, εἶδαν ἀλήθεια μὲ τί μεγάλη προσοχὴ χάραζε τ' ἀγαπημένα πεῦκα, γιὰ νὰ σταλάζῃ τὸ ρετσίνοι τοὺς χωρὶς νὰ πάθουν τίποτα. Τοὺς ἔκανε σιγὰ σιγὰ μιὰ πολὺ στενὴ χαραματιά. Ἦξερε πῶς καὶ τὰ δέντρα πονοῦν. . .

63. Τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη.

Ὁ Καλογιάννης ἔξαφνα φώναξε:

«Παιδιά! ὁ Λάμπρος!»

Γύρισαν κι εἶδαν ἐκεῖ παρακάτω στὴν πλαγιά τὸ μαῦρο κοπάδι, ποὺ ἔβוסκε καὶ προχωροῦσε. Ὁ Λάμ-

προς είχε μείνει πίσω και τ' ὠδηγοῦσε μὲ τὸ σφύριγμα.

Σφύριζε τόσο ὠραῖα! Νόμιζες πὼς ἀκοῦς χαρούμενη γαλιάντρα.

Τὰ γίδια ἀκούαν τὸ σφύριγμά του, κι ἐπειδὴ καταλάβαιναν πὼς τοὺς ἔλεγε νὰ πᾶνε μπροστά, προχωροῦσαν εὐχαριστημένα.

«Εἶναι τοῦ Γεροθανάση» εἶπαν τὰ παιδιὰ στὸ δασάρχη.

— «Πόσα εἶναι; μήπως ξέρετε;» ρώτησε ὁ δασάρχης.

— «Ὁ Λάμπρος, ποὺ τὰ βόσκει, λέει πὼς εἶναι καμιὰ διακοσαριά».

— «Μὰ πῶς ὁ Γεροθανάσης μὲ τόσες χιλιάδες πρόβατα, ἔχει μόνο διακόσια γίδια! Δὲ σᾶς φαίνεται παράξενο;»

— «Ἐχει ὁ Γεροθανάσης τὸ λόγο του! Ἐχει ἀκούσει τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη».

— «Καὶ ποῖὸ εἶναι τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη;» ρωτοῦν τὰ παιδιὰ.

«Ἦταν ἓνας χωριάτης, ἄρχισε νὰ λήη ὁ δασάρχης, κι εἶχε μιὰ γίδα. Τὴν πῆγαινε στὸ δάσος κι ἔβοσκε. Μιὰ μέρα ποὺ τὴν ἄρμεγε τί νὰ δῆ; Ἀντὶ γάλα, ἔβγαζε νερό. Τὸ νερὸ γέμισε τὴν καρδάρια, πλημμύρισε τὸν τόπο καὶ κατέβηκε μὲ ὄρμη στουὺς κάμπους.

«Ἐλα, γιὰ ὄνομα τοῦ Κυρίου» εἶπε ὁ χωριάτης τὴν ὥρα ποὺ πνιγόταν.

Γιατὶ αὐτὰ ὅλα στ' ὄνειρό του τὰ εἶδε!

Ὅταν ξύπνησε, πῆγε σὲ δυὸ χωριάτες ἐκατὸ χρόνων νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τ' ὄνειρο.

Ὁ ἕνας γέρος τοῦ εἶπε πῶς τὸ νερὸ θὰ εἶναι γάλα.
Ὁ ἄλλος τοῦ εἶπε πῶς θὰ ἔχη νὰ κάμη μὲ δικαστήρια.

«Οἱ γέροι παραγέρασαν» εἶπε· «ἄς πάω νὰ δῶ τὸν ψάλτη, ποὺ διάβασε περισσότερα».

Πῆγε στὸν ἀριστερὸ ψάλτη καὶ τοῦ εἶπε τ' ὄνειρο.
Ἐκεῖνος ἔβαλε τὰ γυαλιά του, πῆρε ἀπὸ τὸ ράφι ἕνα μεγάλο βιβλίο, κι ἀφοῦ τοῦ τίναξε τὴ σκόνη, τὸ ἀνοιξε καὶ διάβασε δυνατά:

«Γ ἰ δ α. Ἐὰν ἴδῃς εἰς τὸν ὕπνο σου γίδα, ἐὰν μὲν συμβαίῃ καὶ εἶναι μαύρη ἢ γίδα καὶ ἔχη τὰ κέρατα γυριστά, τοῦτο σημαίνει ὅτι θέλεις λάβει ὀγρήγορα γράμμα συστημένον ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ».

Ἡ γίδα ἦταν τέτοια, ὁ χωριάτης ὅμως δὲν εἶχε κανένα συγγενὴ στὴν Ἀμερικὴ.

Ὁ ψάλτης ἔβαλε τὰ γυαλιά του στὴν ἄκρη τῆς μύτης καὶ διάβασε ἄλλη σελίδα.

«Ν ε ρ ό ν. Ἐὰν ἴδῃς νερὸν καὶ τρέχη ἀπὸ βρύσιν καὶ τὸ νερὸν κάμη βροντὴν πολλὴν εἰς τὸ σταμνίον, τότε εἰς καβγὰν θέλει ἐμπλέξεις. Ἐὰν τὸ νερὸν τοῦτο τρέχη ἀπὸ αὐλάκι.....»

«Ἀπὸ γίδα! φώναξε ὁ χωριάτης· τί λέει τὸ βιβλίο, ἅμα τρέχει νερὸ ἀπὸ γίδα;»

— «Τὸ βιβλίο, εἶπε ὁ ψάλτης, δὲ λέει τίποτα σὲ τοῦτο τὸ ζήτημα, ἀν καὶ εἶναι χίλιων χρονῶν ὄνειρο-κρίτης, γραμμένον ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου».

Ὁ χωριάτης, ὅταν εἶδε πῶς καὶ τὸ βιβλίο δυσκολεύεται νὰ ἐξηγήσῃ τ' ὄνειρό του, τοῦ φάνηκε πῶς μεγάλο κακὸ θὰ τοῦ γίνῃ.

«Συμπέθερε! τοῦ εἶπε τότε κάποιος χωριάτης, τί

κάθεσαι και σκοτίζεσαι; Τὸ πρᾶμα εἶναι φανερό.

«Ἡ γίδα τρώει τὸ κλαρί. Τὸ κλαρί κρατεῖ τὰ χῶματα και τὰ χαλίγια στὶς ράχες. Ἀμα φαγωθῆ τὸ κλαρί, παίρνουν οἱ βροχὲς τὸ χῶμα και τὸ χαλίκι και τὸ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο. Ὁ χεῖμαρρος φουσκώνει, κατεβαίνει στοὺς κάμπους και καταστρέφει. Ἄν τὸ κλαρί εἶναι στὴ θέση του, δὲ γίνεται τίποτα ἀπ' αὐτά. Νά λοιπὸν γιατί ἡ γίδα βγάζει νεροποντή. Σωστὰ τὰ εἶδες στὸν ὕπνο σου».

Τί σωστὸ ἦταν αὐτὸ τ' ὄνειρο τοῦ φτωχοῦ ἀνθρώπου! Ὑστερ' ἀπὸ τὴ φωτιά και τὸ τσεκούρι, ἡ γίδα εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς ποὺ ἔχει τὸ δάσος».

«Ἀλήθεια;» ἔκαμαν τὰ παιδιά.

—«Ἀγαπᾶτε τὴ γίδα» εἶπε ὁ δασάρχης. «Και ποιὸς δὲν ἀγαπᾷ τέτοιο χαριτωμένο ζῶο! Ὅσο ἔμωσ ζωηρὸ εἶναι, τόσο καταστρέφει τὰ φυτά.

»Γυρεύει τὸ κλαρί και διαλέγει πάντα τὴν κορυφή. Κατεβάζει τὸ κλωνάρι γιὰ νὰ τὸ φάη στὴν ἄκρη. Ἀμα δὲν τὸ φτάνει, ἀνεβαίνει στὸ δέντρο.

»Ἡ μανία της νὰ ζητᾷ τίς τρυφερὲς ἄκρες φέρνει στὰ δέντρα καταστροφή. Γιατὶ στὴν ἄκρη τοῦ κλωναριοῦ εἶναι τὸ μάτι, τὸ μπουμπούκι ποὺ θὰ πετάξῃ τὸ βλαστάρι. Ἀμα ἡ γίδα τὸ κόψῃ, τὸ κλωνάρι δὲ μεγαλώνει πιά σὲ ὕψος.

»Ἄν τὸν καιρὸ ποὺ αὐτὰ τὰ δέντρα ἦταν μικρά, ἔβροσκε ἐδῶ ἓνα κοπάδι γίδια, δὲ θὰ εἶχαμε ποῦ νὰ καθίσωμε αὐτὴ τὴ στιγμή. Τὸ δάσος θὰ ἦταν ὅλο χαμόκλαδα».

—«Κι ἂν περνοῦσαν πρόβατα;» ρώτησε ὁ Κωστάκης.

—«Καὶ τὰ πρόβατα φέρνουν ζημία. Γιατὶ περνώντας ἀπὸ τὸ δάσος πατοῦν τὰ νέα δεντράκια ποὺ μόλις φυτρώνουν.

»Γι' αὐτὸ τὰ κοπάδια δὲν πρέπει νὰ τὰ φέρνωμε ποτέ κοντὰ στὸ δάσος, μὰ νὰ τὰ βόσκωμε στὰ λιβάδια, ὅπως κάνει ὁ Γεροθανάσης, ποὺ ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὰ δάση. Ποτέ κατσίκι δικό του δὲ μᾶς ἔφαγε κλαρί».

—«Ὁ Λάμπρος τὰ προσέχει» συλλογίστηκαν τὰ παιδιά.

—«Τόσα χρόνια, καὶ δὲν πῆγε ποτέ του στὸ δικαστήριο. Νὰ ἦταν ὅλοι οἱ τσοπάνηδες σὰν κι αὐτόν! Πῶς προστατεύει τὰ δέντρα ὁ Γεροθανάσης! Ἄν δῆτε στὸν ὕπνο σας καμιὰ γίδα ποὺ βγάζει νερό, νὰ ξέρετε πῶς δὲν εἶναι δική του. Οἱ δικές του βγάζουν μόνο γάλα».

64. Τὰ πεθαμένα δέντρα.

Εἶχαν περάσει ἀπὸ παλιὰ καμίνια, ὅπου ἔφτιαναν ἄλλες χρονιές κάρβουνα οἱ καρβουνιάρηδες. Ἐκεῖ στάθηκαν λίγο καὶ τοὺς ἐξήγησε ὁ δασάρχης τὸν τρόπο ποὺ γίνονται τὰ κάρβουνα.

Τοὺς εἶπε πῶς γιὰ νὰ κάμουν κάρβουνα, ρίχνουν πολλὰ ξύλα σ' ἓνα μεγάλο καμίνι. Σκεπάζουν τὸ καμίνι μὲ γῶμα, ἀλλὰ τόσο καλά, ὥστε νὰ μὴν μπαίνει ἀέρας ἀπὸ πουθενά. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ τρύπα ποὺ ἔχουν ἀφήσει ἐπίτηδες, βάζουν φωτιά στὰ χωμένα ξύλα.

Τὸ καμίνι σκεπασμένο καίει σιγά, καὶ λίγο λίγο μὲ τὴ σιγαλὴ φωτιά τὰ ξύλα γίνονται κάρβουνα.

«Καὶ τὰ δέντρα;» ρώτησε ὁ Μαθιός.

—«Ὅπως οἱ λοτόμοι ἔτσι καὶ οἱ καρβουνιάρηδες, εἶπε ὁ δασάρχης, κόβουν μόνο τὰ δέντρα ποὺ τοὺς

λέμε ἑμεῖς νὰ κόψουν, κι ἔτσι δὲ χαλοῦν τὸ δάσος. Τὸ καλὸ ὅμως εἶναι, πὺ τὰ περισσότερα κάρβουνα τὰ ἔχομε χωρὶς νὰ κόβωμε δέντρα. Τὰ βρίσκομε στὴ γῆ. Καὶ θὰ σᾶς πῶ τὸ γιατί.

»Ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια, τὰ δάση ἦταν τόσο πυκνά, πὺ δὲν μποροῦσε νὰ μπῆ μέσα ζῶο νὰ βοσκήση.

»Μὲ δυσκολία ζοῦσαν ἐκεῖ λιοντάρια καὶ ἀρκουῶδες καὶ λύκοι, καὶ μεγάλα πουλιά μὲ φτεροῦγες θεόρατες καὶ μὲ ἀτσαλένια νύχια.

»Ὅποιο θηρίο μποροῦσε ἔτρωγε τὸ μικρότερο γιὰ νὰ ζήσει. Μέσα στοὺς λόγγους αὐτοὺς ὁ ἥλιος δὲν μποροῦσε νὰ μπῆ. Νύχτωνε ἀπὸ τὴν ἡμέρα.

»Τὰ δάση ἐκεῖνα γέρασαν καὶ τὰ δέντρα τους ἔπεσαν κάτω. Κι ἐπειδὴ ἄνοιξε ἡ γῆ ἀπὸ σεισμοὺς καὶ κατακλυσμούς, ἐκεῖνα χώθηκαν σὲ τάφους μεγάλους, πολλὲς ὀργιὲς βαθιά.

»Καθὼς περνοῦσαν τὰ χρόνια, ἄλλα δάση φύτρωναν καὶ ψήλωναν κι αὐτὰ ὅπως τὰ πρῶτα, κι ὕστερα γερνοῦσαν καὶ πέθαιναν. Κι ἄνοιγε ἡ γῆ καὶ τὰ ἔθαβε. Καὶ πάλι ἄλλα φύτρωναν.

»Τί ἔγιναν ἐκεῖνα τὰ πεθαμμένα δάση; Δὲ χάθηκαν. Σήμερα πὺ σκάβομε πολὺ βαθιά, τὰ ξαναβρίσκομε. Δὲν εἶναι δέντρα ὅπως ἦταν. Τὰ ξύλα τους μέσα στὴ γῆ ἔγιναν κάρβουνα, σκληρὰ σὰν τὴν πέτρα καὶ μαῦρα κάρβουνα.

»Καὶ σήμερα πὺ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολλοὶ κι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μεγάλες φωτιὲς γιὰ τὶς ἐργασίαι τους, ἀνοίγουν τὴ γῆ καὶ βρίσκουν ὅσα κάρβουνα θέλουν.

»Μ' αὐτὰ ἀνάβουν τὶς μηχανές, κινοῦν τὰ ἔργο-

στάσια, τούς σιδηροδρόμους και τὰ βαπόρια. Συλλογιστῆτε πόσες εἶναι αὐτὲς οἱ μηχανὲς και πόσα κάρβουνα χρειάζονται.

»Ποιὸς νὰ τὸ ἔλεγε πὼς ἐκεῖνα τὰ πεθαμμένα δέντρα θὰ χρησίμευαν ὕστερα ἀπὸ χιλιάδες χρόνια! Καὶ ὅμως αὐτὸ εἶναι τὸ δάσος. Κάνει καλὸ στὸν ἄνθρωπο μὲ χίλιους τρόπους, σὲ ἀμέτρητο καιρό. Δὲν κουράζεται ποτέ· ζῆ και μᾶς χρησιμεύει, πεθαίνει και μᾶς χρησιμεύει.

»Γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ ὅμως τὸ δέντρο ὅσα μᾶς χαρίζει, πρέπει νὰ ζῆ μὲ χιλιάδες ἄλλα δέντρα. Γιατὶ ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι και τὰ δέντρα ζοῦνε πολλὰ μαζί στοὺς τόπους ποὺ θέλουν αὐτά, και βοηθοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο.

»Ἐνωμένα πολεμοῦν τὸ βαρὺ χειμῶνα και τὸ καυτερό καλοκαίρι. Ἐνωμένα μεγαλώνουν, κάνουν μεγάλους κορμούς και πετοῦν δυνατὰ κλαριά.

»Ἐτσι γίνεται στὰ ὕψη τῶν βουνῶν μιὰ μεγάλη πολιτεία ποὺ τῆ λέμε δάσος. Αὐτὴ ἐδῶ!»

65. Στὸ νεροπρίονο.

Τὴν ὥρα ποὺ ὁ δασάρχης ἔλεγε αὐτά, εἶχαν μπῆ μέσα στὸ δάσος. Πρῶτα πέρασαν ὥρα πολλὴ μέσα ἀπὸ πεῦκα· ὕστερα ἀφοῦ προχώρησαν πιὸ ψηλά, μπῆκαν στὰ λυγερά και τὰ ἴσια ἔλατα.

«Ἀκόμη ψηλότερα ἀπὸ δῶ, εἶπε ὁ δασάρχης, εἶναι ἓνα δάσος ἀπὸ ὀξυές· μὰ τώρα θὰ μείνωμε ἐδῶ στὸ πρίονι. Φτάσαμε».

Τὸ νεροπρίονο δούλευε ὅπως ἓνας μύλος. Τὸ νερὸ ἔπεφτε ἀπὸ ἓνα κανάλι, και μὲ τὴν ὀρμὴ του κινουῖσε ἓνα μεγάλο ὀρθὸ πρίονι. Ὅλους τούς κορμούς, ποὺ ἔκοβαν

οί λοτόμοι στὸ δάσος, τοὺς ἔφερναν ἐκεῖ. Τὸ πριόνι τοὺς ἔσκιζε κι ἔφτιαναν ἀπ' αὐτοὺς τὴν ξυλεία· σανίδες, πάτερα, μαδέρια.

Πόση ξυλεία ἦταν ἐκεῖ! Τὴν εἶχαν στοιβαγμένη σὲ μεγάλους σωροὺς· πάντα τὸ πριόνι ἔκοβε καὶ πάντα κουβαλοῦσαν.

Ἔνα κλαράκι βγαίνει στὴ γῆ, καὶ σὲ σαράντα πενήντα χρόνια δίνει αὐτὰ τὰ μεγάλα μαδέρια.

Πόσα καλὰ θὰ δώσουν στοὺς ἀνθρώπους αὐτὰ τὰ ξύλα! Τὰ πᾶνε γιὰ νὰ γίνουν σπίτια, καράβια, γεφύρια. Γιὰ νὰ κάμουν ἀμάξια, ἐπιπλα, κουτιά, βαρέλια, κουπιά, καλάθια, βιβλία.

Χίλια πράματα θὰ γίνουν μὲ τούτη τὴν ξυλεία, βαριά κι ἐλαφρά, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο ὡς τὸ μικρότερο· ἀπὸ τὸ κατάρτι τοῦ караβιοῦ ὡς τὶς μικρὲς ξυλόπροκες ποὺ καρφώνουν τὰ παπούτσια.

Τί ἔπλασε ὁ ἥλιος κι ἡ βροχή! Τί μᾶς χαρίζει τὸ δάσος!

«Ἐλᾶτε νὰ δῆτε πῶς ταξιδεύουν τὰ ξύλα» εἶπε ὁ δασάρχης.

Πῆγαν ὡς τὴν ἄκρη καὶ κοίταξαν κάτω στὸν γκρεμό. Κάτω εἶδαν τὴ Ρούμελη. Ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἡ Ρούμελη εἶχε πολὺ νερό, ἐπειδὴ τὴν ἔρχόταν ἴσια ἀπὸ τὴν πηγὴ της, δίχως νὰ χωρίζεται πουθενά.

Τὴν χαιρέτησαν ὅλοι, σηκώνοντας τὸ χέρι: «Γειά σου, Ρούμελη! Πάντα κοντά μας εἶσαι!»

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν ποὺ ἦταν ὡς κάτω στὸ νερό, οἱ λοτόμοι παρατοῦσαν τὰ κούτσουρά καὶ τὰ μαδέρια, καὶ κεῖνα κυλοῦσαν στὴ ράχη καὶ κατέβαιναν ὀρμητικὰ στὸ ρέμα.

Στὸ ρέμα πάλι τὰ παραλάβαιναν ἄλλοι λοτόμοι. Τὰ ἔρριχναν μέσα καὶ πηγαίνοντας αὐτοὶ στὶς ἄκρες τὰ συνώδευαν, καθὼς ταξίδευαν μέσα στὸ νερό. Ὅταν σταματοῦσαν σὲ τίποτα λιθάρια ἢ ὅταν μαζεύονταν πολλὰ, οἱ λοτόμοι τὰ βοηθοῦσαν πάλι νὰ γλιστρήσουν.

Τὰ πήγαινε ἔτσι ἡ Ρούμελη ὡς κάτω στὸν κάμφο, ὅπου γινόταν πλατὺ ποτάμι. Καὶ πάλι ἀπὸ κεῖ σιγὰ τὰ ταξίδευε ὡς τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ τὰ ἔπαιρναν καὶ τὰ κουβαλοῦσαν στὸ ἐργοστάσιο.

«Ἀπὸ ἐδῶ τὸ βουνὸ πάει στὸ γιαλὸ» εἶπε ὁ δασάρχης στὰ παιδιά.

Τὰ ξύλα ποὺ ἔστειλαν στὸ ποτάμι αὐτὴ τὴν ὥρα οἱ λοτόμοι, θὰ χρησίμευαν γιὰ ἓνα καράβι. Ἦταν διάφορα ξύλα: ἀπὸ πεῦκα, ἀπὸ βαλανίδια, ἀπὸ ὀξυά.

Μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη ξυλεία τοῦ καραβιοῦ κατέβαζαν ἀπὸ ἄλλο δρόμο δυὸ κορμούς ἀπὸ τετράψηλα ἔλατα, δεμένους πίσω ἀπὸ μουλάρια. Ἦταν τὰ κατάρτια του.

Στὸ θέαμα τοῦτο τὰ παιδιά ἔνιωσαν μιὰ ἐπιθυμία. Τοὺς ἤρθαν στὸ νοῦ τὰ κύματα καὶ τὰ ταξίδια ποὺ ἔχουν ἀκούσει, καὶ ἤθελαν νὰ πᾶνε, νὰ πᾶνε....

Ὁ Ἄντρέας κι ὁ Φάνης θυμῆθησαν τὴ θάλασσα ποὺ εἶδαν μὲ τὸ μεγάλο ἥλιο.

Τότε ἡ μάνα τοῦ πρωτομάστορα λοτόμου, μιὰ γριά, πολὺ γριά, ποὺ δὲν ἔβλεπε καθόλου τὸν κόσμο, καθισμένη σὲ μιὰ πέτρα τραγούδησε τὸ νέο καράβι μ' αὐτὰ τὰ λόγια:

66. Τὸ τραγούδι στὸ νέο καράβι.

Χαιρετισμούς στὴ θάλασσα!

Στ' ἀκρογᾶλια χαιρετισμούς!

Νά! σὲ στέριωσαν κιόλας. Σὲ βλέπω. Ξεκίνησες.
Φορτωμένο εἶσαι μὲ τὸ ξανθὸ σιτάρι, μὲ τὸ χρυσὸ
καλαμπόκι.

Φορτωμένο εἶσαι μὲ τὰ κίτρα καὶ τὰ πορτοκάλια,
πού τάθρεψεν ὁ ἥλιος.

Στὴν πλώρη ἔχεις τὸ σταυρό. Στὴν πρύμνη ἔχεις
τὸ βαγγέλιο.

Κι ἀνάμεσα ἔχεις τὴν Παναγιὰ Παρθένα μὲ τὸ κα-
ντήλι τῆς ἀναμμένο.

"Ἄσπροι γλάροι σ' ἀκολουθοῦνε. Ἀπάνω στὰ κα-
τάρτια σου ξεκουράζονται.

"Ἄσπρα χωριὰ σὲ βλέπουν ἀπὸ πράσινους λόφους.

"Ἄσπρες ἀκρογιαλιές παρακαλοῦν νὰ πᾶς ν' ἀ-
ράξης.

Μάνες κι' ἀδερφές φωνάζουν νὰ σταθῆς νὰ πάρῃς
χαιρετίσματα.

Τὰ κύματα πηδοῦν ἀπάνω σου σὰν ἄλογα μ' ἄσπρη
χαίτη.

Οἱ μαῦροι κάβοι καρτεροῦν νὰ σὲ ἀρπάξουν.

Μὰ οἱ ναῦτες ἔχουν σκαλώσει στὰ σκοινιά. Ὁ κα-
πετάνιος εἶναι παλικάρι.

Σὰν τὸ δελφίνι πού σ' ἀκολουθεῖ, χορεύεις ἀπάνω
στὴν πράσινη θάλασσα.

Θὰ φτάσης! Θὰ φτάσης!

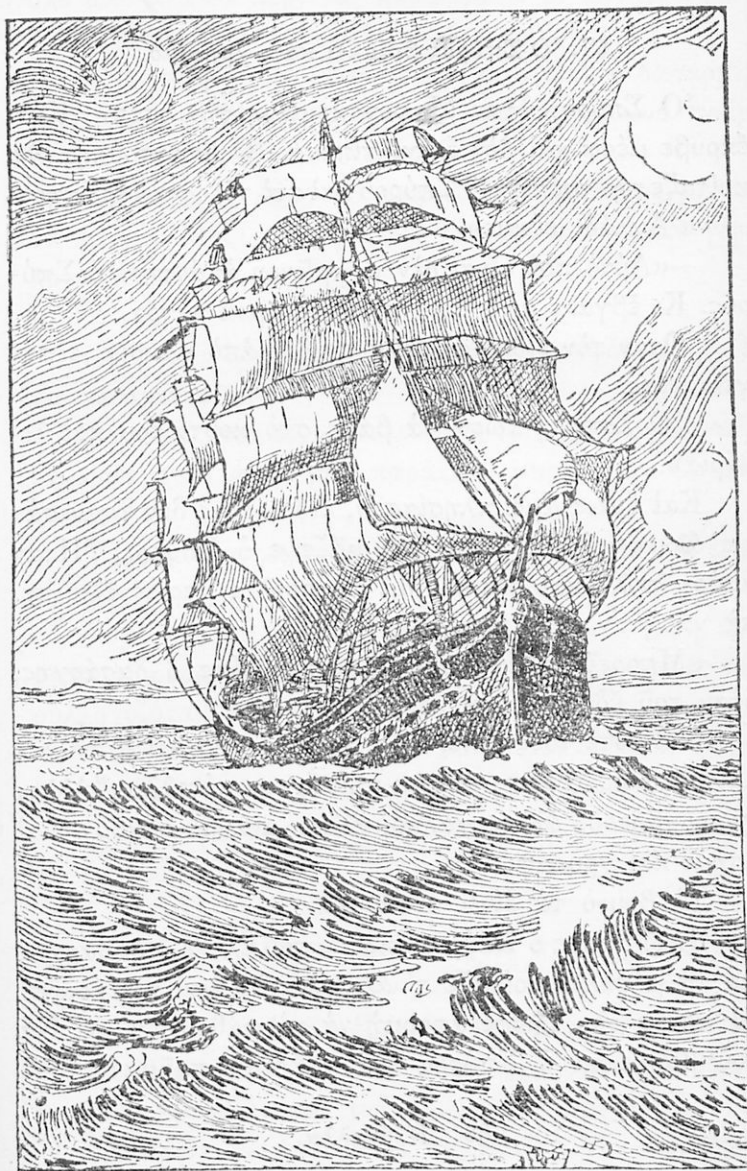
Καὶ θ' ἀράξης ἀνάμεσα στὰ πολλὰ κατάρτια.

Χαιρετισμούς νὰ πῆς στὰ μεγάλα λιμάνια.

Χαιρετισμούς στὴν Πόλη νὰ πῆς!

Πάντα καλὸς νὰ εἶναι ὁ γυρισμὸς σου. Πάντα νὰ
φέρῃς θησαυρούς. Μαῦρο μαντίλι νὰ μὴ φορεθῆ γιὰ
σένα.

Καλορίζικο! Καλοτάξιδο!

67. Ὁ Σπύρος βρίσκει κάτι χρήσιμο.

Ὁ Σπύρος ἦταν μὲ φουσκωμένη τὴν τσέπη. Κάτι ἔκρυβε μέσα καὶ δὲν ἔλεγε τίποτα. Ὁ Φουντούλης ὅλο κοίταζε τὴν τσέπη τοῦ Σπύρου καὶ στὸ τέλος τὸν ἐρώτησε:

«Ἀχλάδι εἶναι;»

—«Αὐτὸ ποῦ εἶναι δὲν τὸ τρῶνε» ἀπάντησε ὁ Σπύρος. Κι ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ πέτρα:

Ὅταν τὸν εἶδαν τ' ἄλλα παιδιὰ ἀπὸ μακριά, εἶπαν γελώντας:

«Ὁ Σπύρος τώρα θὰ βάζη στὸ κουτί του καὶ λιθάρια».

Καὶ ὅμως ἅμα πλησίασαν, εἶδαν πὼς δὲν ἦταν σὰν τίς ἄλλες πέτρες αὐτὴ ποῦ μάζεψε ὁ Σπύρος. Ἦταν μαύρη πολὺ καὶ βαριά. Μὰ σὲ πολλὲς μεριὲς ἔλαμπε, σὰ νὰ ἦταν ἀσημένια.

«Μπορεῖ νὰ ἔχη σίδηρο μέσα» εἶπε ὁ δασάρχης, ὅταν τοῦ ἔδειξαν τὴν πέτρα.

Καὶ τότε τοὺς εἶπε, πὼς μέσα στὴ γῆ εἶναι πολλὲς καὶ μεγάλες τέτοιες πέτρες ποῦ ἔχουν μέταλλο. Ἄλλες ἔχουν σίδηρο, ἄλλες χαλκό, ἄλλες μολύβι. Ἀκόμη καὶ ἀσήμι καὶ χρυσάφι.

Τὸ βουνὸ τὰ δίνει αὐτὰ ὅλα.

Ἐνῶ ἄκουε ὁ Σπύρος ἐκεῖνα ποῦ ἔλεγε ὁ δασάρχης γιὰ τὰ μέταλλα, κοίταζε τ' ἄλλα παιδιὰ καὶ καμάρωνε. Ἡ πέτρα του ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ τὰ μάθουν αὐτά. Νὰ ποῦ βρῆκε κι ὁ Σπύρος ἓνα χρήσιμο πρᾶμα!

68. Ἡ θύελλα.

Ἀπέξω ἀπὸ τὸ μικρὸ σπίτι οἱ λοτόμοι εἶχαν στήσει ἐδῶ καὶ κειθῶ ἐπὶ τὸν ἄνεμο ἕκαστος τὴν ἐξοπλισμένην τρῶνε.

Κανένα πλάνισμα και κανένα στολίδι δὲν εἶχε. Ἦταν ὄλο ἀπὸ κλαδιά περιττά, καρφωμένα τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Μόνο ξύλα και καρφιά.

«Οἱ λοτόμοι δὲν εἶναι μαραγκοί» εἶπε ὁ δασάρχης. Καὶ ὅμως κοιτᾶτε, παιδιά, αὐτὸ λεπτοκαμωμένο πρᾶμα ἔκαμαν ἀπὸ τὸ ἄχρηστο ξύλο».

Κάθισαν σ' αὐτὸ τὸ τραπέζι, ὁ δασάρχης μὲ ὅλα τὰ παιδιά. Μαζί τους φώναξε νὰ καθίση κι ὁ πιὸ γέρος λοτόμος.

Ἐδῶ και λίγη ὥρα εἶναι βαριά κουφόβραση. Ἐξαφνα συνέφιασε.

Τὴν ὥρα ποὺ εἶχαν τελειώσει τὸ φαγητό, τὰ παιδιὰ ἐνίωσαν στὸν ἀέρα μιὰ παράξενη μυρουδιά. Ἐρχεται θύελλα.

Γύρισαν και κοίταξαν μακριά· τὰ πέρα βουνὰ εἶχαν χαθῆ.

Ὅμιγλη, σὰ χεροπιαστὸ μαλλί, εἶχε σταθῆ ἀνάμεσα τ' οὐρανοῦ και τῆς γῆς. Ἡ θύελλα νόμιζες πὼς συλλογιζόταν ποῦ νὰ ὀρμήση.

Γιὰ μιὰ στιγμή τράβηξε κατὰ τὸν κάμπο, ἔπειτα ἄλλαξε δρόμο και γύρισε πίσω κατὰ τὸ Χλωρό.

Τὰ δέντρα ἀνατρίχιασαν, ἔσκυψαν και κάτι εἶπαν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο.

Ἀστραψε. Πέντε χρυσὲς ὀχιὲς στριφογύρισαν, μὲ τὴν οὐρὰ στῆ γῆ και τὴν κεφαλὴ στὸν οὐρανό.

Ὁ ἀέρας κρύωσε ἔξαφνα. Μεγάλο βουητὸ ἀκούστηκε. Ὡσπου νὰ τρέξουν μέσα στὸ σπίτι, ἡ θύελλα ἔφτασε, κι ἤθελε νὰ μπῆ.

Ἐσπρωγναν ἀπὸ μέσα τὰ παιδιὰ τὴν πόρτα, ἔ-

σπρωχνε αὐτὴ ἀπέξω. Χρειάστηκε νὰ βάλουν ὅλα μαζί τὴ δύναμή τους γιὰ νὰ κλείσουν καὶ νὰ συρτώσουν.

Ἡ θύελλα τότε πῆγε ἀπὸ τὰ παράθυρα. Τὰ ἔσπασε καὶ τὰ δυό, τὰ πέταξε κάτω στὸ πάτωμα κι ἔχυνε μέσα σωροὺς νερό.

Ἀπὸ τὰ σπασμένα παράθυρα φάνηκε ἔξω χαλασμός. Νερὸ καὶ χαλάζι στριφογύριζε καὶ χόρευε. Ἦταν σὰ νὰ κυλοῦν βαρέλια γυάλινα. Ἔσπαζαν αὐτὰ καὶ κυλοῦσαν ἀπάνω τους ἄλλα, καὶ στὰ συντρίμματά τους ἄλλα.

Ἄκουες σὰν τρελὸ κρότο γυαλιῶν καὶ καρφιῶν.

Τὰ παιδιά, ποὺ τὰ κυνηγοῦσε τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ παράθυρα, πήγαιναν στὶς γωνιές γιὰ νὰ φυλαχτοῦν. Μὰ ἤθελαν καὶ νὰ βλέπουν. Ἦταν γεμάτα φόβο καὶ θαυμασμό.

Ἀπέξω χτυποῦσαν δυνατὰ τὴν πόρτα πέντε λοτόμοι. Σὲ κάποιο φουντωτὸ δέντρο ἐκεῖ ἀπέξω εἶχαν κρυφτῆ καὶ γλίτωσαν. Τοὺς ἀνοιξαν καὶ μπῆκαν μέσα.

Ἡ θύελλα, ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ κεῖ, ἔτρεξε πέρα στὴν ἄλλη ἄκρη ἀπὸ τὰ Τρίκορφα. Ἔτρεχε μυριάδες μέτρα στὸ λεπτό.

Ἐκοψε δέντρα στὴ μέση σὰ σπαθί, ξερίζωσε ἄλλα μεγάλοι κορμοὶ ἔπεσαν κάτω, ἄλλοι ἔμειναν ὀρθοί, χωρὶς κλαρὶ καὶ φύλλο.

Ἐνα μικρὸ πεῦκο, ποὺ τὸ ἔβλεπαν νὰ παλεύη μὲ τὴ θύελλα, τώρα τὸ βλέπουν πάλι ὀρθὸ καὶ λυγερὸ.

Σὲ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἡ θύελλα ἦταν μακριά. Μόλις φαινόταν πέρα σὰν ἄχνός.

Τότε ξανάγινε γαλήνη. Φύλλο δὲ σάλευε. Τὰ δέντρα στάθηκαν σὲ προσευχή.

69. Ἡ θύελλα στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν.

Πῶς πέρασε ὁ χαλασμός! Σὰ νὰ μὴν εἶχε γίνει τίποτα.

Πάλι ὁ ἥλιος ἔλαμψε τὸ δειλινὸ κι ἀπὸ τὴ γῆ ἔβγαине μιὰ εὐωδιά.

Τὰ παιδιὰ γυρίζουν πίσω, καὶ στὸ δρόμο μιλοῦν γιὰ τὴ θύελλα. Ἐκείνη τοὺς ἔρριχνε νερὸ ἀπὸ τὰ παράθυρα, κι αὐτὰ τὴν ἔβλεπαν ἀδιάφορα ἂν βρέχονταν κι ἂν κρύωναν.

Εἶναι βρεμένα τὰ φορέματά τους· μὰ τί εἶδαν! Μόνο γιὰ τὴ θύελλα ἄξιζε νὰ πᾶνε στὸ βουνό.

Τί νὰ γίνωνται οἱ καλύβες; Τί νὰ ἔγιναν τὰ παιδιὰ ποὺ ἄφησαν ἐκεῖ; Ὁ Κωστάκης, ὁ Γιῶργος, ὁ Σπύρος, ὁ Καλογιάννης, ὁ Φουντούλης; Πόσο τὰ συλλογίστηκαν, ὅταν ἔπεφτε ἡ μπόρα!

Κατεβαίνουν γρήγορα. Στὸ δρόμο κοιτάζουν τὴ γῆ. Μόλις ἦταν ὑγρὴ· εἶχε πιεῖ ὅλο τὸ νερὸ κι ἦταν διψασμένη.

Ἄμα ἀντίκρυσαν τὶς κατοικίες τους, φώναξαν ἀμέσως γιὰ ν' ἀκουστοῦν. Τὰ πέντε παιδιὰ ποὺ εἶχαν μείνει ἐκεῖ, βγήκαν τὸ ἓνα ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο. Ἦταν σωστά, οἱ καλύβες ὅμως ὄχι.

Τρεῖς καλύβες ἦταν γκρεμισμένες καὶ σκόρπιες. Τὸ νερὸ συνεπῆρε τὰ κλαδιὰ τους μαζὶ μὲ πολλὰ πράματα ποὺ ἦταν μέσα.

Ἦρε μερικὰ σκεπάσματα, τὸ ράφι, δυὸ τενεκέδες καὶ δυὸ καρβέλια ψωμί. Τὸ κουτί τοῦ Σπύρου οὔτε ἡ θύελλα τὸ πῆρε.

Ὁ Σπύρος ὅμως τὸ πῆρε καὶ πέταξε μόνος του ὅλες

τις σκουριές που είχε μέσα. Ἀπὸ τὴν ὥρα που βρῆκε τὴν πέτρα, συλλογίζεται νὰ μὴν ξαναμαζέψῃ πράματα που δὲ χρειάζονται.

«Καὶ σεῖς ποῦ κρυφτήκατε;» ρώτησε ὁ Μαθιός.

— «Μᾶς ἔπιασε ὅλους μαζί ἐδῶ μέσα» ἀπάντησαν. «Φράξαμε τὴν πόρτα μ' ἓνα στρῶμα, καὶ τὸ κρατούσαμε ὥρα πολλή μὲ δύναμη. Ἡ καλύβα ὅμως δὲν ἔσταξε καθόλου, κι ἔτσι γλιτώσαμε.....»

Οἱ λοτόμοι ὅταν ἔστηναν τὶς καλύβες, εἶχαν φροντίσει ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς μπόρες. Μιὰ καλύβᾶ, τὴ μεγαλύτερη, τὴ σκέπασαν μὲ χράμι, ὑφασμένο ἀπὸ τραγίσιο μαλλί· αὐτὸ δὲν τὸ περνᾶ τίποτα.

Τὸ βράδυ, ἀπὸ ἓνα χωριάτη που πέρασε καὶ πήγαινε στὴν Πέτρα, ἔμαθαν πὼς ἡ θύελλα πιὸ κάτω ἔκανε καταστροφή. Πάει τὸ Πουρνάρι!

Μεγάλῃ νεροποντῇ που ἦρθε ἀπὸ τὶς ράχες, ἔπνιξε τὰ καλαμπόκια, τὰ καπνὰ καὶ τὰ τριφύλλια του. Τὸ νερὸ που κατέβασε ὁ χεῖμαρρος ἔσπασε ἓνα γεφύρι καὶ ἀπὸ κεῖ ὤρμησε μέσα στὸ χωριό. Ἔπεσαν σπίτια στὸ Πουρνάρι, πνίγηκαν γίδια καὶ πρόβατα, ἀκόμη κι ἀγελάδες. Λένε πὼς τρεῖς Πουρναρῖτες, ἐκεῖ που πάλευαν νὰ γλιτώσουν τὰ σπίτια των, τοὺς πῆρε τὸ νερό.

Ἀκούοντας αὐτὴ τὴν καταστροφή τὰ παιδιὰ ἔμειναν ἀμίλητα καὶ λυπημένα. Ὁ χωριάτης ὅμως κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε γιὰ τοὺς Πουρναρῖτες:

«Ἀφοῦ δὲν ἄφησαν ρίζα ξερὴ στὶς ράχες, ποῖος τοὺς ἔφταιξε; Οἱ ἴδιοι τόφεραν τὸ νερὸ που τοὺς ἔπνιξε».

70. "Ένα μήνυμα.

Ἀπόψε ρειθευόμουνα,
—μητέρα, μητερίτσα μου—,
ψηλὸν πύργον ἀνέβαινα,
σὲ περιβόλι ἔμπαινα
καὶ δνὸ ποτάμια μὲ νερό,
—ξήγα, μητέρα μ', τ' ὄνειρο.
Ὁ πύργος εἶν' ὁ ἄντρας μου,
τὸ περιβόλι ὁ γάμος μου.
Τὰ δνὸ ποτάμια μὲ νερό
εἶναι τὸ συμπεθερικό.

Ἡ Ἀφρόδω ἀκούστηκε νὰ τελειώνῃ τὸ τραγούδι
πού εἶχε ἀρχίσει μιὰ φορά.

Ἡ φωνή της ἦταν λυγερὴ καὶ παραπονιάρικη, σὰν
τὸ λάλημα τῆς φλογέρας.

Τόλεγε λυπημένα, τόλεγε καὶ χαρούμενα, ὥσπου
τὸ τραγούδι ἔσβησε μέσα στὸ λόγγο.

«Ἄκου, ἢ Ἀφρόδω!» εἶπε ὁ Δημητράκης στὸ
Λάμπρο, καθὼς ἔκαναν τὸ μάθημα.

—«Τὴν παντρεύομε» εἶπε ὁ Λάμπρος.

—«Ἀλήθεια;» ρώτησε ὁ Δημητράκης, σὰ νὰ μὴν
τὸ πίστεψε.

—«Τὴ δίνομε πέρα σ' ἓνα χωριό, πού τὸ λένε Περι-
στέρι σ' ἄλλο βουνό».

—«Πότε;»

—«Τὴν ἄλλη Κυριακή».

Ὁ Δημητράκης πῆγε νὰ τὸ πῆ ἀμέσως στ' ἄλλα
παιδιά. Καλύτερα νὰ μὴν τὸ εἶχαν μάθει. Εἶναι συλλογι-
σμένα, εἶναι πολὺ λυπημένα.

τὸν ἔχει στὸ βιβλίον. Σφίγγει τὸ καλαμάρι πού τοῦ χάρισαν τὰ παιδιά, κρατεῖ καλά τὴν πένα καὶ γράφει.

Μόνος του γράφει. Κάθεται, συλλογίζεται, καὶ κεῖνα πού ἔχει μέσα στὸ κεφάλι του, τὰ λέει στὸ χαρτί.

Ἡ βροχὴ πῆρε κάμποσα πράματα, πῆρε καὶ τὴ ζάχαρη· δὲν πῆρε ὅμως τὸ τετράδιο τοῦ Λάμπρου.

Νά τί ἔγραψε προχτὲς στὸ τετράδιό του: «Εἶμαι ὁ Λάμπρος Πέλεκας τοῦ Ἀντωνίου ἀπὸ Γρανίτσα, τοῦ δήμου Ἀπεραντίων.

»Ἐχω καὶ τὴν Ἀφρόδω ἀδερφή, καὶ σκύλο τὸ Μοῦργο. Καὶ παππούλη τὸ Γεροθανάση. Καὶ δάσκαλο τὸ Δημητράκη. Κι ἓνα σουγιά.

»Τὰ γίδια εἶναι ἀταχτα ζωντανά. Τὰ καλά παιδιά πηγαίνουν στὸ σχολεῖο καὶ μαθαίνουν νὰ γράφουν. Τὸ πουρνάρι ἔχει τὸν καλύτερο ἴσκιον. Ἐνα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε, ἕξι, ἑπτὰ, ὀχτώ, ἐννιά, δέκα. Ἐχω καὶ καλαμάρι.

»Ἄγιος ὁ Θεός, ἀμήν.

»Λάμπρος Πέλεκας τοῦ Ἀντωνίου ἀπὸ Γρανίτσα».

— Αὐτὰ τὰ εἶχε γράφει ὁ Λάμπρος. Ὅλοι οἱ σπουδαστὲς, πού εἶναι στὰ Τρίκορφα καὶ στ' ἄλλα βουνά, καὶ ὁ Γεροθανάσης μαζί, δὲν ξέρουν τόσα γράμματα!

71. Στὸ μοναστήρι.

Στὸ ψηλὸ μοναστήρι τοῦ Ἀι-Λιά, ἔξω ἀπὸ τὴν ἀλόπορτα, στέκονται οἱ καλόγεροι καὶ κοιτάζουν μακριά. Οἱ κάμποι καὶ οἱ λόφοι ἀπλώνονται ἀπὸ κάτω, καὶ πρὸ πέρα λάμπει τὸ ποτάμι τῆς Ρούμελης σὰν ἀσημένιο. Κάπου κάπου ἓνας καλόγερος σηκώνει ἀργὰ τὸ δεξιὸ χέρι καὶ δείχνει πέρα.

Πάντα στο ἴδιο ψήλωμα στέκονται τέτοιες ὄρες, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού μπῆκαν στὸ μοναστήρι. Ἄγναντεύουν ἀπὸ κεῖ τοὺς τόπους πού εἶναι πράσινοι τὸ χειμῶνα καὶ ξανθοὶ τὸ καλοκαίρι. Κι ἔτσι παρηγοριοῦνται πού δὲ βλέπουν ἀνθρώπους. Πενήντα ὀχτὼ σωστά χρόνια κοιτάζει ἀπὸ κεῖνο τὸ ψήλωμα ὁ ἡγούμενος ὁ πάτερ Ἰωσήφ.....

«Κάποιοι μᾶς ἔρχονται» εἶπε ἓνας καλόγερος, καὶ ἔδειξε μὲ τὸ χέρι του κάτι ἀνθρώπους, πού ἀνέβαιναν τὸν ἀνήφορο πρὸς τὸν Ἰ-Ιιά.

Εἶναι τὰ παιδιὰ μαζί μὲ τὸν κύρ Στέφανο. Ἐρχονται στὸ μοναστήρι νὰ προσκυνήσουν, ὅπως τὸ ἤθελαν ἀπὸ τόσο καιρό.

Εὐχαριστήθηκε ὁ ἡγούμενος, ὅταν ἔφτασαν καὶ τοῦ εἶπαν πὼς ἔρχονται νὰ λειτουργηθοῦν.

«Κοπιάστε, τοὺς εἶπε, στὸ ἡγουμενεῖο».

Πρῶτα πέρασαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά νὰ προσκυνήσουν. Ἦταν παλιὰ ἡ ἐκκλησιά, ἴσαμε τετρακοσίων χρόνων. Ἀναψαν τὸ κερί τους, προσκύνησαν κι ὕστερα ἀνέβηκαν στοῦ ἡγουμένου.

«Τί νέα φέρνετε ἀπὸ τὸν κόσμος;» ρώτησε ὁ ἡγούμενος.

—«Ἀπὸ τὴν ἐρημιὰ ἐρχόμαστε, πάτερ» τοῦ ἀπάντησε ὁ κύρ Στέφανος.

Καὶ διηγήθηκε σ' αὐτὸν καὶ στοὺς καλόγερους πού ἦρθαν ἐκεῖ, τὸ ταξίδι τῶν παιδιῶν στὸ βουνό. Οἱ καλόγεροι, πού σπάνια βλέπουν ἀνθρώπους, ἄκουαν μὲ προσοχὴ τίς ἱστορίες τῶν παιδιῶν, τὸ ἀνέβασμα στὸν Ἀραπόβραχο καὶ τὸ χάσιμο τοῦ Φάνη, σὰ νὰ ἄκουαν καλὸ παραμῦθι.

«Νά πού ἔγινες καί σὺ μιὰ φορὰ ἐρημίτης σάν κι ἐμᾶς» εἶπε ὁ πάτερ Δανιὴλ τοῦ Φάνη. Καί τὸν ἐχάιδεψε.

Ὁ κελάρης ἔφερε τὸ δίσκο μὲ τὸ γλυκὸ καί μὲ τὸ κρύο νερό. Κι ὅταν ξεκούράστηκαν τὰ παιδιὰ, βγῆκαν νὰ ἰδοῦν τὸ μοναστήρι. Γύρισαν στὸ περιβόλι, πού τὸ φυτεύουν καί τὸ σκαλίζουν οἱ καλόγεροι. Πῆγαν στὶς συκιές κι ἔκοψαν γλυκὰ σῦκα. Εἶδαν πάρα πέρα τὶς καρυδιές καί τὶς βελανιδιές, εἶδαν καί τὰ ὀρθὰ κυπαρίσσια, πού στέκουν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια καί φυλάγουν τὸ μοναστήρι.

72. Ὁ ἔσπερινός.

Στὶς ἕξι τὸ δειλινὸ σήμανε ἡ καμπάνα.

Ὁ Φάνης μπῆκε στὴν ἐκκλησιά καί στάθηκε σὲ μιὰ γωνιά, κοντὰ σὲ στύλο.

Ἐκεῖ ἦρθαν ὕστερα καί τ' ἄλλα παιδιὰ. Ὁ κύρ Στέφανος ἀνέβηκε σ' ἓνα στασίδι. Ἡ ἐκκλησιά ἦταν σκοτεινὴ κι εἶχε μιὰ εὐωδιὰ σάν ἀπὸ βάγια.

Ὁ Φάνης ἔβλεπε στοὺς τοίχους καί στὸ θόλο παλιές ζωγραφιές ἀγίων. Τὸ πρόσωπό τους ἦταν μαυρισμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μὰ τὸ φωτοστέφανο πού εἶχαν γύρω στὸ κεφάλι τους ἔλαμπε.

Πρῶτος μπῆκε μέσα ὁ πιὸ γέρος ἀπ' ὅλους τοὺς καλογέρους, ὁ πατερ-Ἰωσήφ, σκύβοντας τὴ ράχη καί τρέμοντας στὰ πόδια του. Μ' ὅλα τὰ γερατειά του πέρασε ἀπ' ὅλες τὶς εἰκόνες καί τὶς ἀσπάστηκε, τὴ μία κοντὰ στὴν ἄλλη, κατὰ τὴν τάξη τῶν ἀγίων, κρυφοψέλνοντας τὸ τροπάρι τοῦ καθενός. Ἐπειτα σύρθηκε στὸ στασίδι τοῦ ἀριστεροῦ φάλτη καί κάθισε μὲ πολὺν κόπο.

Ὁ πατερ-Γαβριήλ, ὁ λειτουργός, ἀνοιξε ἀλαφρά τὴ δεξιὰ πόρτα τοῦ ἱεροῦ, πού εἶχε ζωγραφισμένο τὸν ἀρχάγγελο μὲ τὸ ἀστραφτερὸ σπαθί, καὶ πῆγε μέσα. Φόρεσε τὸ πετραχήλι του καὶ εἶπε: «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων».

Τότε ἄρχισε ὁ ἑσπερινός.

Ἐμπαινε στὴν ἐκκλησιά κάθε τόσο ἓνας καλόγερος πολὺ σιγά, σὰ νὰ ἦταν μιὰ σκιά, καὶ πῆγαινε σ' ἓνα στασίδι. Ἐκεῖ πιά στεκόταν ἀκίνητος, σαλεύοντας μόνο κάποτε τὸ χέρι γιὰ νὰ σταυροκοπηθῇ.

Ὁ πάτερ-Ἀμβρόσιος ὁ ἀγιορείτης, πού εἶχε τὴ λιγερὴ φωνή καὶ ἤξερε τὴν ψαλτικὴ ἀπὸ τὰ παλιὰ βιβλία, ἔψελνε χωρὶς νὰ κουνᾷ καθόλου τὸ κεφάλι οὔτε τὸ χέρι. Τὸ ἔλεγε ἀσάλευτος, σὰν κολόνα τῆς ἐκκλησιάς, γιατί ἔτσι ψέλνουν στὸ "Ἅγιον ὄρος. Ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ ἀπαντοῦσε ὁ πατερ-Ἰωσήφ. Μόλις ἀκούσαν ἡ φωνή του.

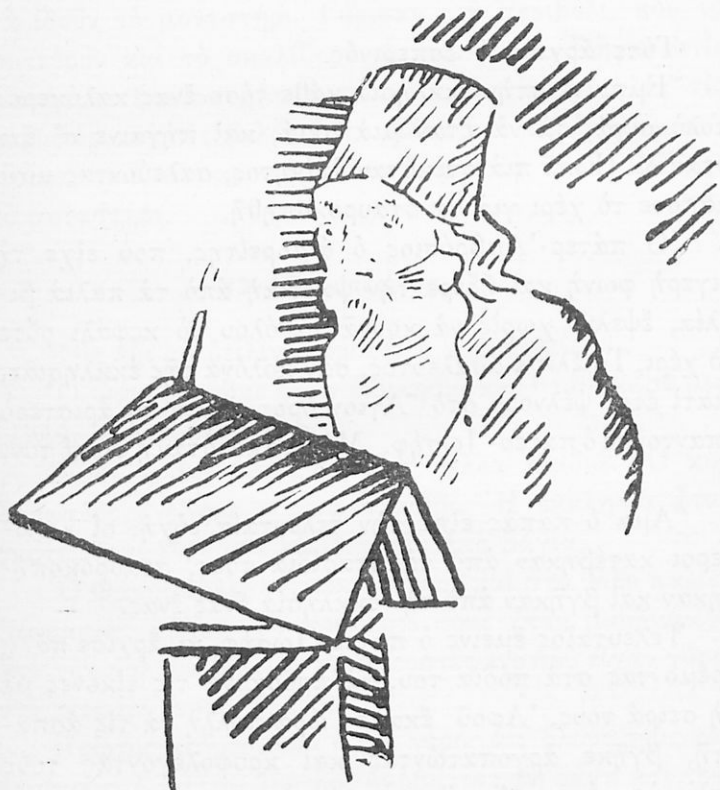
"Ἄμα ὁ παπὰς εἶπε τὴν τελευταία εὐχή, οἱ καλόγεροι κατέβηκαν ἀπὸ τὰ στασίδια τους, σταυροκοπήθηκαν καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ἓνας ἓνας.

Τελευταῖος ἔμεινε ὁ πατερ-Ἰωσήφ, κι ἄρχισε πάλι, τρέμοιτας στὰ πόδια του, νὰ προσκυνᾷ τὶς εἰκόνες μὲ τὴ σειρά τους. Ἀφοῦ ἔκαμε ὥρα πολλή νὰ τὶς ἀσπαστῇ, βγῆκε ἀργοπατώντας καὶ κρυφολέγοντας τοὺς ψαλμοὺς μέσα στὰ χεῖλη του.

Ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τράβηξε πέρα στὸ περιβόλι, βρῆκε τὴν ἄσπρη γίδα του δεμένη στὸ φράχτη, καὶ τῆς ἔδωσε νὰ φάῃ ἓνα δροσερὸ κλαράκι. Ἐπειτα πῆγε καὶ κλείστηκε στὸ κελί του.

73. Ἀπόδειπνο.

Τὸ βράδυ μετὰ τὸ φαγητὸ οἱ αὐλόπορτες τοῦ μοναστηριοῦ ἔκλεισαν μὲ βαριά σίδερα. Μὰ πάλι χτύπησε ἡ καμπάνα.

Ἡ ὄψη του ἔφεγγε ἀπὸ τὸ κερί...

«Εἶναι ἄλλος ἔσπερινὸς αὐτός» εἶπε ὁ κύρ Στέφανος στὰ παιδιὰ. «Εἶναι τὸ ἀπόδειπνο».

—«Δὲν τὸ ἔχομε στὶς δικές μας ἐκκλησιές» εἶπε ὁ Φάνης.

—«Στὸν κόσμον αὐτὰ δὲ γίνονται» εἶπε ὁ ἡγούμενος· «στὰ μοναστήρια ὅμως εἶναι ἀλλιῶς κανονισμένο. Ἐμεῖς οἱ καλόγεροι μιὰ δουλειὰ ἔχομε, τὴν προσευχή».

Πάλι οἱ καλόγεροι μπῆκαν στὴν ἐκκλησία, ὅλοι, ὡς κι ὁ πατερ-Ἰωσήφ.

Στὸ στασίδι ἓνας καλόγερος διάβαζε ψαλμοὺς ὦρα πολλή.....

Ἡ ἐκκλησιὰ ἦταν κατασκότεινη. Ἄλλο φῶς δὲν εἶχαν μέσα παρά μόνο ἓνα κερὶ, ἐκεῖνο ποὺ κρατοῦσε ὁ καλόγερος γιὰ νὰ βλέπη στὸ βιβλίο.

Καθὼς διάβαζε, τὰ παιδιὰ ἔβλεπαν τὴν ὄψη του νὰ φέγγη ἀπὸ τὸ κερὶ μὲ κόκκινο καὶ ζωηρὸ φῶς, σὰ νὰ καίγεται.

74. Ἡ λειτουργία.

Στὴ λειτουργία τῆς ἄλλης ἡμέρας, ποὺ ἦταν Κυριακή, ξύπνησαν καὶ πῆγαν ἀπὸ τὴ νύχτα ἀκόμη. Ἄκουσαν τὸν ἄρθρο. Γαλάζιο φῶς φάνηκε τὴν αὐγὴ ἀπὸ τὰ παράθυρα κι ἔδιωξε τὸ σκοτάδι τῆς ἐκκλησίας.

Ὅταν ὕστερα μπῆκε ὁ ἥλιος, ἡ λειτουργία ἔγινε πιὸ ὠραία. Ὁ παπα-Γαβριὴλ λειτουργοῦσε ἀργά, σιγῶφωνα καὶ μὲ τάξη. Ὁ πατερ-Σεραφεῖμ κι ὁ πατερ-Ἀγάπιος κι ὁ πατερ-Δανιὴλ στὰ στασίδια τους, κρατώντας τὰ μακριὰ κομπολόγια, ἔλεγαν πότε καὶ πότε κανένα τραπάρι. Ὅταν ὁ πατερ-Ἀμβρόσιος ἔψαλε τὸ χερουβικό, τί γλυκὰ ποὺ ψήλωσε τὴ φωνή του! Οἱ καλόγεροι καὶ τὰ παιδιὰ σκύβοντας προσκυνοῦσαν τὰ ἅγια, ποὺ ἔβγαιναν ἀργά.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ θαρροῦσες πῶς τὰ εἰκονίσματα

ἀκοῦνε χαρούμενα τὴν ψαλμωδία. Ὁ Φάνης ἐνιωθε πῶς ἡ ψυχὴ του πετοῦσε μαζί με τὰ ἐλαφρὰ σύννεφα, πού ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ θυμιατήρι.....

Ἀμέσως, ἅμα πῆραν τὸ ἀντίδωρο, ὁ κυρ-Στέφανος με τὰ παιδιὰ ἀσπάστηκαν τὶς εἰκόνες, φίλησαν τὸ χέρι τῶν πατέρων καὶ ξεκίνησαν.

Εἶχα νὰ κάμουν πολὺ δρόμο γιὰ νὰ γυρίσουν στὶς καλύβες. Ἐφευγαν ὅλα εὐχαριστημένα καὶ στὸ δρόμο θυμόνταν ἀκόμη τὴ λιγερὴ φωνὴ τοῦ πατερ-Ἀμβρόσιου.

Ἀπὸ πέρα γύρισαν κι εἶδαν ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ μοναστήρι. Φαινόταν ἄσπρο σπιτάκι μέσα σὲ δέντρα ἤσυχα, μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο.

75. Ὁ γάμος τῆς Ἀφρόδως.

Ἐρχεται τὸ συμπεθερικό. Ἐρχεται στ' ἄλογα με τὰ κόκκινα καὶ με τὰ πράσινα κιλίμια.....

Μπροστὰ εἶναι ὁ παπὰς με τ' ἄσπρα γένια. Εἶναι καὶ τὸ φλάμπουρο με μῆλο κόκκινο στὴν κορυφή.

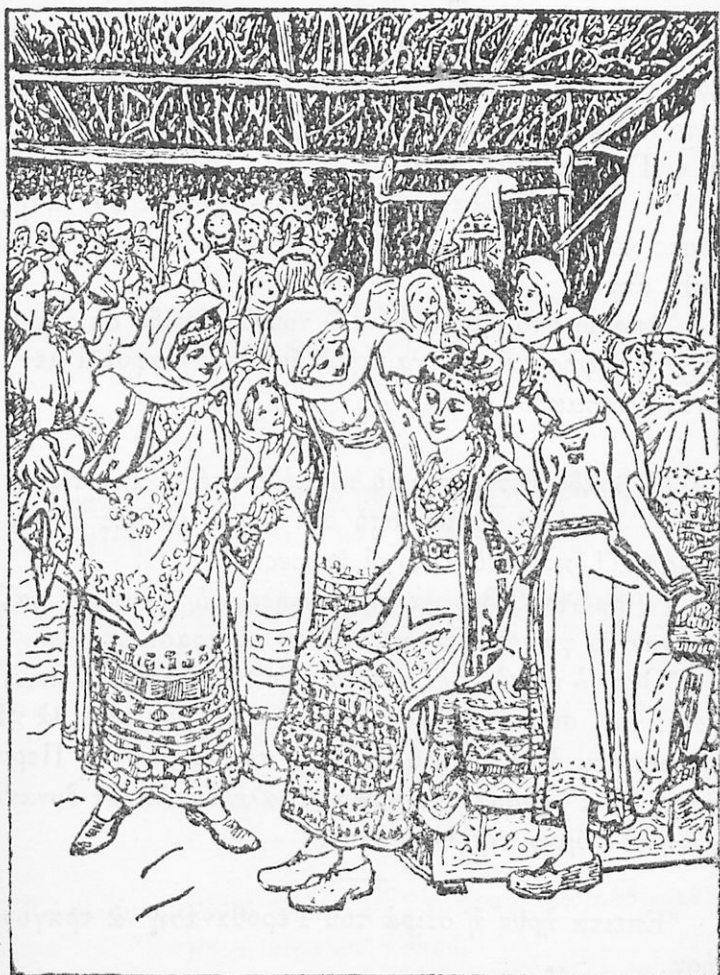
Ἀκολουθεῖ ὁ νουνός, ὁ γαμπρός κι οἱ συμπεθέροι· οἱ ἄντρες με τὴν κάτασπρη φουστανέλλα, οἱ γυναῖκες με τὰ φλουριά στὸ στῆθος.

Ὅλα τὰ παιδιὰ εἶναι καλεσμένα στὸ γάμο. Ξεκίνησαν μαζί με τὸν κύρ Στέφανο καὶ πᾶνε στὶς βλάχικες καλύβες.

Μέσα σὲ μιὰ καλύβα οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια στολίζουν τὴ νύφη. Ὅλη τὴν ὥρα πού τὴ στολίζουν, τὰ βιολιά ἔπαιζαν λυπητερὸ σκοπὸ.

Ἀμα τελείωσε τὸ στόλισμα, ζήτησαν ἓνα παιδὶ νὰ φορέση τῆς νύφης τ' ἄσπρο παπούτσι, πού τῆς τὸ ἔφερε

ὁ γαμπρός. Πρέπει νὰ ἔχη καὶ μάνα καὶ πατέρα τὸ παιδί.
ποῦ θὰ κάμη αὐτό.

Οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια στολίζουν τὴ νύφη.

Πῆραν τὸ Φουντούλη. Αὐτὸς ἔχει καὶ μάνα καὶ πατέρα καὶ γιαγιά καὶ παπού· κι ἔχουν ὅλοι γερά δόντια.

Ἔσκυψε καὶ φόρεσε στὴ νύφη τὰ παπούτσια τῆς, καὶ ἡ νύφη τὸν ἐφίλησε στὰ κόκκινα μάγουλά του.

Τὸ ἀπόγευμα ἔγιναν τὰ στεφανώματα. Ὁ παπὰς διάβασε πολλές εὐχὲς ἀπὸ ἓνα βιβλίο, ποῦ ἦταν γεμάτο κεριά. Ἐφείνε ὁ παπὰς καὶ ὁ ψάλτης, καὶ βοηθοῦσε καὶ ὁ Γεροθανάσης λίγο.

Τὰ ἔχει ἀκούσει πολλές φορές ὁ Γεροθανάσης. Τόσες κόρες καὶ ἐγγονὲς πάντρεψε, ποῦ κοντεύει νὰ τὰ μάθη ἀπέξω.

Ἀπάνω στὸ στεφάνωμα ὁ νουνὸς ἔρριξε στὶς πλάτες τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ ἓνα τριανταφυλλὶ μεταξωτὸ ὕφασμα.

Τὸ βράδυ ἔστρωσαν τὸ τραπέζι ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες. Ἡ νύφη κάθισε στὸ ἓνα μέρος μὲ τὶς συμπεθέρες μαζί, καὶ στὸ ἄλλο οἱ ἄντρες.

Τὰ πρῶτα ξαδέρφια τῆς νύφης καὶ ὁ Λάμπρος μαζί ἔφερναν τὸ φαγητὸ καὶ κερνοῦσαν τὸ κρασί.

Ὅταν ὁ παπὰς σήκωσε τὰ χέρια καὶ ἔσιαζε τὸ καλημαύχι του, σώπασαν ὅλοι, γιατί κατάλαβαν πὼς θὰ πῆ τὸ τροπάρι. Καὶ τότε ὁ γέρος ὁ παπὰς ἀπὸ τὸ Περιστέρι, μὲ τ' ἄσπρα του γένια, ἔψαλε ὠραῖα μὲ δυνατὴ φωνὴ τὸν ὕμνο τῆς Θεοτόκου.

Ἐπειτα ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ Γεροθανάση νὰ τραγουδήσῃ.

Πάντα στοὺς γάμους τοῦ σπιτιοῦ του λέει τὸ πρῶτο τραγουδι ὕστερ' ἀπὸ τὸ τροπάρι.

Ὁ τσέλιγκας, κρατώντας τὸ ἄσπρο κεφάλι του

κίνητο, εἶπε σιγὰ καὶ σοβαρὰ τοῦτο τὸ τραγούδι:

Ἔτας γέρος γέροντας,
κι οὐδὲ τόσο γέροντας,
ἑκατὸν ἐνιαὶ χρόνων,
πότιζε τὸ γοῖβα του.
Τὰ βουνὰ τριγύριζε
καὶ τὰ δέντρα κοίταζε.
«Σεῖς βουνά, ψηλὰ βουνά,
τόρα μὲ τὴν ἀνοιξή
δὲ μὲ ξαναιώνετε
μένα καὶ τὸ γοῖβα μου,
ὅπως ξαναιώνονται,
καὶ καινούρια γίνονται
τοῦτα τὰ χαμόδεντρα,
τὰ χιλιόχρονα κλαριά,
τὰ γινόμεον κι ἐγὼ νιός,
ὅπως ἤμουν μιὰ φορά;

Ὁ παπάς, καθὼς ἄκουε πῶς ὁ Γεροθανάσης ἤθελε
ἀ ξαναιώση, τὸν κοίταζε καὶ χαμογελοῦσε.

Ἦστερα οἱ συμπεθέροι τῆς νύφης τραγούδησαν τοῦτο
τὸ τραγούδι:

Πουλάκι κλαίει στὸν ποταμό,
κι ἐγὼ ἔτυχε καὶ διάβαινα.
ἑστάθηκα καὶ τὸ ρωτῶ:
«Τί ἔχεις καὶ κλαῖς πουλάκι μου;»
— «Ἐχτὲς ἤμουν στὴ μάνα μου,
κι ἀπόψε στὸ πεθερικό».

Κι οἱ συμπεθέροι πάλι τοῦ γαμπροῦ τραγούδησαν:

Ἔβγα, κορὰ καὶ πεθερά,
γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα
ποὺ περπατεῖ λεβέντικα.

Γιὰ ιδέστε την, γιὰ ιδέστε την,
ἥλιο, φεγγάρι πέστε την.
Γιὰ ιδέστε την πῶς περπατεῖ,
σάν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

Αὐτοῦ ποῦ ζόγωσες νὰ μπῆς,
ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῆς.

Ἔβγα, κορὰ καὶ πεθερά,
γιὰ νὰ τὴ βάλῃς στὸ κλουβὶ
σάν τὸ πουλὶ νὰ κελαηδῇ.

Τὸ πρῶνι φόρτωσαν τὰ προικιά.

Ἡ νύφη προχώρησε γιὰ ν' ἀνεβῆ στὸ στολισμένο
της ἄλογο. Τὰ μάγουλά της ρόδιζαν ὅπως οἱ ράχες ἀπὸ
τὸν ἥλιο ποῦ πρόβαλε ἐκείνη τὴ στιγμή.

Ὅταν χαιρέτησε τὴ μητέρα της, τὸν ἀδερφό της,
τοὺς δικούς της, ἔκλαιαν ὅλα τὰ γεροθανασαίικα. Τὰ
δάκρυα ἔτρεχαν νερό. Νὰ τὰ δυὸ ποτάμια ποῦ εἶχε δεῖ ἡ
'Αφρόδω στ' ὄνειρό της!

Ἡ Ἄφροδω φίλησε τὸ Λάμπρο πολὺ. Ἐπειτα
φίλησε καὶ τὰ παιδιὰ σάν τὸν Λάμπρο· φίλησε τὸ Φάνη
καὶ τὸ Δῆμο στὰ δυὸ μάγουλα, φίλησε τὸν Ἄντρέα, τὸ
Φουντούλη καὶ τὸν Κωστάκη.

Δάκρυσε ὁ Φουντούλης. Δάκρυσε ὁ Φάνης. Τὰ βιο-
λιὰ ἔπαιζαν τὸ ξεκίνημα, τὰ κορίτσια τραγουδοῦσαν:

Ποῦν' ἡ νύφη μας,
τὸ κορίτσι μας.....
Πῆγε στὸ μπαξέ,
στὰ τριαντάφυλλα.....

Ὁ ἀδερφός τοῦ γαμπροῦ ἔσυρε τὸ γκέμι ἀπὸ τ' ἄ-
λογο τῆς νύφης· γιὰ τιμὴ της αὐτὸς θὰ πάη ὅλο τὸ δρό-
μο πεζός.

Ζωρζιν

‘Ο παπάς τόν κοίταζε και χαμογελοῦσε. . .

Τό συμπεθερικό ξεκίνησε, ανέβηκε στό ψήλωμα,
φεύγει γιά τὸ Περιστερί. Τώρα φαίνεται πολὺ μακριά.

Σὲ λίγο χάθηκε πίσω ἀπὸ τὸ βουνό.

‘Αφρόδω, καλή μας ‘Αφρόδω!

• 76. ‘Ο Γκέκας ἔκαμε ὅ,τι ἔπρεπε.

‘Ο Γκέκας περίμενε νὰ ξαναγίνη ὁ γάμος τῆς ‘Α-
φρόδως καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Εἶχε ροκανίσει τόσα κόκ-
καλα τὴν Κυριακή!

Πῆγε στὶς βλάχικες καλύβες καὶ τὴ Δευτέρα καὶ

τὴν Τρίτη καὶ τὴν Τετάρτη· Εἶδε ὅμως πὼς ὁ γάμος δὲ γίνεται κάθε μέρα.

Ἄμα γύρισε στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν τὴ νύχτα, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ τὸ στρογγυλὸ φεγγάρι.

Ὁ Γκέκας δὲ γάβγιζε τὸ φεγγάρι, καθὼς συνήθιζε, γιατί εἶχε τὸ βράδυ ἐκεῖνο πολλὰ στὸ νοῦ του. Κάθισε ἀπέξω ἀπὸ τὶς καλύβες, μὲ τὸ κεφάλι κοντὰ στὴν οὐρά του, καὶ συλλογιζόταν.

«Προχτὲς ὁ μπάρμπας μου ὁ Μοῦργος, κι ὁ ἄλλος μπάρμπας μου ὁ Πιστός, κι ὁ παππούς μου ὁ Κίτσος, κυνήγησαν ἕνα λύκο..... Ἐγὼ τί κάνω δῶ; Μόνον παίζω μὲ τὰ παιδιά. Καὶ καμιὰ φορὰ γαβγίζω.

»Μὰ ἐγὼ εἶμαι μεγάλος σκύλος τώρα. Κι ἕνας σκύλος ποὺ μεγάλωσε, δὲν πρέπει νὰ τρώῃ τὸ ψωμί καὶ τὰ κόκκαλα ἄδικα, ὅπως ἐγὼ.

»Τὰ παιδιά δὲν ἔχουν κοπάδια νὰ φυλάξω, οὔτε ἄλλη δουλειὰ μοῦ δίνουν. Δὲν ἔχω κάμει τίποτα!»

Ὁ καημένος ὁ Γκέκας πολὺ στενοχωριέται.

«Νὰ μποροῦσα, συλλογίζεται, νὰ τοὺς τὸ πῶ... Θὰ κουνήσω αὔριο τὴν οὐρά μου πολλές φορές μπροστὰ στὸν Ἄντρεα, στὸ Φάνη καὶ στὸ Δημητράκη. Βέβαια θὰ μὲ καταλάβουν».

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἄκουσε κατιτὶ στὶς ἀκρινὲς καλύβες. Σήκωσε τὸ κεφάλι κι εἶδε ἕναν ἴσκιό, ποὺ ἔφευγε βιαστικὸς.

Τρία πηδήματα ἔκαμε ὁ Γκέκας. Ποτὲ δὲν εἶχε πηδήσει τόσο μακριὰ στὴ ζωὴ του. Ἐνα κρά! ἀκούστηκε καὶ μιὰ πνιγμένη φωνὴ κότας.

Ἦταν ἡ ἀλεπού! Εἶχε ἀρπάξει στὰ δόντια τῆς μιὰ κότα κι ἔτρεχε.

“Όταν ή άλεπού άκουσε θόρυβο, ύποψιάστηκε πώς είναι σκύλος. Τότε άφησε την κότα κι έτρεξε περισσότερο.

“Έπρεπε ένας σκύλος νά είναι καλός στο τρέξιμο και νά βάλη όλα τά δυνατά του, για νά μπορέση νά τή φτάση· τόσο πολύ τρέχει μιá άλεπού.

“Όταν όμως ή άλεπού έκαμε λίγα πηδήματα, μετά-νιωσε και γύρισε έξαφνα πίσω νά πάρη την κότα· γιατί τή βρήκε πολύ παχιά.

“Έτσι την έπαθε.

‘Ο Γκέκας την πρόφτασε και την άρπαξε από τó λαιμό. Δέ θα την αφήση! ‘Η άλεπού φωνάζει, δέρνεται, θέλει νά δαγκάση.

Σφίγγει τά δόντια του άπάνω της και μουγκρίζει, ό Γκέκας. Φωνάζουν οί κότες από τó κοτέτσι, τρέχει ό κύρ Στέφανος έξω με τó τουφέκι. Ξυπνά ό ‘Αντρέας, ό Δήμος, ό Κωστάκης. Ξυπνούν όλοι.

«Τό σκοινί! ένα σκοινί γρήγορα!» φωνάζει ό κύρ Στέφανος, όταν είδε στο φώς του φεγγαριού πώς ήταν ή άλεπού. Θέλησε νά τή δέση, και κρατούσε τó τουφέκι του έτοιμο μήπως ή άλεπού ξεφύγη.

Τά περισσότερα παιδιά ρωτούν:

«Τρώει; δαγκάνει;» και δέν πλησιάζουν. Πρώτη φορά βλέπουν άγρίμι ζωντανό.

‘Ο κύρ Στέφανος πέρασε τó σκοινί από τά πίσω πόδια τής άλεπούς, και καθώς την κρατούσε ό σκύλος από τó λαιμό, προσπάθησε νά τή δέση σφιχτά.

Μά ό Γκέκας είχε τελειώσει τή δουλειά του. Τόσο σφιχτά την είχε πιάσει από τó λάρυγγα την άλεπού.

και τόσο βαθιά έμπηξε τα μεγάλα δόντια του, που την έπνιξε.

‘Η άλεπού δεν μπόρεσε να ζήση στο στόμα τέτοιου έχθρου.

Έτσι άφρου πάλεψε άδικα, έμεινε ξαπλωμένη και ακίνητη. Τα παιδια μαζεύτηκαν γύρω της και την κοίταξαν καλά στο φως του φεγγαριού.

Κοίταξαν τα μυτερά της αυτιά, το μυτερό της στόμα, τη μεγάλη της ουρά, που ήταν μακριά, όσο το μισό της σώμα.

Αυτό λοιπόν είναι το άγρίμι που τρώει τους λαγούς, που τρώει τα πουλιά στις φωλιές και τις κότες στα κοτέτσια; Νά το τέλος του!

«Την κακομοίρα» λέει ο Δήμος. «Που να τόξερε πως δε θα γυρίση πίσω στη φωλιά της».

—«Ποιός της ειπε να μάς φάη τόσο μεγάλες κότες;» ειπε ο Κωστάκης.

‘Ο Γκέκας δεν ήσυχασε ούτε μια στιγμή. ‘Ολο φουσοῦσε, έλο έσκυβε και τη μύριζε, σα να μην πίστευε πως φόφησε.

‘Εχει ακούσει από τους γέρους σκύλους, πως η άλεπού κάνει κάποτε τον ψόφιο, κι ύστερα σηκώνεται και γίνεται άφαντη.

‘Αν θέλη και τούτη έδω άς σηκωθῆ! Μά όχι, αυτό δε θα γίνη. ‘Ο Γκέκας έχει κάμει σωστά τη δουλειά του.

«Μπράβο, μπράβο Γκέκα!» του φωνάζουν όλοι και τον χαϊδεύουν.

Πηδᾶ εμπρός τους, τους κοιτάζει στα μάτια και είναι περήφανος όσο κανένας άλλος σκύλος.

77. Ὁ Γεροθανάσης φοβᾶται μὴ δακρύση.

Ὁ Γεροθανάσης περπατεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα τοῦ μιλώντας μὲ τὸν Ἀντρέα, τὸ Φάνη καὶ τὸ Δῆμο. Φαίνεται πὸς ἔχουν σοβαρὴ κουβέντα.

Ὁ Γεροθανάσης ἔχει κατεβάσει τὰ κάτασπρα χοντρά φρύδια του. Τὸ γαλανὸ μάτι του φαίνεται ἀγριεμένο.

«Τί λέτε, παιδιά μου;» φωνάζει. «Τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λέτε;»

—«Μὰ εἶναι καμωμένος γιὰ γράμματα, Μπαρμπανανάση. Ἄφησέ τον».

—«Νὰ πάρη τὰ μάτια του δηλαδή καὶ νὰ φύγη ἀπὸ δῶ τὸ παιδί;»

—«Ναί, νὰ πάη σ' ὄλο τὸ δημοτικόν».

—«Σ' ὄλο τὸ δημοτικόν; Μὰ τί; σοφὸ θὰ τὸν κάμω;»

Γιὰ τὸ Λάμπρο βέβαια μιλοῦν. Τὰ παιδιὰ θέλουν νὰ τὸν πάρουν μαζί τους στὸ σχολεῖο, νὰ καθίση χρόνια καὶ νὰ μάθη τὰ γράμματα καλά. Γιατί νὰ μείνη τσοπάνης;

Ἦρθαν καὶ παρακάλεσαν τὸν παππού του νὰ τὸν ἀφήση. Μὰ ὁ παππούς ἀγρίεψε. Τότε ὁ Δημητράκης ξετύλιξε τὸ τετράδιο τοῦ Λάμπρου.

«Κοίταξε, παππούλη, εἶπε, πῶς ἔμαθε καὶ γράφει. Εἴκοσιπέντε μέρες ἔχει ποῦ ἄρχισε τὴν ἄλφα. Καὶ ὅμως νὰ ποῦ ἔφτασε».

—«Τ' εἶν' αὐτά;» εἶπε ὁ παππούς. «Γράμματα;»

—«Ναί, εἶναι γράψιμο τοῦ Λάμπρου· αὐτὰ ἐδῶ στὸ τέλος τὰ ἔχει γράψει μοναχός του, μὲ τὸ χέρι του καὶ μὲ τὸ νοῦ του».

‘Ο Γεροθανάσης σήκωσε τὸ κεφάλι, διώρθωσε τ’ ἄσπρα φρύδια του καὶ πῆρε τὸ τετράδιο στὰ χέρια. Τὸ κοίταξε ἀνάποδα. Ἀπὸ σεβασμὸ ὅμως τὰ παιδιὰ ἔκαμαν πῶς δὲν τὸ κατάλαβαν.

“Ὡρα πολλὴ τὸ κοίταζε. Καὶ θαύμαζε ἀπὸ μέσα του, πῶς ἔχει ἐγγόνι ποὺ κατώρθωσε νὰ βάλῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ γράμματα στὴ γραμμὴ.

«Τί λέει ἐδῶ;» ρώτησε.

‘Ο Δημητράκης πῆρε τὸ τετράδιο καὶ τοῦ διάβασε αὐτὰ τὰ λόγια, ποὺ ὁ Λάμπρος τὰ εἶχε γράψει μόνος του μὲ γράμματα μεγάλα ἴσαμε φασόλια.

«Τὴν Κυριακὴ παντρέψαμε τὴ Ἀφρόδω μας μὲ τραγούδια καὶ βιολιά· καὶ τὴ δώσαμε τοῦ Γιάννη ἀπ’ τὸ Περιστέρι· καὶ μᾶς φίλησε κι ἔφυγε».

‘Ο Γεροθανάσης δὲν ἤθελε νὰ μιλήσῃ ἄλλο.

«Νὰ πᾶτε τώρα στὸ καλὸ, παιδιὰ, εἶπε, θὰ τὰ πῶ μὲ τὸν κύρ Στέφανο. Νάτος, ἔρχεται».

Τὰ τρία παιδιὰ ἔφυγαν. ‘Ο κύρ Στέφανος ποὺ ἦρθε, εἶχε κι αὐτὸς τὴν ἴδια ἰδέα.

«Μιὰ ποὺ τὸ ἐγγόνι σου παίρνει ἔτσι τὰ γράμματα, εἶπε, κι ἔχει ὄρεξι γι’ αὐτά, πρέπει νὰ τ’ ἀποφασίσῃς.

» Ἐκεῖ κάτω θὰ τὸν προσέχωμε ὅλοι τὸ Λάμπρο. Στεῖλε τον στὸ σχολεῖό, πέντε, δέκα χρόνια, νὰ μάθῃ νὰ γράφῃ, νὰ λογαριάζῃ, νὰ διαβάζῃ τὰ βιβλία. Τί θὰ κερδίσῃς μ’ ἓνα τσοπάνη παραπάνω;»

—«Τὸ σωστὸ εἶναι σωστὸ» εἶπε ὁ Γεροθανάσης. «Ἐδῶ ἀπάνω θὰ μείνῃ βλάχος σὰν ἐμᾶς. Καλὸ ἦταν νὰ βγάλουν καὶ τὰ Θανασαίικα ἓνα γραμματικὸ.....

» Μὰ τὸ βρίσκεις πάλι σωστὸ, κύρ Στέφανε, νὰ μοῦ φύγουν δυὸ ἐγγόνια σὲ μιὰ βδομάδα;»

Καὶ τὸ γαλανὸ μάτι του φάνηκε σὰ νὰ θόλωσε.

Ὁ Γεροθανάσης συνηθίζει νὰ λέη, πὼς ὁ ἄντρας πρέπει ν' ἀρπάζῃ τὴ λύπη του καθὼς τὸ ἀγριεμένο ἄλογο· ἀπ' τὸ γκέμι. Λοιπὸν τώρα δὲ τινάχτηκε λίγο, ἀπὸ τὸ φόβο μὴν πάρῃ τὴν ντροπὴ καὶ δακρύσῃ.

78. Ὁ γυρισμός.

Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ γυρισμοῦ.

Στρογγυλὰ σύννεφα στέκουν ἀπάνω ἀπὸ τὰ βουνά.

Ἀπὸ τὴ γῆ ἀνεβαίνει φθινοπωρινὴ εὐωδιά. Σὲ λίγο θὰ ἔρθουν οἱ βροχές.

Ἀπὸ χτὲς ἐτοιμάζονται. Φτιάχνουν δέματα, ράβουν μὲ τίς σακοράφες τὰ πράματα μέσα σὲ μεγάλους σάκους, συγυρίζονται. Οἱ ἀγωγιάτες μὲ τὰ μουλάρια ἦρθαν ἀπὸ χτὲς τὸ βράδυ καὶ περιμένουν.

Σήμερα τὸ πρωὶ τὰ παιδιὰ φόρτωσαν. Ὅταν εἶδαν τίς καλύβες ἄδειες, ἔνωσαν κάποια λύπη. Ἐρχονταν στὴν πόρτα, τίς κοίταζαν καὶ συλλογίζονταν πὼς ἐκεῖ μέσα ἔζησαν πολὺν καιρό.

Ἐφτασε ἡ ὥρα ποῦ θὰ χωριστοῦν τίς φτωχικὲς τοὺς κατοικίες. Τοὺς κοίταζαν θαρρεῖς καὶ κεῖνες σὰν ἄνθρωποι.

Νὰ τοὺς τώρα μὲ τὰ ραβδιά τοὺς, μὲ τὰ παγούρια τοὺς, μὲ τὰ σακούλια τοὺς, ὅπως εἶχαν ἔρθει.

«Ἐτοιμοι, παιδιὰ;» φωνάζει ὁ κύρ Στέφανος.

— «Ἐτοιμοι!»

— «Ἐχε γειὰ καὶ πάλι, Μπαρμπαθανάση!»

Ὁ Γεροθανάσης σηκώνει τὸ χέρι του, κάνει τρεῖς μεγάλους σταυροὺς καὶ λέει:

«Νὰ πᾶτε στὸ καλὸ, νὰ πᾶτε στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων».

Ἐπειτα σκύβει στὸ Λάμπρο: «Λάμπρο, ἔχε τὴν εὐχή μου, κι ἄκου τί θὰ σοῦ πῶ: Νὰ γίνῃς καλὸς ἄν-

«Νὰ γίνῃς καλὸς ἄνθρωπος. . . »

ἄνθρωπος. Νάχῃς τιμὴ καὶ νὰ κρατᾷς τὸ λόγο σου».

Ὁ Λάμπρος φίλησε τὸ χέρι τοῦ παπποῦ καὶ ξε-

κίνησε με τ' άλλα παιδιά βιαστικός, για να μη χάση καιρό. 'Ο παππούς γύρισε και κοίταξε άλλου. Τò μάτι του αὐτῆ τῆ στιγμῆ δὲν ξέρομε ἀν ἔμεινε στεγνό.

Οἱ μικροὶ ταξιδιωτὲς ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ Χλωρό, δὲν εἶναι οἱ ἴδιοι ποὺ εἶχαν ἀνεβῆ ἔδῳ κι ἐνάμισυ μῆνα.

Αὐτοὶ ἔδῳ ἔχουν ὠραῖο χρῶμα στὸ πρόσωπο καὶ εἶναι πολὺ πιὸ δυνατοὶ ἀπὸ κείνους.

Εἶδαν τῆ μεγάλῃ πλάσῃ, ποὺ ἐκεῖνοι δὲν τὴν ἤξεραν, καὶ μέσα σ' αὐτῆ ἔζησαν μονάχοι τους μέρες καὶ νύχτες.

Εἶδαν τὸ βουνό, βράχηκαν στὰ ποτάμια ποὺ βροντοῦν, πάτησαν τοὺς στοιχειωμένους βράχους, κι ἔμαθαν νὰ κινδυνεύουν ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον.

'Ο Φάνης ποὺ εἶχε ἔρθει τότε, ἦταν λυπημένος καὶ λιγόψυχος. 'Ο Φάνης ποὺ γυρίζει τώρα, ἔχει γερῆ καὶ ἀφοβῆ ψυχῆ.

'Ο 'Αντρέας στὸ σχολεῖο ἦταν ἕνα παιδί. Στὸ βουνὸ νίκησε τίς δυσκολίες καὶ κυβέρνησε τοὺς ἄλλους.

79. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια.

"Ὅσοι ἀπὸ τοὺς παλιούς θυμοῦνται αὐτῆ τὴν ἱστορία, μᾶς εἶπαν πὼς ἐκεῖ στὴ χώρα φάνηκε ἔπειτα ἀπὸ χρόνια ἕνας δάσκαλος, ποὺ ἄφησε ὄνομα.

"Ἐπαιρνε τὰ παιδιά καὶ τὰ δίδασκε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα.

"Ὅταν δὲν ἦταν βαρυχειμωνιά, εἶχαν γιὰ σχολεῖο πότε ἕνα πεῦκο, πότε ἕναν πλάτανο.

"Ἐπαιρναν τὸ βιβλίο τους καὶ διάβαζαν μαζί του ἀπάνω στοὺς λόφους, στὸν ἥλιο καὶ στὸν ἀέρα.

Ἄπο κεί τοὺς ἔδειχνε τοὺς γύρω τόπους, τὴ γῆ, τὸν οὐρανό, τὰ πλάσματα ὅλα. Τοὺς πήγαινε κοντὰ στὶς ἀγελάδες, στὰ πρόβατα, στὰ γίδια, στὶς κότες γιὰ νὰ μάθουν πῶς ζοῦνε.

Τοὺς μάθαινε τὴ ζωὴ τῶν δέντρων, τῶν πουλιῶν καὶ τῶν ἐντόμων. Ὅταν ἦταν καθαρὴ ἀστροφεγγιά, τοὺς ἔδειχνε ἀπὸ ἓνα ὕψωμα καὶ τοὺς ὠνόμαζε τ' ἄστρα.

Τοὺς μάθαινε νὰ γράφουν ὅσα ἔβλεπαν στὸν κόσμον καὶ ὅσα εἶχαν στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ τους.

Τὸ δάσκαλο αὐτὸ τὸν ἔλεγε Λάμπρο.

Ὅσο γιὰ τὸν Γκέκα δὲν ξέρομε τί ἀπόγινε. Σπάνια μαθαίνουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἱστορίαν τῶν σκύλων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

1. Νανάρισμα.

Ὕπνε πού παίρνεις τὰ μικρά, ἔλα πάρε καὶ τοῦτο,
μικρὸ μικρὸ σοῦ τόδωσα, μεγάλο φέρε μού το·
μεγάλο σὰν ψηλὸ βουνό, ἴσιο σὰν κυπαρίσσι,
κι οἱ κλῶνοι του ν' ἀπλώνονται σ' ἀνατολὴ καὶ δύση.

2. Τὸ ἀηδόني.

Μέσα στὸ δάσος περπατῶ
κι ἀκούω τὰ πουλάκια.

Κάθε κλωνὶ
καὶ μιὰ φωνή,
σὲ κάθε δέντρο μουσική,
χαρὲς καὶ τραγουδάκια.

Μὰ κεῖ πού ἄλλα τραγουδοῦν
κι ἄλλα κρατοῦν τὸν ἴσο,
ἓνα πουλι
μικρὸ λαλεῖ
σὰ νὰ τοὺς λέει : «σωπάτε σεῖς,
ἐγὼ θὰ τραγουδήσω !»

Σωπάσαν ὅλα... Τὸ μικρὸ
πουλι τ' ἀποστομώνει.

Εἶχαν λαλιὰ
τ' ἄλλα πουλιά,
μὰ ἓνα ἦταν μοναχὰ
ἀπ' ὅλα τους τ' ἀηδόني.

3. Ὁ γρῖπος.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα !
ὄλοι πιάστε μὲ καρδιά.

Ἔχει ὁ γρῖπος ψάρια μέσα
νὰ γεμίση ἢ ἀμιουδιά.

Καίει ὁ ἥλιος τὸ κεφάλι,
τρώει ἢ ἄριμη τὸ κορμί·
σὰν κι ἐμᾶς στὸν κόσμον ἄλλοι
δὲν κερδίζουν τὸ ψωμί.

Ἔγια μόλα ! Δὲ μᾶς μέλει
στάχτη ὁ κόσμος νὰ γενῆ !
Νὰ τὸ πρῶτο τὸ βαρέλι,
πάει καὶ τὸ μισὸ σκοινί.

Μὲ βροχόχιονο, μ' ἀγέρα,
δίχως ὕπνο καὶ φαί,
στὰ σκοινιά μας νύχτα μέρα
τὴν περνοῦμε τὴ ζωή.

Ἔγια μόλα, πάρτε δίχτυ !
πιάστε σάκο στὸ γιালό !
Ἄχ, βοριά θαλασσοπνίχτη,
δὲ μᾶς βγῆκες σὲ καλό !

Πᾶν οἱ κόποι μας τοῦ κάκου
μὲ τὴ λύσσα τοῦ βοριά
σπίστηξ' ἢ κορφὴ τοῦ σάκου
καὶ μᾶς ἔφυγ' ἢ ψαριά.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα !
Μὲ καινούρια προκοπὴ
τὰ σκοινιά στὴ βάρκα μέσα
καὶ τὰ χέρια στὸ κουπί.

Μὴ δειλιᾶτε, παλικάρια,
νάν' ὁ γοῖπος μας καλὰ,
κι ἂν χαθῆκαν λίγα ψάρια
θάρθουν ἄλλα πὺδ' πολλὰ !

4. Τὸ χωριό μας.

Τ' ἄσπρα σπιτάκια του ἕνα ἕνα
σκόρπια, ἀσυντρόφευτα κι ἀνάγια,
στὴ θάλασσα ἀντικρὺ ἀπλωμένα
σὰ μονοκόμματα λιθάρια,

τ' ἄσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
μέσα σὲ πράσινα κλωνάρια,
ἠλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρὰ, ἀσβεστόχριστα, καθάρια,

πρῶτη φορὰ ὅποιος τὰ θωρεῖ,
γλυκιὰ ἀνοιξιάτικην ἡμέρα,
ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη πέρα,

ἡμερα ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,

ποὺ βόσκουνε—σκόρπιο κοπάδι—

5. Ἡ φωτιά.

Ξάστερη νύχτα καλοκαιρινή.

Σιὰ ταπεινά τους σπίτια σφαλισμένοι
ἔπνο βαθὺ κοιμοῦνται οἱ χωριανοί
ἀπὸ τὸ μεροδούλι ἀποσταμένοι.

Ξάφνω ξυπνοῦν, πετιοῦνται τρομαγμένοι.

Σὰν τί κακὸ μεγάλο ἔχει γενῆ;

Γιατί ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ σημαίνει
καὶ σμίγει μὲ τοῦ γκιόνη τῆ φωνή;

Παιδιά, γυναῖκες, γέροι, παλικάρια,
μὲ λύχνους, μὲ δαυλοὺς καὶ μὲ φανάρια,
μισόγυμνοι, μ' ὀλότρεμη ματιὰ

ὄλοι θωροῦν κατὰ τὸ δάσος πέρα
μαῦρον καπνὸ καὶ φλόγες στὸν ἀέρα
καὶ κράζουν μύρια στόματα: φωτιά!

6. Χωρισμός.

Ὡρα τοῦ χωρισμοῦ φαρμακομένη!

Ἄνοιγεται ἢ καλύβη ἢ φτωχικὴ
καὶ μὲ θαμπὸ φανάρι φωτισμένοι
τρεῖς ἴσκιοι μαῦροι βγαίνουν ἀπὸ κεῖ.

Ἡ βάρκα στ' ἀκρογιαλὶ εἶναι δεμένη.
Πηδοῦν οἱ δύο στὴν πρέμνη βιαστικοί,
καὶ ἓνας μονάχος ἴσκιος ἀπομένει
ἔρθος στὴν ἄκρη τὴν ἐρημική.

Χάθηκε, πάει τῆς βάρκας τὸ πανί...
κι ὁ ἴσκιος—μιὰ γυναῖκα ταπεινή—
ἀργοπατώντας στὴν καλύβα φτάνει.

Κλάψτε τοὺς δύο, ποὺ πᾶν στὴν ξενιτιά,
κλάψτε καὶ κείνη, ποὺ σὲ μιὰ νυχτιά
τὸν ἄντρα της καὶ τὸ παιδί της χάνει.

7. Ἡ Ξανθούλα.

Τὴν εἶδα τὴν Ξανθούλα,
τὴν εἶδα ψὲς ἀργά,
ποὺ μπῆκε στὴ βαρκούλα
νὰ πάη στὴν ξενιτιά!

Ἐφούσκωνε τ' ἀέρι
λευκότατα πανιά,
ὡσὰν τὸ περιστέρι
ποὺ ἀπλώνει τὰ φτερά.

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
μὲ λύπη, μὲ χαρά,
κι αὐτὴ μὲ τὸ μαντίλι
τοὺς ἀποχαιρετᾷ.

Καὶ τὸ χαιρετισμὸ της
ἐστάθηκα νὰ ἰδῶ,
ὡσπου ἡ πολλὴ μακρότης
μοῦ τόκρουψε κι αὐτό.

Σὲ λίγο, σὲ λιγάκι
δὲν ἤξερα νὰ πῶ,
ἂν ἔβλεπα πανάκι
ἢ τοῦ πελάγου ἀφρό.

Κι ἀφοῦ πανί, μαντίλι
ἐχάθη στὸ νερὸ
ἐδάκρυσαν οἱ φίλοι,
ἐδάκρυσα κι ἐγώ.

8. Ὁ καλογιάννης.

Χειμῶνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά·
γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.
Ἡ φλύαρη χελιδονοφωλιά
χορτάρισε, παντέρημη καὶ μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισουργὸς τὸ χιόνι,
κι ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγερῆς τ' ὀλόξερο κλαδί,
τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
ὁ καλογιάννης πρόσχαρος προβάλλει.

Μὲ λόγια σιγαλὰ καὶ ταπεινὰ
μικρὸς προφήτης φτερωτὸς μηνᾶ
τὴν ἀνοιξη, πού θὰ γυρίση πάλι.

9. Ὁ Γκιόνης.

Ἦταν δυὸ ἀδέρφια πάντ' ἀγαπημένα
πρόβατα βοσκοῦσαν σ' ἄρχοντα μεγάλο·
Γκιόνη λὲν τὸν ἕνα,
Δῆμο λὲν τὸν ἄλλο.

Κάποια μέρα ὁ Γκιόνης δυὸ ἀρνάδες χάνει·
ψάχνει, δὲν τίς βρίσκει, τριγυρνᾷ καὶ κλαίει·
Ἔρχεται στὴ στάνη,
τ' ἀδερφοῦ τὸ λέει.

Βρέθηκε καὶ κεῖνος στὴν κακὴ τοῦ ὥρα·
ἄδικα χολιάζει, σὰ θεοῖο θυμώνει,
τὸ μαχαίρι φόρα!
καὶ τονὲ σκοτώνει.

Οἱ ἀρνάδες ἦρθαν στὸ κοπάδι πάλι
κι ὁ φονιάς τίς βλέπει, στέκεται κλαμένος.
Γέρνει τὸ κεφάλι
μετανοημένος.

Κι ὁ Θεὸς τὸν εἶδε πὺν χτυπᾷ τὰ στήθη
κλαίει νύχτα μέρα, θέλει νὰ πεθάνη,
καὶ τὸν ἐλυπήθη
καὶ πουλὶ τὸν κάνει.

Καὶ γι' αὐτὸ τὸ βράδυ, ἅμα σκοτεινιάζει,
τὸ πουλὶ θλιμμένο στὸ δοντοῖ κλαρώνει,
κι ὅλη νύχτα κράζει:
«Γκιόνη, Γκιόνη, Γκιόνη!»

ΤΣΙΡΙΤΡΟ

Στίχοι Ζαχαρία Παπαντωνίου Μουσική Γ. Λαμπελές

Πιάνο.

Introduction in 2/4 time, marked *f*. The piano part consists of two staves. The right hand plays a rhythmic melody with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a steady accompaniment of eighth notes.

Piano accompaniment for the first system of the song, consisting of three staves. The right hand continues the melodic line, and the left hand provides harmonic support with chords and eighth notes.

Τραγουδι.

Σέ μιά ρογά από στα - φύ - λι Ξ - πεσαν, ό κτώ σπου -
Πώ πώ πώ πώ φαγο - πό - τι σε μιά ρογά καί φω -

Vocal melody and piano accompaniment for the first system of the song. The vocal line is on a single staff, and the piano accompaniment is on two staves. The tempo is marked *mf*.

γι-τες κ'έτρω-γώ-πι-ναν οί φι, - - - - - λαι τσίρι
-νή φαγο-πό-τι σε μία ρο- - - - - γα τηνά-

τι-ρι τσί-ρι - - - - - τρώ, κ'έ κτυπούσανε τίς μύτες κ'έκου
-φήκανά - - - - - σεία - - - - - νή. κ'έ - με-θύσαν κόλη μέρα πάνε

-νούσαν τίς ού-ρες κ'είχα-νε χαρές και γε - - - - - Λιακείχαν
δω-θε πά-νε πέ-ρα τραγουδώντας σονά-ε - - - - - ρα τσίρι

γέ-λια και χα-ρές τσίρι τι ριτσιριτρότσιρι τιριτσιρι
τι ρι τσί ρι τσό

τρότριτρότριτρό Τραλαλαλατραλα κ'έκτυ-

πούσανε τίς μύ-τεςτραλαλατραλαλαλα

λα κέκου-νοῦσαν τίς οὐ-ρές

The first system of music consists of a vocal line on a single treble clef staff and a piano accompaniment on two staves (treble and bass clefs). The vocal line begins with a whole note 'λα', followed by a series of eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and a treble line with chords and moving lines.

τραλαλαλαλαλα κείχα-νε χαρές και γέ-λια κείχαν

cresc.

The second system continues the musical piece. The vocal line has a more complex melodic line with many sixteenth notes. The piano accompaniment includes a 'cresc.' (crescendo) marking. The bass line continues with eighth notes, while the treble line has more active accompaniment.

γέ-λια και χαρές τραλαλαλατρα λα λα

The third system concludes the page. The vocal line features a mix of eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment maintains the eighth-note bass line and provides harmonic support for the vocal melody.

Ο ΚΟΚΟΡΑΣ

Στίχοι Ζ. Παπαντωνίου

Μουσική Χαρικλίας Καλομοίρη.

Γοργά.

Τραγούδι

Πιάνο.

p

“Ένας κόκο-ρας όλοστρος

μέ ψη-λό λει - ρί κα-μα-ρώ-νει

καί φουσκώνει καί λιλιά φο - - ρεῖ

καί θαρρεῖ πῶς τὸ κο-τέτσι μόλις τὸν χω-ρεῖ

καί θαρρεῖ πῶς τὸ κο-τέτσι μόλις τὸν χω-ρεῖ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
1. Οί τρεῖς φωτιές	5
2. Τὸ γράμμα τοῦ Ἀντρέα	7
3. Τὸ ξεκίνημα.....	9
4. Οἱ μικροὶ ταξιδιωτὲς ἀνεβαίνουν τὸ βουνό.....	14
5. Τὸ τραγούδι τοῦ Μπαρμπαφώτη	16
6. Τὰ παιδιὰ κοιτάζουν τὸ νερὸ τῆς Ρούμελης	17
7. Καταστροφή στὰ κουλούρια τοῦ Φουντούλη	18
8. Τὰ μούλάρια ξέρον ποῦ θὰ φᾶνε οἱ ταξιδιωτὲς	19
9. Ἡ βρύση	19
10. Ἡ πρώτη βραδιά στὸ δάσος	21
11. Ἄστρα, γρύλοι, καὶ κουδούνια	24
12. Τὰ παιδιὰ σχηματίζουν κοινότητα	25
13. Πόλεμος μ' ἓνα μαντρόσκυλο	28
14. Ἐνα βλαχόπουλο ποῦ δὲ λέει πολλὰ λόγια	30
15. Ἡ βλαχοπούλα μιλεῖ στὰ παιδιὰ	31
16. Τὸ πρῶτο συσσίτιο	34
17. Οἱ ἐπιγραφὲς τοῦ Καλογιάννη	36
18. Συγκοινωνία μὲ κατοικημένους τόπους	37
19. Προμηθεύονται ἐργαλεῖα γιὰ τοὺς δρόμους	39
20. Τὰ παιδιὰ φτιάχνουν δρόμους	41
21. Ἔρχεται ἡ ἀλεπού.....	44
22. Τὰ ἑφτά μικρὰ στὸ κυνήγι τῆς κότας.....	46
23. Οἱ νοικοκυραῖοι παίρνουνε ἴδηση.....	49
24. Οἱ Ζαβοπαναγήδες.....	51
25. Ἡ γριά Χάρμαινα	52
26. Ὁ Λάμπρος ὁδηγεῖ τὸ κοπάδι.....	55
27. Ἐνα σχολεῖο ἐκεῖ ποῦ δὲν τὸ περίμενε κανένας	57

	σελ.
28. Τί εΐδε ὁ Λάμπρος ὅταν τελείωσε τὸ μάθημα	60
29. Ἐνας δάσκαλος στὴν κοινότητα.....	60
30. Στοὺς ἴσκιους τῶν δέντρων.....	61
31. Ὁ Γεροθανάσης	62
32. Ἐνας ἐθελοντὴς χωροφύλακας γιὰ τὴν ἀλεπού.....	64
33. Ἐνα ξαφνικὸ ἐπεισόδιο.....	66
34. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ τρώει τὸ δάσος.....	68
35. Τὰ παιδιὰ εἰδοποιοῦν τοὺς χωροφύλακες	69
36. Τὸ πληγωμένο πεῦκο	71
37. Τὰ παιδιὰ γίνονται δασοφύλακες.....	73
38. Δασοφύλακες, γρηγορεῖτε!.....	74
39. Οἱ δεντροκόποι δὲν πέρασαν καλά	74
40. Τὸ μαῦρο τραγάκι	76
41. Τὸ τραγούδι τῆς Ἀφρόδως	78
42. Ἡ ἱστορία τοῦ Γιάννη ἀπὸ τὸ Πουρνάρι	79
43. Ἡ κατάρρα τοῦ πεύκου.....	81
44. Στὴ Ρούμελη	84
45. Ὁ μεθυσμένος μυλωνάς	87
46. Στὸν ἔλατο	89
47. Γιὰ τὸν ἥλιο ποὺ βασιλεύει	93
48. Ὁ Φάνης ὀλομόναχος.....	97
49. Μεγάλη ἀνησυχία στὶς καλύβες	99
50. Περπατοῦν γιὰ τὸ Φάνη	101
51. Τὰ δῶρα τῆς ἡμέρας	104
52. Ὁ Ἀραπόβραχος.....	107
53. Καλὴ νύχτα, γερο-Ἀράπη!	110
54. Ἀκόμη κι ὁ Γκέκας εἶναι γελαστός	113
55. Ὁ Θύμιος ὁ κουδουνάς ἀπὸ τὰ Σάλωνα	114
56. Ὁ Φουντούλης ἄρρωστος	115
57. Ὁ Κωστάκης μ' ἓνα παπούτσι	117
58. Ὁ λύκος	120
59. Μιὰ μικρὴ τελετὴ στὸ δάσος	125
60. Ὁ χείμαρος	127
61. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται τὸ νερό	130
62. Καὶ τὰ δέντρα πονοῦν	131
63. Τ' ὄνειρο τοῦ χωριάτη	132

	Σελ.
64. Τὰ πεθαμένα δέντρα	135
65. Στὸ νεροπρίονο	137
66. Τὸ τραγοῦδι στὸ νέο καράβι.....	139
67. Ὁ Σπύρος βρίσκει κάτι χρήσιμο	142
68. Ἡ θύελλα	142
69. Ἡ θύελλα στὶς καλύβες τῶν παιδιῶν	145
70. Ἕνα μήνυμα	147
71. Στὸ μοναστήρι	148
72. Ἐσπερινός	150
73. Ἀπόδειπνο.....	152
74. Λειτουργία	153
75. Ὁ γάμος τῆς Ἀφρόδως	154
76. Ὁ Γκέκας ἔκαμε ὅ,τι ἔπρεπε	159
77. Ὁ Γεροθανάσης φοβᾶται μὴ δακρύση	163
78. Ὁ γυρισμός	165
79. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια	167

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

1. Νανάρισμα, δημοτικό.....	170
2. Τὸ ἀηδόνι, Α. Βλάχου	170
3. Ὁ γριπτος, Γ. Δροσίνη	171
4. Τὸ χωριό μας, Γ. Δροσίνη	172
5. Ἡ φωτιά, Γ. Δροσίνη	173
6. Χωρισμός, Γ. Δροσίνη	173
7. Ἡ Ξανθοῦλα, Δ. Σολωμοῦ.....	174
8. Ὁ Καλογιάννης, Γ. Δροσίνη	175
9. Ὁ Γκιόνης, Γ. Δροσίνη	176

Ποιήματα ὑπάρχουν ἀκόμη στὴν ἱστορία
«Τὰ ψηλὰ βουνά» τ' ἀκόλουθα:

1. Τὸ τσιριτρό, Ζ. Παπαντωνίου	21
2. Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, δημοτικό	16

	Σελ.
3. Ο κόκορας, Ζ. Παπαντωνίου.....	50
4. Ἄποψη νειρευόμουνα, δημοτικό	78,147
5. Ἡ κατάρα τοῦ πύκου, Ζ. Παπαντωνίου	81
6. Τραγούδια τοῦ γάμου, δημοτικό	157,158

ΜΟΥΣΙΚΗ

Γσιριτρό	177
Ὁ κόκορας.....	181

Α. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ

Ε. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείον
Παιδείας και Θρησκευμάτων

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10/9/29

Ἀριθ. } Πρωτ. 44451
 } Διεκπ.....

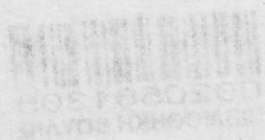
Πρὸς

τὸν κ. Ζαχ. Παπαντωνίου.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταυταρίθμου ἀποφάσεως ἐκδοθείσης τῇ 7ῃ Σ)βρίου 1929 καὶ αὐθημερὸν καταχωρισθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 99 (τεῦχος Β') φύλλῳ τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη τὸ ὑφ' ὑμῶν συγγραφέν βιβλίον «ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ» Ἀναγνωστικὸ Ἰ' τάξεως δημοτικοῦ σχολείου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 3438 διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1929—30 ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ἐκτελεσθῶσιν αἱ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποδειχθεῖσαι τροποποιήσεις αἱ διατυπωθεῖσαι ἐν τῇ σχετικῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει αὐτῆς τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 88 τῆς 31ης Ἰουλίου 1929 (Τεῦχος Β') φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς
Κ. ΓΟΝΤΙΚΑΣ

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ εἴκοσι τοῖς ἑκατόν, τῆς κανονισθείσης πρὸς ἀντιμέτωπιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν (Ἄρθρον 9 Διατάγματος «περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως διδακτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀδείας κυκλοφορίας αὐτῶν», τῆς 26 Ἰουλίου 1929).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο
Παιδείας και Θρησκευμάτων

2010

Αριθμός
Απόφασης

11

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

Ανακοινώνται οι θέσεις των εκπαιδευτικών που θα
αποστούν στην Ελλάδα για να συμμετάσχουν στην
επιμορφωτική επιτροπή που θα λειτουργήσει στην
Αμερική, για την προετοιμασία της έκδοσης των
βιβλίων της σειράς "Εκπαίδευση για τον 21ο αιώνα".
Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να
επικοινωνήσουν με τον αρμόδιο υπάλληλο της
Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Επιστημονικών
Κέντρων (Δ.Ε.Ε.Κ.) του Υπουργείου Παιδείας και
Θρησκευμάτων, στην οδό Πανεπιστημίου 157, 11527
Αθήνα, τηλ. 210 749 2200, ή να απευθύνονται
επιστολικά στην Διεύθυνση Εκπαίδευσης Επιστημονικών
Κέντρων, στην οδό Πανεπιστημίου 157, 11527 Αθήνα.

0020561306
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

